THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום ו', ל' בשבט תשל"ד, 22 בפברואר 1974 ● גליון 14919 ● השנה הארבעים והשע

היום 16 עמודים וכן המוספים „משא" ו„דבר השבוע" ● המחיר 170 אג'

היום ב„דבר":
● ראיון עם יצחק רבין / דן פתיר ● ביד"ר באנקי היה קיסינג'ר / ולטר איתן ● מה אכתוב / חיים גורי ● המשבר הפוליטי הכפול / דניאל בלוך ● בחזרה אל המציאות / חגי אשד ● יציבות של הפופרכאס / מדי פרוים ● כמה דמשק: הסיכוי והסיכון / נחום ברנע ● קיסינג'ר בונה בגפי „השפעה" / יהושע תדמור ● ריינר בארצל: ידידות זהירה / שלמה שפיר ● נחלת אבות או מלהמה לבנים / אריה ל. אבנרי ● גידעון סולדצ'ין / דב אפל ● „דבר השבוע" ● „משא" / מוסף לספרות ולאמנות ● שחמט ומלים.

מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר.
התחזית לשבת: בהיר.
הטמפרטורות החזויות: ירושלים 16 — 8 מעלות, תל־אביב 21 — 10, חיפה 20 — 12, רמת־הגולן 15 — 5, נהריה 21 — 12, צפת 15 — 7, טבריה 25 — 10, הר שומרון 17 — 8, לוד 23 — 9, יריחו 25 — 10, עזה 20 — 10, באר־שבע 20 — 8, נצרת 18 — 9.

טעם החיים

המערך אישר ממשלת מיעוט

התיקים לדיין ופרס יישמרו — אם שאלת השתתפותם לא תיושב

מאת דן פתיר, סופר „דבר"

המערך אישר אמש בהצבעה את הקמתה של ממשלת קואליציה המתבססת על תמיכתם של 58 חברי הכנסת של המערך והליברלים העצמאים, מצפים שראש הממשלה גולדה מאיר תציג את הרכבה של הממשלה החדשה בשבוע הבא.

עם זאת, טרם יושבה שאלת השתתפותם של שר הבטחון משה דיין ושר התחבורה והתקשורת שמעון פרס בממשלה הבאה, לאחר שהודיעו ביום השלישי את עמדתם לראש הממשלה בפגישה עימה אתמול. נודע כי ראש הממשלה חזרה ופנתה לא־פעם לדיין ופרס להשתתף בממשלה שהיא עומדת להקים, אך טרם נודע על סיכום כלשהו ביניהם. לא כן הנמנע, כך סוברים מקורות מפלגת העבודה, כי אם לא תצליח ראש הממשלה לשכנע את שר הבטחון ושר התחבורה להשתתף בממשלה שהיא עומדת להרכיב בשבוע הבא, היא תשלים את הרכבתה של הממשלה בתחום הזמן שהועיד לה נשיא המדינה, אך תשאיר את תיקיהם של מ. דיין וש. פרס מופקדים בידיה, במאמץ לשכנעם להצטרף לממשלה לאחר הקמתה.

האישור להקמתה של ממשלת המיעוט ניתן בישיבה בשותפות שנערכה אמש בתל אביב של סיעת המערך בכנסת, לשכת מפלגת העבודה ומפ"ם, והמזכירות המצומצמת של מפ"ם.

נגד ר"צ

בישיבה קודמת, של לשכת מפלגת העבודה והנהלת הסיעה בכנסת, שנערכה בשעות אחה"צ, הבהירה ראש הממשלה כי היא שוללת את הקמתה של ממשלת ליכוד לאומי והיא מעדיפה את הקמתה של ממשלת מיעוט על בסיס סיעות המערך ולי"ע על פני הגדלת בסיס הקואליציה ל־61 מנדטים עם צירוף התנועה לזכויות האזרח. ראש הממשלה הבהירה כי יש הבדל תהומי בין גישות המערך והליכוד. לדבריה, שאל אותה נשיא המדינה על אפשרות של הקמת ממשלת ליכוד, והיא השיבה, כי ממשלה כזאת תהיה ממשלת שיתוק אשר לא תוכל לעשות דבר בתחום המדיני, מה גם שיש בה סכנה שתגרום להתרופפות התמיכה האמריקאית בישראל. את שלילתה לצירוף ר"צ לקואליציה הסבירה ראש הממשלה בכך כי יש להימנע מהתחלת מו"מ קואליציוני נוסף וכי אין לסגור את הדלת בפני שיבתה של המפד"ל לקואליציה. עם זאת, הדגישה ראש הממשלה כי משימתה של ממשלת מיעוט המתבססת על 58 מנדטים איננה קלה כלל ועיקר, וכי סיעת המערך בכנסת תידרש לאמץ מיוחד. היא ציינה כי יהיה צורך לבקש את רוב שרי המערך בממשלה להתפטר מחברותם בכנסת, כדי להבטיח נוכחות מירבית של חברי הסיעה בכנסת.

יו"ר הנהלת הקואליציה ח"כ כ. ברעם הודיע אמש בישיבת הסיעה, כי הנהלת הסיעה החליטה לחדש את יוזמת החקיקה לשינוי שיטת הבחירות והצעה זאת מיד לאחר כינונה של הממשלה החדשה. נציגי מפ"ם הודיעו כי הם ימשיכו להסתייג מיוזמה זו ויסרבו לעצמם את הזכות להצביע נגדה.

מרכז מפלגת העבודה אמור להתכנס מחרתיים כדי לדון בסיכומם של המו"מ הקואליציוני ובהרכבה של הממשלה החדשה. בישיבה שנערכה אמש בין ועדת המו"מ הקואליציוני של המערך והמפד"ל שנתקיימה בלשכת מזכיל כפ־ד"ר

(סוף בעמ' 2 טור 7)

טקס הורדת הדגל, עם פינוי ארץ גושן

המצרים נכנסו לשטח שפונה ע"י צה"ל ממערב לתעלה

קאהיר, (א.פ. ויו.פ.) — צבא מצרים קיבל אמש בשעה שש את הפיקוד על הקטע האחרון של גזרת השלישית הישראלית בגדה המערבית של התעלה.

שש שעות קודם לכן הועבר השטח לידי קציני כוח החירום של האו"ם בטקס רשמי. דובר או"ם בקאהיר אישר אמש, כי העברת גזרת השטח האחרונה הנהלה כמוסכם. (ראה ידיעה מורחבת בעמ' 3).

השלב הנוסף בביצוע הסכם הפרדת הכוחות עם מצרים יכלול את פינוי הכוחות הישראליים באיזור ראש הגשר בגדה המזרחית של התעלה ופינוי זה ייעשה עד ה־28 בפברואר.

עד ל־5 במארס ישלימו גם המצרים את דילול כוחותיהם בגדה המזרחית של התעלה ואילו צה"ל יערך בקו חדש, הרחוק כ־20 ק"מ מן התעלה.

ברה"מ הציעה לחדש ועידת ז'נווה באמצע מרס

לונדון (רויטר). — ברית המועצות הציעה לכנס במוקדם את ועידת השלום בז'נווה באמצע החודש הבא — אמרו אתמול מקורות דיפלומטיים בלונדון.

ועידת השלום בז'נווה נועדה מכך יומיים בשלהי דצמבר ותחזה בנעצר את המסך דיונה בדצמבר, בכל הבחירות בישראל. אז, כי ברגע שייגע הסכם הפרדת הכוחות והיא יכולים, אפשר יהיה להתחיל בשיחות המדיניות בז'נווה לקראת הסדר כלל. אולם בצרים היתגנה אחר כך את חידוש שיחות ז'נווה בהשתתפותה של סוריה. לאור הסיכויים להסכם פשרה על הפרדת כוחות בין סוריה וישראל — נראה עתה, כי נפתחה הדרך לשיחות שלום כלליות.

באחרונה רמזו חוגים דיפלומטיים בפרב, כי ברה"מ מבקשת לנקוט תפקיד פעיל יותר בשיחות המזרח־תיכוניות ולהבליט בהן את מעורבותה. הידיעות האחרונות אומרות, כי מוסקווה החלה כבר לפעול למען פתיחת־בהקדם של השלב הבא בשיחות ז'נווה.

תחילה הוצעו אפריל או מאי כמועדים לחידוש השיחות. אולם עתה נמסר, כי מוסקווה מבקשת להקדים את המועד לאמצע מארס או סוף מארס. נמסר גם, כי הערבים תומכים בהצעה זו.

הערכה בירושלים: המו"מ עם סוריה יהיה קשה וממושך

אין ודאות שקיסינג'ר יקבל בביקורו בדמשק רשימת השבויים

מאת חגי אשד, סופר „דבר"

המשא ומתן על הסכם עם סוריה יהיה קשה וממושך לפי שעה אין עדיין כל התחייבות, או ודאות ששר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר יקבל בביקור הנוכחי בדמשק את רשימת השבויים ואת הודעה על ביקור אנשי הצלב האדום אצלם — זוהי ההערכה של מקורות מוסמכים בירושלים.

המקורות אמרו כי ישראל מייחסה חשיבות לביקור אצל השבויים יותר מאשר להגשת הרשימה כשלעצמה מאחר שלפי תקדימים בעבר נמסרה הרשימה כאשר נערך הביקור. ומכל מקום, אין כל שחר ואין כל יסוד לגירסה של הפרדה בין מסירת רשימת השבויים לבין הביקור אצלם וישראל תעמוד כפי שסבור נאמר יותר מפעם אחת, על מילוי שתי הדרישות לפני שיתחילו שיחות על הסדר הפרדת הכוחות. עם זאת מניחים בירושלים כי עצם העובדה שקיסינג'ר נוסע לדמשק יכולה להעיד על כך שיש לו יסוד כל שהוא לתקווה שילית.

המקורות בירושלים שיבחו את העמדה האמריקאית הנבונה בשיחות עם שרי החוץ של מצרים וסוריה, שהבהירו מצידם כי באו לעשות עיסקה עם ארה"ב על ביטול האמברגו על משלוחי הנפט הערבי לארה"ב, בתנאי שהאמריקאים יפעילו לחץ על ישראל בנסיגה כן השטחים הן במסגרת הפרדת כוחות והן במסגרת אחרת. ד"ר קיסינג'ר הגיב על כך שענין האמברגו לא דחוף ואין כל צורך לשנותו עליו וכי יש לטפל רק בנושאים האחרים.

המקורות המוסמכים אמרו כי הם מטילים ספק בכך אם תהיה תוחלת בניהול שיחות הפרדה עם סוריה במסגרת של שיחות קצינים בז'נווה, מאחר שיש חשש שהקצינים הסוריים יסתפקו בהקראת העמדות הידועות של ממשלת סוריה, מבלי שתהיה להם סמכות לשאת ולתת באורח מעשי. עם זאת מניחים בירושלים, כי הסובייטים מצידם יעדיפו את ז'נווה כמקום השיחות כי שם תובטח השתתפותם, בעוד ששיחות נוסח הק"מ ה־101 גם בין ישראל לבין סוריה עלולות להוציא את הסובייטים מן התמונה.

המקורות המוסמכים אמרו כי ארה"ב לא הגישה לישראל שום תביעה על ממדי ההפרדה עם סוריה וההבנה בירושלים היא שהשיחות בהקשר זה יוגבלו לתחומי המובלעת החדשה שנכבשה על ידי צה"ל במלחמת יום כיפור ואילו לרמת הגולן עצמה הרי אפילו בהסכם שלום לא תרד ישראל ממנה, אם כי אולי תסכים לשינויים מסויימים, אבל רק במסגרת של הסכם שלום. כאמור בעוד שלפי שעה טרם הגענו לשלב של שיחות הפרדה בתחומי המובלעת החדשה.

דה־בורשגרייב: בסוריה — 50 שבויים, מהם 16 טייסים

העתונאי האמריקאי ארנו דה־בורשגרייב מ„ניוזוויק" אמר אמש, כי לפי ידיעתו נמצאים בסוריה 50 שבויים ישראליים, מהם 16 טייסים.

דה־בורשגרייב, שרואיין בתכנית „מבט" בטלוויזיה לרגל ביקורו בארץ, ציין כי בהיותו בז'נווה נמסר לו ממקורות בקהיר, שמספר השבויים הוא 28, אך הוא סבור, שהמספרים החדשים הם מדויקים. לדעתו, יש תקווה להסכם הפרדת כוחות עם סוריה, שכן ד"ר קיסינג'ר לא היה בא לחידוש השיחות לולא היה לו משהו ברור.

העתונאי, המקורב לנשיא סאדאת, הוסיף כי סאדאת להוט שאסאד ילך בעקבותיו, לאחר שהסכם הפרדת הכוחות בתעלה הביא תוצאות בעלות משקל. אין לו ספק, שסאדאת מתכוון לשלום עתה. גם אם ייתכן שהצהרותיו אינן משקפות את המציאות, הרי יש להסתכל בעובדות. יש כיום ארגון מחודש של סדר העדיפויות בכלכלה המצרית, ואין להגיע שאנשי כלכלה במערב וארה"ב זורמים לקהיר, בלי בטחון כלשהו בעתיד.

הצעד המצרי הבא בכוון להסדר כולל ומקיף בסיני. מדובר חדש על 30 — 20 ק"מ בסיני, יזמין משבר חדש, שתוצאתו תהיה שד"ר קיסינג'ר יקפוץ הלוך וחזור כדי ליישבו. זה מרשים בפעם הראשונה, אבל מרשים פחות בפעמים הנוספות. אנשים רבים סבורים, שגם אם זה יקח יותר זמן, כדאי לנהל מו"מ על הסדר כולל, מאשר על פינוי רצועה נוספת בסיני.

מפלגת העבודה הישראלית / המרכז

ישיבת מרכז המפלגה

תתקיים ביום ראשון, ב' באדר תשל"ד, 24.2.74, בשעה 17.00 באולם בית אריאלהורוב, רח' בילינסון 6, תל־אביב.

סדר היום: אופן אישור הרכב הממשלה.

חברי המרכז מוזמנים.

✶ ראיון עם יצחק רבין
ראה עמוד 10

✶ מרודוס עד ז'נווה — מאת ולטר איתן
ראה עמוד 11

מפד"ל מסרבת לבקשת המערך לתמוך בממשלה

מאת סופר „דבר"

המפד"ל סירבה אמש להיענות לבקשת המערך, לתמוך בממשלת המיעוט לכשתוצג בכנסת.

הסירוב ניתן תוך כדי גינוי ההידברות שנעשתה בחצות במרכז העבודה, לשם החזרת ציבור המפד"ל.

בישיבה שארכה כלילה וחצי כצות ושבה מסוף ויכוחים חריפים, ברוב קולות, ח"כ רפאל והזוכ"ל המפד"ל ברנשטיין, נאמר כי המפד"ל תציית להחלטת דעת של מועצת הרבנות הראשית ותקיים במלואה את פסק ההלכה שלה.

השר והספיב הזהיר את ראש הממשלה גולדה באיל בפני הנסיון הכנוע כממשלת מיעוט בשעה זו. הוא אמר כי המפד"ל תהיה סיעה אופוזיציונית בכנסת, אך לא אופוזיציה הרסנית. היא תבקר קשה את ממשלת המיעוט שתהיה תחת פיקוח ההמתיד של האופוזיציה. השר בורג אמר כי המפד"ל תהיה אופוזיציה להנחת וקונסטרוקטיבית. ח"כ רפאל טען כי המפד"ל הוכיחה בבריים שהיא נאבקת על עקרונות דתיים ללכת גם לאופוזיציה. ח"כ זבולון המר שיבח את הרבנות הראשית על ההחלטה. הוא תקף את השר שהביע קול לגלג על הרבנות ואמר: „כי זה קול שכוונתו לפגוע בייחוד ההלכתי הלאומי".

בסוף הישיבה הביע השר בורג את התקווה שיגבר רגש האחדות של הציבור ושברגע האחרון הוא יפסיקו להיקרע חוץ ביתו יהודי.

הוועידה השתים עשרה
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לצירי הוועידה ה־12 ואורחיה:

במדור זה יופיעו בקביעות עד תום הוועידה ה־12 של ההסתדרות — יפורסמו הודעות שונות לצירי הוועידה, לחברי הנשיאות, לאורחים ולעתונאים.

הצירים, חברי הוועדות, הפורומים והאורחים מתבקשים לעקוב אחר המתפרסם במדור המיוחד המוקדש לוועידה — שכן במקרים דחופים יעבור מלשכת הוועידה להודיע בהזדמנויות על שינויים בסדרים (התכנסויות סיעתיות, התייעצויות וכיו"ב) — אלא באמצעות המדור הזה.

הודעות לפרסום במדור זה תתקבלנה רק באמצעות לשכת דובר ההסתדרות (הוועד הפועל חדר 528 טלפון 2=1111 שלוחה 241), ורק בכתב.

אנו תקווה כי המדור הזה ישרת באמנה את נשיאות ולשכת הוועידה, הצירים ובאי הוועידה, בכל הנוגע לצירי הוועידה, אורחים, כרטיסים וכו'.

צירים ומוזמנים לוועידת היסוד של ההסתדרות

החברים והחברות בין אלה שהשתתפו כצירים בוועידת היסוד של ההסתדרות בחנוכה תרפ"א (דצמבר 1920), מתבקשים להודיע את שמם וכתובתם המדויקת ללשכת ועידת ההסתדרות ה־12 בוועד הפועל של ההסתדרות, רח' ארלוזורוב 93 תל אביב.

צירי ועידת היסוד ואורחיה כביל, המוזמנים לקבל הזמנות לפתיחת הוועידה בירושלים (11 במארס 1974) ולהם אף דינניה בת"א — יודיעו ללישכת הוועידה, ויקבלו את ההזמנות בדואר לבתיהם.

לחברי מזכירות הוועידה המכינה

ישיבת המזכירות של הוועדה המכינה תתקיים ביום ראשון 24.2.74 בשעה 15.00 באולם הישיבות בקומה ד' בבית הוועד הפועל.

20% הנחה
על כל מוצרי תשלובת פולגת
בגיר־אומן־Lee
בחנויות
אומן
תל־אביב: רח' אלנבי 100
ירושלים: דרך יפו 42 (ככר ציון)
חיפה: רח' הרצל 18 (בית הקרנות)

תכנית השבוע

יום ו' 22.2.74 בשעה 2.30 אחה"צ — מפגש נוער בנושא מועצת תלמידים מרכזית. בשעה 10.30 בערב — „החיים ואשת הסנדלר" — שירי עם ובלדות בהשתתפות: אמנון ברנזון, דני גרטה, שלומית אהרון, קרול כריל.

שבת 23.2.74 בשעה 7.00 בערב — מועדון הסרט הטוב — „החותם השביעי" — בימוי ברגמן.

יום א' 24.2.74 בשעה 6.00 אחה"צ — מכון אדלר — מרכז יעוץ להורים.

יום ב' 25.2.74 בשעה 2.00 אחה"צ — בית לבלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גמן. בשעה 4.00 אחה"צ — סרט לילדים — „הסוכוזק האדום" + פופיי. בשעה 8.30 בערב — בשיתוף עם „עקד" — משוררים קוראים: אגדה אמיר, יעקב בסר, שלמה טנאי, איתמר יעוז־קסט, יהודה שבים.

יום ג' 26.2.74 בשעה 5.00 אחה"צ — מכון אדלר — מרכז יעוץ להורים. בשעה 6.00 בערב — מפגש ידידי תזמורת תל־אביב. בתכנית: סקירה על פעולות התזמורת. חלוקת פרסים והופעת התזמורת. בשעה 7.00 בערב — בית גבוה לפועלים — קורס לעובדים סוציאליים, בנחה אהד יותם.

יום ד' 27.2.74 בשעה 4.00 אחה"צ — סרט לילדים — „האוצר מבגדד". בשעה 4.00 אחה"צ — אולפן לריקודי עם. בשעה 7.30 בערב — ערב כשרונות צעירים מטעם מועצת תלמידים מרכזית. בשעה 9.00 בערב — חוג ריקודי עם למבוגרים.

יום ה' 28.2.74 בשעה 2.00 אחה"צ — בית לבלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גמן. בשעה 5.00 אחה"צ — קורס לבריאות, תרבות הגוף והתעמלות. בשעה 6.00 בערב — חוג ללימוד אספרנטו. חוג לאמנות הקליגרף — בשעה 7.00 בערב — „טקס סודי", בימוי ג'וזף לוסי. עם מאיה מאור. בשעה 9.00 בערב — „הלחישה הרוצחת" עם אהרי המבודן ושירלי מקליין.

המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות
המחלקה לתרבות ולנוער במועצת פועלי תל־אביב—יפו

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

שמואל רוזנטל ז"ל

הלוויה תצא היום, יום ששי, ל' שבט תשל"ד 22.2.74 בשעה 11.30 מבית החולים רמב"ם, חיפה לבית העלמין בכפר סמיר. אוטובוס מיוחד ייצא בשעה 10.45 מבית הכנסת בקרית חיים רחוב יבנאלי (כ"ה) 4.

המשפחה האבלה

הלוויית בננו היקר

קלמן נוימן ז"ל

שנפל במלחמת יום הכיפורים ושנקבעה ליום שישי 22.2.74 נדחתה ליום א' 24.2.74. בשעה 3.30 יוצב הארון בבית העם.

המשפחה
וחברי שפיים

טיולי בית־ברנר לחודש מרץ — הקפת הכנרת (23 לפברואר, 1974) ליום אחד; לשבטה, עבדת וכורנוב (2.3.74) ליום אחד; פורים באילת ושארם־א־שייח (7.3.74) לשלושה ימים; למערת הקבה אזור ים המלח (נחל פרצים) 16.3.74 ליום אחד; אל בתי הכנסת הקדומים בצפון הארץ (23.3.74) ליום אחד (מסלול חדש). פרטים והרשמה בבית ברנר, הרב ז' 7 (הנדיה) בשעות: 12—8.30 — וה־6—4. טל. 282211.

נלסון

מעתה - נלסון גם עם פילטר
ובקופסת מכסובב
טבק וירג'יניה טבעי וטהור
תערובת עשירה ומובחרת

נלסון - סיגריות הוירג'יניה המשובחות

פרסום א. אריאלי

הפסגה המוסלמית נפתחת היום

לאהור, (א.פ., יו.פ., עלי תלין). — ועידת הפיסגה המוסלמית בה ישתתפו 38 מדינות, עם פתיחת הפיסגה בלאהור. שבפקיסטאן, אמש נמסר, כי אחת מהצעות ההחלטה של הועידה להצבעה תקבע, כי חידוש השלטון הערבי הירושלים הוא תנאי מוקדם לשלום במזרח התיכון.

אהמל הג'ג ללאהור יו"ר „ארגון לשחרור פלסטין" יאסר ערפאת שלמטלותו הוצק מעבר דיבור בוועידה. כתב סוכנות הידיעות הצרפתית בלאהור מציין, כי הבירה למעשה, אם כי בפקיסטן, ב„ארגון לשחרור פלסטין" כנציג היחיד של העם הפלסטינאי, לאחר שהנציג הירדני בוועדה הכינה של הפיסגה הצביע בעד נוסח ההחלטה בנושא המזרח התיכון. על פי נוסח זה יוכר הארגון ל„שחרור פלסטין" כנציג היחיד של העם הפלסטינאי. בוועידה אלג'יר בחודש נובמבר הגישה ירדן הסתייגות כאשר אושרה החלטה דומה על ידי ראשי המדינות הערביים.

ההחלטה שאושרה אתמול גם מברכת את המדינות האפריקאיות שניתקו את יחסיהן עם ישראל וקוראת ל„מדינות ידידותי" לנתק גם הן את קשריהן עם ישראל.

נוסח זה נתקבל על דעתן של איראן ותורכיה, אשר בתכיכת איכיה, סירבו קודם לכן להתום על הצעת החלטה סורית, כי „כל המדינות המוסלמיות" ינתקו את קשריהן עם ישראל.

מודעות דרושים ולוח
ראה עמודים 7–6

אסד דורש החזרת 170,000 פליטים לגולן תמורת שחרור השבויים

ביירות (רויטר). — נשיא סוריה [חאפז] אסד אמר כי ישראל להחזיר 150,000 פליטים לרמת הגולן תמורת שחרור השבויים.

בראיון לצורך הפתק ,,אל ביראק" אמר אסד: ,,לא זו בלבד, שאנו מוכנים להגיש רשימה של שבויים, אנו מוכנים גם להחזיר אותם. אם הכלא ישראל אחד תנאי אבטת דעתה. המדיר הוא, כי ישראל תרשה את חזרת הפליטים הסוריים לרמת הגולן, שמספרם הגיע ל-170,000. אז נשחרר אנו את השבויים".

נשיא סוריה ציין כי נוהגי הי הם כלפי אזרחים בשטחים כבושים נקבעו באמנת ז'נבה. הוא הוסיף, כי ישראל אינה יכולה לצפות, שאנו אחד על אמנת ז'נבה בעניין החזרת שבויי מלחמה — ובמקביל, שבלי שישראל עצמה תמלא אחר ההוראות הקבועות באמנה בי שאלת פליטים אזרחים.

,,אנו מקיימים את אמנת ז'נבה ואילו ישראל אינה מפעילה אותה", כמן אסד. ,,ארבעה הסכמים נקבעו על ידי ועדת או"ם לזכויות הי אדם וישראל התעלמה מכולם בי כך שלא כיבדה את ההוראות בדבר היחס לאזרחים בשטחים כבושים".

אסד אמר, כי 23,000 אזרחים ,,גורשו" כבתיהם ברמת הגולן בי מהלך מלחמת אוקטובר. 150,000 נוספים ,,גורשו" במהלך מלחמת ששת הימים ואחריה.

משקיפים אומרים, כי דרישתו של אסד להחזרת כל 170,000 הפליטים תואמת את תביעתו שכל שטח רמת הגולן חייב להיות מוחזר לי סוריה במסגרת הסדר שלום מזרח תיכוני.

כשנשאל אם הוא סבור, שישראל תוותר על רמת הגולן, הגיב נשיא סוריה: ,,ישראל תוותר על רמת הגולן בניגוד לרצונה, אפילו אם נצטרך להילחם 100 מלחמות. לי ישראל אין כל ברירה בעניין זה. היא לא תוכל להתחכם בנושא זה. אנו ננהל מלחמה אחת, 10 מלחמות, 20 מלחמות, כדי לשחרר את רמת הגולן ואת כל השטחים הער-ביים הכבושים האחרים".

נשיא סוריה הבהיר שאם תסכים ישראל לבצע את תכניתה לבנות עיר חדשה ברמת הגולן, ,,תהיה עיר זו, [illegible]".

בהמשך דבריו טען אסד, שסו-ריה מתייחסת יפה לשבויים הישי ראלים. ,,לא קטענו את אזניהם, לא הרגנו אותם ולא דיכינו בהם כלבים, כפי שהישראלים טוענים", אמר אסד.

ועוד אמר אסד, כי השבויים הי ישראלים ,,זוכים ליחס אנושי ביו-תר הם נהנים מתנאים טובים מאלה שנקבעו באמנת ז'נבה". הוא הוסיף כי אצל השבויים הי ישראלים ביקרו עתונאים זרים.

אחר פירסמו כשמות הגולים. אחר הכחיש את הידיעה, כאילו תפנית כוסקה להתן על סוריה, שתמסור רשימה של השבויים הי ישראליים. ,,איש אינו יכול להפי על להחץ בעת הזו", הטעים נשיא סוריה. כן הביע את דעתו, שמוצב לקיים את חרם הנפט כאשר ,,לתי-פוך דם בפרבנה". ,,יש לקיים את ההגבלות — אמר — כפני שהנפט אינו יקר מדם".

את נשק הנפט יש להפעיל, אמר, נגד התוקפנים ועוזריהם [illegible].

[illegible]

הורי השבויים דורשים מקיסינג'ר לקבל הרשימה המלאה

נציגי ועד ההורים של השבויים הישראליים בסוריה, הגישו אתמול לשגרירות ארה"ב בישראל עצומה הי מופנית לשר החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קיסינג'ר, בתביעה שהוא יעמוד על כך שיקבל את הרשימה המלאה של השבויים בביקורו בדמשק.

במסיבת עתונאים, שנערכה ב,,בית סוקולוב" בתל אביב, הצהירו נציגי ההורים כי יש בידיהם [illegible] 100 שבויים ישראלים [illegible].

נציגי ההורים הוסיפו, כי בהתאם לאמנת ז'נבה יש לשחרר ללא תנאי פצועים, אנשי דת ורופאים מקרב השבויים ויש לבצע את הדבר עוד לפני המו"מ על חילופי השבויים. לפי עדויות של שבויים סורים, מצויים שבויים ישראליים בבתי חולים בסוריה וכמה מהם במצב קשה.

כן תבעו נציגי ההורים, שתותרנה אפשרויות לשבויים לשגר מכתבים להוריהם, כדי שבוע משגרים ההורים להם מכתבים באמצעות הצי-לב האדום, אך עד כה לא הגיעה תשובה. לעומת זאת מקיימים השבויים הסוריים המצויים בישראל חילופי מכתבים עם קרוביהם, וזוכים לביקוריו של נציגי הצלב האדום.

האספה שהשתתפו במסי-בה, פנתה בקריאה לאמהות של השבויים הסוריים, כדי שהן ירימו את קולן בסוריה ויתבעו את החזרת 320 השבויים הסורים המצויים ב-ישראל, במסגרת חילופי שבויים.

בתשובה לשאלה מסרו, כי קיבי-לו הבטחות מראש הממשלה ג. מאיר ושר החוץ א. אבן, שלפיהן עמדת הממשלה על העקרונות של קבלת הרשימה וביקור נציגי הצלב האדום לפני שיתחיל מו"מ על הפי-רדת כוחות עם סוריה, וכי חילופי השבויים יהיו הנושא הראשון ב-מו"מ. כן צוינה, כי קיסינג'ר הבטיח להם בפגישתו עמהם בעת ביקורו האחרון בישראל, כי הבעיה תיפתר בקרוב, ועתה הוא בא לסכם זאת. מסיבה זו לא יפגשו בעת בואו הקרוב לישראל.

במסיבה השתתפו גם הכומר ביקון קונרד והרב ברוס קול, להי ציגו אתמול בניו יורק לישראל. השניים מייצגים את הוועדה ליחי-סים בין קתולים ויהודים בברוקלין הקתולים שבניו-יורק.

עצומה לקיסינג'ר

עצומה הקוראת לממשלת ארה"ב להפעיל את השפעתה על ממשלת סוריה כדי שיתקיים את השבויים הישראלים — נמסרה אתמול לשגי-ריר ארה"ב בישראל, קנת קיטינג, בעת ביקורו באוניברסיטת בר-אילן בשם הסטודנטים של האוניברסיטה.

העצומה נמסרה על ידי הסטודנט דוד ראב, אשר נתפס על ידי המחבלים במטוס טי.וו.איי. בספטמבר 1970, שחרר לאחר שלושת שבו-עות, והוחזר לארה"ב.

עצומה הולנדית — לשגרירות סוריה

בריסל, (עתט"א). — משלחת בת שני אנשים, המייצגת את ,,הוע-דה ההולנדית לשחרור שבויי הי מלחמה הישראלים המוחזקים ב-סוריה", הגישה אתמול לשגרירות סוריה בבריסל, עצומה הקוראת לשלטונות דמשק לשחרר את ה-שבויים.

הכומר ספייקובר והרב סוטנדורפ מסרו לציר הכח הסורי, כוסה אל זועבי, עצומה החתומה על-ידי 20 אישים הולנדיים, ביניהם נשיא המפלגה הסוציאליסטית ומי שהיה נשיא ועדת השוק המשותף האי-רופי.

בשיחה שנמשכה 40 דקות, הבי-טיח זועבי להעביר את העצומה לממשלת סוריה.

רשימת החללים תפורסם בעוד 10 ימים

מאת כופר ,,דבר"

ההודעה הבה רשימת החללים [illegible] תתפרסם בעוד כעשרה ימים. כפי שי פורסם ב,,דבר" שלשום, עמדה הה-ברות להתפרסם בר"ח באדר — 28 לי חודש זה, אך, בגלל הבקשה לכלול ברשימה גם את שמות האמהות של הנופלים יש צורך בעבודה נוס-פת. ההגברות המיוחדות יפורסמו, איפוא, בראשית מארס.

החוג לשלימות הארץ מחזק ידי ג. מאיר

החוג לשלימות הארץ בכנרת, שהתכנס אתמול, החליט לחזק את ידי ראש הממשלה גולדה מאיר בהחלטתה להקים ממשלה, כדי לי הגשים, בשיכול המדיני והבטחוני, את העקרונות שבאו לידי ביטוי בהודעות ראש הממשלה עד כה. החוג הביע סיפוק מהודעותיה של גולדה מאיר בעניינים בטחון ד התיישבות בשטחים והוסף ידיה על המצע בקווי היסוד של הממ-שלה האומר, כי עתיד יהודה ושומ-רון ייקבע בהכרעת העם, ועל הר דעתה כי רמת הגולן לא תנותק ממדינת ישראל. כן מודיע החוג עם פעילות של המתיישבים בכל חלקי הארץ, תומך בזירוז קצב מדיניות ההתיישבות לפי ניסוחה במסמך גלילי וקורא למפלגת הע-בודה לדבוק את שורותיה במאבק הקשה להגשמת ערכי הציונות הח-לוצית והעבודה.

זכו בפיס

בהגרלה כפעל הפיס מס' 8/74 שהתקיימה ביום 21.2.74 זכו המס-פרים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספרים: 118380, 507378. בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 543178.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 486008, 734849.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 156023, 453507, 726242, 732846.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 12573, 17999, 27229, 28253, 36210, 53309, 56236, 56976, 67059, 72058.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 03669, 02858, 14822, 17329, 18968, 20070, 24331, 25690, 31505, 35873, 45328, 51540, 54385, 55786, 62077, 62167, 62602, 65250, 77836, 83356, 84136, 86864, 88704, 91619, 93045.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 1698, 3191, 4315, 4603, 4668, 5553, 9502.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 0059, 0086, 0292, 0384, 0389, 0509, 0765, 0858, 0966, 1027, 1028, 1327, 1336, 1361, 1567, 1967, 2163, 2283, 3273, 4114, 4154, 4194, 4328, 4333, 4734, 5220, 5244, 5790, 5840, 6072, 6278, 6772, 6869, 8207, 8699, 8953, 8956, 8998, 9101.

דבר
DAVAR
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת אליהו אגרס
מנהל כללי גדעון נאמן
המו"ל — ,,דבר" בע"מ
נדפס בדפוס ,,דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל-אביב, רחוב שינקין 45, ת.ד. 199, טלפונים 256141 (6 קווים)
סניפים: תל-אביב, בית ,,דבר", רחוב שינקין 45, טלפון 284141; ירושלים, מערכת ומנהלה, רח' הלל 16, טלפונים 231251-3; חיפה, רחוב הנביאים 27, טלפונים 642111-2-3.

בנק ישראל יזרים לבנקים 300 מיליון ל"י — לצמצום הגרעונות בנזילות

מאת דוד ליפקין, כתב הכלכלי של ,,דבר"

בעקבות לצמצום הגרעונות [illegible] הבנקים בנזילות [illegible] הבנקים, המשתתפים ב-600 מיליון ל"י, כיוצא אתמול בין נציג בנק ישראל לראשי הבנקים [illegible] 300 מיליון ל"י לבנקים [illegible].

ההסדר בין בנק ישראל לבין הבנקים כולל את הצעדים הבאים:

* בקצב נזילות [illegible] מ-30% אחוז ל-25% אחוז, ובחלק מ-25% ל-20 אחוז. עקב שינוי זה יוכלו הבנ-קים את הריבית למפקידים לזמן קצוב. הקטנת שיעורי הנזילות תביא להזרמת 150 מיליון ל"י לבנקים;
* סוכם להקטין את השתתפות הבנקים בריבית היצוא מ-50% ל-40 אחוז. הירידה זו בשיעור של 10 אחוזים תביא להזרמת 80 מיליון ל"י לבנקים;
* תוגדל רזרבות הבנקים בהפ-תעה בריבית היצוא ב-0.5 אחוז. זאת כדי לא לפגוע ביצוא.

נמסר הפלת את הידיעה כי הוחל ב-1 באפריל יוחזר לקדמותו הקנס שבשלמים הבנקים על גרעונות הנ-זילות [illegible] (הקנס הוקטן ל-5 אחוזים). נמסר בצינור שב-1 באפריל יוגדל הקנס מ-5 ל-10 אחוזים ובשלב יותר מאוחר מ-10 ל-17 אחוזים. ראשי הבנקים ביקשו לשקול צעד זה נוכח ההתפתחויות בעסק ולא לקבוע כל סיכום בעניין זה.

לפי הערכת בנק ישראל, יוכלו הבנקים להפיל הגד שבצעות מספר את גרעונות הנזילות בסכום של 600 מיליון ל"י. בבנק ישראל כבר [illegible] שהבנקים יוכלו להפיל את ה-300 המיליון ל"י [illegible]. יוכלו כבר בימים הקרובים להזרים כספים לספקים של משרדי הממשלה. הי ספקים יוכלו להחזיר לבנקים חלק ניכר מהאשראי שקיבלו בחודשים האחרונים.

[illegible]

קיסינג'ר אמר שיתפטר אם הקונגרס יצביע בעד הדחת ניקסון

,,ואשינגטון סטאר ניוז" מוסר על כך מפי הסנטור מקג'

מאת נחום ברנע, כתב ,,דבר" בארה"ב

ואשינגטון, (מיוחד לי ,,דבר"). — שר-החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קיסינג'ר אמר בפי גישה סגורה בקונגרס, כי החליט להתפטר אם יצביע בית-הנבחרים בעד הדחת הנשיא ניקסון — כך מסר הסנאטור מקגי, חבר ועדת החוץ של הסנאט, לכתב העתון ,,ואשינגטון סטאר ניוז".

קיסינג'ר שוחח אתו ועם עוד שלושה מחברי הקונגרס בשעת כיסתו לפגישה בשבוע שעבר. קי-סינג'ר הבהיר, שאם יהיה רוב להדחה בבית הנבחרים — לא יעכב את התפטרותו עד לסיום ההדחה בסנאט.

,,ביקשנו לשכנע אותו לשקול מח-דש את החלטתו" — אמר מקגי, ,,אמרנו לו, שאם יעמוד הנשיא בפני כישלון הדחה — הוא יהיה נחוץ יותר מאי-פעם".

סוכנות יו.פי. ציטטה אתמול את אחד מאנשי הבטחון של קי-סינג'ר, ששמע כמנו את התגו-בה הבאה לידיעה: ,,זו שטות גמורה". גם סוכנות א.פ. הכחישה חלק מהידיעה, אך הנתון שצוטט על כך שהידיעה נכונה בשלמותה.

לדברי מקגי, אמרו ארבעת חברי הקונגרס לקיסינג'ר שהוא ,,נ-שאר ,,הסבל היחיד לאמינות שני-הר בממשל" וכי התפטרותו תהיה ,,אסון".

בשיחה לא הציג קיסינג'ר את כוונתו להתפטר כאיום על חי הקונגרס. לדברי מקגי, אמר קי-סינג'ר שהליכי ההדחה יוליכו את הממשל עד כדי כך, שהדבר יש-תק את מדיניות החוץ. לדברי העתון, סבור קיסינג'ר שניקסון לא יתפטר לשום מרצונו. קיסינ-ג'ר שוהה עכשיו במקסיקו-סיטי, בוועידת מדינות אמריקה.

הבית הלבן הודיע אתמול, כי הנשיא החליט לדחות את מסעו לאירופה מאפריל לספטמבר או אוקטובר, בסוף ש,,עכשיו אין זה הזמן המתאים לנסיעה". עם זאת, התכוונה לבוא למוסקבה ביוני — עובדת בעינה.

פרס: רפ"י אינה מאיימת בפרישה ממפ' העבודה

כל אחד מחברי החטיבה יוכל להסיק מסקנות לגבי הצטרפותו לממשלה

שר התחבורה והתקשורת [שמעון] פרס אמר אמש, כי חטיבת רפ"י במפלגת העבודה אינה מאיימת בפרישה מהמפלגה, ד החטיבה יצביע לפי החלטת הי רוב בסיעת המערך בכנסת, אך עם זאת כל אחד מחברי רפ"י יוכל להסיק מסקנות לגבי הצטרפותו לממשלה.

בתשובה לשאלה, בראיון בתכנית ,,מבט" בטלוויזיה, אם הוא עצמו יצטרף לממשלה, השיב: ,,באופן פורמלי מהם הציע לי להיות חבר בממשלה. באופן לא פורמלי הודעתי, שהבעיה שעומדת בפני ממשלה אינה בעיה אישית".

פרס הטעים, כי הבעיה אינה הי תפנית של כוחו אחבבית או הי שאלה ביחס לכיבוש קציני צה"ל, אלא הענין כיצד בגיבה המפלגה על התופעות הללו. ,,דיין לא הת-מנה כשר בטחון כמום שהוא חבר רפ"י, והשר הבטחון אינו נבס על רפ"י. הוא התמנה קודם כל בגלל כישוריו, ונבונו, ובגלל הי עבודה שגוף רחב מאד, הרבה יותר רחב מרפ"י לעבור, ובעצם הר-בה יותר מהמערך כולו, המך בי טיבועו כשר הבטחון. אי אפשר גם לבנות וגם לנבות — לבר כזה כבעט ולא יתכן בשיטור הדמוקר-טי", אמר.

הוא הוסיף, כי הבעיה היא לא רק איך לכנוע שביאות, אלא כיצד לנהל מדינה וצבא. צה"ל כפוף לגם למשרדיו הנבחרים, ואילו העם ומוסדותיו הנבחרים מאפשרים לי צה"ל להתקיים כארגון הבנוי לא רק על התנדבות, אלא גם על מב-צעה ופקודות. ארגון שיש לו זכות לשמור דברים בסוד, שיש בו בי סים חכמים, והכול כי שנמצא שם צריך למלא את התפקיד כפי שצריך. צה"ל הוא הארגון הממלכתי הרא-שון לא רק במחינה ההוקרה, אלא גם מבחינת האנדירה. רבים מאתנו מודאגים כאד מכל מה שנעשה בי סביב, אמר.

ביחס לצעדים שהנקוט רפ"י, אמר פרס: ,,לא נעשה שום דבר כדי להביא לבחירות חדשות, אבל נוצר מצב שהוא בעצם תוצאה ישירה מהבחירות שהתקיימו, שי קשה מאד להרכיב ממשלה. כי מובן, שממשלת מיעוט המשתתפת על 58 חברים היא פרובלמטית בי יותר בכל בחינה אפשרית. אבחנו לא מאיימים באולטימטומים, בפ-רישה ובצריקה. אבו יכולים להי סיק, כל אחד כאחנו וכולנו יחד, מסקנות לגבי הצטרפותנו אנו לי ממשלה. נבחרנו ברשימת המערך ונגמר כפי שהתחייבנו כלפי הבו-חרים, הבחרנו שנצביע לפי החלטת הרוב בכנסת".

אבן מצטער שלא נמצא בסיס רחב יותר

מאת סופרו המדיני של ,,דבר"

שר החוץ אבא אבן הביע אתמול צער על שלא נמצא בסיס רחב יותר לממשלה החדשה. בשיחה עם הכתבים המדיניים בירושלים סיפר אבן כי הוא פנה אל הרב הראשי של ישראל הרב גורן וי קרא לו להתחשב בבעקל הבחי-לאומי של עזרתו למפד"ל בנושא להצטרפות לממשלה החדשה. לי אותר כבן פנה גם לראשי המפד"ל עצמם וקרא להם להתחשב בבעי-ות הכלכליות, והבטחוניות הי שלילות בזירה הבין-לאומית הצ-פויות לממשלה על ידי כיוון מהי לה בעלת בסיס מספק.

גרומיקו דן עם האפיפיור ב,,בעיות שלום"

מקורות רשמיים למחצה בואטיקן: פאולוס ביקש תמיכה בתכניתו לבינאום מיוחד של ירושלים

רומא (א.פ. וי.פ.). — הי אפיפיור פאולוס השישי קיבל אתמול לשיחה בת שעה את שר החוץ הסובייטי אנדריי גרומי-קו. בהודעה רשמית שפורסמה לאחר השיחה צוין, כי נידונו בה ,,בעיות השלום".

מקורות רשמיים למחצה בואטי-קן מסרו, כי האפיפיור ביקש את תמיכת ברית-המועצות לתכניתו של הוא-טיקן להעניק מעמד בין-לאומי מיו-חד לירושלים. צוין, כי הואטיקן סבור שאין להלות על הדרה כלי-כוונה אחת תהיה ריבונות מלאה על העיר, המקודשת לשלוש דתות. לא כל שכן — כשאין כל פיקוח על מימוש ריבונות כזה. נמסר, כי השר הסובייטי גילה הבנה לעמדתו של הואטיקן, אך לא התחייב לתמוך בגישה זו.

הפגישה התקיימה בספרייתו הי פרטית של האפיפיור ונכח בה גם ,,שר החוץ" הבלתי רשמי של הי ואטיקן הארכיבישוף אגוסטינו קאזארולי ושני מתורגמנים. היתה זו הפגישה הרביעית בין גרומיקו לאפיפיור. בפעם הראשונה נפגשו השניים במרכזי או"ם לפני תשע שנים.

המערך אישר ממשלת מיעוט

(המשך מעמוד 1)

לבת העבודה, ההלפי, כפי שנודע, דעות לבירור אפשרות הצטרפותה של המפד"ל לקואליציה בשלב מאוחר יותר, אולם נודע כי לא הושגו שום סיכומים מהותיים.

בישיבה לסכה כפלגת העבודה מתחה ראש הממשלה גולדה מאיר ביקורת קשה על המהלים המפור-עים בסיעת המערך ועל הפרות משמעת סיעתית ולכלה בתוקף התקפות אישיות, לרבות אלה שי הוכמצו באחרונה נגד שר הבטחון מ. דיין ונגד שר האוצר פ. ספיר. בישיבת הלשכה הושמעו תביעות להחזרת השותפות במפלגת הע-בודה להיקפה, שיקום האמון הי הדדי והליכה יחד לקראת הבחי-רות [illegible] זימות הקשות בשותפות מלאה. כי דברי י. בר-אהרון, סגן שר הפני-בורה ג. יעקובי הביע דעתו כי [illegible] קואליציה בזו באפשרות הטובה ביותר למצב הנוכחי. גם בישיבת סיעת המערך היו רוב הדעות ב-עד תמיכה בהקמת של קואליציה מערך—ל"ע, אם כי הושמעו קולות בעד הליכה לבחירות חד-שות (כמו אלה של הח"כ מ. בר-פורה והח"כ י. ידין) אשר טענו כי יש לפעול לשינוי שיטת הב-חירות ולהפעלה מיידית לביטול החטיבות.

מפ"ם דורשת דיון בביטול הפיקוח על המחירים

מאת סופרו הכלכלי של ,,דבר"

נציג מפ"ם בועדת הכספים של הכנסת אהרון אפרת, ביקש מיו"ר ועדת הכספים ישראל קרגמן להזמין בהקדם את שר המסחר והתעשיה ח. בר-לב לועדה כדי לדון בהשלכות שעשויות להיות לביטול הפיקוח על המחירים על המשק ועל תקציב המדינה. במקביל פנה ח"כ אפרת ליו"ר הנהלת סיעת המערך בכנסת, ח"כ משה ברעם, וביקש להעלות באופן דחוף על סדר היום של הכנסת את הנושא של סכנת ביטול הפיקוח על המ-חירים שיביא להשתוללות חדשה של עליית מחירים.

ביקורי אבן—ז'ובר תוך 3—4 חדשים

מאת סופרו המדיני של ,,דבר"

בירושלים אושרה אתמול הידיעה כי בין ישראל וצרפת מתקיימים עתה מגעים לקביעת המועדים לי ביקורו של שר החוץ אבא אבן בצרפת ולביקור שר החוץ הצרפתי מישל ז'ובר בישראל.

שני הביקורים יערכו — תוך שלושת-ארבעת החדשים הבאים.

ל"ע קוראת להזמין את ר"צ להשתתף בממשלה

בהודעה שפירסמה אמש הנהלת המפלגה הליברלית העצמאית נאמר כי הנהלת ל"ע שמעה דו"ח על הת-הליכים הקואליציוניים ואישרה את תכנה. הנהלת ל"ע קוראת לראש הממשלה להזמין את הת-נועה לזכויות האזרח להשתתפות בקואליציה העתידה.

הנהלת ל"ע רואה בחומרה רבה את פנייתה של המפד"ל לרבנות הראשית לשם קבלת הכרעה ב-ענייני הגוים הקואליציוניים. הת-ערבותה של הרבנות הראשית ש-היא גוף ממלכתי הקיים לפי חוק, בעניינים שאינם בסמכותה והשנויים במחלוקת, היא פסולה ובלתי נסבלת — מסכמת ההודעה.

סמ"ר אליהו לופו הובא למנוחות

סמל-ראשון אליהו לופו, בן כפר שב אביחיל, שנרצח על-ידי שלושה מתגלים משכם, הובא אתמול לי מנוחות בטקס צבאי בבית-הקברות הצבאי בנתניה. השלושה אסרו את המנוח כשרכבים במכוניתם כשד הוה בדרכו הביתה מחופשה בפאוה, הוא נחשב לזמן ממושך כנעדר.

גופתו התגלתה לאחר חקירה מפרעצת, כשהשלושה נעצרו כי חשודים בבקרה אחר. קהל רב לי-וה אותו למנוחות האחרונה, היו שבי המושב, אנשי היחידה המקי-רין.

המנוח היה בן 22, ועמד להשי-תחרר משרות סדיר. היה חייל מצ-טיין, חבר טוב, אוהב על הוברה, ספורטאי ופעיל בין הצעירים. הו-ריו, דוד ושושו, ממייסדי מושב הגיאל, יוצאי רומניה. השאיר אח-ריו שלושה אחים נשואים וארבע אח-יות.

אוניברסיטה עממית
מיסודה של מועצת פועלי חיפה
בשתוף משרד החינוך והתרבות המח' לחנוך מבוגרים
יעוץ אקדמי: אברהם וולפנזון (אוניברסיטת חיפה)
חוגי לימוד ראשונים ל-1974
א) מדעי החברה
1. משטר מדינת ישראל
2. מבוא לכלכלה
3. פסיכולוגיה חברתית
4. מבוא לסוציולוגיה
5. לימודי עבודה: חוקי עבודה ובטחון סוציאלי, יחסי אנוש, כלכלת עבודה, תקשורת, הנדסת יצור
ב) מדעי הרוח
1. ספרות עברית וכללית
2. שיפור הלשון העברית
3. חינוך להורים (חוגים שונים)
4. ידיעת הארץ
5. אמנות
6. תנ"ך (חוגים שונים)
7. חוגים ליהדות
ג) שפות זרות: אנגלית, ערבית, צרפתית, גרמנית
מקום הלימודים: באוניברסיטת חיפה, ירושלים, בר-אילן, הטכניון ובבתי הדפוס. הלימודים יתקיימו בשעות הערב והבוקר במקומות הבאים: ,,בית הפועלים", בית ,,ביאליק", ,,בלאה", ,,אורנים", קרית-אליעזר, נווה-שאנן, קרית-חיים, קרית מוצקין, קרית-ים, קרית-אתא, טירת הכרמל, קרית שמואל, קרית-טבעון, קרית ביאליק.
פרטים והרשמה: המחלקה לתרבות ולחינוך —
מועצת פועלי חיפה
בשעות: 8—5 לפנה"צ, 18—16 אחה"צ (פרט לימי ו'), בחדרים 214, 203.
ב,,ביתנו", רחוב ירושלים 29, טל. 668059, מ-5 עד 8 בערב. ב,,אורנים", רח' קלר 2, הר הכרמל, טל. 81492. בנוה-שאנן, בית ההסתדרות, תנו"ל 99, טל. 232111, מ-5 עד 7 בערב.
פרוספקט ישלח חינם לכל דורש

מה אומרים! פגישות נוספות

היה עליך לראות את פניה כאשר היא אהבה,
כאשר היא הגיגית ונבונה,
כאשר היא יפה
ואהרת כל כך.
כן, היה עליך לראות את פניה כאשר היא אוהבת,
כאשר היא נראית כמתפללת,
כאשר היא יושבת על כך.
היה עליך לראותה אוהבת, אחרת אינך יודע דבר,
אינך משער את כוחה,
כאשר היא אוהבת,
כאשר היא מאמינה.
אתה לא ראית את פניה כאשר היא אוהבת,
כאשר היא מאמינה.
אם לא ראית את פניה כאשר היא אוהבת
אל תשפוט אותה.
אל תאמר דבר.

*

הונה להם. אני קורא על פניהם שהונה להם. זה כבר הונה להם. תנועותיהם אינן חדות. הם הולו לשאול את הוכן העובר אם פרעל הוא לטובתם או לרעתם. הם מתמשכים. יומם בכיר היטב את אתמולם. פצעים שלהם היו לזכרונות לתמונות ולספרים.

הם כתרחקים, הם הולכים ומתרחקים מתרעה האחרון. הברזל הולך ושכח בדוממית הזולדה. פכלי הגבורים מעלים יהוקת, הזו לקישוט בבגים החבי ירים או בכיכר אפורה.

ממעודי המלחמה נותרו רק הקמוה. הדיוה הנשמ-עה מפעם לפעם ביערות ירוק-אפל הן יריות של ציידים.

הונה להם. אתה רואה זאת על פניהם ולפי התפציב הנתשבים ולפי סוגי הצער.

אין להם אויבים המבקשים את נפשותיהם, אין להם הלומות נוראים.

אינני מהעלם ממחלות קשות, מתאונות דרכים, מהתי-יקרות, מזקנה קופצת או הולכה לאטה ומגעת בעתה, מאהבות אומללות, מעצב העולם בכלל, כשאר בעיות בוצריות.

כעת הם במצב המאושר מאד. נהנים מנוף פנאי ואינם סובלים משגעון גדלות. אינם קוראים אל ה' בצר להם. אינם שומעים מראשי ההרים את קולות אחיהם.

*

פניך מזכירות לי פנים המתעיתות למכה נוספת החייבת לבוא. פניך המבוגרות, המהודרות. משהו פתוח בך תמיד כמו ציפית, נסתר כמו כאב.

הסכנות עוטות אותך גבון יוהר. הרחמים עוטים אותך קשוב ומצוה. הכך משוך עליך הים של אצילות. אתה לומד להבחין בין עיקר לטפל.

במקום שבו החיים אינם מובנים מאליהם מוקירים אנשים אחרת את המוהרות הניתנים להם במשורה.

ערנותך מוכידה לי לא פעם התנות כ"ם בההבוה יומם ולילה. ידך שלוחה. אתה ישן במשמרות.

אתה הולך ומצורף במקודת-התורפה, מחרשה אשר אינן באות בלילה אל בתי אחרים הרחק מכאן.

מלים רבות באות אליך הרש כדי להתפענח נכונה. לידך הן קרובות לאמת בבידה האפשר. הן מהחילות הכיה.

אתה עשוי משפטי תנאי המתמרים על סכנה נמשכה. אתה טורח קשה כדי להרווית היים.

*

עמהם. בעודם כואבים. בעודם צייפים עד מוות. בעודם קור כלבים ותוכך מצרים.

עמהם. בעודם בודדים. בעודם צודקים ובודדים.

עמהם. מול אנוכיותם המסוכמצת של השבעים. של הרבים.

עמהם. בעודם הגיגים, בעודם רואים אחרת, חשופים, כמו בשעת התגלות עצומה. בהיותם הקרואים והנבחרים.

עמהם. עם הגהלת. לא עם הכתר. עם הרעב. עם הכיסופים. עם מלוא המחיר בלבבות הקרודים האלה.

עמהם. עם טרופה הקדוש של אהבתם עם הענווה האמתית. עם צעדם הסודק את האבנים ומהליא את המתבונות.

עמהם. עם המותקפים. עם הנצורים. עם פניהם לאור. ברק הירה.

עמהם. עם הזכרונות המקננים בהם. עם תוספות הירושימה. עם צידוק הדין.

*

אם לא אתה: מי? אמור לי — מי?! מה יעשו הסלעים האלה בלעדיך? מה תעשינה הבלים שתשקוטנה בשל הסורגך? מה יעשו העשרה שהיו להעשה או השנים שהיו לאחד. הדרך שלא תפסע בה, האהבה שבגדו בה?

אם לא אתה — מי? מה יעשה האיש שהלם למעגך או האיש אשר נפל תחתיך? מה יעשו הגליונות שהוטל בהם פתח?

אם לא אתה — מי? מי יקרא בספרים האלה? מי ילך אחר הנערות האלה? מי יישטף בגשמי הברכה האלה, מי יראה את השמש האדירה הזאת מעבר לדמעות, בהוי צפות הקיץ?

מי ייאבק עם המלאכים עד עלות השחר? מי יאמר — אני, כאשר יודקו לך, כאשר ידפקו על הדלת? מי יבוא במקום? מי יירש?

מי יעשן מקטרת על ספלולי קפה, מי יצחק, מי יעמוד ליד חלונות הראוות, מי יצעק, מי יבהה, מי יקלל את הנהגים האחרים, מי יגיש פרחים לילדה, מי יהיה כמ-ב, מס' 1, מי ישלם את כל המיסים? מי יקבל את צווי הקריאה?

*

על הבא.

על כי שכחתי לרגע. על כי נימנכתי לרגע. על כי פיתחתי לרגע.

על כי לא ראיתי את המוהרתם בשמי-המתים, על כי לא פיענחתי את האותות המופתיים, על אשר פייסתי, על אשר דימיתי בלבי.

אינך אשם, אמר לו, אינך אשם. השבת פרה, לא השבת הרב. השבת כדאי, לא השבת מתודיים. חשבת אור, לא חשבת כחשכים. השבת עיון, לא השבת לוח. השבת היום, לא השבת זכרון. השבת תקוה, לא השבת השד. חשבת חיק, לא חשבת אבדה. השבת אשה, לא השבת בנים.

בלילות האחרונים ברבים לבקרי הקבצורים השחו-רים והנישאים, שאצבעם שלוחה ודבריהם נכוחים. הם הוי-רים כתובים איומים: אמרנו לך! אמרנו לך!

,,חוויית הקוצים", היא האמת. כדבר המוכר שנרצח.

*

אני נמצא בין אנשים טובים. הם יושבים כעת ליד אה מבוערת בבית תרוס לכתצה, לא הרחק מתהויה.

מן השכים האפורים והנבוכים בבוכך העשם, הגוף הזכיר לי משום מה את גופה של פלוגה במלחמת הגוי-ים הראשונה. ברון כובעני, כלי נשק, עבודות שקים.

הם מדברים על ,,המצב". הם משוחחים בשקט. אלה הם האנשים הקרובים ביותר ללבי. הם ראו מלחמות רבות ולא התבצרו. הם רגישים הנבוכים הדוברים אבות.

יש בהם רצב להיתהרות, לעיבר, לאחרה. הם אומרים דברים ללא לעג, ללא אליסות, ללא פיגוע, דברים שיש בהם אחריות עצומה.

הם לתחבים ותקיפם. רבים מחבריהם נפגעו במלחמות האחרונות. הם חוקים. הם אינם ,,מקטרים". הם עברו את השלב הזה. רבים מהם אבות לילדים. אבות אינם ,,מקטי-רים". הם נוהגים כאילו בהם תלוי הדבר. הם נראים תמיד כמו ,,הראשונים".

*

מצבתם כבד מאנתו אינה חדה הגיד. שעותיהם הלוקה. הם מתפסים את האמת ואת תהאייה הכאצביה את החיים בארץ הקשה הזאת.

הם פתוחים. כלומר סקרנים ומחפשים דרך. אך יש בהם כמה עיקרי אמונה המושרשים עמוק בנפשם. אתה חש מיד כי קיבלו חינוך טוב וכי עיצבו את אי-שיותם באוניברסיטאות הקשות של ארץ-ישראל.

הם פתחים. הם קנאים לאמיתם אך אינם ,,פאנאטים", מגבלים כובלבות לדעות זולות, שומרים על חוש הומור. הם נוקשים לכוחן המצמח, הם נשארים בצל.

שם הוטב לנו מאד. קהינו בחברתם שעות אחדות שנראו כעולם. כם היה חלקנו עמהם. ליד האה, בעשב הירוה, דרומית לאיסטפילה.

ה—ג'.

יציאת מצרים 1974 — קרנבל ססגוני

מאת שמשון עופר

יציאת מצרים 1974, שנסתיימה אתמול בצהריים, דמתה לקרנבל ססגוני. בשעות הבוקר עברו שיירות כלי הרכב על פני הגשר היבשתי מזרחה — כולם מקושטים בדגלים, דגלונים, סרטים צבעוניים, פרחים ובעיקר שלטים מאולתרים נושאי כתובות וסיסמאות.

אווירת העליזות נראתה כנה בשובבותה, כפי שלא נראתה זה שנים בישראל בתהלוכות עדלידע או ביום העצמאות. כמעט כדי רגע הפעיל אחד החיילים רימון־עשן צבעוני וכך היה האוויר כולו אפוף כמעט ללא הרף בענני עשן כבדים בשלל צבעים. גם שרשראות הטנקים, התערבו בקולות שירה ומחיאות כפיים, ברעשני פורים ובנפצופצי וקיסות צבעוניות או פתיחתם של בקבוקי העשן. וכיאה לפסטיבל, הופיעו גם יונים. לא יונים בודדות — שובכים שלמים נתהו מעל גבי טנקים ונגמ"שים — מול הגשר המפריד בין אפריקה לאסיה, בין מצרים לסיני, בין גלות ו,,הביתה".

בראש אחת השיירות נסע ג'יפ שהשלט שהותקן עליו נשא את הכתובת: ,,סכנה — אנו נוסעים בהלם השחרור". אחד החיילים בו חבש כובע קש. חברו החזיק שמשיה. כלי־הרכב הבא היה ,,באסף אוטומביליה תל־אביבי". שיירת טנקים נעצרה לפני המעבר על פני הגשר; תצלום אחרון למזכרת. כמעט אין לראות חייל שאינו מצויד במצלמה. כל אחד מבקש להנציח את הרגע ההיסטורי.

המזכרות מאפריקה הן — עד כמה שניתן להבחין בעת מעבר השיירות — מגוונות ביותר. פה ושם כורסה ותמונה בודדת של... באצר. זרם השיירות גובר. כל כלי רכב והכתובת המיוחדת כיד הדמיון והשמור הטובים של נוסעיו:

- אקסודוס 74
- מלחמת המצרים למלחמות היהודים
- היה טוב באפריקה — יותר טוב בבית
- צאתנו ממצרים — תקוה לשלום
- זכיות מלאות לעולים מארץ גושן
- פקידי מס הכנסה — אנחנו באים
- טעם אפריקה — תמיד ישראל
- ויוציאנו הנרי ביד חזקה ובזרוע נטויה
- 1948־56־67־73־ 197?
- להתראות במחדל הבא
- ממחדל למחדל כוחנו יגדל
- מיהו יהודי ?

התהלוכה הססגונית נמשכת. בלונים קשורים לאנטנות מכשירי הקשר. סרטים צבעוניים קשורים לכלי־הרכב הקרביים או מרפפים באוויר. צפירות, שריקות. עשן צבעוני. כפתח סמלי גדול ועליו חרותות המלים ,,שלום לך אפריקה". דגלי הצנחנים. דגלוני יום העצמאות. קריאות ,,הביתה, הביתה". חייל על נגמ"ש הנושא את הכתובת ,,התאחדות יוצאי אפריקה" פותח שובך ומשחרר יונים החוזרות מערבה. מקלעים שבקניהם נעוצים פרחים. בקבוקי שמפניה נפתחים ליד הגשר. שירה בוקעת — ,,כשיבוא שלום".

המשחה מאפריקה

כולם מתקבלים בתשואות על־ידי המוני חיילים הצובאים לצידי הדרך. לפתע הכל נוהרים לגדת התעלה. שני חיילים חסונים, לבושים תחתונים בלבד, צועדים אל שפת המים ומנקים אליהם. הם עוברים את התעלה, מגדתה המערבית למזרחית, בשחיה. עוד כמה חיילים הולכים בעקבותיהם, פושטים את מדיהם ומצטרפים למשחה האחרון מאפריקה לאסיה, מלווים בתשואות, צהלות וקריאות עידוד של מאות החיילים המתגודדים סביב.

מסדר הסיום

סמוך לשעה 11 לפני־הצהריים בתחילה התכונה לקראת ,,מסדר הסיום" ההיסטורי האמור להיערך בדיוק בצהרי היום, ושיציין את יציאת אחרוני חיילי צה"ל משטח מצרים ומסירתו לידי נציגי כוח החירום של או"ם. יחידת צנחנים, שהצתה ראשונה את התעלה במלחמה, נערכת למסדר. זחלמים ממזרח, ג'יפי תולי"ר מצפון ומאחור יותר עתידים להצטרף אליהם אחרוני הטנקים הישראליים באפריקה, שיסגרו ממערב את היערכות דמויית האות ח'.

המבטים נישאים לעבר תל כלאכותי בדרום הרחבה, שעליו מוצב ביסס תורן ובראשו דגל הלאום. כשני עבריו ניצבים צנחנים בתנוח קרבי. לידם קצין צנחנים צעיר חבוש כומתה אדומה. שוטרים צבאיים עמלים להרחיק מן המקום את קהל הסקרנים בן מאות החיילים הצובא סביב כדי לחזות במאורע ההיסטורי.

ב־11.40 מגיעים הטנקים האחרונים מאי־סם במערב. תוך צפירת סירנות משחררים חיילים יונים מעל גבי רכב השריון. חלקם של הטנקים חולפים על פני הגשר ויתרם מצטרפים למסדר. ושוב מופעלים רימוני־עשן רבים והעשן הצבעוני אופף את השטח. בצד ממתינים קציני או"ם בכומתותיהם הכחולות.

הדגל הורד

השעה 12 בצהרים. נשמעת צפירה קצרה. מישהו מכריז ברמקול: ,,הטקס מתחיל". קצין בכיר אומר: ,,האוגדה הזאת היתה שהבקיעה לעבר מצרים וצלחה את התעלה. אוגדה זו, אשר סללה את הדרך לנצחון הצבאי הגדול על מצרים, שילמה בדם מיטב לוחמיה, בקרבות קשים ואכזריים. היום אנו מורידים את הדגל על גדת תעלת־סואץ, מתוך כמיהה ותקוה לשלום". ניתנת פקודה להורדת הדגל. הקצינים מצדיעים. קצין הצנחנים מוריד את הדגל אט־אט ומקפל אותו.

תם הטקס, ולאחריו התפרצות ספונטאנית אחרונה על אדמת מצרים: רימוני־עשן, יונים, רעשנים עוד כמה דקות ויציאת מצרים נגמרה.

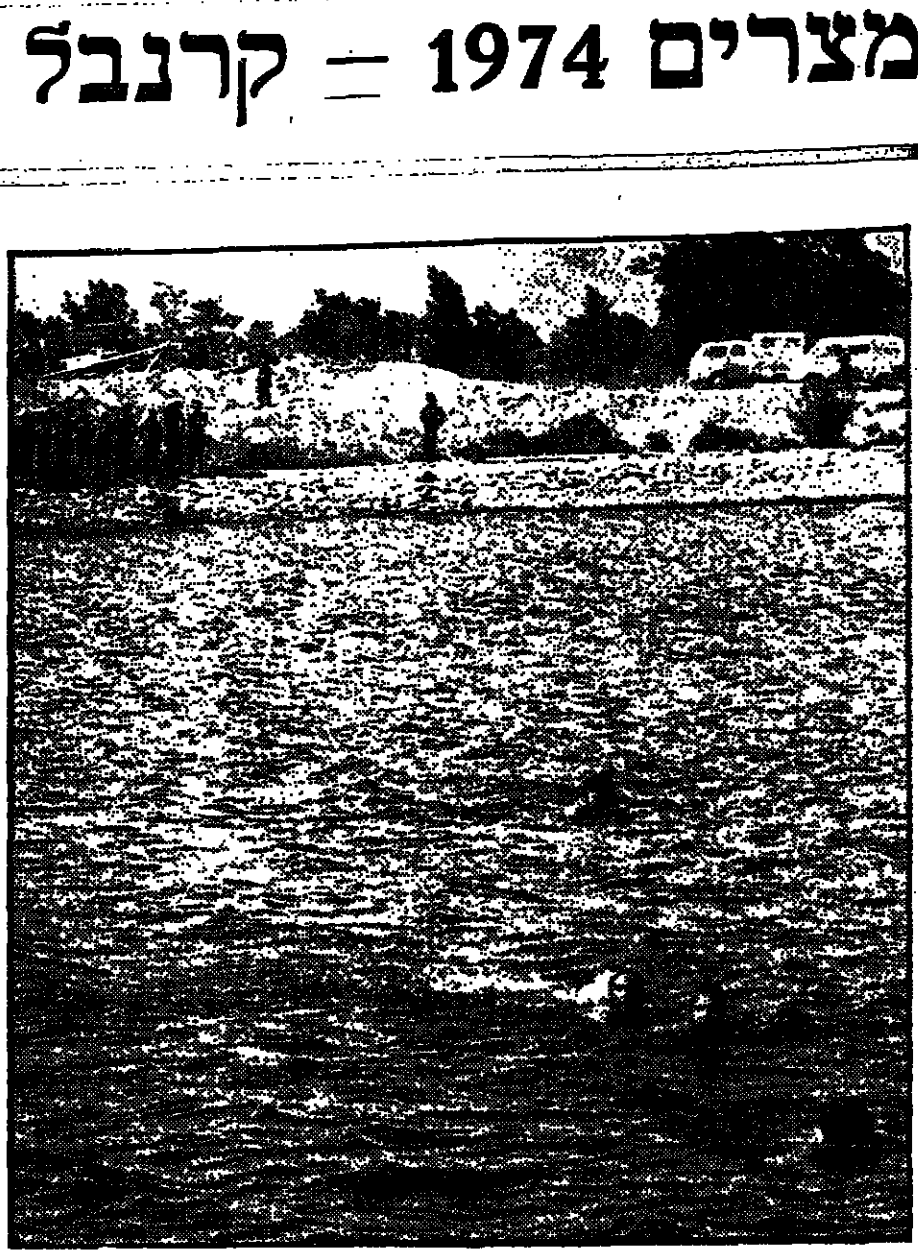
,,משחה" ממערב התעלה למזרחה

ירדן מכחישה שהוצע לערפאת לשמש סגן לחוסיין

רבת־עמון, (עי"ר). — היודני עדנאן אבו־עודה הכחיש אמש את טענתו של יאסר ערפאת, כי הוצע לו להיות סגנו של המלך חוסיין.

אבו־עודה הכחיש גם את הידיעה מלאהור, שירדן מוכנה להסכים לכך ש,,ארגון השחרור הפלשתינאי" יהיה הנציג הבלעדי של העם הפלשתינאי.

,,לא חל כל שינוי בעמדת ירדן כלפי ארגון זה מאז הקמתו ועד היום", אמר השר. הוא הבהיר כי ירדן רואה ב,,ארגון לשחרור פלשתינה" רק ,,אחד הצדדים המייצגים את העם הפלשתינאי".

ערפאת עצמו, טען בכווית, כי חוסיין הציע למנות אותו לסגנו או לראש ממשלת ירדן, תמורת הסכמתו לשתף פעולה עם שלטונות הממלכה ההאשמית.

המלך, טען ערפאת בעצרת פומבית, שלח אליו מדינאי ירדני, חמד אל־פרחאן, שהגיש לו את ההצעה. מנהיג המחבלים ציין כי סירב להפגש עם שליחו של חוסיין.

כן אמר ערפאת, שדחה הצעה להיפגש עם ד"ר קיסינג'ר בחשאי ועמד על פגישה פומבית רשמית.

נכבדי הדרוזים דורשים שוב לספח הגולן לישראל

מאת יואל דר, כופר ,,דבר"

נכבדי הדרוזים בגולן הביעו אתמול שוב חשש שהסכם להפרדת כוחות בין ישראל לסוריה יביא לנסיגת צה"ל מהרמה.

הנכבדים הדרוזים חזרו והעלו את הדרישה לספח את רמת הגולן לישראל באורח רשמי ולהעניק לתושביה אזרחות ישראלית בדומה למעמד שניתן לערביי מזרח ירושלים.

יש לציין, כי עד לפני מלחמת יום הכיפורים נמצאו אמנם מצדדים ברעיון הסיפוח לישראל, אך בחדשים האחרונים גדל מספרם בהרבה. אחד הנכבדים הדרוזיים אמר, כי אילו נערך היום משאל עם היה, מגיע אחוז המצדדים בסיפוח לישראל ליותר מ־90 אחוז. הסיבה למיפנה נעוצה כנראה בהתנהגותם האכזרית של הסורים לתושבי הרמה הדרוזיים בעת מלחמת יום הכיפורים.

נבחר מ"מ וסגן בפועל לראש עיריית גבעתיים

ישעיהו אלישטיין נבחר אתמול לתפקיד מ"מ ראש עיריית גבעתיים וסגנו. פנחס אמר נבחר כסגנו בפועל. בישיבת מועצת העירייה נבחרה הנהלה בת 11 חברים הכוללת את 9 חברי המערך, חבר ליע"ם וחבר המפד"ל.

הועה"פ הציוני קורא לסוריה לנהוג בשבויינו לפי אמנת ז'נווה

מביע חרדה לגורלם של יהודי ברה"מ ומדינות ערב

החלטה על שבויי ישראל בסוריה, על מצבם של יהודי בריה"מ וארצות ערב ועל משבר האנרגיה בעולם, כלולות בהחלטות הוועד הפועל הציוני שנתקבלו אתמול בתום ארבעה ימי דיוניו ב,,בנייני האומה" בירושלים. הוועד הפועל הציוני נקרא למושב מיוחד לדון בבעיות על יה ההסברה ציונית ומדינית.

הוועד הפועל הביע תקוה, כי המאמצים הנעשים עתה יצמיחו הסכמי שלום תוך בטחון ושמירת ריבונות וידידות בין עמי המזרח. יחד עם זאת הביע דאגה על הסירוב השיטתי של שלטונות סוריה למסור את שמות שבויי המלחמה הישראליים שבידיהם, ולאפשר ביקורי נציגי הצלב האדום.

,,הוועד הפועל הציוני מגנה את ניצולם של שבויי המלחמה הישראליים בידי סוריה כבני ערובה למען השגת הישגים כלכליים. יש בכוונה זה משום ירידה לשפל המדרגה של אי־אנושיות והוא סותר את כללי היסוד של התנהגות בין אומות בנות תרבות", נאמר בהחלטה. המושב קרא לצלב האדום, למוסדות או"ם, לממשלות ולגופים בין־לאומיים בעולם כולו, להפעיל את מלוא השפעתם ולדרוש מסוריה לנהוג בכל שבויי המלחמה הישראליים על פי אמנת ז'נבה, שסוריה חתומה עליה.

אשר לגורלם של יהודי בריה"מ וארצות ערב, הרים הוועד הפועל הציוני את קולו במחאה נגד יחס השלטונות כלפי היהודים בארצות אלו, וגינה את התנאים הבלתי־אנושיים בהם נתונים במבצר אסירי־ציון בבריה"מ והצירים יהודים בבתי־כלא בדמשק. עוד גינה המושב את רצח בני משפחת קשקוש באפריל שעבר בבגדד ואת פרשת היעלמם של 18 יהודים שנחטפו עוד באוקטובר 1972 ומאז נעלמו עקבותיהם.

בשורת ההחלטות שעובדו בוועדה להסברה ציונית־מדינית, קבע הוועד הפועל הציוני, כי משבר האנרגיה בעולם אינו תוצאה של הסכסוך הישראלי־ערבי, וכי התופעות של צמצום אספקת נפט ועליית המחירים המסחררת לא יעלמו על ידי תפניות במדיניות כלפי ישראל.

בענייני העליה והקליטה קורא הוועד הפועל הציוני ליהודי העולם לעלות לישראל, וכן פונה אל כל מוסדות התנועה הציונית בתפוצה ולממשלת ישראל להגביר פעולותיהם למען עידוד העליה וקליטתה. תושבי ישראל נקראים להתגייס לקליטה חברתית של העולים החדשים.

החלטות הוועד הפועל הציוני בנושא המתנדבים קוראות לעידוד תנועת ההתנדבות של הנוער היהודי בגולה לבוא לישראל כדי לעזור בבנינה, משום הצורך החיוני לידיים עובדות במדינת ישראל שעתיד להמשך גם במשך השנה הבאה.

סערת רוחות קמה בעת דיוני מליאת הוועד הפועל הציוני על הצעות ההחלטה בענייני הסברה, כאשר נציג חרות — הצה"ר ד"ר יעקב תבין, ביקש לקרוא הצהרה אשר הופצה קודם לכן בקרב חברי הועה"פ והקוראת להעביר מתפקידו את אברהם שנקר, ראש המחלקה לארגון והסברה בהנהלה הציונית. אך לאחר התייעצות דחה יו"ר הישיבה ש. בונים את הבקשה והחליט, כי אין מקום להצהרתו של ד"ר תבין, משום שלפניו כבר נמסרה הודעה מטעם סיעת חרות על ידי נציגה, ר. קוטלוביץ.

בהודעתו תבע קוטלוביץ להפריד בין ענייני הארגון לבין ההסברה, החייבת להיות באחריות ישירה של ההנהלה הציונית.

הקצף על שנקר יצא מאת חברי סיעת חרות־הצה"ר, בגלל פרסום מאמר שלדעתם הוא ,,מזיק ומבזה את מדינת ישראל וההסתדרות הציונית העולמית". המאמר נכלל בחוברת ,,בתפוצות הגולה", שיצאה לאור על ידי המחלקה לארגון והסברה של ההנהלה הציונית, שבראשה עומד א. שנקר, לדברי חברי סיעת חרות־הצה"ר הושוו באותו מאמר מתנחלי חברון, פיתחת רפיח, בקעת הירדן ורמת הגולן לקולוניאליסטים, אשר ,,מאחורי הטנקים של צה"ל, ומאחורי משמר הגבול הממשל הצבאי" בישלו את הילידים מקרקעותיהם לפי מיטב המסורת הקולוניאלית".

בהצהרת ד"ר תבין, שלא הוקראה בפני המליאה, נקרא הוועד הפועל להסתייג מתוכן מאמר זה שפורסם בבטאון רשמי של ההנהלה הציונית וכן נקרא המושב להביע אי אמון בשנקר ולתבוע את העברתו מתפקידו כראש המחלקה לארגון והסברה.

בישיבה הנעילה השיב שנקר להערות שנשמעו במהלך דיוני המושב והביע צער על פרסום המאמר, מבלי שהוא עצמו קרא אותו לפני כן. הוא דחה את ההצעות להחרים את החוברת המכילה את המאמר או להשמיט ממנה את הדפים של אותו מאמר. הוא אמר: ,,אין אנו מדינה טוטליטרית ואין זו דרכנו". בהבטיחו, שבעתיד יהיה פיקוח נאות יותר על פרסומי ההסתדרות הציונית.

א. ל. דולצין, יו"ר ההנהלה הציונית בפועל, וח"כ יצחק נבון, יו"ר הוועד הפועל הציוני, נשאו דברי סיכום וקראו לחברי הוועד הפועל הציוני וכל מוסדות ההסתדרות הציונית העולמית לתרגם את רוח הדיונים והחלטותיהם למעשים, למען חיזוקה של מדינת ישראל.

הודעת הזדהות עם ישראל — בועה"פ של א.פ.ל.־סי.אי.או.

מאת נחום ברנע, סופר ,,דבר" בארה"ב

וואשינגטון, (מיוחד ל,,דבר"). — ,,אסור לישראל להסכים להיתנזרים מהותיים במחנה, גם אם יאיים עליה הממשל האמריקאי במניעת סיוע" — קובע דו"ח משלחת הנהלת א.פ.ל.־סי.אי.או., שהוגש אתמול למושב הוועד הפועל של הארגון במיאמי־ביץ'.

משלחת הארגון, בראשות סגן הנשיא אלן קירקלנד, ביקרה בישראל בחודש ינואר. הוועד הפועל של א.פ.ל.־סי.אי.או. עמד אמש לאמץ את ההודעה המשותפת שפורסמה בסיום ביקור המשלחת בישראל. הודעה זו מביעה הזדהות עם מאבקה של המדינה ועם ההסתדרות, ומבטיחה תיאום הפעולות הבין־לאומיות של שני הארגונים.

שלשום ערך הוועד הפועל של הארגון קבלת פנים חמה לעמוס ערן מנכ"ל ,,מבטחים". ערן, שהיה יועץ בשגרירות ישראל בואשינגטון, טיפל בין השאר בקשרים עם ארגוני העובדים.

הנושא העיקרי בדיוני הוועד הפועל הוא הדרישה להתפטרות הנשיא ניקסון וההכנות לקראת הבחירות לקונגרס האמריקאי בסוף השנה.

סולז'ניצין הגיע לקופנהאגן

שני סופרים סוביטיים גינו הגירוש

פראנקפורט, (א.פ.). — אלכסנדר סולז'ניצין יצא אתמול אחר הצהריים ברכבת מציריך לקופנהאגן.

צאתו של הסופר הסובייטי משווייץ נעשה בחשאי ורק לאחר שהרכבת המהירה בקו ציריך־פראנקפורט־קופנהאגן יצאה את תחנת הרכבת בציריך נודע לכתבים על יציאתו.

קודם לכן מסרו מקורות באוסלו, כי סולז'ניצין הגיש בתחילת השבוע בקשה לקבל אשרת כניסה לנורווגיה, נמסר, כי הוא פנה אל הקונסוליה הנורווגית בציריך וביקש אשרת תייר לתקופה של שלושה חדשים. האשרה ניתנה לו ומאוסלו נמסר, כי מצפים לבואו של סולז'ניצין לשם תוך עשרה ימים.

נמסר, כי אפשר שסולז'ניצין מתכוין בקופנהאגן לבוא משפחתו ממוסקוה ובהגיע בני המשפחה — ייצאו כולם לאוסלו.

מוסקוה, (עי"ר רויטר). — שני משורדים ממוסקוה האשימו אתמול את אגודת הסופרים הסובייטית בסיוע לשלטונות לרדיפת סופרים. וגינו אותה על שגירשה משורותיה את ולאדימיר וויונוביץ, מתומכיו הבולטים של אלכסנדר סולז'ניצין. וויונוביץ, בעבר פועל חקלאי, שחיבר את המלים להימנון הקוסמונאוטים הסובייטיים, גורש שלשום מן האגודה.

ברזאני דחה הצעת בגדד למחוז אוטונומי

ביירות (א. פ.). — מנהיג המורדים הכורדים מולא מוסטפא ברזאני דחה את הצעת ממשלת עיראק להקים מחוז כורדי אוטונומי.

לדברי השבועון הלבנוני ,,א סיאד" רוגז ברזאני על שאזור הנפט של כירכוך הוצא מגבולו המחוז האוטונומי.

כידוע, טוען ברזאני שהשלטונות הורימו תושבים ערביים לאזור, כדי לשנות את המאזן העדתי בתוכו. ברזאני תובע פינוי המתיישבים החדשים לפני שייערך משאל עם באזורים המיועדים לאוטונומיה.

מחיר הזהב הגיע אתמול לשיא שלא היה כדוגמתו בבורסה של פאריס — 160.06 דולאר האונקיה.

גם מלונדון נמסר כי בשוק הזהב נרשמה עליה של חמישה דולאר.

מוטי אשכנזי לא יפסיק המאבק גם אם דיין יתפטר

מפגין לא נגד האיש דיין אלא נגד מה שהוא מסמל

מאת כופר ,,דבר"

המאבק שאני מנהל כדי להביא להתפטרותו של שר הבטחון איננו מכוון נגד האיש משה דיין אלא את מה שהוא מסמל. לדעתי הוא מסמל כוח למדינה הקיימת ולהתקים תקדים כפי שהדבר בא לידי ביטוי בפרשת ניגבת העתיקה אותה הזכיר כאן — אמר אתמול סרן אשכנזי בהופיעו בפני הסטודנטים של אוניברסיטת תל־אביב.

בתשובה לשאלה אמר אשכנזי שהוא לא יפסיק את מאבקו גם אם דיין יתפטר. הוא יבוא על סיפוקו במאבק זה ברגע שיחול שנוי במערכת כולה. בתשובה לשאלה אחרת אמר שאין לו ספק שגם ראש הממשלה ושרים אחרים נושאים באחריות למה שאירע במלחמת יום הכיפורים אבל לדעתו קודם כל על השר הישיר במערכת הבטחון לשאת באחריות. זאת שאלה של סדר עדיפויות ו,,אני במסקי יודע שגם במאבק צריך לקבוע סדר עדיפות. סדר העדיפות שלי הוא קודם כל התפטרותו של השר האחראי למערכת הבטחון".

בתשובה לשאלה אחרת אמר מרסי אשכנזי כי גד יציב שרת אצלו כסמל בפלוגה ובמיפגשים של הפלוגה היו לו גם לא מעט שיחות אתו. אבל — אמר — ,,אני מצהיר כי לא הייתי חבר בתנועה לשלום ובטחון". הוא סיפר: ,,איני שופט ולא תבעתי את פיטוריו של דיין משום שהוא אשם או לא אשם במחדל כזה או אחר, אלא תביעתי היא שפטוריו של שר הבטחון הם מתחייבי־המציאות בתוקף היותו אחראי למערכת הזאת. האשמה או אי האשמה של איש זה או אחר במחדלים הגדולים ייקבעו בועדת אגרנט ואני נותן בה אמון מלא", אמר.

בין הקהל הרב שנכח במקום ניראו גם לא מעט מאנשי הסגל ופרופסורים ש לאוניברסיטת תל־אביב.

14 חשודים נוספים בשכם

עוד 14 חשודים, כולם תושבי שכם, גילאי 22 עד 26, אשר קיים לגביהם חשד שסייעו לחוליית המרצחים משכם, נעצרו. הם חשודים בשורה של מעשי שוד ואיומים בנשק.

בחקירתם הסתבר, כי הם התכוונו לשדוד עוד 11 מקומות. חנויות ובתים בעיר, אך לא הצליחו. בחקירתם אמרו החשודים כי ביצעו את מעשיהם בשם ,,המהפיכה הפלשתינאית" וקראו לעצמם בשם ,,הצבא העממי". החקירה נמשכת וייתכנו מעצרים נוספים.

מושל שכם אלים אליעזר שגב, ששב השבוע לעבודתו לאחר שנפצע בהתקפת מחבלים על רכבו ב־7 בדצמבר אשתקד, זימן אתמול את מועצת עיריית שכם לישיבה שלא מן המנין וסקר בפניהם את ענייני הבטחון באיזור.

המושל הציג בפניהם את נשקו האישי של סמל ראשון אלי לוזו, שנרצח על ידי חוליית מרצחים משכם לפני כחודשיים וגופתו נתגלתה בראשית השבוע במחצבה, מערבית לשכם. כן הוצגו בפני ראש העיר ואנשי המועצה כלי נשק מדומים, כגון רובים ואקדחים עשויים פלסטיק, כאמיות ועקלים, פגיונות וכלים אחרים, בהם ביצעו פעולות שוד ואיומים.

לכתב עת"ם נודע. כי ברצח הסתתפו שלושה אנשים. שניים מביניהם הם בני משפחה אחת — צאול וסלים בירדוק, בני 22 ו־24. חברי מועצת העירייה ביקשו מהמושל לתגבר את הסיורים בעיר.

מכשירי האזנה נתגלו בלשכת ראש ממשלת בלגיה

בריסל, (עי"ר). — שני מכשירי האזנה לשיחות טלפון התגלו במשרדי ראש ממשלת בלגיה אדמונד לבורטון — מסר אתמול העתון הבלגי הסוציאליסטי ,,לה פפל". עוזרים של ראש הממשלה הסוציאליסטי היוצא סירבו להגיב על הידיעה, אולם מקורות סוציאליסטיים אישרו. כי אכן התגלו מכשירי ציתות בקוי הטלפון של ראש הממשלה ושל מזכירתו.

העתון מסר, כי שני המכשירים נחשפו בעת חיפוש מדוקדק במשרדיו של ראש הממשלה. לאחר שהתגלה בדצמבר אשתקד, כי תרכזן של שיחות טלפון סודיות דלף החוצה.

חוקה חדשה ביוגוסלאוויה

בלגראד, (יונייט"ע ועי"ר). — יוגוסלאויה הכריזה אתמול על חוקה חדשה, המעניקה סמכויות פוליטיות וכלכליות רבות יותר ל,,פועלים מאושרים" ומבהירה איך תנהל המדינה לאחר מותו או פרישתו של הנשיא טיטו בן ה־81.

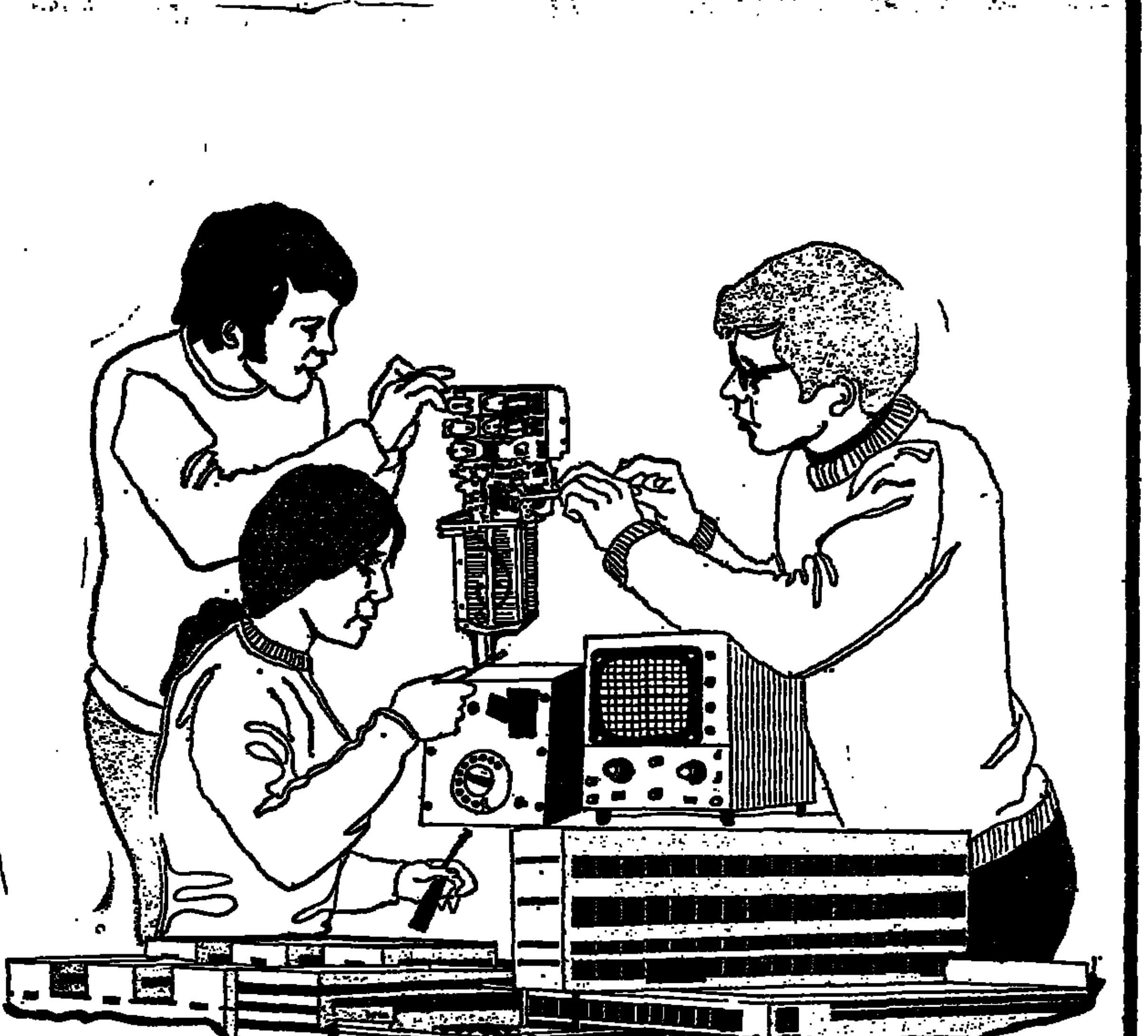
בית הספר לטכנאי בזק
שליד משרד התקשורת
ללימוד מקצועות הטלפון, הטלגרף והאלקטרוניקה
נפתחה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה
מתקבלים תלמידים מסיימי בתי־ספר יסודיים ומסיימי כתה ח' בחטיבת הביניים ללימוד במסלול 5־שנתי — תיכון־מקצועי עם בגרות, וכן ללימוד במסלול מקצועי 4־שנתי רגיל — למקצועות טכנאות טלפון, טלגרף ואלקטרוניקה.
לכתה י' מתקבלים תלמידי כתה ט' של בתי־ספר מקצועיים 4־שנתיים, וחטיבות ביניים.
בבית־הספר קיימת פנימיה והתלמידים יוכלו להנות משכר לימוד מדורג.
ההרשמה תתקיים במזכירות בית־הספר לבזק, גבעת מרדכי, ירושלים, טלפון 02-533161, כל יום בין השעות 08.00—13.00. את מסמכי ההרשמה ניתן לשלוח למזכירות בית־הספר בדואר רשום.

Alfasud
מכונית היוקרה שאינה יקרה

• 16,34 ק"מ לליטר
• 4 דלתות
• הנעה קדמית
• 73 כ"ס לבלימה
• מערכת בלמים כפולה
• יציבה ובטוחה
Alfa Romeo
רחבה בממדים • מרשימה בביצועים • עשירה בהשגים

קרייזלר 160 - קרייזלר 2 ליטר
נוחות • בטיחות
המכונית היחידה באירופה הנושאת את שמה של יצרנית האם בארה"ב - קרייזלר.

קרייזלר 2 ליטר מנוע 1981 סמ"ק
קרייזלר 160 מנוע 1639 סמ"ק
בית קרייזלר - מכשירי תנועה בע"מ
CHRYSLER INTERNATIONAL
תל־אביב: דרך פתח־תקוה 74. ת.ד. 34115 חיפה: דרך העצמאות 184, טל. 04-524475

התנגדות לחיסול המדור לעובדת השכירה — בפגישה עם משל

קבוצה מראשי הפעילות של המדור לעובדת השכירה הביעה אתמול לפני מזכיל ההסתדרות ירוחם משל התנגדות נמרצת לכוונה המסתמנת עתה בי ההלפות הוועידה הארצית של מועצת־הפועלות, להוציא את המדור לעובדות השכירה להסתדרות־העובדים של מועצת הפועלות עם תלות מלאה במוסדות המרכזיים של מועצת־הפועלות.

ראשי המדור לעובדת השכירה: יפה יעקבליך (הנ״א), בתמה לויתן (הנ״א), היה קרקובסקי, נציגי כלל עלית מורחי (ירושלים), ושמה ביקר (העיר־תיכון) הסבירו למשל שבהיותו יו״ר המחלקה לאיגוד המקצועי הוא שייסד והקים את המדור לטיפול בעובדת השכירה, כחלק מהמחלקה לאיגוד המקצועי עם תפקידים כמוגדרים והבטו שמשל לא יתן יד להוסיל צבאות המדור הזה.

במהלך השיחה הסבירו ראשי המדור לעובדת השכירה קיבלנות ועצמת קשה על צורת העבודה של מועצת־הפועלות ועל הקשיים שנגרמים לעובדות שכירות מבחינת יחדים לפעמוניהם על בי צעת־הפועלות. הן הבנו שמועצת הפועלות ממשיך לעסוק בעיקר התפקידה החינוכיים־סוציאליים של מעורים, ולא „מפלגים" להגיע העיסוק של האיגוד המקצועי, כדי „לבלוע" את המדור לעובדה־השכירות.

משל: הכבו יפני החוליםים הדמוקרטיים

כלל האמיצ מדובר הביקורת שהושמעו נגד מועצת־הפועלות, שלא בנוכחת נציגותיה המוסמכות. עם זאת הודיע, שההסתדרות חייבת להגדיר בבירור את המעמד ציוה של המדור לעובדת השכירה. הוא איננה יתנגד לחיסול עצמאות המדור לעובדת השכירה, כמוצע בשם מועצת־הפועלות.

בסיכום הציע כלל לנציגות העובדת השכירה לנהוג בענין עים המהלכים הדמוקרטיים המקובלים בהסתדרות. ואם יש לה הסתייגות מההחלטה להחלטה זו אומרת של ועידה מועצת־הפועלות — אפשר לערער לפני ה־ועדה־המרכזת של ההסתדרות. „הכרעתה של הוועדה המרכזת תהא סופית, והתקבל על דעת ה־כל, במקובל בהסתדרות לגבי החלטות ופסיקות של הוועדה־המרכזת" — אמר משל.

בעקבות יישוב סכסוך העבודה ב„צים"

דובר ההסתדרות: הוועה״פ אינו מפקיע ניהול מו״מ מהאיגודים המקצועיים

„הלישכה המרכזית של ההסתדרות דנה בסכסוך העבודה ב„צים" ...

[illegible]

הדובר הוסיף: „ההסתדרות היא מסגרת המאחדת את כל האיגודים המקצועיים הארציים, וכל איגוד מקצועי ארצי קשור בה ובמוסדותיה..."

[illegible]

כזכור, הבע בבכיל „צים" להכ־ריז ולנהל את הבחינה המקצועית עם איגוד קציני־הים באמצעות ועדה הסתדרותית עליונה (אבה־ מנוביץ, השציונה, בזיאל ולוי), ה התנגד לחידוש הקשר הבלתי־אמצעי עם האיגוד הארצי של קציני־הים, ההוא הארגון היציג לבי־הול מו״מ על הקצינים, בהתאם להוקה ההסתדרות הכללית.

לתביעה זו לא יכלה ההסתדרות להיענות, הסעיפים הדובר, ואבבא: בסעיף השני של סיכום כלל ה־סעיף הראשון כחייב את הקצי־נים להזור מיד לעבודה) נאמר במפורש, כי „הנהלת צים תאי־גוד הארצי של קציני־הים, בהסד־ ...

נדחו ערעורים על חוקיות הבחירות לעיריית נתניה

הדיון בערעורים אחרים — במועד אחר

[illegible]

פרופ׳ קרייטלר על אורי גלר

שילוב הפארא־פסיכולוגיה בלהטוטי־במה — עניין פסול

פרופ׳ הנס קרייטלר מה־מחלקה לפסיכולוגיה באו־ניברסיטת תל־אביב, מומחה לפארא־פסיכולוגיה, אמר אתמול כי אורי גלר הוא בעל סגולות פארא־פסיכולו־גיות מסוימות, אך הוא מנ־צל סגולות אלה תוך שילו־בן בלהטוטי־במה, כדי לע־שות את הופעותיו למרשי־מות יותר.

פרופ׳ קרייטלר הביע חשש כי ההופעות התיאטרליות של גלר עלולות להשפיע בצורה שלילית על דעת הקהל כלפי המחקר הפארא־פסיכולוגי.

הפארא־פסיכולוגיה איננה תחום מחקר חדש — אמר פרופ׳ קרייט־לר בהרצאה שהשמיע אתמול על הנושא בקאמפוס של אוניברסיטת תל־אביב ברמת אביב. ניסויים מדעיים בתחום זה מתנהלים מאז תחילת המאה, אולם רק בזמן ה־אחרון החל הנושא הזה לזכות בי־הכרה כמדע לגיטימי.

משום כך, סבור הפרופ׳, כי דעת הקהל בעניין זה היא בעלת חשי־בות רבה. וחשוב מאוד להוכיח כי הדיון המדעי בפארא־פסיכו־לוגיה הוא עניין של מיסטיקה או להטוטי קוסמים — הוא רציני כתוב.

אנשים, המלתמשים בסגולות פארא־פסיכולוגיות אמיתיות יחד עם להטוטים נוספים, יכולים רק לעודד את הספקנים הללו, המתי־ייחסים בביטול למדע כולו, ברואו תם אותו כ„אחיזת עיניים".

פרופ׳ קרייטלר פתח ביקורת גם על בדיקות שנערכו לא כבר על ידי מכון סטאנפורד, בקשר לכושרו של גלר. הפרופ׳ אמר כי מכון פרסי, המתמחה בתחום הפיסיקה, איננו מסוגל לבדוק כוח פארא־פסיכולוגי כלשהו, בלי עזרתם של אנשי מחקר פסיכולוגים.

הוא העיר, כי אף על פי שה־מימצאים של אותו מכון היו חיו־ביים, הרי אין במחקר בלתי מוש־לם ובלתי מוסמך כדי לסייע בקי־דומו של מדע כלשהו. (ע)

„לוידס" תשלם כ־8 מיליון ד׳ לבעלי המיכלית „סיריס"

מאת סופר „דבר" בחיפה

חברת הביטוח „לוידס" שבבירה בלונדון, החליטה להכריז על ה מיכלית „סיריס" של החברה הים ראלית למשלוחות „קוהיפ" כ„ספי נה אבודה" ולשלם לבעלי המיכלית את מלוא סכום הביטוח של כ־8 מיליון דולר.

„סיריס" נפגעה ב־26.11.1973 ב־ מוקש מצרי במפרץ סואץ והמאמ־צים להצילה לא נשאו פרי.

מנהל אגף הספנות והנמלים רב־ חובל י. כהן, שטיפל בענין הפי־צויים בלונדון, סירב להשיב ל־ שאלת סופר „דבר" ולמסור את פר־טי ההסדר עם „לוידס" בטרם יד־ וזה לדירקטוריון החברה, אך העיר כי „המכשלה יצאה טוב מהעסק הזה".

המיכלית „סיריס", בת 49,000 טון, נבנתה ביפאן לפני 14 שנים בשביל חברת הספנות „סומרפין", אחרי פשיטת־הרגל של החברה הוע־ברה לבעלותו של אייזיק ולפסון במסגרת הסדר כספי הקשור בפירוק „סומרפין" ובשלב מאוחר יותר נמ־ סרה לחברת „קוהיפ".

המיכלית הובילה נפט משדות אבו־רודס לאילת, ונפגעה בעת הפ־ לגה מאילת לאבו־רודס כשהיא רי־ קה. לא היו נפגעים. מאנשי הצוות המיכליה נבשכו כשבויים וגם חיל־הים נטל בהם חלק. הספרות העיות שפקדו או את האוור הפריעו לחילוץ. חברת „לוידס" שיגרה ל־ מקום נציג כדי לבדוק את מצב המיכלית והוא המליץ בפני מנהליו להכריז על המיכלית כעל ספינה אבודה.

הסתיים קורס קציני תותחנים

יחידות החיל הריעו תרומה ממ־ רצת בבלחמת יום הכיפורים. החיל התותחנים נמצא עתה בתהליך של התעצמות, כפי שלא ידענו כעולם, בתחומי הציוד החדיש, מבחינת ה־ כמות והאיכות כאחד — דברים אלה אמר קצין תותחנים ראשי, תא״ל נתן שרוני, בטקס הסיום של קורס קציני תותחנים, שנערך את־ מול באחד הבסיסים הצבאיים אי־ שם בארץ.

תא״ל נתן שרוני הוקיר את דרג־ הו של החניך המצטיין, סג״מ יד־ רם ריברבסקי. הטקס הסתיים בב־ סע־תהלוכה של בוגרי הקורס על תותחים כבנייתים.

ועדה תבדוק מכלול שרותי הרווחה בחיפה

מאת סופר „דבר" בחיפה

הוועדה הציבורית לבדיקה מכ־ לול שירותי הרווחה בחיפה, בראשותו של פרופ׳ יוסף איתן מאוני־ ברסיטת חיפה, החלה אתמול פעו־ לתה.

ראש העיריה יוסף אלמוגי שהש־ תתף בישיבה הראשונה הדגיש כי סיפוק שבוועדה משתתפים אנשי מדע, אנשי ציבור ובעלי מקצועות שונים.

שוקלים צעדים משמעתיים נגד קצינ"ים ששבתו

מאת סופר „דבר" בחיפה

אגף הספנות והנמלים ידון ב־ [illegible]

תלמידים מצטיינים בפקולטה לחקלאות יזכו בתואר „בוגר" ללא תעודת־בגרות

מאת סופר „דבר" לענייני החקלאות

חברי קיבוצים, שלמדו בפקול־ טה לחקלאות של האוניברסיטה בשנים 1969—1973, והגיעו להי־ שגים לימודיים המאפשרים להם להמשיך בלימודים לתואר „מוס־ מך", יוכלו לעשות זאת למרות שהם חסרי תעודת־בגרות.

דיקן הפקולטה לחקלאות פרופ׳ יאיר מנדליק, שהודיע על כך ... [illegible]

הודעות הכנסת והבלו

מכרז לרכישת שעוני נוכחות

הנהלת המכס והבלו מבקשת הצעות מחיר לרכישת 10 שעוני נוכחות וכן להזמנת הכרטיסים הקשורים בכך.

את ההצעות יש להגיש על גבי טופס 3000 בצירוף פרוספקטים במעטפות סגורות וחתומות, להנהלת אגף המכס והבלו, ת.ד. 320 ירושלים, במעטפה החיצונית יצויין „מכרז לשעוני נוכחות".

מועד אחרון לקבלת ההצעות הוא 6.3.74 בשעה 10.00. הנהלת המכס והבלו אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה או כל הצעה שהיא.

בדבר פרטים נא לפנות למדור האספקאות והמשק, רחוב גרשון אגרון 32 ירושלים, בשעות 09.00—12.00 בימים א׳—ה׳.

הנהלת המכס והבלו

הנסיעה במונית תתייקר

ב־25—23 אחוז

מאת כופר „דבר" לענייני תחבורה

תעריפי הנסיעה במוניות יוק־ לו באזור תל־אביב ב־25 אחוז וביתר האזורים ב־23 אחוז. כן יתייקרו הנסיעות הבלוחות בכד־ ירת בקיים הירדוניים והבינעירוניים.

שירות 4—5 דהי״ש העלאה של 50 אחוז

ארגון מוניות שירות בתל־אביב ביהודים 4 ו־5 דהי״ש במשרד ה־ תחבורה לאשר העלאת התעריפים ב־50 אחוז — כ־60 ל־90 אגורות לנסיעה.

התביעה התברר במשרד התח־ בורה בימים הקרובים.

קצין ימי שנפגע תובע פיצויים מ„צים"

קצין ימי שנפגע בעת שהוא בלב ים לסייע לאניה במצוקה, הגיש תביעה „צים" 275,000 לירות בבי־ עת נזיקין שהוגשה לבית משפט מחוזי בחיפה.

הקצין אליכלך אפשטיין, אשר עידת באוניה „תאודוס" טוען, כי בפיל 1971 כאשר האניה עצתה דרכה מאילת לפרס, בצפוה „צי־ המבתים עליו לרדת לסירת הצלה ובאמצעותה לעבור לאניה „סמריה" כדי לסייע בתיקון תקלה במנועה. משסיים את עבודתו ובעת מעבר האוויר נרנע ירד בסולם לסירה, נפל מגובה שלושה מטרים ונחבל בגבו.

הקצין טוען שנגרם לו פצע ביד־ הלייתי בעבור השדרה. הוא נותח בנובמבר 1972 ומאז אינו מסוגל לשוב והפליג בים. (ע)

יום־האם הוחג במקומות עבודה רבים בתל־אביב

כפעלים רבים ובמשרדי שירותים ציבוריים ומבצלתיים בכרכם הל־ אביב—יפו, נענו לקריאתו של מז־ כיר מ.פ. ת״א־יפו אורי אלפרם ל־ צויינו את „יום האם". האירוע, שאורגן ע״י המדור לעובדת השכי־ רה ב־מ.פ. ת״א—יפו צויין בבקר כיה עבודה שונים בטקס קצר, בדברי ברכה של ההנהלות העדי העובדים ובצירוף של צנצע ופרח. בבקומות אחרים שוחררו העובדות האמהות לשעה קלה להשתתף ב־ טקסים שהתקיימו בגני הילדים וב־ בתי־הספר.

גם בבית־ברנר נערך טקס קצר. דברי ברכה בשם המועצה הביאה יו״ר המדור לעובדת השכירה בתמה לויתן, יו״ר ועד העובדים פ. אקר־ לינג, מרכזת המדור מזל משולם ו־ מנהל המנגנון החבר קיפר.

גשר אלנבי ייפתח בשבוע הבא

גשר אלנבי שנסגר לפני חודש ייפתח, כנראה, בראשית שבוע ה־ בא. לאחר שהתיקונים בצד הישר־ אלי של המעבר הושלמו.

ביתוני משטר המכס והביקורת שליד הגשר נפגעו בחבות הגשמים ...

מבקר ההסת׳: ליקויים בהנהלת החשבונות ברשת „עמל", ארגון עובדי תע״ש ומישל״ב

מאת סופר „דבר"

על ליקויים בהנהלת החש־ בונות של רשת בתה״ס המק־ צועיים „עמל" מישל״ב וארגון עובדי תע״ש — מצביע מבקר ההסתדרות, שלמה שבצני, ב־ דו״חות ביקורת שפירסם הש־ בוע.

ברו״ח על רשת „עמל", הס־ סכם את הביקורת על פעולת ה־ רשת בשנים 1971—1968 וביקורת חלקית בשנים 1973—1972, נמצא כרק בית־ספר אחד ...

גים הש״ל, תש״א והמל״ב הכ־ ...

נשיא אוניברסיטת בן־גוריון פרופ׳ פריבס

אף תלמיד מגוייס לא יפסיד את שנת הלימודים

מאת משולם עד, כופר „דבר"

אם כי שנת הלימודים הא־ קדמית למגוייסים תחל ב־11 במרס, כפי שנקבע בתיאום עם ראש אכ״א במשרד הבי־ טחון, עדיין לא ברור באוני־ ברסיטת בן־גוריון בבאר־ שבע כמה סטודנטים ישתת־ פו בפועל בלימודים.

נשיא האוניברסיטה פרופ׳ משה פריבס אמר, כי בטרימסטר הרא־ שון, המסתיים בסוף החודש, למדו בפקולטה לטכנולוגיה רק כשליש מהסטודנטים הרשומים בה, בפקול־ טה למדעי הטבע — כמחצית הס־ טודנטים כמוך שבמדעי הרוח — ...

פרופ׳ פריבס אמר, כי „נודע לנו על סטודנטים לא מעטים שהתמבו קבע לשנה זו בצה״ל, כיוון שהב־ טיחו להם תשלום לימינאקטיבי של החודשים שסירתו ממילא מתחילת הפלגות". הוא אמר, שעדיין אינו יודע בדיוק כמה יתמה. אך אלה שלא תחמו — „אף אחד מהם לא יפסיד את שנת הלימודים. אולי יישארו להם עודפים להשלמה בש־ נה הבאה, אך הם לא יתחייבו ללמוד שנה נוספת".

בשנה הקרובה יושקעו בהשלמת מיבנים בבנייה 40 מיליון ל״י. בס־ כום זה יתווספו 7,000 מ״ר במיבנים המוקמים, עד סוף 1975.

האוניברסיטה הגישה בקשה ל־ מועצה להשכלה גבוהה לקבלת רשות הענקה של תואר שני במ־ דעי הטבע והטכנולוגיה. שר החי־ ...

גוך יגאל אלון מיכה ועזה, שתב־ ריע בציון זה בברכתו. שנה אקד־ מית זו.

בינתיים הידשה האוניברסיטה את „חוזה התחות" עם האוניבר־ סיטה העברית לגבי הפקולטה למ־ דעי החברה והרוח. זוהי הפקולטה היחידה, שעדיין איננה עצמאית בבחינה אקדמית. פרופ׳ פריבס אמר, כי מבאז האוניברסיטה עושה מאמצים גם לקידום עצמאות בפ־ קולטה זו והתקבלו למוסד שלושה פרופסורים. ראשונים לפקולטה: פרופסור אנטונובסקי לסוציולוגיה, פרופ׳ אקרמן לחינוך ופרופ׳ אב־ קדר מאוניברסיטת קולומביה, ל־ הוראת היסטוריה של עם ישראל.

יו״ר חבר הנאמנים ד״ר אלק לר״נר אמר, כי בתחילת השבוע הבא ישתתף נשיא המדינה בטקס לק־ ריאת שם המוסד על שמו של דוד בן־גוריון. פרופסור ארנסט ברגמן יהמנה לנשיא כבוד של האוניבר־ סיטה, השאר שמנון פרס המדי־ הבריטי הנודע ג׳ורג׳ וייקנפלד יו־ מנו לסגני יו״ר חבר הנאמנים. כן אמר, שארכיונו האישי של בן־ גוריון יגוהל בשדה בוקר על־ידי האוניברסיטה, שחקים שלהמה במ־ קום.

פקודות מעצר לחשודים בהנחת פצצה בנהריה

פקודות מעצר ל־15 יום הוצאו שלשום ואתמול על ידי שופט הש־ לום בעכו פארס פאלח, נגד שמונה אנשים החשודים שהיו מעורבים בהנחת מטען חומר נפץ שהתפוצץ לפני ימים מספר בפתחו של בית קפה בנהריה, על רקע של סילוק חשבונות.

שינוי מדרי הוצאת הספרים מיש״ב

דו״ח מבקר ההסתדרות על מישל״ב (מכון ישראלי להשכלה בכתב) עומד על ההרחבה הני־ כרת בפעילותו. ב־1973 הגיע מס־ פר התלמידים במכון לכ־14,200 ו־ הוא מהווה את המכון הגדול ביו־ תר בסוגו בארץ. המכון נושא רוו־ חי, כאו הקמתו למגוד במישל״ב כ־80,000 תלמיד. הדו״ח מצביע על ליקויים שונים. במשך תקופה ארוכה לא היו ישיבות סדירות של הנהלה המוסמכת והמצאו ליקויים בהנהלת החשבונות וביר־ שום השבונות ספקים. הדו״ח מצ־ ביע על אי ניהול רישום של הו־ צאה נכונה ואיתות.

כן מבקר הדו״ח את סדרי ניהול הוצאת הספרים. נבצא, שמכירות הספרים ב־1972 הסתכמו ב־456,000 ל״י, לעומת 299,000 ל״י ב־1971. למרות שהמכירות עלו ביותר מ־ 50 אחוז, ההכנסה בזכות לא־גד־ לה. מישל״ב הבגירה זאת בהק־ פאה הלקית של מחירי הספרים. הביקורת גם מצאה הפרש בין כמו־ ית הספרים הנכנסים לכמון ל־ בין הכמות שמפורסים, הפרש שי־ נע בין 1.5 ל־5.5 אחוזים.

אי־התאמה בספרי החשבונות של תע״ש

דו״ח הביקורת בארגון הארצי של עובדי תע״ש מהרעיש „כי הנ־ הלת החשבונות של הוועד לא הי־ תה בהדרגת מלכה. היסכנים בפתורים בחיקים שונים ולא בכל מקרה הם נמצאו ע״י הביקורה. ישנו פיגור בתמיד ברישום הפער־ לות האי־התאמה במשך שנים בין חשבון הוועד לבין חשבון הבעבודה. ניהול החשבונות היה בידי פנס־ יונר שפרש לגימלאות (לא כוק־ דמת) לפני 17 שנה. לפי הודעת מזכיר הארגון, נתקבלה מנהלה חשבונות חדשה והארגון יעשה ה־ כל כדי לתקן את הליקויים ש־ הביקורת הצביעה עליהם.

ועדת המבקר בציינת במסק־ נותיה, כי „עובדת אי־ההתאמה בין הריכוז מהשבונות ועד ה־ ארגון לבין הריכוזים בהנהלת החשבונות של הבעביד בראיה חבורה בעיני ועדה המבקר ו־ היא תובעת כי מזכירות הארגון תפעל לבירור סופי ומסוכה של סיבת ההפרשים ועריכת כאזן נבוה. כן מסכמה ועדת המבקר, כי בירור בקשר לזה יקויים עם ועדת הביקורת המרכזית של ה־ הסתדרות.

דו״ח הביקורת מצביע על לי־ קויים ואי־התאמות בביצוע ההכ־ נס על ביטוח הדדי. בעת הבדי־ קורת נמצאו יתרות המסתכמות בכ־66,000 ל״י שניגבו מעובדים וגמלאים ונרשמו קרנות לביטוח הדדי. ב־31/12/1971 הועבר בהשאלה מקרן זאת סך של 10,662 ל״י לצו־ רך כיסוי הגרעון באותה שנה. לדעת הביקורת, יש לבטל את הקרן הזו. כן נמצא גם שודעת הביקורת לא הופעלה, שנגבה כס ארגון־בשיעור של 0.5 אחוז מה־ משכורות, במקום 0.4 אחוז כפי ש־ הוחלט בהסתדרות, ושדמי העמלה בשיעור של 2 אחוזים שנגבים ספקים לארגון הם הכנות השייכת לעובדים המשיצל של הארגון צריך להינתן חינם. הדו״ח מתריע גם על ליקויים בהתקשרויות עם אמר־ גים ותיאטרונים, שאינן מלווה בהסכמים ובחשבונות.

ב״ה

אל חברי רפ״י

בימים הקרובים עומדת לקום ממשלה אשר הנכם נקראים להשתתף בה.

בידכם הברירה...

להאבק על ממשלה רחבה אשר תהיה נאמנה לדרכו המדינית של שר הבטחון

או

להאבק על מעמדו של שר הבטחון בלבד.

אל תחמיצו את השעה!

בברכת חברים

גוש אמונים במפד״ל

במלאות שלושים לפטירת ראש משפחתנו וחברנו

בנימין אהרונוביץ ז״ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון ב׳ אדר תשל״ד, 24.2.74 בשעה 3.30 אחה״צ בבית הקברות האיזורי בתל מונד. אוטובוס ייצא מכניסה לכביש תל־מונד בשעה 3.

המשפחה ומושב עין־ורד

ביום ראשון ב׳ באדר תשל״ד 24.2.74 נעלה אל קברה של יקירתנו

מרים בורטניק ז״ל

במלאות שנה לפטירתה ונתייחד עם זכרה בשעה 3.00 אחה״צ בבית הקברות בדגניה א׳.

המשפחה וקבוצת דגניה א׳

במלאות שנה לפטירת יקירתנו

שרה אברוצקי ז״ל

נעלה אל קברה ביום שני ג׳ באדר תשל״ד 25.2.74 בשעה 3 אחה״צ בבית הקברות החדש בחיפה.

המשפחה

במלאות שלוש שנים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

הלל אביבי (שפרינג) ז״ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ב׳ באדר תשל״ד, 24.2.74. ידידיו ומוקירי זכרו נפגשים ליד השער הראשי של בית־העלמין בחוף הכרמל, חיפה בשעה 3.45 אחה״צ.

המשפחה

במלאות שנה לפטירת בעלי אבינו סבנו וחברנו היקר

רפאל קרצ׳מר ז״ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון ב׳ באדר תשל״ד, 24.2.74. נפגשים ליד בית העם במושב נטעים בשעה 3.30 אחה״צ.

המשפחה ומושב נטעים

לאריה וייצמן

אתך אנו באבלך במות

רעיתך ז״ל

הנהגים והעובדים ב„מילובר"

למשפחת הימן

משתתפים בצערכם על מות האב

שמואל ז״ל

בית ניר בנים

לאביבה סלע וכל בני המשפחה

אתך באבלך הכבד במות אביך

שמואל רוזנטל ז״ל

בית בארי

חקלאות = ציוד = עבודות עפר

ענף הלול מתאושש

מאת א. סדומי

עם פרוץ המלחמה לפני כארבעה חודשים עבר ענף הלול בשדרים נוספים של בעד־שבוע, ונזרקו כאר־עים רבים כדי לשווקם, ואף בעי־בעי מיבצעי הולה כיוצאים לתגבו־רת המכירה. לעומת זאת נותנה עקופת הטפל בהטלה, שהמחירה עם הטפלה בלולים. כתוצאה מכך, עתר מספר הכבד בביצים שבגי־עף של למעך ימאר. בימים אלה אנו עומדים בסבב השני. המחסור בביצים חלף, עודפי ביצים נאסו־פים בקירור לקראת עונת השפל הבאה בהטלה ואילו באטומטים־ספר, ואילו בעופות לשהר המחסור צפוי והמחירים לצרכן עלה לשיא שלא היה עוד כמותו, 850—1100 לירות לק"ג.

המחסור באטומת בתקופה זו הוא תוצאה לשיתוק מהמלחמה וגיוסם ל־גדול של אלפי לולנים, אשר לא הספיקו לחדש את הלהקות שלהם ולקלוט אפרוחים חדשים. הספקת העופות לשוק היתה מלאה, כל עוד באו העופות מהמדגרות כלפני פ־רוץ המלחמה. אולם, בחודשי ה־מלחמה פחתה קליטת האפרוחים ב־20 אחוזים. איגוד מגדלי עופות ל־רביה היה נאלץ להשמיד כשניים וחצי מיליון אפרוחים, כיוון שלא היו מי שיקלוט אותם, ואלה חסרים עתה בשוק. [illegible]

כה צפוי בחודשים הבאים? בי־כרעצה הארצית של איגוד מגדלי העופות, שהתקיימה בשבוע שעבר, נמסרו פרטים ומספרים לגבי הי־מלידים כי חלה התאוששות בענף. הלולנים רבים שחזרו, כנראה, בי־זהיל עם כהורים את לחוקה ה־בשר שלהם. [illegible]

בסתיו שוב יחסרו ביצים

באמרה, אנו מצויים עתה במצב של עודפי ביצים ואיסום חלקם בי־קירור על מנת לשווקן בתקופת ה־שפל בהטלה. [illegible]

הספק מוגדל וטיב כותנה משופר בקטפת כותנה חדישה – „ג'ון דיר" דגם 9900

קטפת כותנה חדישה, דו שורתית הידרוסטטית דגם „ג'ון דיר" 9900, תיובא לעונה הקרובה ע"י המכ־לקה לכותנה חקלאית בהמשביר המרכזי. [illegible]

[illegible]

מזרז גדילה חדש לעופות

עקב המחסור המגבה המתמתח בצלית במזרים של חברי כנסא הכאבון לממבכם הוצאות למזון, גדולה החולכת התתעניינות בעי־מזרע המזרח הגדולה החדש וירגיניאמיצין, שהכניסה „אביק" לי־שיווק בארץ. [illegible]

וירג'יניאמיצין פותח על ידי חב־רת R.I.T. (S.K.F.) הוא נבצא בשימוש כ־10 שנים ותוכיח את יעילותו בארצות רבות כגון: בל־גיה, ספרד, איטליה, צרפת, הו־לנד, גרמניה, אנגליה, שוויץ, אירלנד, דרום־אפריקה, אוסטרליה, ניו זילנד, הפיליפינים, יפן, קוריאה. וירג'יניאמיצין כמזרז גדילה אושר לשמוש ע"י ה־

Swann Committee

(הפקוח על תכשירים רפואיים ל־בעלי־חיים באנגליה), ועדת התק־לאות של ארצות השוק המשותף והשרותים הווטרינריים בישראל.

הציוד החקלאי ותעשיית „פורד"

החברה „פורד" מוכרת בישראל טרקטורים שונים, החל בבגוע בעל עוצמה של 37 כ"ס ועד לבגוע של 145 כ"ס וכן טרקטורים בעלי הנעה קדמית. [illegible]

[illegible]

כריכת כותנה – „ועד למען החייל"

כריכת הכותנה המקורית ל־שנה זו, שמשקלה כ־250 ק"ג ותרומה הכספי כ־1500 לירות, נמכרה לפי המסורת במכירה פומבית, שההכנסות קודש ל־„ועד למען החייל", המכיר עלה על 40,000 לירות. [illegible] ...של 40.500 לירות.

נהג! עשה את המינימום למען אלף העושים את המכסימום. תן טרמפ לחייל!

טרקטורים ומיכון בע"מ case דוד בראון D B
רח' נחלת יצחק 28, ת"א, טל' ...

"קייס דרוט" "דויד בראון"

מגופים הידראוליים * מחפרים * מעמיסים * משאבות בטון * מלגזות * וכל סוגי * הטרקטורים, זחל, גלגלים וצילום
אספקה מהירה

הלוח החדש דבר

שמן ריסוס ביסיאל 3441 להדרים
שמן פרפיני צלול בעל טווח זיקוק צר

● קוטל ביתר יעילות את כנימות המגן בפרדס.
● בטוח בטיפול בצמחים רגישים.
● אינו מעכב שבירת צבע.
● נוח בשימוש: מתחלב בקלות, אינו סביל מים, קל בשפיכה, לא סותם פומיות.
● הריסוס בריכוז 1.4-1.6%.
מומלץ ע"י ועדת מזיקי ההדרים
רשיון הגנת הצומח 71/9הצ/9

המחלקה החקלאית ת.ד. 5311 באר־שבע
תרכובות ברום בע"מ

מודיע על
שידורי תוכניות מיוחדות
המרכז לטלויזיה לימודית

בשבוע שבין ב' באדר — ו' באדר
(24.2.74 — 1.3.74)

פסיפס עתונים
מלאכת יד עם בתיה עוזיאל
יום א', ב' באדר, 24.2 שעה 16.00

פגישה עם סופר
פגישה עם הסופר יצחק אורפז
יום א', ב' באדר, 24.2 שעה 16.37

„האגרת" — תכנית באמנות
מן הסדרה „דני וגיל במסע בלהי רגיל"
יום ב', ג' באדר, 25.2 שעה 17.00

„משפחה משחקת"
משחקי בית וחברה
יום ד', ה' באדר, 27.2 שעה 16.50

הפינה הטכנולוגית
„ריכום מידות בגופים"
יום ד', ה' באדר, 27.2 שעה 17.05

טלנוער
המגזין לבני הנעורים
יום ה', ו' באדר, 28.2 שעה 17.00

„כתב חרטומים"
תכנית מהת עברית עם שלמה בר־שביט
יום ו' ז' באדר, 1.3 שעה 14.30

„אתגר"
„הפסקות אש ושביתות נשק" —
חזרות תיכוניסטים בנושאי הזמן והשעה
יום ו', ז' באדר, 1.3 שעה 10.40 12.30

— גזור ושמור —

קופת־חולים של ההסתדרות הכללית — מחוז תל־אביב — לוח התורנויות

א. תורנויות לילה
מתקיימות ערב ערב, כולל שבת וחג, בשעות 8 בערב עד 12 בלילה (פרט להדר יוסף מ־8 עד 11).

1. מרפאת התקוה ב', רחוב זיו פינת רח' ברכיהו. טלפון 31122 — לחברים מסניפי: התקוה א' רבי נחקה וכפר שלם.

2. מרפאת הדר יוסף, רחוב קהילת ורשה מספר 12—10. טלפון 778095 — בשעות 8.00 עד 11.00 בלילה. לחברים מסניפי: הדר־יוסף, נוה שרת, צהלה, רמת חייל, הל־ביזין וכן לחברים מהשכונות הקרובות לסניפים הללו.

3. מרפאת נוה שאנן, רחוב יסוד המעלה פינת לוינסקי טל. 33483 — לחברים מסניפי: נוה שאנן, ושיכונגון ופלוסקי.

4. מרפאת קפוביץ, רחוב רפידת קפוביץ 36 פינת יהודה המכבי. טל. 444494 — לחברים מסניפי: קפוביץ, רביבים ורמת אביב.

5. מרפאת תל־נורדוי, רחוב דב הוז 1. טל. 243233 — לחב־רים מסניפי: תל־נורדוי, אלי הודיי, בארי, אהרונב, גלבוע, הגמל והדפסות.

6. מרפאת קרית שלום, רחוב דשבסקי 12, טלפון 822715 — לחברים מסניפי: קרית שלום וקריית־שלום (שכון צבא קבע).

הערה
א. אחרי השעה 12.00 בלילה ועד 7.00 בבוקר מתקיימת תורנות לילה במד"א, רח' מזא"ה 13, טל. 101.
ב. החברים מסניפי: אילון, יד־אליהו, רמת חן, עממי ב', רמת ישראל, מגדלברג, בראווה, אר־ליפנם, שבזי יונה הנביא ומונ־טיפיורי — הזקוקים לרופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר יפנו למגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13, טלפון 101.

ב. תורנויות ערב שבת
בימי ששי משעה 2 אחה"צ עד 8 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13, טלפון 101.

ג. בית מרקחת, במרפאת זמנ־הוף, רח' זמנהוף 42, טלפון 289221. בין השעות 2.30—5.00 אחה"צ. במרפאת מגדלברג, רח' אלנבי 75, טלפון 614467. בין השעות 2.30—5.00 אחה"צ.

2. מעבדה, במרפאת זמנהוף, רח' זמנהוף 34, בין 5—4 אחה"צ.

ג. תורנויות שבת וחג

1. מתקיימות בין השעות 9.00—11.00 לפנה"צ במרפאות:

גלבוע	— טל' 242870
התקוה א'	— טל' 32579
ושיכנגון	— טל' 828180
הדר יוסף	— טל' 778095
יד־אליהו	— טל' 34278
יונה הנביא	— טל' 55979
כפר שלם	— טל' 31546
מגדלברג	— טל' 614467
נוה שאנן	— טל' 33483
קרית שלום	— טל' 822715
קפוביץ	— טל' 444494
רמת אביב	— טל' 412294
רמת חייל	— טל' 771102
תל נורדוי	— טל' 243233

משעה 1.00 בצהרים עד 8.00 בערב מתקיימת תור־נות במגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13, טל' 101.

2. רופאים מקצועיים — לכל סניפי המחוז, במרפאת מגדל־ברג, רח' אלנבי 75, טל' 614467.
א. רופאי א.א. וגרון ורופא עיניים בין השעות 9.30—11.30 לפנה"צ.
ב. רופא כירורג: בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.

3. תורנות מעבדה — לכל סניפי המחוז, במרפאת זמנ־הוף, רח' זמנהוף 34, טלפון 284242, בשעות 9—11 לפנה"צ, 4—5 אחה"צ.

בית מרקחת במרפאת מגדל־ברג, רח' אלנבי 75, בין השעות 9.30—12.00 לפנה"צ, 4.00—5.00 אחה"צ.

הערה: בית מרקחת מגדלברג, רח' אלנבי 75, פתוח בימי א'—ה' משעה 8 בבוקר עד 7 בערב, ללא הפסקה.

קופת־חולים — מחוז חיפה

תורנויות לילה בקופת־חולים מחוז חיפה

א. שעות התורנות
1. בלילות, לרבות לילות שבת ולילות חג מ־8 בערב עד 12 בחצות.
2. מ־12 בחצות עד 7 בבוקר במגן דוד אדום. טלפון 101 ובמט־רך חיפה, טלפון 13232, ראה סעיף 8.
3. בימי שישי ובערבי חג מ־4 עד 5 אחה"צ.
4. בשבתות ובחגים מ־9 עד 11 לפנה"צ ומ־4—5 אחה"צ.

ב. תחנות התורנות
1. מרפאת פריטמן, רח' צייט־לין 4, טלפון 62193 לחברים מסני־פים: פריטמן, אחד העם, הדר הכרמל, יבנה, דוד גליקר, ברי־ילי, באולם, תל־עמל, חליסה, וקבוץ גלויות.
2. מרפאת קרית אליעזר, רחוב צה"ל, טלפון 535226. לחברים מסני־פים: קרית אליעזר, קרית אליהו, בת גלים, עין הים, מחנה דוד, וקרית ספרינצק.
3. מרפאת ראש בכרמל, רח' אלהנן, טלפון 86868, לחברים מהסניפים: בונן — אחוזה, ראש — כרמל הכרמל, הכרמל הצרפתי והמכבה.
4. מרפאת נוה שאנן גלבוע, שכונת טרומפלדור א' 3 טלפון 222121, לחברים מהסניפים: נוה שאנן, יזרעאל בית ביזה, גלבוע, ורמות רמז.
5. מרפאת קרית חיים מזרחית, טלפון 721331. לחברים מהסניפים: קרית חיים מזרחית, שיכון עירוני, קרית ביאליק, קרית מוצקין, קרית שמואל וכפר שלום.
6. מרפאת קרית ים א', שדרות ורבורג, טלפון 721553, לחברים מהסניפים: קרית ים א', קרית ים ב', קרית ים רסקו וקרית הייס בערבית.
7. מרפאת עוזיאל — קרית אתא, טלפון 722384. לחברים מה־סניפים: עוזיאל בן עמי, פינסקר, קריה הדם, קרית בנימין ושיכון התימנים.

8. תורנויות לילה מ־12

בחצות עד 7 בבוקר:
א. בתחנת מגן דוד אדום, החוברים הגרים בשטח שיפוטה של עירית חיפה, פרט למפרץ. המש־תייכים למרפאות המפורטות בספרים 1, 2, 3, 4.
ב. במפרץ חיפה „מקסי בואר־ליקי", טל' 713252, לחברים הגרים במפרץ חיפה המשתייכים למר־פאות המפורטות בסעיפים 5, 6.
ג. בכל יתר המרפאות במחוז חיפה לייבים חברי תורנות עבר־ים בהתאם למודעות בלוחות המו־דיעין במרפאות ובאיזורי התורנות.

ה. תורנות מעבדה:
במעבדה המחוזית שדרות ארים 54, טלפון 532107, לחברים מכל סניפי המחוז.

ה. תורנות מקרים כירורגיים
הזוגים בשבתות ובחגים, בבית־לקה הכירורגית רח' אבן גבירול 8.
שעות תורנות: בימי ששי וערבי חג מ־4 עד 5.30 אחה"צ. בימי שבת וחג מ־9 עד 11.30 לפנה"צ.

הכונו לחידון הפרסים הגדול של דבר

קנה תכשיר מקומי עם מוניטין עולמי

„מכתשים" מעמידה לשרות החקלאי המקומי ידע והדרכה איזורית וענפית. הצורך לעמוד בתחרות עולמית ובדרישות היצוא לארצות מפותחות, מחייב אותנו לשמור על רמה

„מכתשים" באר־שבע – מפעל מקומי – מייצא 70% לארצות מפו־תחות באירופה, לאוסטרליה, ולניו־זילנד ו־30% לארצות אחרות. היצוא ב־1973 הסתכם ב־16 מיליון דולר. התחזית ל־1974 – 22 מיליון דולר. חלוקת ערך משלוחי היצוא, יש בה כדי להעיד בצורה מוחשית ביותר לגבי כושרה של „מכתשים".

העובדה כי ארצות בעלות חקלאות מפותחת מאוד ורמה טכנולוגית גבוהה נמנות על הלקוחות העיק־ריים של מוצרי „מכתשים", מהווה הוכחה טובה למוניטין של התכשי־רים ולמעמד שרכשו לעצמם בשוק הבין־לאומי. באשר למחיר – הרי הוא מבוסס על יכולתו של החקלאי המקומי וכדאיות הייצור המקומי.

המסקנה: גם לך כדאי להעדיף תכשיר מקומי עם מוניטין עולמי ולהבטיח לעצמך את האיכות, האספקה, התמחיר והקשר האישי עם הכימאי במפעל, המדריך החקלאי האיזורי המתמצא בבעיות האיזוריות שלך והמדריך הענפי המתמצא בבעיות הספציפיות של הענף שלך.

וקצב התפתחות מתאימים, מהם יוצא נשכר החקלאי בארץ. מעבדות חדישות ומשוכללות, אגרונומים וחוקרים מנוסים בעלי ידע, הפועלים בשיתוף פעולה עם חוקרים בעולם כולו ובקשר בלתי פוסק עם החקלאים והמדריכים החקלאיים בארץ, מעמידים עצמם יום יום לשרותך, לפתרון בעיותיך.

מדוע לך להיות תלוי בהספקה מבחוץ, שלא תמיד היא סדירה ומבטיחה טיפול שוטף ויעיל בבע־יותיך, ביבוא הנתון ללחצים שאין לך שליטה עליהם?

מכתשים באר־שבע
מפעלים כימיים בע"מ

ממפעלי כור כימיה

לד"ר א. בר מנחם
לרגל הבחרך לראשות עירנו נתניה
ברכה נאמנה

מאחלים
פלנטקס
ההנהלה והעובדים

דבר ספורט

„אליפות החורף" עשויה להכריע מחר בנתניה

כל הציפיות, המתח וההתעניינות של אלפי אוהדי הכדורגל בארץ יתמקדו מחר במגרש מכבי נתניה. אין ספק, צריכים היינו להמתין בסבלנות במשך 13 שבועות ולצפות בעשרות שעות של משחק על מנת להגיע ללבו של „התכריכי הלאומי" - קרב של „האריות" בהבורה. שקומתו במלוא בששים כל יתר המשחקים שנערכו עד כה.

ואכן המאבק הגדול בין מכבי נתניה למכבי ת"א יש בו יותר מטעם משחק כדורגל. לכבשה כל דקה שלו. כל מהלך וההתרחשויות עשויים לא רק להרוץ את גורל „אליפות החורף". אלא גם יקבעו מסמכות ביחס המשך המרוץ אל עבר הכתר הלאומי. ובעיקר כושר הקלפים מנתנים על תוצאתו של משחק אחד. ברור שכיבי הבו יהיו נשואות למגרש הנתנייתי מתוך תקווה, חשש, ספק או התעניינות גרידא.

מהן האפשרויות הסבירות בחזור של משחק זה? נצחון נתנייתי יעמיד אותה בבדידות מזהירה בפיסגה ביתרון משמעותי בן 4 נקודות על מכבי ת"א; נצחון של ת"א יגוזה את הנקודות, יחזיר את הגלגלים לאחור ויאפשר גם לקבוצות אחרות לחזור ולהשתלב בתמונת האליפות; תיקו יקפיא את הענינים בצמרת וידחה את ההכרעה למחזורים הבאים.

הפועל ת"א — הפועל באר-שבע

המשחק הזה של ארבע נקודות יקבע, ללא ספק, את המשך הדרכן של שתי הקבוצות בליגה הלאומית. הפסד באר-שבעי יחזק אותה מחדש לאזור הסכנה, כשם שנצחון של ת"א יכפר את בעמדה בצורה קיצונית. מי תנצח? הפועל ת"א עשוייה לשבור סוף-סוף את הקרח כי הרי היא איננה יכולה לאבד נקודות ללא הפסק. אבל, כמובן, גם לבאר-שבע יש מה לומר בעניין זה.

התחזית: נצחון לת"א.

מכבי פ"ת — בית"ר ת"א

לאחר הנצחון הגדול על מכבי ת"א אי-אפשר שלא להכיר על בית"ר כמנצחת. אי"ס אסור גם להפריז בכך. פ"ת תנסה, בודאי, ללהצג לכל התחזיות ולהוליל המי תעה אך היא. לשם כך היא תצטרך למצוא תרופה לא רק ליכולת הטובה של בית"ר, אלא גם להתלהבות ומוראל הגבוה שלה.

התחזית: נצחון לבית"ר.

מכבי נתניה — מכבי ת"א

מי מוכן להתנבא על תוצאת המשחק? אנו בודאי שלא נסתכן בכך. אפשר רק להביא כמה עובדות בסיסיות ולנסות למצוא לשאלה „פתרון" דחוק: נתניה מפסידה מעט בבית. נתניה מצויה בקו עליה והיא חזרה במוראל גבוה ואמביציה; ת"א איבדה, אמנם, את המקום הראשון, אולם היא השתחררה מסיום ההפסד הראשון ותשחק מעמדה של „אין מה להפסיד". לפיכך תיקו עשוי, לדעתנו, לספק את שני הצדדים.

התחזית: תיקו.

הפועל חדרה — הפועל פ"ת

חדרה נמצאת בשולי התחתית ואסור לה, לכן, לאבד נקודות רבות, במיוחד בביתה. פ"ת מצליחה באחרונה דווקא בשדות זרים. הנתונים האלה מובילים אותנו למסקנה ההכרחית שתיקו יענה על הציפיות של שתי הקבוצות.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה — מכבי יפו

מכבי יפו, הצועדת משבת לשבת, לתואר „אלופת התיקו". אינה יכולה לצפות ליותר מכך במגרש החיפאי. שכן חיפה, מן המקום האחרון בטבלה, סומכת על ביתיותה ומעודדת מן המשחק הטוב שהציגה בשבת החולפת נגד מכבי נתניה. השאפתנות של חיפה להגיע בנצחון בכל מחיר — היא הגורם שיכריע, כנראה, את גורל המשחק.

התחזית: נצחון לחיפה.

הפועל ירושלים — הפועל כפ"ס

ירושלים, המבוקבה כל סף התחתית, תשחק בודאי ביתר הכשר מידבתה. אולם אין בכך כדי התפתת מכבידת הירושלמים חייבים לצבר את בהקומם כדי לצבור נקודה, כי הרי ההדבוניות רבות לכך לא יעתנו להם בעתיה. כפ"ס, תבצייה בגסיגה יהפית, אתגר שתי הנקודה של ירושלים אפשרי בהחלט.

התחזית: נצחון לירושלים.

בני-יהודה — הפועל חיפה

תחבר הקיבונית של חיפה כקבה ל„הובים" כימיים לא מבפים. אלא האחד להלל בחיפה. קבוצה זו מתגלה דווקא לאחר כמחקים חלשים, ואם ניקה את התיקו שלה מול הפועל פ"ת בשבת החולפת מהובא לכך, נראה שחיפה אינה מובלת כבאן לטבת.

התחזית: תיקו.

הכח — בית"ר ירושלים

היעדר כברים ביתי פגם מאד בסיכויי האלופה היוצאה. לשבוה זו צריך להוסיף גם את היעדר היכולת בצד „הכוללים" למצות את מלוא הפוטנציאל הטמון בהם. גם בית"ר אינה מפגינה יכולת מלהבה, בעיקר במשחקי חוץ. צפוי, עם כן, משחק בינוני ברמתו עם יתרון מסוים להכח.

התחזית: נצחון להכח.

ליגות א'

מחוז הצפון: הפועל מגדיאל — צבק — מכבי הרצליה; הפועל קרית-אתא — הפועל עכו; הפועל טבריה — הפועל טירת-הכרמל; הפועל קרית-שמונה — הפועל נתניה; הפועל צפת — הפועל נחליאל; בני-נצרת — בית"ר נתניה; הפועל נהריה — הפועל רמת גן; הפועל הרצליה — שמשון.

מחוז הדרום: הפועל אשדוד — הפועל ראשון לציון; מכבי רמת-עמידר — מכבי שעריים; הפועל חולון — הפועל באר-יעקב; בית"ר רמלה — הפועל בת-ים; הפועל בית-שמש — הפועל רמלה; הפועל דימונה — מכבי חולון; הפועל מרמורק — הפועל יהוד; גת-ציונה — הפועל לוד.

מנצ'סטר יונייטד מנסה להחלץ מן התחתית הבוערת

קבוצת לידס יונייטד המוליכה בראש טבלת הליגה האנגלית ללא הפסד תתארח השבת אצל קבוצת סטוק-סיטי במחזור ה-30 של הליגה.

השניה בטבלה קבוצת ליברפול תתארח בניוקאסל. מנצ'סטר יונייטד השקועה בתחתית תארח ב„אולד טרפורד" את וולבס.

ביתר המשחקים: צ'לסי — קווינס פארק ריינג'רס; טוטנהאם — איפסוויץ'; בירמינגהאם — ארסנל; ברנלי — ווסטהאם; אברטון — שפילד יונייטד; לסטר — דרבי; סאותהמפטון — קובנטרי; נוריץ' — מנצ'סטר סיטי.

פולין – שאלקה 1:2

נבחרת הכדורגל של פולין, פתחה בהכנותיה לקראת הופעתה בגמר הגביע העולמי. בקיץ הקרוב במערב גרמניה. בנצחה בגלזנקירכן את הקבוצה המערב גרמנית, שאלקה — 04, בשיעור 1:2 (1:1). משחקם הבא של הפולנים יהיה נגד פיורנטינה האיטלקית.

איגניס — לבליאנה 89:100

במשחקים הראשונים ברבע גמר גביע קוראץ' בכדורסל, ניצחה איגניס במילאנו את אולימפיה לובליאנה היוגוסלבית 89:100.

בספליט, הביסה יוגופלאסטיקה ספליט את סבידו אודינה כאיטליה 86:101. יבבדלונה גברה חרבנוד המקומית על פרטיזן בלגרד 83:87.

מניות ושערים

היצע בצמודי-מדד

מגמת היצע בקנה מידה נרחב היה אתמול באגרות-חוב צמודי מדד. מייחסים זאת להודעת בנק ישראל שיתחיל בשבוע הבא בהנפקה לפי התנאים החדשים. אין ביטחים שתנאי אגרות אלה יהיו טובים יותר מאלו שבשוק, אבל פסיכולוגית הגיע פרסום זה במשקיעים רבים למצב רווחי התקופה הקצרה.

חשיבות מיוחדת קיימת לשאלה מה יהיה גודל האמיסיה החדשה שתונפק בשבוע הבא. נראה, שההנפקות במקור יהיו פחות אטרקטיביות. לאור זאת, מתעוררת השאלה באיזה דרך דיחפו הבנקים ושאר גורמי הבורסה את הצבור להנפקות במקור לפי התנאים החדשים, שהם פחות מושכים מאשר תנאי אג"ח הנסחרות עתה. המחזור בשוק אגרות-החוב היה אתמול 16.37 מיליון ל"י.

בשוק המניות שמר בסימן של חוסר ענין והעדר כל תנועה. השערים נשארו יציבים למדי. המחזור בשוק המניות היה 1.34 מיליון ל"י.

מחיר הדולר-נתי"ד נשאר אתמול יציב ונסחר ב-5.02 ל"י. היה ביקוש של 53 אלף דולר והמחזור 153 אלף דולר.

1966	257.8	—2.2
1966	255	—4.0
1967	240	—4.5
1967	246.9	—4.0
מילווה בטחון 1968		
א	152	
ב	147.5	—3.5
ג	144.5מ	—4.5
ד	141	—4.0
ה	139.5	—3.5
ו	140.5	
ז	133	—4.0
ח	124.5מ	—4.0
ט	250	—5.0
י	253.5	
י"א	135	—1.5
י"ב	133.5	—0.5
י"ג	258.5	—2.5
י"ד	253	—6.5
מילווה בטחון 1969		
א	254.5	—2.5
ב	248	—4.0
ג	243.5מ	—7.5
ד	243מ	—7.5
ה	249	
ו	246	—3.0
ז	239.5	—7.0
ח	244	—7.5
ט	243.5	—4.5
י	240.5	—6.0
כ"א	244	—3.0
כ"ב	244	—2.0
כ"ג	238	—2.0
מ"א	240	—2.9
מ"ב	244	—2.0
מ"ג	241	—1.5
מ"ד	240	—
מ"ה	242	+0.5

בנקים מסחריים וחברות לאחזקות בנקאיות

שם הנייר	השער ב-	שינוי
אי די בי	161	
דיסקונט א	455	—5.0
המזרחי מ	153	+3.0
בל"ל	251	+0.5
בנקים למשכנתאות		
אפותיקאי מ	214	—1.5
פת' משכנת' מ	220	
שכון ב'	176	
טפחות	209.5	
מוסדות מימון ענפיים		
חקלאות	76	—0.5
פת' תעשיה מב'	72.5	—1.0
ביטוח		
אריה	253.5	+1.5
הסנה	193	
סהר	246.5	+0.5
מסחר ושירותים		
דלק מ	147.5	—0.5
קורד 10	172.5	
חשמל	50.5	
ספנות	153	
מקרקעין, בינוי, פיתוח והדרים		
אפריקה 10	258	—0.5
הכשר הישוב מ	152	+1.5
סולל ב מ	129	—1.0
נכסים	181	
ישרס	137	
מהדרין	196.5	—3.5
מטעי הדר	80.5	
משקיעים	156	+1.0
נאות אביב	67	+3.5
פרי אור	165	
רסקו מב'	77.5	—0.5
תעשיה		
אלקו 2.5	94	
ארגמן מ	288	+2.5
אתא ב'	109	—1.0
אתא ג'	107	—1.0
דובק	351.5	—3.5
טבע מ	890	
כימיקלים	58	
ניר חדרה	277	—11.0
שמן	124	—1.0
תעל	210.5	+0.5
חברות להשקעה והאחזקות		
אלגר מ	81	+2.0
אלרן מ	151.5	—4.5
פז	95	+2.0
וולפסון מ	87	
דיסק' השק' מ	186.5	—0.5
בל"ל השק'	180	—1.0
פריון	88.5	+0.5
יצוא השק'	58	
כור	164.5	+3.0
כלל השק'	180.5	+0.5
כלל תעשיות	172	
מילווה קליטה		
1961	243	
1961	237.5	
1961	225.5	
1961	214	
1962	228מ	—7.0
1962	236.5	—3.0
1962	204מ	—6.0
1962	195	
1963	288	+0.5
1964	292ב	+8.0
1965	281.3	+0.3

עירית חיפה

מכרז עירוני מס. 12/74 לבצוע עבודות

1. עירית חיפה מזמינה בזה הצעות מאת קבלנים בעלי נסיון, המעונינים בבצוע עבודות הקמת מתקנים מבטון ומתכת בחופי הרחצה העירוניים.
אפשר להגיש הצעות לשני סוגי העבודות או לסוג אחד בלבד.
2. את ההצעות יש להגיש על טפסים מיוחדים שאפשר לקבלם בקופת העיריה, חדר מס' 105 בהיכל העיריה, בכל יום בשעות העבודה הרגילות, תמורת תשלום של —.50 ל"י בעד עבודות בניה ו־25 ל"י בעד עבודות מתכת, שלא יוחזר.
3. פרטים והסברים נוספים אפשר לקבל במשרדי המחלקה לנוער וספורט, רחוב הרצליה 24 בכל יום בשעות העבודה הרגילות.
4. הצעות במעטפות סגורות הנושאות כתובת „התקנת חופי רחצה עירוניים 1974" תוכנסנה לתיבת ההצעות שבחדר 321 בהיכל העיריה, לא יאוחר משעה 12.00 ביום ה' 7 במרס 1974.
5. בעת הגשת ההצעה יפקיד המציע בידי גזבר העיריה פקדון ערבות בסך של —.13,000 ל"י לעבודות הבנייה וסך של 5,000 ל"י לעבודות מתכת, במזומנים או בערבות מאת בנק מוכר לשביעת רצונו של גזבר העיריה.
לא יתקבלו כערבות המחאות אישיות או שמורות.
6. אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

ירחם צייזל
סגן ראש העיריה

לכבוד
מר קשתי.
מנכ"ל „צים".

הנדון: **המודעות בעתונות בענין שכר הקצינים**

המודעות הנ"ל מביאות נתונים מסולפים ביותר על שכר קציני הים ויש בהן משום הוצאת דיבה חמורה על צבור גדול באשר הכוונה בהן היא שקופה: להבאיש את כוח ציבור זה בעיני דעת הקהל ולהציגם כרודפי בצע בהיותם בעלי משכורות ענק, כביכול.

ומי כמוך יודע שאין זו האמת.

הננו חולקים בכל תוקף על המספרים שנקבתם במודעות אלה. אך בטרם הננו נוקטים בצעדים כלשהם נבקשך להוכיח לנו במספרים שאכן מספרים אלה נכונים.

אם לא תשיב לנו נסיק את המסקנות. כלומר — שהמספרים אכן מסולפים.

נבקש תשובתך תוך שלושה ימים.

בכבוד רב,
האיגוד הארצי לקציני ים

הלוח החדש דבר

חקלאות

● וורדי מציע הכל לגן כשרות לשתלן בין אזור וביה"דגן. פונה שתילים. ורדים וצמי פרי הניצה. כבור גדול של ורדים, נגסיות, מוכפונים. פלודיבונדה, כלאי-תה ומטפסים בכל הצבעים (גם בגמיל), ורדי וגנו, משכר הצבעות, טל. 944230.

● שתילים למכירה: אגוז פקאן, אפרסמון, אפרסק, תפוח, אגס, שזיף, משמש, ורדים, גפן, הדרים מכל הזנים. משתלות יצחק דרואין. טלפונים 923166, 928737 כפר-סבא.

מכוניות

● מרכז למכוניות מחודשות בע"מ. מכונות אוטוקרס בתל-אביב, מציעה לקהל רוכשי המכוניות התחבורתיות בביזור בדלק. כרמל דוכס, סטיישן. כשהריות, וסנדרים. — חדשות — בהספקה מיידית. וכן מחודשות באחריות בית החרושת. תנאי רכישה נוחים. לפנות: מרכז למכוניות מחודשות בע"מ, רח' בן-יהודה 10. טלפון: 251980 (ימינה מגשר נחל-יצחק).

רהיטים

● מעוניין לקנות מזנון-ספריה באורך של כ-1.80 ובצבע חום כהה במצב טוב. לפנות: 828795.

לוח נתניה

דירות למכירה

● פיזל בונה נתניה בונה למכירה דירות נהדרות עם כל השכלולים בכקומות היפים בנתניה ויתוד השרון. פרטים במשרד רח' הרצל 51. טלפונים — 053-23958, 053-28934.

מכוניות

● ב„פיאט" נתניה תמצא כל מכונית חדשה או משומשת. תנאים מיוחדים למושבים וקיבוצים. רח' הרצל 44. טל. 053-23453.

לוח חיפה

כלי נגינה

● דרושים אקורדיונים משומשים עם 20 בסים בכל מצב. אבילאת, הנביאים 6, טלפון 663395.

מכוניות

● למכירה קורטינה סופר 64. קק"ל 24 בגבעתיים קומה א' כניסה א' אליאון.

תל-אביב

הדרש והמקרא

מסיבות חודשיות הרצאות לעיון בתנ"ך במסגרת „חודש ומקרא" בשיתוף עם החברה לחקר המקרא סניף ת"א יתקיימו: מחר, מוצאי שבת, שעה 7, במועדון מפלגת עבודה, רח' זכרון 7 עם ישראל בן-שם. ביום א', שעה 5.30 — במועדון מאגיה ביאליק, רח' ביאליק עם זהבה ביילין. ביום ב', ג' אדר, 25.2.74 שעה 5 אחה"צ, במועדון קרן הגמלאות המרכזית, רח' בארי 14 — עם גור-אריה שדה; ביום ה', ו' אדר, 28.2.74, בשעה 7 בערב עם ישראל בן-שם וד"ר ישראל כץ.

בית התנ"ך בתל-אביב

תערוכת התנ"ך בדפוס ובאמנות שנוסדה בהסגרו של דוד בן-גוריון ז"ל, פתוחה בכל ימות השבוע, פרט לשבת בשעה 10—1 לפנה"צ, בבית התנ"ך בתל-אביב, שדרות רוטשילד 16, (מוזיאון תל-אביב לשעבר). לקבוצות מאורגנות ולתלמידים אפשרות לבקר גם בשעות אחרות לפי הודעה מראש להנהלת בית התנ"ך, טל. 57760. הנהלות בתי-הספר מתבקשות להימנע משלוח ביתות תלמידים לתערוכה בלי הודעה מראש.

אגודת סופרי יידיש „בית-לייוויק"

רחוב דב הוז 30, טל. 231830 במוצ"ש בשעה 7 יופיע הזמר הצעיר, העולה מרוסיה, מישא שטערב, בתכנית עשירה של אריות, שירים ושירי-עם, ליד הפסנתר — ברברא מאלוות. כרטיסים להשיג יום-יום משעה 9—1 לפנה"צ, טל. 231830 ובערב הקונצרט בקופה משעה 5.30 בערב.

„אהל-שם" — בשיתוף עם הקונגרס היהודי העולמי

השבת, פרשת תרומה, 23.2, ב-10: י. טברסקי — תנ"ך; ב-11: הרב פרידלנדר: תלמוד; ב-4, ב מסיבת „עונג שבת", ירצה ד"ר ת. וויילר על הנושא: „תגובת יהודי ארצות-הברית למלחמת יום הכיפורים". המנחה: יו"ר „אהל-שם" — משה גולדשטיין; דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

במועדון „מבוא"

בליל שבת, 22.2.74, בשעה 8.45 תתקיים מסיבה לכבוד יעקב כנעני עם הופעת כרך י"ג של המילון „אוצר הלשון העברית". דברי הערכה ישמיעו: ד"ר ברוך בן-יהודה וישראל זמורה. מחבר המילון יספר על דרכי עבודתו. המנחה: ישראל כהן.

מכירות

בהזדמנות למכירה אקורדיאון 80 בס סקאנדלי, במצב מצויין, טל. 849349.

דירות למכירה

● בחולון דירת 4 חדרים לוקסוס חדשה כולל תיכנון פנים ע"י ארכיטקט + חימום וגז מרכזיים. + חרסינה וקרמיקה תוצרת הארץ. כניסה תוך 3 חדשים. לפנות בשבת טל' 858072.

עירית תל-אביב-יפו

מתנדבים
בשכר לנהיגת אוטובוסים

הנהלת עירית תל-אביב-יפו מבקשת מתנדבים בשכר לנהיגת אוטובוסים בשרות התחבורה הציבורית של „דן". עקב מחסור בנהגי אוטובוסים בשרות „דן" בגלל גיוסם של נהגי הקואופרטיבים לצה"ל.

אנו מכשירים נהגים בעלי רשיון נהיגה למשאיות כנהגי אוטובוסים

אם ברצונך להתנדב בשכר למטרה זו אנא פנה אל העיריה, ככר מלכי ישראל, קומה 9, חדר 954. פרטים בטלפון 249583.

שלמה להט
ראש העיריה

בי"ג יורדי הסירה
בית הספר לקציני ים עכו
ת"ד 66 עכו, טלפון 04-910106

מודיע
על משרות פנויות:

1. מדריך חינוכי
הכישורים הנדרשים:
בוגר בי"ס תיכון. דרגת קצונה בצה"ל. דובר רוסית ועברית על בוריין.

2. מורים
מורים מוסמכים במקצועות:
אנגלית
מתמטיקה

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות ברחובות
מודיעה על משרה פנויה של:

חשמלאי בעל רשיון "מוסמך" או "ראשי" בפקולטה

מכרז מס' 65/74

תיאור התפקיד — עבודות אחזקת כח, פקוד ומאור בפקולטה לחקלאות ברחובות.

הדאגה — בהתאם לכישורי המועמד.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 5.3.74 אל: — מזכירות הפקולטה לחקלאות, ת.ד. 12, רחובות מיקוד 76 100, ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 65/74".

למכירה:
מכונה להדחת כלים

3 תאי שטיפה תוצרת סלבן במחיר הזדמנותי — אפשר לראותה בעבודה בכל שעות היום והערב בגבעת חיים מאוחד

משרד המסחר והתעשיה

הודעה ליבואני המלט האפור

יבואני מלט אפור הזכאים להחזר מקרן השוואה למלט כמפורט ברשיון היבוא שברשותם או כמפורט בהסדר שפורסם ע"י המשרד בסוף יולי 1973 — יגישו בקשר תיהם בצרוף כל המסמכים הדרושים עד לתאריך 28.2.74 — אל הנהלת המכס בירושלים.

בקשות שתגענה (בגין יבוא מלט אפור אשר הגיע ארצה עד 31.12.73) למכס, לאחר התאריך הנ"ל — לא תתקבלנה.

שתולי
אננס מובחרים
למכירה
לפנות משק א. פשיגודה
רחוב הראשונים, כרכור
טל. 063-78023

במרכז תל-אביב
דירה יפה למכירה
2 חדרים, מרפסות ונוחיות, ברח' גור 5 (ע"י רח' פרישמן פינת שלמה המלך)
לפנות: לא בשבת, לדירה מס' 4 בשעות 11.00—14.00

מנועי בית שמש בע"מ
מפעל טורבינות
דרושים
✶ חרטים ✶ כרסמים ✶ משחזים
✶ מחסנאי טכני
כשורים:
ידע ניהול כרטסת מלאי של כלי עבודה לעבוד שבבי.
✶ פקידה/כתבנית
כשורים:
שליטה בהדפסה בשפה האנגלית הכרחית. רצוי גם בצרפתית.
קיימת אפשרות לקבלת דיור במקום
טובות מוצמדות
מועמדים מתבקשים לפנות אל מנהל כח אדם מנועי בית-שמש בע"מ, ד.נ. האלה בית-שמש בצירוף קורות חיים ותעסוקה קודמת, בכתב"יד או בטלפון 02-911661.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
קרן החינוך לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת

מכרז בניה ק/173
מעון יום ע"ש אנטרטר בקרית אונו

1. **הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה בזאת הצעות מקבלני בנין לבנית מעון יום ע"ש אנטרטר בקרית אונו.**
2. **הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ-380 מטר מרובע.**
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מיום א' 24.2.74 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל-אביב, בחדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 350 ל"י אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום ב' 5.3.1974. הפגישה במשרד מהנדס המועצה קרית אונו בשעה 10.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל עד ליום ד' 20.3.1974 שעה 12.00.
6. תנאי התשלום במזומנים כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים בהתאם לחוק רשום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט, והרשאים בהתאם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהתחשב עם היקפה הכספי ומהותה. עם קבלת החומר על הקבלן להמציא אישור מתאים מטעם רשם הקבלנים בדבר התאמתו לעבודות כנדרש בסעיף זה.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
קרן החינוך לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת

מכרז בניה ק/174
מעון יום ע"ש וולדנברג בקרית אתא

1. **הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה בזאת הצעות מקבלני בנין לבנית מעון יום ע"ש וולדנברג בקרית אתא.**
2. **הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ-380 מטר מרובע.**
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מיום א' 24.2.74 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל-אביב, בחדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 350 ל"י אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום ב' 5.3.74. הפגישה במשרד מהנדס העיר קרית אתא בשעה 10.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל עד ליום ד' 20.3.74 שעה 12.00.
6. תנאי התשלום במזומנים כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים בהתאם לחוק רשום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט, והרשאים בהתאם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהתחשב עם היקפה הכספי ומהותה. עם קבלת החומר על הקבלן להמציא אישור מתאים מטעם רשם הקבלנים בדבר התאמתו לעבודות כנדרש בסעיף זה.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
קרן החינוך לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת

מכרז בניה ק/175
בי"ס מקיף דתי ע"ש לוינסון בקרית ים

1. **הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה בזאת הצעות מקבלני בנין לבנית בי"ס מקיף דתי ע"ש לוינסון בקרית ים.**
2. **הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ-2150 מטר מרובע.**
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מיום א' 24.2.74 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל-אביב, בחדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 400 ל"י אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום ב' 5.3.1974. הפגישה במשרד מהנדס המועצה קרית ים בשעה 12.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל עד ליום ד' 27.3.74 שעה 12.00.
6. תנאי התשלום במזומנים כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים בהתאם לחוק רשום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט, והרשאים בהתאם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהתחשב עם היקפה הכספי ומהותה. עם קבלת החומר על הקבלן להמציא אישור מתאים מטעם רשם הקבלנים בדבר התאמתו לעבודות כנדרש בסעיף זה.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

רשות הגנים הלאומיים
מצדה רכבת כבלים בע"מ

הרכבל במצדה

רשות הגנים הלאומיים ומצדה רכבת כבלים בע"מ מודיעים, כי מועדי נסיעות הרכבל במצדה החל מ-1 במרץ 1974 יהיו כדלקמן: —

	קרון ראשון עולה להר	קרון אחרון יורד מההר
בכל ימות השבוע (כולל שבת)	08.00	16.00
בימי ששי	08.00	14.00

הקרונות עולים ויורדים כל מחצית השעה. או מיד בהתמלא הקרון במלוא תפוסתו (40 נוסעים).

הלוח החדש דרושים

התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע״מ
חברה עתירת מדע בקרית ויצמן
ת.ד. 1165, רחובות

דרושים

- **פיזיקאי** — בעל תואר שני עם נסיון בלייזרים או אופטיקה.
- **מהנדס מכני** — עם נסיון של מספר שנים במחליפי חום.
- **מהנדס אלקטרוניקה** — עם נסיון בספקי כוח וממירים.
- **טכנאי מעבדה** — בעל נסיון בפיזיקה ואופטיקה.
- **שרטט/ת אלקטרוניקה** — בעל/ת יכולת עריכת מעגלים מודפסים, הכנת רשימות חלקים וסכימות.
- **מהנדס מכונות** — בעל נסיון באחד או יותר מהתחומים הבאים: הולכת חום, וקום, תכנון מכשירים עדינים, זווד אלקטרוני לעבודת פיתוח.
- **מהנדס ייצור** — לתפקיד עריכה ומעקב על תכניות ייצור בעזרת CLASS. עדיפות לבוגר המחלקה להנדסת תעשיה ומינהל בטכניון.
- **הנדסאי או משרטט מתכנן** — רצוי נסיון בתכנון מכשור או תעשיה קלה, בעל ידע בסיסי באלקטרוניקה ואופטיקה.
- **כרסמים** — בעלי השכלה רחבה ונסיון בכרסום מדויק או בנית כלים.
- **עוזר למנהל חשבונות** — בעל נסיון בעיבודי שכר עבור מחשב. רצוי נסיון במפעל תעשייתי.
- **מלחימות** — בעלות נסיון בהרכבת מערכות.
- **מסגר מכני** — לעבודות עדינות.
- **עוזר למחסנאי** — בעל השכלה של בי״ס מקצועי ונסיון בעבודה במחסן. בעל רשיון נהיגה.
- **עובד** — בעל רקע של בי״ס מקצועי ללימוד מקצוע מעניין בשטח האופטיקה.

תנאי קידום למועמדים המתאימים.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים למח׳ כוח־אדם, ת.ד. 1165 רחובות (מס׳ מיקוד 76110), טל׳ 956971.
— סודיות מובטחת —

לחברה מדעית מבוססת

דרוש

מנהל יחידת ניתוח מערכות ושיטות

תאור התפקיד:
התפקיד הוא הבכיר בנושא מערכות פיננסיות בחברה שבמסגרתה מספר מפעלים.

התפקיד מקיף ניתוח מערכות ושיטות רישום, ניהול ודיווח בתחומי הנהלת חשבונות, תמחיר וניהול כספים. יזום שינויים, שיפורים הדרושים בהם. כולל הכנת נהלים וטפסים. כתיבת הנחיות (Manuals) והתאום פיתוחן של מערכות מחשב מתאימות.

הכוונה וניהול צוות עובדים והתאום עם גורמי ע.ג.א, מרכזי ומפעלים.

דרישות תפקיד
השכלה גבוהה במינהל עסקים, חשבונאות או כלכלה. נסיון של שלוש שנים לפחות בניתוח ופיתוח מערכות פיננסיות.

ידע בתהליכי החשבונאות והתמחיר והכרת מערכות מחשב לשימושים פיננסיים.

יכולת ניהולית. רצוי נסיון ניהולי בתחום הכספים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל: ת.ד. 19098 תל־אביב.

לחברת החשמל לישראל בע״מ

דרושים

לתחנות הכח באזור המרכז
- * **מסגרים**
- * **רתכים**

לתל־אביב
- * **צבעים**
- * **עובדי/ות**
- * **ניקיון**

לתל־אביב ולאזור המרכז
- * **חשמלאים**
- * **עובדים**

בלתי מקצועיים:
להקמת רשתות חשמל

[illegible]

— תנאים טובים —
— עבודה קבועה —

[illegible]

לפנות להנהלת כח אדם רחוב בקוח ישראל 5 תל־אביב, אצל המנהל, טלפון 614843.

מוסד חינוכי בצפון הארץ
מציע השתלמות

בניסוי חינוכי ראשון מסוגו בארץ
לבעלי התפקידים הבאים:

1. **פסיכולוג חינוכי** — משרה מלאה
2. **עובד סוציאלי מוסמך** — משרה מלאה
3. **רופא כללי** — הוזה כיוחד (במסגרת חצי משרה)
4. **אם בית מרכזית** — משרה מלאה
5. **אחות מוסמכת** — חצי משרה
6. **מטפלות** — חצי משרה
7. **מדריכים חינוכיים** — משרה מלאה
8. **מדריך מקצועי לנגרות** — משרה מלאה
9. **מדריכים לחוגים** — משרה חלקית
10. **שומר אחראי** — משרה מלאה

תנאי העבודה והדירוג בהתאם להשכלתם ווותקם של המועמדים.
בקשות למשרות יש לשלוח בכתב בפירוט ההשכלה הנסיון לת.ד. 39 קרית־אתא. עבור מנהל המוסד.

למפעל בטחוני בת״א

דרושים
א) **עובד/ת מעגלים מודפסים.**
ב) **טכנאי ציפויים.**
ג) **עוזרות טכנאים** לבדיקת רכיבים אלקטרוניים ועבודות חיזוק והלחמה

- המעוניינים מתבקשים לפנות לת. ד. 33411 ת״א 61330 עבור ב. ולצרף תולדות חיים בכתב יד, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת

למכרות הנחושת תמנע בע״מ

TIMNA

דרושים
מנהלי חשבונות סוג 2
— בעל נסיון של שנתיים לפחות בהנהלת חשבונות ו/או שכר.
המועמדים יפנו לראיון אישי במשרדי החברה בת״א הקריה רח׳ ט׳ (מול קול ישראל) בין השעות 08.00—14.00.

לסניפנו במועצת הירקות בחיפה

דרוש עובד
בעל ידיעות בחקלאות ובגידולי ירקות, לתפקיד אחראי.
המעוניינים ימציאו תולדות חייהם ופירוט נסיונם לפי הכתובת: מועצת הירקות, שוק סיטונאי חיפה.

למפעל בטחוני בת״א

דרושים
בחח, מסגר, חרט, כרסם, רתך
לעבודות ייצור בשטח האלקטרוניקה
שרטטים/ות

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33411 ת״א 61330 עבור כ׳ ולצרף תולדות חייו בכתב יד, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת

בית הספר הריאלי העברי בחיפה
לקראת שנת הלימודים תשל״ח

דרושים מורים
לכיתות התיכוניות במקצועות השונים

★

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב להנהלת ביה״ס ת. ד. 4920 חיפה (מיקוד 31040)
פרטים בדבר הקלות בשיכון אפשר לקבל אצל הנהלת ביה״ס

למפעל ירושלמי

דרושים:
1) מנהל חשבונות עצמאי
עם נסיון של 5 שנים למשרה מלאה
2) מוכירה כתבנית
3) פקידה להנהלת חשבונות

נא לפנות בכתב עם פרטים מלאים כגון ידע ונסיון קודם לת״ד 1016 ירושלים 91000 עבור „במפעל ירושלמי".

— סודיות מובטחת —

משרד התקשורת
שרות התעסוקה תל־אביב

למרכזת הטלפון הבין־לאומית („18")
דרושים/ות עובדים/ות למשרות שלמות
(משמרת היא בת 7 שעות כולל שתי הפסקות של ½ שעה כ.א.)
העבודה היא במשמרות כולל שבתות וחגים.

הכישורים הדרושים:
ידיעת השפות עברית ואנגלית.
השכלה תיכונית.

תנאי השכר:
שכר יומי של 27.86 ל״י ברוטו.
עבור היודע שפה זרה נוספת (כגון: צרפתית, רוסית, רומנית וכו׳) יקבל שכר של 29.63 ל״יום.
עבור משמרת אחרי הצהרים תשולם תוספת של 20%.
עבור משמרת לילה 50%.
משמרת חג ושבת 25%.
המשכורת תשולם כבר בתקופת ההדרכה.
על המעוניינים/ות לפנות לשרות התעסוקה בתל־אביב, רח׳ יבנה 12, חדר 21 — לשכת היבנה — בימים א׳, ג׳, ו׳, בשעה 08.00 עד 09.00 בבוקר ולהצטייד בתעודת זהות ובפנקס צבא.

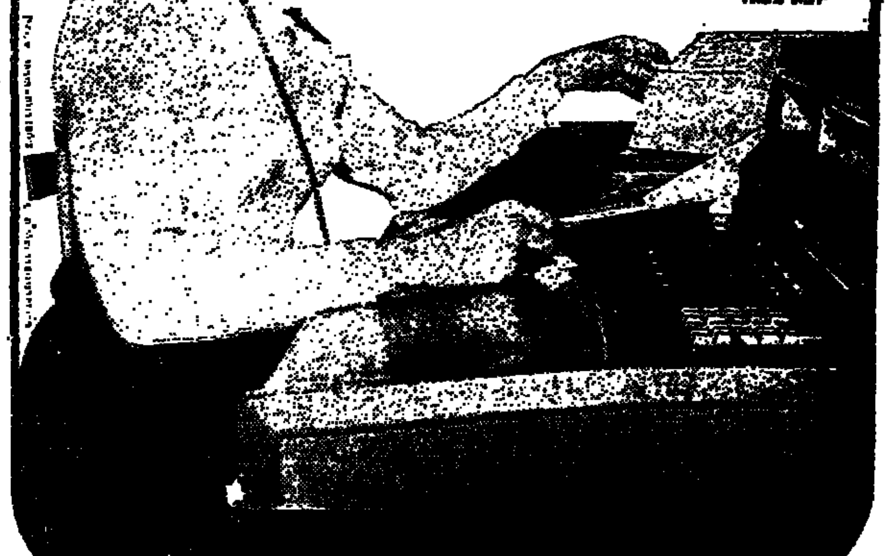

למפעל תעשייתי גדול במרכז הארץ

דרוש:
אח מוסמך/מעשי/חובש

לאחר שרות צבאי ובעל כושר בריאות תקין.

למועמד המתאים מובטח ציון מקצועי רב, היקף אחריות גדול, תנאים טובים, קידום וסיפוק מהעבודה.

בדבר פרטים בבקשה לפנות בכתב בצירוף תעודות והמלצות לת. ד. 19098 תל־אביב.

— סודיות — מובטחת —

משרד התקשורת

דרוש ברחובות
דיור עבור סניף דואר

בגודל 65 מ״ר בקומת קרקע (חנות או אולם).

המקום המבוקש: הצטלבות רח׳ הרצל עם דרך יבנה הסביבה הקרובה.
הצעות בכתב הכוללות גוש, חלקה, שם הבעלים, כתובת ודרישות כספיות יש להפנות למשרד התקשורת, מח׳ הנכסים ת.ד. 29822 תל־אביב 61 290, טלפון 03־53853.
מתקבלות הצעות מתווכים אולם משרד התקשורת אינו משלם דמי תיווך.

למפעל למחקר ופיתוח מערכות מכניות

עבור

פרויקט טכנולוגי

דרוש מהנדס אלקטרוניקה

לתכנון:
מערכות סרוו אלקטרו־הידראוליות
מתקני נסוי אלקטרו־מכניים
מערכות אלקטרוניות למדידה ורישום

כישורים:
- רצוי בוגר הטכניון
- בעל נסיון מעשי באחת מהמערכות הנ״ל של 3 שנים לפחות
- השפה העברית על בוריה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים אל: ת־ד־ 7089 תל־אביב־

הב: מעריב

מפקד חיל התותחנים תת־אלוף נתן שרוני סוקר מסדר סיום קורס קציני תותחנים

בר־מנחם — ראש עיריית נתניה

סיעת הליכוד תישאר באופוזיציה

מאת סופר „דבר" בנתניה

ד"ר אברהם בר מנחם, מ־סיעת המערך, נבחר אמש כראש עיריית נתניה, כסגנו וממלא מקומו נבחר בן־ציון רובין מהחזית הדתית המ־לוכדת. עוד שני סגנים בפר־על שנבחרו הם: דוד אנזל־ביץ, מהמערך, הרב מנא מה־חזית הדתית. כסגנים בתו־אר (ללא שכר) נבחרו ראובן קליגלר מהמערך ועמנואל זלביץ מהחזית הדתית.

בעד ראש העיריה הצביעו 10 חברי הקואליציה: הסיעה — מע־רך, ארבעה מסיעת החזית הדתית רו ל"ע ולהלכה הצביעו רק השפה וחבר הסיעה הדתית שאיחר ליער־בה ביקש לצרף את קולו בעד בחי־רת ראש העיריה. נגד בחירת ראש העיריה הצביעו ללהבה חברי סיעת הליכוד. חבר רביעי מהסיעה, איש המרכז החפשי, בעדד מהישיבה ר ראש העיריה היוצא. עובד בן־צמי, אף הוא מסיעת הליכוד בעיריה, לא הצביע נגד בר מנחם. בעד סגני ראש העיריה הצביעו תשעה חברי הקואליציה שכל אחד מהמועמדים לא מצביע בעד עצמו.

את הישיבה פתח צ. בן־צמי, ראש העיריה היוצא, שמסר על הת־פתחות נתניה ושהוא היה בין מ־ייסדיה לפני 45 שנה וזה כארבעים שנה בראשות המוניציפאלית. בך־במי הבטיחו לסייע גם בעתיד לקי־דומה של נתניה. בתום דבריו עזב בן־צמי את ישיבת המועצה.

לאחר דברי ברכה של נציגי הסיעות והמפלגות הודה ד"ר בר־מנחם על הבחירה. ברל את חברי המועצה החדשים את חברי המועצה היוצאים ואת עובדי העיריה כשר־תפים חשובים. בר מנחם אמר דברי הערכה לראש העיריה היוצא ע. בן־צמי (שלא בנוכחותו) ועמד על פעולות קודמו בפיתוח העיר תוך הבטחה שמועצת העיריה תתן לה ביטוי.

בדברו על תכנית מועצת העיריה אמר, כי הנהלתו תוציא מיד מיכ־רז למבקר פנימי ונציב תלונות; תדאג לפיקוח על הבנייה; תתחיל מיד לתכנון הקמת בניין העיריה. תדאג לשפר את השירותים ותקל את עול המסים מהשכבות החל־שות. הזנות הצעירים המוזילים הי־משוחררים. מכח סיכויי העליה הי־אגה לחיילים המשוחררים תדאג הפירייה לתוספת מפעל תעשייה; לבנייה מזורזת של גני ילדים למ־עונות יום ולפיתוחה הכללי של העיר. בר מנחם הוסיף, כי יעשה מאמץ לתת לאורח הרגשה שהוא שותף למעשה חברי מועצת העי־ריה ישתדלו לדאוג לכל האזרחים ללא הבדל מפלגה. בסוף דבריו הביע תקווה לשותפות טובה עם כל חברי המועצה.

תושב חדרה זכה ב־500 ל"י בהגרלה השבועית של חידון „דבר" 1974

בהגרלה שנערכה בין פותרי חידון „דבר" מס' 5, שהוגש ע"י חברת „לוך" זכה ישראל חנין מרח' תרנא 58 בחדרה ב־500 ל"י מתנת חברת „לוך".

ישראל חנין השיב נכונה על 12 השאלות בנושא חן ויופי בתנ"ך ועל 4 השאלות הפרסומיות של „לוך".

תלוש הפתרון הוחזר לשק התשובות, שהגיעו למשרדי „דבר" והוא זכאי להשתתף בהגרלת הפרסים הגדולה, שתיערך בגמר החידון.

פועלי האפיה בחיפה החלו בסנקציות

צפוי מחסור בחלות לשבת

מאת סופר „דבר" בחיפה

350 פועלי המאפיות בחיפה החליטו אתמול לפתוח הי־לילה בסנקציות ולהפסיק את עבודת השקות הנוס־פות. פועלי האפיה תובעים תוספת של 200 ל"י לחודש בטענה ששכרם הנמוך אינו מאפשר להם קיום הוגן נו־כח ההתייקרויות האחרו־נות. הסנקציות לא אושרו על ידי מועצת פועלי חיפה. פועלי האפיה החליטו לעבור לש־בעת שעות ביום ללא שעות נוספות. במקום לסיים את עבודתם ב־10 בבוקר הם החליטו לסיימה ב־5 לפנות בוקר. לפיכך נשקפת סכנה של מחסור בחלות בחיפה.

מזכיר מועצת פועלי חיפה אליע־זר מולק פנה אתמול בתביעה לפוע־לי האפיה, באמצעות מזכירי אגודת פועלי המאפיות, להפסיק את הסנ־קציות ולחזור לעבודה תקינה. הוו צעד חמור בימים רגילים ובימים אלה על אחת כמה וכמה — ציין מולק בפנייתו. מזכיר מפ"ח הוסיף, כי צעדם של פועלי האפיה יפגע לא רק בהמוני פועלים. שתימנע מהם אספקה סדירה של לחם, אלא תמנע ממועצת פועלי חיפה לעמוד לימין תביעותיהם הצודקות של הע־ובדים.

שרותי „אגד" בת"א והסביבה יוארכו עד 9.30 בערב

מאת רבקה הרניש, סופרת „דבר" בתל אביב

מ־2 במארס יאריך „אגד" את השירות בפרברי תל־אביב והסביבה עד 9.30 בער־ב, כולל קו 92 המקשר בין צפון תל אביב לחולון — הו־דיעה אתמול הנהלת „אגד" לסגן ראש עיריית תל־אביב דוד שיפמן.

ד. שיפמן, האחראי על תיק התחבורה בעיריה, פנה לפני שבוע ל־הנהלת „אגד" ו„דן" בבקשה להא־ריך את זמני השירות המסתיימים היום בשעה 8 בערב.

במכתב שנשלח אתמול לשיפמן מהנהלת „אגד" נאמר, כי שירות הקואופרטיב יוארך בקווים הל־אביב — בת־ים, רחובות, לוד, רמ־לה, אשדוד, אשקלון, הרצליה, כפר־סבא, נתניה וגם חדרה.

בשיחה עם סופרת „דבר" הביע שיפמן את סיפוקו מהיענות „אגד" לבקשתו ואמר כי הוא מצפה לת־שובה חיובית גם מהנהלת „דן".

„אגד" חוייב להוזיל הודן — צפון ת"א

סופר „דבר" בחולון מוסר: מחירי הנסיעה באוטובוס בקו 92 מחולון לצפון ת"א שהועלו מרא־שית השבוע מ־65 אג' ללירה אחת, יורדו חזרה עד 85 אגורות.

ראש עיריית חולון פ. אילון הו־דיע בישיבת מועצת העיריה, כי קיבל הבטחה מהמפקח על התעבו־רה ש„אגד" יחוייב להוריד את המ־חיר ל־85 אג'. הורדה זו באה גם לפצות את תושבי חולון על העלאת מחירי הנסיעה בתוך העיר מ־30 אג' עד חצי לירה, כלומר ב־67.5 אחוז.

נער בן 15, שהורשע בבזיון דגל הלאום נידון לתשלום 750 לירות קנס על ידי שופט הנוער א. מלמד בחיפה.

כשאתה עומד לרכוש מכונית משפחתית,
בדוק את "פיאט 124" !...

שים דגש על

מרחב — 1.63 מטר רוחב, 4 דלתות, תא מטען ענק

בטיחות — ראות פנורמית, 4 מעצורי־דיסק בשתי מערכות נפרדות

עוצמה — תאוצה פנטסטית מ־0 עד 80 קמ"ש ב־8.2 שניות

"פיאט 124" משיגה תוצאות העולות על מכוניות יקרות ממנה בהרבה... ובודאי על אלה הזולות ממנה במעט!

הנך מוזמן לבדוק בעצמך את ההבדל הגדול!

סלון־ספיישל־סטיישן־ספיישל אוטומט

FIAT 124

פרסום אדמון בע"מ

ספר חדש

זה עתה הופיע (באנגלית)

Dr. D. Margalith: Physicians forerunners of Modern Israel.

[רופאים מבשרי ציון ובוניה]

בספר מועברים חייהם ופעלם של דורות רופאים חולמי מדינת היהודים וחלוצי בנין הארץ במאת השנים האחרונות, בגולה ובארץ.

בספר 220 עמוד, 50 תמונות, שני נספחים, יו"ל ע"י האקדמיה לרפואה, ירושלים.

המחיר — 20.— ל"י. שי נאה לקרוביך בחו"ל.

ההפצה הראשית בידי:

סוכנות ברונפמן בע"מ

(רח' צ'לנוב 2, תל־אביב)

הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס האוניברסיטה העברית, ירושלים

THE MAGNES PRESS
THE HEBREW UNIVERSITY
JERUSALEM
TEL. 524121 טל.

ספרים חדשים
New Books

בנימין אופנהיימר / הנבואה הקדומה בישראל. 376 עמ'. מחירו — 28.— ל"י

מנחם אלון / המשפט העברי (תולדותיו, מקורותיו ועקרונותיו). 1,698 עמ' מחירו — 120.— ל"י

י' בן־תור / לוחות להגדרת מינראלים. טבלאות וציורים. פורמט אלבומי. 130 עמ'. מחירו — 30.— ל"י

מ' גושן־גוטשטיין (עורך) / המקרא בתרגום הסורי־ארצישראלי. תורה ונביאים. (כתבי מפעל המקרא). מחירו — 126.— ל"י

עזרא פליישר (עורך) / מחקרי ספרות מוגשים לשמעון הלקין. 292 עמ'. מחירו — 25.— ל"י

U. CASSUTO / Biblical and Oriental Studies. Vol. I. Bible. Translated from the Hebrew and Italian by Israel Abrahams. 330 pp. 30.—

AMNON COHEN / Palestine in the 18th Century. (Patterns of Government and Administration). 360 pp. 40.—

M. STEKELIS / The Yarmukian Culture of the Neolithic Period. 54 pp. + 75 Plates. 25.—

TEXTUS Vol. 8 / Edited by S. Talmon. 216 pp. 84.—

מכירה ראשית: הוצאת „יבנה" בע"מ, רחוב רמב"ם 26, תל־אביב

ספרית דבר

שעה של קריאה בספר טוב היא שעה של הנאה וקורת רוח

ספריית „דבר" מציעה לך:

* בקולר אחד מאת: חיים הזז
* כשקוראים לצנחנים מאת: יוסי בלום
* בדרך לחברון מאת יעקב אבר־חן
* ארץ ישראל גיאוגרפיה של הארץ ואזוריה מאת: פרופ' יהודה קרמון

להשיג בסניפי „דבר" ובחנויות הספרים

מועצת הפועלות

טכס חלוקת המילגות לשנת תשל"ד

בנוכחות התורמים

יתקיים ביום הראשון, ב' אדר תשל"ד (24.2.74) בשעה 3 אחה"צ באולם הישיבות של הועד הפועל של ההסתדרות רח' ארלוזורוב 93 ת"א.

דברים:
רזה קאופמן — יו"ר הקרן, נציגת „פיוניר וימן" התורמים
חיה ציפמן — מנהלת הקרן
רינה דיהן — חברת מזכירות מועצת הפועלות
התלק האמנותי — קריאה, נגינה והצגת תמונות מבוצע בידי מקבלות המילגות.
מקבלות המילגה והאורחים מוזמנים.

למכירה

רשת צנורות פלסטיים דרג 4
ודרג 6 בקוטרים 32, 25, 20 מ"מ
עם כל האבזרים להמטרה מתחת לנוף.

להתקשר עם רכז המים
מעגן מיכאל
ד.נ. מנשה
טל: 063—99611

בית ברל פעולי: בית ברל

המפגש עם שר האוצר
מר פנחס ספיר
שעמד להיערך היום, יום שישי, בשעה 12.30 בצהרים
נדחה
מסיבות בלתי צפויות
על מועד חדש תבוא הודעה.

בהוצאת ניומן הופיעו

מטאפורה, דימוי וניב
מאת יעקב יגר

———הדיון בחיבור זה מהגדר בשלושת הפרקים, כשם הספר, בבירור מהותם וערכם התיפקודי ברבדי לשון שונים, ובחלקם — בתקופות־לשון שונות. העניינים הללו נדונו בתחילה במועצות של אנשי הוראה... והובאו הצעות להעלותם בכתב. הספר נועד למשכיל הובב־לשון ולהוגה בו, אך לכל־לראש — לאיש ההוראה.

עשב על הסף
מאת שלמה אבאיו

ספר שירים ראשון של משורר מקורי קורא־יתגר שהצמיח קיבוץ־הגלויות בארץ. מגודי המורשות בבדידותו של היחיד, שנפשו היא עצמה זירת מאבקם, מוצאים כאן ביטוי חריף־מרי ועז־דבקות כאחד.
השורש הספרדי האותנטי מתערה כאן היטב באדמה העברית.

אהבתי הגדולה
סיפור מאת דבורה שפירא

לפניט ספר מקורי בתוכנו.
סבתא, המחברת, מספרת בהטאה מרובה על נכדה הבכור שנולד לה, מתארת בהומור דק את התפתחות הנכד, את חכמותיו, משחקיו ותעלוליו — בשיר ובפרוזה.
הספר מיועד לקוראים מכל הגילים.

הרבנות הראשית לישראל

יום תפילה כללי

מועצת הרבנות הראשית לישראל בתיאום עם רבני התפוצות מכריזה על יום שני, ג' באדר תשל"ד (25.2.74) כיום תפילה וזעקה לשלום השבויים בסוריה. מיד אחרי קריאת התורה יאמרו בכל בתי הכנסת מזמורי תהילים דלהלן: —
מזמור כ', פ"ג, ק"ה, ק"ל, קמ"ב.
אח"כ לומר תפילת אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ולסיים במי שברך לשבויים.

מועצת הרבנות הראשית לישראל

הידון דבר

היום מתפרסם בדבר־השבוע
חידון הפרסים הגדול מס' 7
על הנושא: בניה ומבנים

פתור את החידון ותשתתף בהגרלת הפרסים הגדולה.
בין הפותרים שישלחו פתרונם בשבוע הקרוב יוגרל פרס 500 ל"י מתנת חברת „שיכון עובדים".

בצער רב אנו מודיעים כי אמנו וסבתנו היקרה

בלה זק

נפטרה בשיבה טובה

הלויה תצא היום, יום ששי ל' שבט תשל"ד 22.2.74, בשעה 12.00 בצהריים מבית חולים בילינסון לבית העלמין בפתח־תקוה.

המתאבלים:
בנה — שלום זק ופרלה
בנה — אברהם זק ובתיה
בתה — גיטה פדן ופולי
נכדיה ונינה בארץ ובברה"מ
אחיה — אהרן רוטבלט

„אגד" — אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ

משאל החברים בנושא איחוד „אגד" - „דן"
יתקיים ביום שלישי 26.2.74

שעות ההצבעה בקלפיות השונות פורסמו בעלון הפנימי ועל לוחות המודעות בכל סניפי „אגד" בארץ.

החברים בשירות פעיל
יוכלו להשתתף במשאל במקומות ובשעות כפי שיובא לידיעתם על־ידי מפקדי יחידותהם.

הנהלת „אגד"

חייל משוחרר

ביום א' 24.2.74, החל משעה 09.00 אתייצב לפני לשכת ראש הממשלה בירושלים כהמ־שך לתביעה לכיבוד עקרון האחריות המי־ניסטריאלית והחלתו על שר הבטחון.

אני קורא לך, אתה שנשאת בעול המלחמה, להתייצב עמי בהפגנתי.

מוטי אשכנזי

ערב התייחדות עם זכרו של בננו

נמרוד בין הי"ד

שנפל כ"ב תשרי תשל"ד בקרב על החרמון

יתקיים במוצ"ש ד' אדר 2.3.74 בשעה 21.00 בבית העם במשקנו.

המשפחה ובית מולדת

מפקדים מתבקשים לשחרר חבריו המגוייסים.

ממשלה של דלת פתוחה

ההודעה שמסרה גולדה מאיר לנשיא־המדינה כתום המועד החוקי של עשרים ואחד יום מבשרת התייצבות ממשלה לפני הכנסת בשבוע הבא. עצם הודעה זו, ששמה קץ למשא־ומתן מייגע ולעתים אף מייאש, מכניסה יסוד של קבע כלשהו לאווירה הציבורית בישראל הטעונה מתח ואי־ודאות. אף כי הממשלה החדשה, שתורכב מסיעות המערך והליברלים העצמאיים, לא תהיה בנויה על רוב פרלמנטרי, הרי יש לה סיכוי לזכות לא רק באמון הבית. החזות להצטרפות הצפויה של חברי כנסת שונים לתמיכה בעמדותיה בנושאים ספציפיים יש יסוד לקוות, כי יתגבשו גם „הסדרי־עבודה", שיאפשרו פעילות תקינה של הממשלה.

ואף תהיה זו לשון־המעטה, אם נאמר, כי קואליציה מצומצמת כזו אינה הרכב אידיאלי וכי ההסדר המקווה, המבסס על שותפות השקפות בנושאים מוגדרים, אינו ההסדר הטוב ביותר. אולם האלטרנטיבות, כפי שהסתמנו אחרי בירורים ממושכים, היו גרועות יותר. צריך שייאמר בכל הבהירות: מדינת ישראל איננה יכולה להיכנע לתכתיבי רבנים. ואם המפלגה הדתית־לאומית בחרה ללכת בדרך זו, הרי לא יכלה לצפות להליכת כל האחרים בעקבותיה. „פיצוץ" המשא־ומתן הקואליציוני על־ידי המפד"ל בשלב זה בשל נושא רחוק מן הבעיות הבוערות שלאחר המלחמה, הוא מעשה חמור וקשה להבנה. אם עמדה נוקשה זו אינה סוף־פסוק — דלת הממשלה נשארת פתוחה להצטרפותה בעתיד. כשם שהיא צריכה להיות פתוחה לגורמים אחרים המקבלים את תכנית פעולתה.

אך הדבר הדחוף אינו טמון בעתיד כי־אם בהווה, בתפקידים המוטלים על הממשלה כמות שהיא מתייצבת עכשיו. תנאי ראשון לפעולה תקינה של הממשלה — וגם להרחבתה בעתיד — הוא יישוב הבעיות הפנימיות במערך. הרושם שנוצר באחרונה הוא שנפגמה האחריות הקולקטיבית בתוך המערך, אם לא במעשים, הרי בדיבורים. בנסיבות השעה מצווים המערך וביחוד מפלגת העבודה בתוכו על ריסון עצמי בוויכוח הפנימי, על הבלטת המכנה המשותף, שהוא הדבק המלכד את חלקי התנועה. הבטחת השתתפות נאותה של כל מרכיבי המערך באחריות היא הכרח. אין מפלגת העבודה יכולה להרשות לעצמה במצב הקיים ויתור על שיתוף פעיל של חטיבה שלמה, שבראשה עומדים משה דיין ושמעון פרס, ולהסתפק בנכונותה לתמוך בממשלה. תנועת העבודה, המוסיפה להיות גרעין האחריות הממלכתית, חייבת להתעלות שוב לייעודה.

התפקידים הניצבים לפני הממשלה החדשה שבהנהגת המערך הם גדולים. הם דורשים יכולת פעולה. הם גם דורשים הענות משאבי המחשבה מעבר לטווח ההכרעות המיידיות, שאף הן כבדות־משקל. נטל המשימות של הממשלה החדשה מחייב בראש ובראשונה התלכדות היסודות המרכיבים אותה לעשיה נמרצת מתוך ראיית הנולד.

„מיהו יהודי" הזדמנות שהוחמצה

אפשר היה להגיע להסדר לגבי שאלה „מיהו יהודי" אילו לא הוצמד פתרונה ללוח הזמנים של הרכבת הממשלה. המבחנים העומדים לפנינו חייבו לקצר את זמן המשבר של שלטון ביניים, בעוד שהשאלה „מיהו יהודי" היא בעיה הדתית והתרבותית מסובכת, שאיננה ניתנת לפתרון מהיר. כבהינה מעשית מעסיקה שאלה זו בעיקר את הקיבוצים היהודיים בעולם ולא את החברה הישראלית. בארבע השנים האחרונות היו רק מקרים ספורים, שבהם התעורר בארץ עניין הגיור — ובכולם נמצא פתרון מניח את הדעת, בהתאם לחוק הקיים. לעומת זאת חרדים מנהיגי דת יהודיים בגולה מפני פגיעה באחדות העם כתוצאה ממנהגי גיור לא אחידים, הנהוגים בארצותיהם.

סתם אדם בישראל, המורגל בארץ ויודע את בעיותיה, יתקשה להאמין, כי עניין הגיור הוא הנושא ההוגן, שבגללו נמנעה הקמת קואליציה רחבה יותר. אך כאחר שהמפד"ל בחרה להעלות את הנושא לא היה מנוס מבירורו. ונראה לנו, כי אפשר היה להגיע להסדר אילו ניתנה לכך ארכה של שנה. בפרק זמן זה יכולים היו נציגי שלושת הזרמים הדתיים הגדולים בארה"ב לגבש כללים מוסכמים לגבי גיור. הסדר כזה, שרבים סבורים כי בסבלנות ובעקשנות באמת אפשר היה להגיע אליו, היה פותר לא רק בעייה קואליציונית בישראל — אלא, מה שחשוב הרבה יותר, בעייה יהודית בתפוצה, ובעיקר בתפוצה הגדולה של ארה"ב.

מפד"ל שגתה בכך, שתמרנה את עצמה למצב, שבו לא ראתה אפשרות להצטרף לקואליציה. משגה ראשון היה, להדגיש, בהצמדת עניין הגיור להרכבת הממשלה, ומשגה שני — בפניית מפד"ל למועצת הרבנות הראשית, שהפסוק למעשה בעניין הצטרפותה לממשלה. במפד"ל ובמערך גם יחד יש חוגים, המצטערים על שכך התגלגלו הדברים. ובשלב זה קשה לדעת אם תימצא הדרך לתיקון המשגים, או שבדרך הפרדוקס דווקא עמדתה הנוקשה של מפד"ל גרמה להחמצת הזדמנות לפתרון מוסכם על הכל בשאלת „מיהו יהודי".

צעד ליצירת אווירה נוחה?

הידיעות על תכניותיו של הנשיא סאדאת לשחרר רבבות חיילים מצבאו — „אהראם" נקב במספר של קרוב לרבע מיליון מתוך 650.000 מגויסים — הן, בלי ספק, סימן מעודד. אם כי ברור לגמרי שאין מדובר בדמובילוציה כללית. הרי סאדאת עצמו מכריז, כי מצרים לא תניח את נשקה עד ל„שחרור כל השטחים והשבת זכויות העם הפלשתינאי".

השיחרורים מן הצבא המצרי אינם מוליכים, כנראה, להקטנת סדר כוחותיו. אדרבא, תקציב החימוש המוגדל של קאהיר מצביע על ההיפך. אבל שיחרורים בהיקף גדול כל כך עשויים, אולי, ליצור אווירה נוחה יותר להמשך המשא־ומתן. ליצירת אווירה כזאת תורמות גם הפעולות המסתעפות, שעליהן מדווח „אל־אהראם", בדבר הקמת רשויות בית־משפטיות לקליטת החיילים המשוחררים בעבודה.

עבודות השיקום באזור התעלה ופתיחת הסואץ לשיט, שיחרור מגויסים וצעדים דומים אחרים יוכלו לתת תנופה נוספת למגמה של הידברות ההפוגה, גם אם רחוקים הם מלהסיר את איום חידוש המלחמה.

המשבר הפוליטי הכפול

מאת דניאל בלוך

שבוע זה היה אחד השבועות הפוליטיים האינטנסיביים ביותר בידעה המדינה. שיאו היה במשבר כפול: משבר הרכבת הממשלה ומשבר דיין. ניתן לומר, כי צירוף שני המשברים הוא שהמריץ את פתרון־הדחק של הקמת הממשלה. אולי הקמת ממשלת מיעוט לתקופת־מעבר תאפשר טיהור האווירה הפוליטית העכורה שנוצרה כתוצאה מן המקח־וממכר הממושך והסתבכות האומללה של צעירי המפד"ל ותאפשר הבראת היחסים הפנימיים בתוך מפלגת העבודה והמערך. ברור לכל כי ממשלת מיעוט אינה יכולה להחזיק מעמד לאורך ימים. היא מוכרחה להוביל לאחד משלושה פתרונות: הצטרפות המפד"ל במועד מאוחר יותר, יצירת קואליציה רחבה או בחירות חדשות. יש משקיפים פוליטיים הסבורים, כי דווקא באורח פאראדוקסלי תוכל ממשלת־מיעוט להיות יציבה יותר בכל הנוגע להכרעות המרכזיות בענייני מדיניות ובטחון, כלכלה וחברה: כי שום שהמצב הפרלמנטרי החדש יחייב ליכוד מירבי במפלגת העבודה ובמערך. לא מן הנמנע, שאם יידבר ההדורים עם משה דיין ואנשי סיעת רפ"י, תוכל ממשלת מיעוט לקבל הכרעות חשובות לגבי הסדר עם מצרים וסוריה, ואם הכל ילך למישרין, תוכל להוביל את המדינה לבחירות חדשות, אם יתממש באופק הסדר עם ירדן. ברור, עם זאת, כי חייה הפרלמנטריים של קואליציית־מיעוט יהיו קשים ביותר. כל חברי הכנסת בסיעות המערך ול"ע ירותקו לכנסת שלושה ימים בשבוע, ומי שלא יוכל לעמוד בכך יצטרך להתפטר. גם שרים רבים יצטרכו להתפטר מחברותם בכנסת, אם לא יוכלו לעמוד בעומס הכפול. אין להניח, כי תהיה עתה אפשרות להעביר בכנסת את ההצעה הנורווגית, שלפיה שר מפנה אוטומטית את מקומו בפרלמנט, אך אם הוא עוזב את הממשלה הוא מקבל את מקומו בחזרה. לו היתה קמה קואליציה עם המפד"ל, ייתכן כי אפשר היה להעביר רפורמה כזאת. כשום שהיא היתה גם באינטרס של המפד"ל, אולם עתה קשה להשיג לכך רוב.

השאלה העיקרית הנשאלת בכל הקשור להרכבת הממשלה, היא מה אירע במפד"ל. כמפלגה שירדה בבחירות, רוקדת לפי חלילם של שני ח"כים צעירים, שכוחם במפלגתם מגיע לעשרים אחוזים בלבד. דומה כי התשובה לכך נעוצה בכשלונם ובמנהיגותם של ד"ר יוסף בורג ויצחק רפאל. התברר כי בפוליטיקה אינם אלא גבאים של „שטיבל" בעיירה קטנה, בעוד שיהודה בן־מאיר וזבולון המר התגלו כתכסיסנים פוליטיים ממדרגה גבוהה. למחרת הבחירות היה ברור לאנשי בורג ורפאל, כי עליהם לקבל הכרעה מהירה נגד הצעירים, מכיום שהוברר להם, כי חלק ניכר מהחוגים, שאותם מתיימרים הצעירים לייצג, הצביעו במילואם עד הליכוד או הרב כהנא, ולא בעד המפד"ל. אולם כשום שהמפלגה הדתית התנהלה תמיד בתכסים מכורעים, לא היתה ההנהגה מסוגלת לקבל הכרעה חדה, וכך הסתבכו העניינים ללא מוצא, עד שדומה כי גם הצעירים אינם מאושרים מן המבוך שאליו נקלעו. שהרי בשלב מסוים הודיעו הצעירים, כי אם תושג נוסחה מניחה את הדעת בעניין יהודה ושומרון, יהיו מוכנים לפשרה בעניין דחיית ההכרעה בשאלת „מיהו יהודי". ואמנם המערך ואף ל"ע היו מוכנים לנוסחה מוסכמת בעניין הליכה לבחירות חדשות בבוא יום הכרעה על עתיד יהודה ושומרון. אלא שבנקודה זאת אירע הבלתי־צפוי. הצעירים הסתבכו לפתע בעמדה נוקשה של הרבנות בשאלת הגיור האורתודוקסי. קשה לדעת, אם היה כאן מעשה תונאה פוליטי כנגד הצעירים, או שהעניין הסתבך משום שלא האמינו, כי ילכו לקראתם בעניין יהודה ושומרון.

בשל ההפתעה שבהסתבכות העניינים ביום רביעי אחר הצהרים קשה עדיין להעריך מה יהיו ההתפתחויות במפלגה הדתית־לאומית. בטוחים כי חוגי הצעירים ינסו למשוך לעבר הימין. השאלה עתה, אם יימצא העוז בקרב ההנהגה הכתובה להחזיר את הדברים לדרכה ההיסטורית של התנועה הדתית־לאומית, אפילו במחיר פילוג, או שהמפד"ל תהיה שבויה לחלוטין בידי אלמנטים קיצוניים בישראל ואנשי־ציונים נוקשים בארה"ב, ובכך יימחק ההבדל ההיסטורי שבין הפועל המזרחי ובין אגודת־ישראל. בתהליך כזה יהיה גם סוף מנהיגותם הפוליטית של אישים כיוסף בורג, מיכאל חזני ואפילו יצחק רפאל.

הקמתה של ממשלת מיעוט תחייב גם הערכות פנימית חדשה במפלגת העבודה ובמערך. יהיה עתה הכרח ליישב מחלוקות פנימיות ולמצוא את המלכוד הבא־זה. כשום שכל התפוררות פנימית עתה תחזק את סיכויי הימין לעלות לשלטון בבחירות הבאות. הדבר יחייב הידברות פנימית רצינית עם משה דיין ועם חטיבת רפ"י. יש חוגים במפלגת העבודה המוכנים עתה לקרע מוחלט עם דיין, על כל הכרוך בכך, אבל דעת הרוב היא שיש לעשות כל מאמץ כדי למנוע פילוג. ברור שהרוב המכריע מתנגד ל„מסע התפוררות" אבל יש רצון למצוא דרך של הידברות עם חטיבת רפ"י, כדי להמשיך במסורת ההיסטורית של מפא"י. יש לזכור, כי עיקר המתיחות כיום עם דיין, ובשל כך עם רפ"י, היא יותר על רקע של יחסים אישיים, ולא בעניינים רעיוניים. מאז מלחמת יום הכיפורים לא היו חילוקי דעות עקרוניים עם דיין, לא לגבי המדיניות הבטחונית, לא לגבי המדיניות הפנימית, כפי שנוסחה במסמך „עקרונות" של המערך. אם יעמוד דיין בסירובו להצטרף לממשלה יש להניח, כי תיק הבטחון יימסר ליצחק רבין, ובמקביל יהיו מוכנים למסור לאיש רפ"י תיק בכיר אחר. אולם בקרב ההנהגה המרכזית קיימה תקוה רבה, כי גולדה מאיר הצליחה לשכנע את משה דיין להצטרף לממשלה כשר בטחון.

קשה לדעת, מה הביא להודעת הפרישה של משה דיין. הכל מעריכים, כי קשירת הדבר עם השאילתא של יוסי שריד היא תירוץ בלבד. שכן התלונה של דיין הבשילה עוד לפני־כן. אלא שבאז 1965 יש יחסים קשים בין כמה מראשי רפ"י ובין יוסי שריד, שהיה אז דובר מפא"י. ההנחה היא, כי התלונה של דיין נובעת מהצטברות אירועים ולחצים מאז המלחמה ועד היום. כשבעת האחרונה התריעו הלחצים מהפגנתו של מוטי אשכנזי, דרך חקירות אגרנט, הביקורת הפנימית בחוגים צבאיים מסוימים כנגד דיין, וההזדהות של חברים אחדים במפלגת העבודה עם הפגנתו של מוטי אשכנזי. ההערכה היא כי דיין מנסה להחלץ מן המצב הקשה שבו הוא נתון, ההילה על־ידי פרסום הפרוטוקול של הפגישה המפורסמת עם ועדת־העורכים. בפרספקטיבה של סוף פברואר נראה הדבר כצעד חיוני להאדרת יוקרתו של דיין. אך יש לקרוא את הפרוטוקול תוך שחזור אווירת ראשית השבוע שלאחר יום הכיפורים, כשדברי דיין באים כהלם, לאחר שיום קודם הודיע הרמטכ"ל בטלוויזיה על שבירת עצמות, ויומיים קודם לכן היה דיין שרוי באווירה אופטימית של מלחמה קצרה. הצעד השני שנקט הוא הודעת הפרישה, שבעיני משקיפים פוליטיים כפתוחים נראתה כתרגיל מעולה לחיזוק מעמדו הפוליטי.

בין כך ובין כך, דעת הרוב היום, שאסור לוותר על דיין כשר בהנהגה. דעת מפלגת העבודה היא כי בממשלה. אם היה מקום לדרוש את התפטרותו או פיטוריו, היה זה כיד בתום המלחמה או לפני הבחירות. אבל אין לכך הצדקה כיד אחרי הבחירות, לאחר שדיין הופיע במקום הרביעי ברשימת מועמדי המערך לכנסת, ואיש לא העלה ספק במעמדו ובתפקידו. כל שאלת המשך כהונתו של דיין חייבת להידחות עד לאחר שיוגשו מסקנות ועדת־אגרנט.

אינני צריך להציג את עצמי כמי שחלק לא פעם בעבר על מדיניותו של משה דיין. אבל במצב של היום אין לי ספק, כי דיין דרוש בממשלה, כי הבחירה הריאלית לטווח הבחירות הקרובות איננה דיין או מישהו אחר ממפלגת העבודה, אלא דיין או בגין ואריק שרון. המדיניות של דיין בעת האחרונה היא בהתאם למוסכם על הרוב במפלגת העבודה ובמערך, ועמדתו בכו"מ על הפרדת הכוחות היתה חשובה הן מבחינה חיצונית והן מבחינה פנימית, ודומני, כי עמדתו תוסיף להיות חשובה ומכרעת במבחנים המדיניים הצפויים לנו. יש המעלים את השאלה, אם לא מוטב היה שדיין יקבל בממשלה תפקיד אחר ולא את תיק הבטחון, כדי לאפשר אווירה חדשה, רענון ובדק בית יסודי במערכת הבטחון ובצה"ל. ייתכן כי במסגרת רוטאציה כללית של שרים המכהנים במשרד אחד למעלה מארבע שנים, ניתן היה למצוא פתרון מוסכם, שיאפשר לממשלת ישראל להוסיף ולהעזר בשירותו החשוב של משה דיין בתחום המדיני. בנושא זה צריכה להכריע בראש ובראשונה ראש הממשלה גולדה מאיר. במפלגת העבודה יש סיפוק רב משובה של גולדה מאיר לפעילות נמרצת השבוע ומהכרעתה להציג ממשלה חדשה. בהנהגת המפלגה מקווים כי היא תצליח למצוא פתרון לבעיות הפנימיות ולחזק את כושר ההנהגה לקראת המבחנים הפנימיים והחיצוניים הקשים הצפויים לנו בקרוב.

בחזרה אל המציאות

מאת חגי אשד

במקום להתפטר מתפקידו כשר הבטחון בגלל העבר החליט משה דיין להמשיך בתפקידו בגלל העתיד. זו יכולה להיות הגדרה אחת של משמעות הודעתו המפתיעה של שר הבטחון לראש הממשלה, כי לא יכהן בממשלה החדשה שהיא תרכיב. הגדרה נוספת של הודעתו יכולה להיות נסיון להחזיר את מפלגת העבודה, את המערך ואת דעת הקהל בכללותה אל המציאות המדינית. להפסיק את ההתגודדות העצמית המסוכנת בגלל אירועי העבר תוך עצימת עין מהסתגרות נמהרה מבעיות העתיד.

נקודת המוצא של דיין היא העתיד והמערכות המדיניות הבטחוניות הקשות, עתירות הסיכונים והסיכויים, הטמונות בו. מערכות אלה כפויות עלינו כבר עתה ולא יהיה מנוס למדינת ישראל מלהתמודד אתן פנים אל פנים ולקבל על עצמה הכרעות היסטוריות הרות־גורל. לא רק לפי התוך האמריקאי הנרי קיסינג'ר אין זמן להמתין למוטי אשכנזי וליוסי שריד ולכל אלה הניצבים מאחוריהם והדוחפים אותם להתקדם בדרך ההרס העצמי והשיתוק של מוקדי ההכרעה והניהוג המדיני־בטחוני של ישראל. גם לא כאורעת עצמם אין פנאי למשחקים המסוכנים הללו. המזרח התיכון כולו ומדינת ישראל בתוכו נמצאים עתה בתוך תנופה של קלחת רותחת של התפתחויות גורליות ודווקא עתה יותר מאי פעם בעבר דרושה למדינת ישראל מנהיגות בעלת כושר־הכרעה ומפלגה ראשית בעם ובמדינה הכולה לשכם כתפיים להנהגה ואף לספק לה זרועות לביצוע.

זוהי הבשורה העיקרית שרוצה משה דיין להחדיר עתה לתודעת הציבור וקודם כל לתודעת מפלגתו והסיעה בכנסת. שאלה היא משתיין. קשה לי להאמין, שהוא יסתפק בהודעתו על אי־הצטרפות לממשלה הבאה וקשה להאמין שיראה בזה רק תכסיס מוצלח להרפיית הלחץ עליו. האמת היא, שבמפלגת העבודה ובמערך דרוש עתה סידור מערכות ובדק בית יסודי. מכל אחד מחברי הגופים הללו ובעיקר מהנהגותיהם יידרשו הכרעות ברורות הן לגבי התכנית המדינית שיש לבצע בעתיד הקרוב והן לגבי הצוות שצריך לבצע אותה. לא יהיה מנוס מחזרה אל כמה מהמנהגים הטובים והמועילים מן העבר הרחוק שמלפני המבול — ההרגלים של יתר אחדות בפעולה לאחר קבלת הכרעה, יתר סולידריות בציבור ופחות תחרות הדדית מכולת רסן. אשר דבר אין להן עם ויכוח ענייני, אחראי וגלוי החותר למצוא את המכנה המשותף כדי להפכו להכרעה מחייבת לפעולה, כפי שנהגה מפא"י בשעותיה הגדולות בעבר הרחוק. משה דיין חותר להכרעות מדיניות־בטחוניות שלגביהן ניתן להשיג כבעם קונסנסוס, בתנאי שהממשלה תגלה כושר הכרעה ומנהיגות, תוך דחיית ההכרעות בבעיות השנויות במחלוקת עמוקה שהכרעה בהן אינה נדרשת ואף אינה אפשרית לפני שיפלו הכרעות אחרות. הכוונה כפשוטה היא, שדיין חותר להסדרים עם מצרים בעיקר ואף עם סוריה תוך דחיית ההכרעה בנוגע לירדן ולפלשתינאים לאחר מכן — לאחר שיתגבש ויתברר אופי היחסים בין ישראל לבין מצרים וסוריה, לאחר שיוברר באיזו צורה הן מקיימות את ההסדרים שהושגו או יושגו בינן לבין ישראל ולאחר שתתברר השפעה החוזרת של ההסדרים עם מצרים וסוריה על ארגוני הפלשתינאים ועל מעמדו של המלך חוסיין ועמדתו במכלול הבעיות הכרוכות בהסכם עם ישראל. בתורת בית זאת יש מקום ומאוד לנסות ולהקפיד על הסדר הנכון.

משה דיין הבהיר לאחרונה בכמה הזדמנויות, כי אין הוא גורס יצירת קפאון חדש ביחסים עם מצרים, שיהיה מבוסס על הקווים החדשים שיהיו בבחינת „קו בר־לב משופר", בלתי חדיר יותר כקודמו בפני טנקים או גייסות אחרים. לדעת דיין, הבעיה איננה צבאית גרידא, אלא מדינית. ולאחר שיוברר כי מצרים אכן פונה על דרך הבניין והשיקום העצמי שהיא כרוכה בהכרח בשלום למעשה עם ישראל — אף לא בהסכם שלום כתוב וחתום — לאחר שיוברר, כי כאלה הם פני הדברים, יהיה מקום להתחיל בשיחות על הסדר סופי ולא על נסיגות נוספות לשיעורין.

להתפתחות כזאת ביחסי ישראל—מצרים, אם אכן תתרחש במציאות, כפי שניתן עתה לקוות ולהעריך, תהיה במלוא השפעה מכרעת על הזירה הערבית בכללותה, ובכלל זה גם על הלך רוחם של הפלשתינאים ושל הירדנים. כאשר ייווצרו תנאים תקינים יותר ביחסי ישראל עם מצרים, תיווצר אולי האפשרות הנוחה יותר להסדר גם בחזית הירדנית פלשתינאית וייתכן כאחד שמועד זה איננו כה רחוק. אבל לפי שעה, בחודשים הקרובים, הוא איננו נראה באופק.

מכל מקום — תהיה ההערכה בנושא זה אשר תהיה — בחודשים הקרובים צפויות הכרעות גורליות הדרושה לישראל ממשלה חזקה המצויית בכושר הכרעה ובאחדות פעולה. דיין רוצה לדעת, מי יבוא ההולכים. את מי הוא מייצג ומי מייצג אותו. הוא החליט לא להמשיך בהבעת האמון של ראש הממשלה גולדה מאיר, אלא הוא ידרוש הכרעה ברורה של הבעת אמון או אי־אמון מצד מפלגת העבודה והמערך בדיינה מראש, שהכרעה כזאת תמנע ממנו להמשיך בעריכת בחירות חדשות בהקדם — שהיא האפשרות הנראית לדיין הסבירה והרצויה יותר כדרך ליצירת הנהגה בעלת דרך מדינית וכושר הכרעה וביצוע בראשות גולדה מאיר.

יציבות של היפופוטם או זריזות של פנתר

רוב מכריע אינו בהכרח ממשלה ו־62 ציר גם אינם אופוזיציה

מאת טדי פרויס

בניגוד לבנין שהקים או לפירמידה אין בסיס רחב ערובה לאיכותה של ממשלה. „איכותי" איננה דווקא יציבות, כי יציבות היא רק אחת התכונות הדרושות. כושר ההחלטה, למשל, אינו תלוי ברוחב הבסיס שעליו מושתתת הקואליציה; אולי להיפך.

ממשלת הליכוד הלאומי, מהשנים 1967־1970, היתה בעלת בסיס רחב מאוד ובכל זאת קיבלה רק החלטה אחת (לצאת למלחמה ביוני 1967) ואף זו נבעה מכורח הנסיבות ולא מבסיסה הרחב. ממשלה זו נתגלתה לאחר מכן כיציבה מאוד, אך מחיר היציבות היה שיתוק, שקיבל ביטויו אידיאולוגי באמרות כנפיה של „החלטנו שלא להחליט" ו„הציפייה לטלפון". במשך שלוש שנים קיומה לא הצליחה הקואליציה הלאומית לפתור אף בעיה אחת. כל מה שהתגבשו סוית, מאמצה מוחה לדשוה או נגנז בדרך הזיר „עדוה". ואין פלא. לממשלה לא היה מכנה משותף פוליטי; הקימה אותה החרדה בתקופת ההמתנה והרצון להישאר בחיים. בכך מילאה את יעודה אך בתוך שנתיה, ציפיה לטלפון הצדד הכנית פעילה, המשיכה הממשלה להתקיים אף שהגורם הנגטיבי שהביב את הקמתה, נמוג.

עד כמה אין יציבות וכושר הכרעה הולכים בצוותא ניתן ללמוד מפירוקה של ממשלת הליכוד. היה זה סביב העניין המשמעותי היחיד, שממנו לא יכלה הממשלה להתחמק — הפסקת האש והיוזמה המדינית שנתלוותה לה. גח"ל, מוכנה היתה אכנם להסכים להפסקת־אש, אך לא לשאר התנאים. לכן, במקרה הקונקרטי הראשון בו נדרשה הכרעה, התפרקה הממשלה. הרפיון לא היה יחודי לתחום המדיני. החכמה הקונבנציונאלית אומרת, כי ממשלה רחבה מסוגלת לעמוד גם בלחצים בפנים. אם כך הדבר, הרי שממשלת הליכוד ידעה להסתיר זאת בהצלחה יתרה. למרות האש בגבולה אירעו כמה מהדברים החמורים בתחום הסוציאלי דווקא בימי ממשלת הליכוד. השביתות המתמשכות בנמלים אירעו בימיה ושר התחבורה ע. וייצמן אכל כהיר לרוב בנגעיו עם פועלי אשדוד. העלאות השכר המופקעות המרובות, שהביאו להתפרצות כבהל רצוה הנמלים, פתרו לא על ידי ממשלה מצומקת ונתונה ללחצים אלא על ידי הממשלה הרחבה ביותר שידעה ישראל. כך גם

(המשך בעמוד 12)

מסע דמשק: סיכוי וסיכון

מאת נחום ברנע, סופר „דבר" בארה"ב

יותר בתמיד נדמה, כי המיתוס המתפתח של הנרי קיסינג'ר בעל הנס יש לו כיסוי במציאות. ביום כי הוא יגיע בדמשק, לאחר בריב של יום־יומיים יבריא לירושלים, בצירוף ברשימת השבויים הישראלים ובהצעה לביקורי הצלב האדום בכלא הסורי, העתידה להרגיע את דעת ישראל.

אם נקבל את גירסתם של דיפלומטים ישראלים בוואשינגטון כפי שהיא, היה זה יותר ערבי חד־צדדי. עד כמה שידוע לישראלים, לא הבטיחו האמריקאים השבוע לשרי החוץ הערבים ויתורים מדיניים כלשהם. אשר לישראל, אומרים הדיפלומטים, היא אף לא נתבקשה לשקול ויתורים כאלה.

סוריה היתה ידועה עד כה כמדינה הערבית הקיצונית ביותר כלפי ישראל וכלפי ארה"ב. את מצרים אפשר היה „להאשים" אולי בנטיה לאוצנטיקה לי התקרבות לארה"ב, בירדן אפשר היה לחשוד, שהוא רוצה בהדברות עם ישראל. המחיר „בליבי" כל אלה, כפי שהוכיחו שוב עד השבוע, האחרון בהכרית כל המאמצים לי הגעת הסדר בגבול הגולן.

אם הסורים החליטו בוועידת אלג'יר לקבל, בניגוד להשקפתם הקודמת, את ההצעה האמריקאית, היו צריכות להיות סיבות טובות לכך. בפתן שהמגבלים הסוציאליסטים להצר עליהם, וייתכן שהסובייטים הוסיפו לכך את משקלם. אולי גם הנזקים כתוצאה ממשכת ההגבלות הפסקת האש הרבו גם הם בינה. אבל נדמה, שצריך היה יותר מזה כדי להלל סיבוב כזה בעמדתם.

האינטרס האמריקאי בחזות הצלחה הדיפלומטית ברור: כך יוקל הלחץ מצד בני הברית החדשים שלהם, המצרים. יגברו הסיכויים לכך שהאמברגו, שמכה וכבה פבריים הבעיה קיסינג'ר שכיפו קרובה, אכן יוסר. תושג רגיעה בגבול הישראלי—סורי, ותיפתח הדרך לי הסדר הפרדת כוחות בגולן ולפתיחת השיחות עם ירדן. כל הביטויים האלה היו צריכים לדחוף את ניקסון וקיסינג'ר להבטיח לשרי החוץ הערבים מיזעת, שיאפשר להם לדבר. אם, כפי שטוענים דיפלומטים ישראלים, לא ניתנו הבטחות כאלה, לא נותר אלא לצער, שהתהליל בם.

מקרים מיוחדים עשויים לראות בימים אלה את ואשינגטון של קיסינג'ר במקום באושר מדי. על [illegible] הקבלה של ה„מבייני [illegible]" [illegible] ראה, את קיסינג'ר בכלים כמעט זהות, על כרשאות הבית הלבן מרשהק הזוג הסעודי—מצרי עם הזוג ניקסון—קיסינג'ר תבונה בתוך „טוב וקרול וסר ואליס": ניקסון בחבק אבירות את סאקאף, שארצו במשיכה לקיים חרם נפט על ארה"ב, לברות בקשותיו ההתרות של ניקסון; קיסינג'ר בחיים צפויה, בביב את פאהמי ומדביק נשיקות על שתי לחייו; ולבחורת כשבחה שגריר ישראל בוואשינגטון, שמחה דיניץ, את „כשרו הדיפלומטי" ו„גישתו הפטאגוריתית" של קיסינג'ר, בעקבות שיחותיו עם שרי החוץ הערביים.

הערכות ישראליות בלתי רשמיות, ערב מסע קיסינג'ר, מנחות שהמצב לא ישתנה אלא קצת יותר בהסדרה הבעייה של רשימות השבויים, אולי הצגת מפות ההפרדה השונות של הצדדים, וקביעת מקום למו"מ ישראלי—סורי, בז'נבה או לאורך הגבול בגולן, כפי שהיה עם מצרים. לפי הערכות אלה, קיסינג'ר עצמו, כל עוד איננו בטוח בתוצאות השלב הראשון, לא יעצב השקפתו לגבי השלבים הבאים. הצדק אולי עם תחזית זו. נסיון העבר, מכל מקום, הוכיח שקיסינג'ר מסוגל ליותר בשהתפתקי לו כמה מן ההצהרות הישראליות המוקדמות. כך זה היה בהסכם מצרים: וכך בכבריים־בנושא המצרי, אם המתדר לת הריכוזות בקלות, הוא עשוי להדחיף לחתימת הסכם הפרדת כוחות עם סוריה, בלי להאריך בדיונים בז'נבה או בנקודת גבול בשטח. אם יינתנו התחייבויות אמריקאיות סודיות לערבים, הן ניתנו אולי בנושא זה.

האם נתנה הממשלה את דעתה לשאלה, מה צריכה ישראל לעשות אם רשימת השבויים שתימסר על ידי הסורים תהיה, לאסוננו, קטנה מהציפיות? לשאלה, בנוסחת השאלה על הנחה מופרכת, שהרי אין להניח, שהסורים היו נכנסים למו"מ כאשר כל השבויים אינם בידיהם. אבל אצל הסורים קשה לדעת, ואולי מוטב היה שממשלת ישראל תבהיר ערב המסע, מה בדעתה לעשות, אם הרשימה שתימסר לא תספק את ציפיותיה.

המסע הנוכחי, התשיעי במספר מאז ביקורו של קיסינג'ר בארץ ערב הפסקת האש, יהיה ודאי יוצא־דופן. הוא יביא את קיסינג'ר, חזק המקובל על העולם ופופולארי בארה"ב יותר מאי פעם, אל ממשל ישראלי שסוע וחלש מכפי שהיה בעבר, שאפילו הליכי הרכבתו עדיין לא הסתיימו. והוא יביא אולי להסכם, שעל אף הכל יהיה טוב לישראל: עם האויב הקיצוני ביותר שידענו במזרח התיכון. הסכם כזה, אם ייצא לפועל, יראה כלא פחות מנס.

אם אינך מאמין כי לכל סיגרית
פרלמנט
יש פומית

הסתכל בהן בדרך זו

הפילטר של
פרלמנט
פועל כפי שפומית
(מחזיקת סיגריות)
פועלת

עכשיו באריזה קשה, באריזת קינג סייז ובאורך 100 מ"מ

אנו נתגבר!

י. רבין בשיחה מיוחדת ל„דבר"

הכרחי שינוי שיטת הבחירות והנהגת רוטאציה

ראיין: דן פתיר

טיפול נכון בבעיות חירום אינו מחייב דווקא ממשלה של ליכוד לאומי ● חיזקנו את חופש התמרון שלנו בהעברת ההתדיינות המדינית למועד יותר נוח מבחינתנו, אבל הסיכון של חידוש האש הוא שלנו בלבד ● אמצעי־לחימה חדשים ישנו את אופי המלחמה הבאה ● לאחר שהערבים נוכחו באפקטיביות של נשק הנפט הם יוסיפו להשתמש בו גם בשלב הדיונים בז'נווה ● סוריה מעוניינת בהפרדת הכוחות, אך מלחמת יום הכיפורים לא שינתה את מגמות הערבים ● השלום שסאדאת מוכן לו עכשיו הוא זה שהיה מוכן לו ב־1971 ● הוא חותר בשלב זה לגבולות 1967 ולהקמת ממשלה פלשתינאית גולה ● סאדאת פנה לאמריקאים כדי להשיג ויתורים ישראליים, אך אינו מוכן להינתק מהסובייטים הנותנים בידו את האיום הצבאי ● המזרח התיכון אינו כלול עדיין באזורי הדטאנט.

(המשך בעמוד 11)

אוניברסיטת תל-אביב

הסמסטר השני - תשל"ד

א. תלמידי האוניברסיטה אשר שוחררו או עומדים להשתחרר משרות מילואים והמתכוננים להתחיל בלימודיהם הסדירים, מתבקשים להתקשר בהקדם, לא יאוחר מיום 15.3.74, עם יחידות תלמוד שלהם, על מנת לקבל ייעוץ.

ב. במשך השבוע שמיום 17.3.74 עד יום 22.3.74, יקבלו תלמידים אלה, על פי קביעת יחידות הלימוד, הדרכה אישית, הנחיות ומטלות שונות.

ג. ביום 24.3.74 יתחילו לימודי הסמסטר השני במלואם בכל הפקולטות ויחידות הלימוד.

אטלס כרטא

יוחנן אהרוני — תקופת המקרא
מיכאל אבי־יונה — תקופת בית שני המשנה והתלמוד
מרדכי גיחון — מביתר ועד תל חי היסטוריה צבאית
יהודה ואלך — מראשית ההתיישבות ועד קום המדינה

מהדורה שניה חדשה ומעודכנת

בכרך אחד

שמונה שנים של מחקרים וחפירות העשירו את ידיעותינו. בהדפסה הששית של „אטלס כרטא" הוכנסו שינויים על פי תוצאות המחקרים האחרונים.

„אטלס כרטא" מעודכן לפי החפירות והמחקרים האחרונים שנערכו בארץ.

המחיר 92.50 ל"י

להשיג בספרית „דבר" או בחנויות הספרים.

לכבוד
ספרית „דבר", ת.ד. 199
תל־אביב

נא לשלוח לי את „אטלס כרטא" בכרך אחד. רצ"ב שיק ע"ס 92.50 ל"י.

השם ______
הכתובת ______

ספרית

אנו נתגבר!

ריינר בארצל: ידידות זהירה

אין הבדלים במדיניות כלפי ישראל בין קואליציה לאופוזיציה בבון

מאת שלמה שפיר

בעיצומו של המשבר להקמת קו־אליציה חדשה ובשבוע של ההפתעות והדסטיות בזירה המפלגתית בארץ ביקר כאן ריינר בארצל, מ־ראשים הבולטים של האופוזיציה הנוצרית־דמוקראטית ברפובליקה הפדראלית, שעמד במשך 12 שנים — עד לקיץ האחרון — ב־ראש סיעת המפלגה בבונדסטאג

[illegible] מפלגה ומעמדה להתפקיד הקאנ־צלר בבחירות הכלליות האחרונות, שבהן היתה ידו על התחתונה ב־התמודדות עם וילי בראנדט. אף כי שתי עמדות־המפתח עברו כ־אן לידי קארל קארסטנס והלמוט קוהל, בארצל בן ה־49 בוודאי שלא גמר את הקאריירה: ״זולי־נית שלו והוא מוסיף להימנות עם הציבור, ואם תצליח מפלגתו לחזור בבחירות הכלליות הבאות שייערכו ב־1976 לשלטון, לא ייע־דר שמו בין חברי הקאבינט הב־איים. אלא שמעמדו הבלתי־רש־מי איפשר לו להקדיש הפעם זמן רב יותר לתור בארץ ואף להכיר מקרוב בעיותיה הכלכליות, הפו־ליטיות והחברתיות — ראש ה־ממשלה, שר האוצר, שר החוץ ו־שר התחבורה שכולם היו עסוקים במלאכת כינון הממשלה, הקדי־שו לו מזמנם וסקרו עמו בעיות ישראל, האזור ויחסי גרמניה־ישראל, שלכינונם הרשמי תום שנה ב־1965. באותה שנה ערך כאן את ביקורו הראשון ולדבריו הרשים בעליל, איזו כברת דרך עברו שתי המדינות מאז.

בארצל נמנה עם המדינאים ה־ידידותיים לישראל בזירה הגר־מנית, וספק אם יודעים: ביחוד יודעו בראשות הסיעה הפרלמנ־טרית נוקטים יחס זהה לחו־סין. עם זאת בולטת נימה של זהירות גם בדברי בארצל. לא זו בלבד שכדובר האופוזיציה הוא נמנע מהשמעת כל ביקורת על ה־ממשלה מחוץ לגבולות ארצו, אלא שבכל הזדמנות הוא מוצא לנכון להדגיש כי אין למעשה חילוקי דעות משמעותיים בין הקואליציה לאופוזיציה בשאלת המזרח ה־תיכון ויחסי גרמניה־ישראל. ידידותה של הרפובליקה ה־פדראלית לישראל איננה אכסקלו־סיבית ואינה צריכה למנוע מי־מה יחסים ידידותיים עם מדינות ערב. דברים אלה יש בהם כדי להפריך אשליות שמטפחים לפ־עמים אצלנו, כי בגלל היחס ה־משניג יותר ל״אוסטפוליטיק״ או בגלל אידיאולוגיה אנטי־קומוניס־טית מובטחת לנו באורח אוטומטי אהדה רבה יותר מצד הנוצרים הדמוקרטים מאשר מצד הסוציאל־דמוקראטים. גירסאות כאלו אינן תואמות את המציאות הפוליטית ב־1974; ואגב, מדיניות אחידה פחות או יותר של המפלגות ה־דמוקראטיות הגדולות כלפי ישר־אל המזרח התיכון אופיינית גם למדינות אחרות באירופה. אכן מסיבה הממשלה לעשות בשפתה קשרי ידידות עם מרכיבים שונים של המערך המפלגתי—הקואליציו־ני והאופוזיציוני כאחד.

על השאלה לגבי עתיד היחסים ה־גרמניים־ישראליים והמדיניות ה־מאוזנת של הרפובליקה הפדראלית במזרח התיכון משיב בארצל: ״נו־כחתי בעת ביקורי כאן, כי דברי ראש־הממשלה גולדה מאיר בדבר היחסים הידידותיים והטובים בין מערב־גרמניה לישראל משקפים את המציאות. מאז כינון היח־סים ב־1965 חלה התקדמות רבה, וסבורני שיש להוסיף ולטפח ואף להעמיק את היחסים ההדדיים. מל־בד המגעים המדיניים אני חושב בהקשר זה על חילופי הנוער ש־יש לדאוג לרציפותם, על שיתוף־פעולה מדעי וכלכלי. יחד עם זאת ברצוני להדגיש, שאני נמנה עם אלה המחייבים יחסים טובים גם עם מדינות ערב, שכנותיה של ישראל. ידידותנו איננה מכוונת נגד אף אחד, משמעותה חיובית. מדיניותנו תזכה לאותה קשבת ו־ליחס של כבוד בבירות ערב ב־מידה שתזכה ליחס כזה בישראל. ומה לגבי הרקע ההיסטורי ה־מיוחד, דבר שהועלה כאן אף בעת ביקורו הממלכתי של הקאנ־צלר בראנדט בקיץ אשתקד? באר־צל מזכיר כי נושא זה נדון בהר־חבה בשיחותיו עם לוי אשכול ה־מנוח ועם גולדה (שהיתה אז שרת־החוץ) בעת ביקורו הראשון ב־1965: ״אמרתי אז כי לא ניתן להתכחש להיסטוריה, אך יש ל־הביט קדימה, דרושה אוריינטאציה של העתיד״. אשכול וגולדה הסכי־מו באותו דיון, שהיה מוקדש ל־פילוסופיה ולאיסטרטגיה של יח־סי גרמניה—ישראל, לאינטרפרטא־ציה שלי, נראה כי עלינו על ה־דרך הנכונה״.

לגבי ההתפתחויות באירופה בארצל פסימי: ״אני כלשעבר מוסיף לתמוך בחיזוק הקהילה ה־אירופית ובכינון כסגרה פדראר־לית וכן בשיתוף־פעולה הדוק בין אירופה לארה״ב. אולם המציאות היא אחרת, המצב בקהילה מעו־רר דאגה. משום כך אף נבכבה ה־נטיה להסדרת אספקת אנרגיה, למשל, באמצעות הסכמים דו־צדדיים עם הארצות המפיקות נפט. ספק אם יהיה בכך משום פתרון לטווח ארוך״. אשר לחילוקי־דעות בין הרפובליקה הפדראלית לארה״ב ב־שאלת אספקת הנשק לישראל ב־תקופה מלחמת יום הכיפורים אין הנושא עוד אקטואלי; האופוזיציה הנוצרית־דימוקראטית מתחה בשע־תה בקורת על עמדת הממשלה בשאלה זו בבונדסטאג, ומאז מת־חו ואשינגטון ובון קו מתחת ל־פרשה זו, כך שאין האורח מוכן לעורר אותה מחדש.

בשנים האחרונות גברה הבקו־רת על ישראל מצד חוגי השמאל בגרמניה, הזונים בתוך המפלגה ה־סוציאל־דמוקראטית ואף שמאל־נים שמחוץ למפלגה. בארצל אינו מייחס לתגובות אלו משקל רב; הוא על כל פנים שולל את גי־שתם של אלה שאהדתם למדינות מסויימות נקבעת על פי האפנה. ו־אשר לתקוות שהוגים חוגי כלכלה לגבי השוק הערבי אין הוא מביח שיתוף־הפעולה הכלכלי המוגבר עם מדינות ערב, שאותו הוא מח־ייב, יבוא על חשבון ישראל; נה־פוך הוא, במקרה כזה אף יהיה צורך בהרחבת שיתוף־הפעולה עם ישראל כדי להרוב לקידום האזור כולו.

בזמנו זכתה ישראל להערכה ב־עיני חוגים אנטי־מיליטריסטים במע־רב־גרמניה, שראו בה מעין מבצר אנטי־קומוניסטי העשוי לבלום הת־פשטות של ברית־המועצות באזור. האם בארצל ער לכך כי בעקבות מלחמת יום הכיפורים ו־בגלל הסיכויים בזירה הבין־לאו־מית חל שנוי מסויים בעמדת ה־חוגים אלה? ״איני יודע, אם אמ־נם היו אנשים בגרמניה שתמכו בישראל מתוך מניעים מסוג זה. עמדתי כלפי ישראל היא תוצאה מהמוסר הפוליטי שלי; בבעיות יסוד ערכיות לא תיתכן, לדעתי, גיישראליות. עמדתי לא נקבעה על־פי שיקולים או רגשות נגד מי־שהוא״.

בארצל שאינו ממלא כרגע תפ־קיד רשמי ביקר כאן כאורח מש־רד החוץ. האם יש סיכוי כה־שנה תבקר אצלנו משלחת רש־מית מטעם ההנהגה האופוזיציה הנוצרית־דימוקראטית — לאחר שבי־קור זה כבר נדחה כמה פעמים — בגלל מסע הקאנצלר בראנדט ו־אחר־כך בגלל המלחמה והבחי־רות בארץ? ״יש הזמנה ומתנהל מו״מ לקביעת מועד הביקור של משלחת פרלמנטרית״.

כמנהיג האופוזיציה עד 1973 היה בארצל מעורב במשך תקופה ארוכה במאבק נגד האוסטפוליטיק ובשלב הסופי נקט עמדה מתונה ש־הקלה על אישור החוזים. כיצד הוא רואה את עתידה של מדיניות זו, האם יש סיכוי להרחבתה, או שמא צפויים לה קשיים מוגברים? ״זהו ענין שהוא אתם בישראל צרי־כים להבין אותו היטב. בשיחותי כאן פגשתי רק מדינאים השוא־פים לשלום ולהבנה עם השכנים, אך להשגת יעדים אלה דרוש גם צד שני שירצה בכך. גם אנו ב־מערב־גרמניה רוצים בשותף כזה. לפי שעה נוקטת מזרח־גרמניה קו נוקשה וקיצוני, צפויים כנראה קש־יים נוספים בברלין, וכן צפויות דרישות שונות מצד פולין ו־ברה״מ״.

האם נשקפת לרפובליקה הפד־ראלית סכנה מהתסיסה השמאלית באוניברסיטאות? בארצל מציין ב־סיפוק, כי בבחירות לנציגויות ה־סטודנטים שנערכו באחרונה באו־ניברסיטאות אחדות נחלש השמאל הקיצוני ונתחזקו קבוצות ריפור־מיסטיות. מלבד זאת גוברת ב־חוגים רחבים ההכרה, שיש להב־דיל בין חופש הוראה לבין אלי־מות וכי אין לסבול עוד התפר־עויות הנוגדות את חופש ההבעה בכללות. בארצל איננו גורס, כי השמאלנים המארקסיסטים מהווים עלית בקרב הדור הצעיר, לדעתו ״אין תורה ריאקציונית יותר מ־המארקסיזם״, שהוא ספיח של המאה ה־19.

בארצל חוזר ומדגיש את חשי־בות הרציפות שבחילופי־הנוער ה־גרמנים־ישראלים; יש לדעתו צו־רך בהתכתבות, בהזמנות פרטיות, וכו׳. בפגישותיו המרובות בארץ אף מצא נכונות להרחבת המגעים התרבותיים, אם כי זהו נושא שיש לטפל בו בעדינות.

האם יש לו לבארצל הערות כל־שהן לגבי המשבר הקואליציוני ש־לתוכו נקלע? כפרלמנטר גרמני בעל וותק רב הוא נמנע מהשאת עצות; תקוותו היא ״שלמען שלום העולם יכונו בכל ארצות האזור ממשלות בעלות כושר־פעולה ומו־כנות לפשרה״.

קיסינג׳ר בונה מנופי ״השפעה״ אלגנטיים על ישראל

מאת יהושע תדמור

הידיעות הגורמות מוואשינגטון מלמדות על ״ריכוך״ כה בעמדת דמשק לאחר שהאיום ההמבך ה־אמברגו על הנפט לא פעל את פעולתו המצופה על ניקסון וקי־סינג׳ר. ראשי הממשל האמריקאי גילו קור־רוח וסירבו, פשוט, ל־היבהל עד שניקסון הודיע לסאדאת שקיסינג׳ר ימשוך ידו מהמשך ה־טיפול בעניני המזרח התיכון. ה־דברים נשו רושם בהחירות על קאהיר ודמשק המייחלות להמשך הפעלתנות האמריקאית בצורה ה־מגנת הנפט מרלית פעולתה ברקע. אך גם אם הממשל האמריקאי לא נכנע ללחץ הערבי — כפי כתופבן שוב בביקור שרי החוץ הערביים בוואשינגטון — הרי האמברגו תלוי ועומד. אם כי יש יותר מרמז שעם פתיחת שיחות ההפרדה בצ־פון — יורכך לחץ הנפט. דווקא משום כך נראה שישראל חייבת במשנה זהירות לקראת השיחות הקרובות עם קיסינג׳ר. הצעשירות להיות בפעם זו קשות.

קיסינג׳ר מבקש אמנם כל ה־ימים האחרונים להרגיע את יש־ראל. הוא מבין את נקודת כבסה. הוא מצדיק את עמדתה ותביעו־תיה בענין השבויים. אך קיסינג׳ר מפלים, למעשה. בשלב זה, כתב־כתו נתתה לתביעה הסורית לנסי־גה ישראלית. וראי לא משום שהי־סודים צודקים. ודאי לא משום שהסורים רודפי שלום הם. קי־סינג׳ר איננו תמים כלל וכלל. הוא מכיר יפה את הלכי־הרוח בדמשק. אך קיסינג׳ר חש בצורך להבהיר בהרגעה, תוך מגמה ל־חזק את המגמות המחייבות בקא־היר ובכאר ביזות כתנונות במזרח התיכון. באותה שעה ניכר אצלו עתה, בכל ביקוליו והכלכיו, הרצון להזיר את האמברגו ולהבטיח את זרימתו התקינה של הנפט לארה״ב. ביחוד לאחר שהוא עצמו והנשיא ניקסון בעצמו — נגררו להכריז על קץ הסנקציות.

בגבגה זו בבבירות חיכוכים וריב עם ישראל. אין, כמובן, לחשוד בקיסינג׳ר כיילחץ לסיפוק כל תבי־עותיה של סוריה. דמשק עצמה כבר מבינה שלא תוכל לקבל בחזרה את כל שטחיה. אך הצרה היא שמרחב התימרון שלנו עם במעלת דמשק הוא מצומצם מאוד, ויש הבדל רב בין הנעשה בדמשק לבין הלכי־הרוח בקאהיר. אם כי אילות היא להתניע ״סאדאת מראש ונגיד והבה אשראי של אמת בלתי־מוגבל״ כאילו השלום כבר בהדפק כאחור דלתנו.

קיסינג׳ר מבקש עתה להשיג מ־דמשק את רשימת השבויים ובי־קורי הצלב האדום. אך זהו מראש להבהיר לה את כוונתו לרכך את עמדתה של ישראל ומבהיר לה במרוצו שיש למצוא פשרה עם תביעותיה של סוריה לרבות רמת הגולן. בכך הוא חרג כבר מלכתחילה, מתפקיד ה־״שירותים הטובים״ והכלילים שעל פיהם שיחק בדרישות העקיף בין מצרים וישראל. אך מוקדם עדיין להתנבא בנושא זה. בקרוב יופיע קיסינג׳ר שוב באיזור הנראה כה יהיה בפיו. ברור כבר עתה, כי קיסינג׳ר מבקש ליצור לעצמו כבר מנו־פי ״השפעה״ על ישראל. ואשר ללחץ — לא איש כקיסינג׳ר יפעיל לחץ ברוטאלי. קרוב לוודאי שגם יימנע מנסיון לשסות בישראל את דעת־הקהל האמריקאית על רקע המחסור באנרגיה ולהטיל בה את האשם תוך תביעה לגמישות יש־ראלית. כי קיסינג׳ר ינקוט יותר ניקסון עצמו יודעים יפה־יפה, שאם נותר בדעת־הקהל האמריקאית גו־רם אחד בעל השפעה ניכרת באמת, שאינו מצטרף לתביעה הנד עמת להרתעתו — זה מתנה ידידיה של ישראל שהשפעתו מרובה. ניק־סון יודע מן הסתם להעריך עובדה זו.

ובכן, לא לחץ ברוטאלי. לא לחץ גלוי. אך יש סימנים מדאיגים לכוונת קיסינג׳ר להפ־עיל את השפעתו ״האלגנ־טית״ בעתיד. דוגמה מאלפת להפ־עלת השפעה כזו היא העובדה שלא נכלל סעיף הסיוע הכלכלי לישראל בתקציב האמריקאי האח־רון על אף הבטחות מפורשות של הממשל. הדבר הוסבר בכל מיני נימוקים טכניים פשוטים, גם נאמר לנציגי ישראל שהיא לא תינזק מכך. ואף־על־פי־כן עובדה היא, שישראל לא נכללה בתקציב דוו־קא בשנה שבה צרכיה גדלו כל כך. קשה להניח שהיה זה מקרה ושאין ידו של קיסינג׳ר בדבר. הוא מן הסתם. כי תחושת תלות גדולה יותר לא תזיק. ויש עוד כמה סימנים ההולכים ומגבשים מש־מעות: בתי המחוקקים של ארה״ב אישרו, בהמלצת הבית הלבן וקיסינג׳ר עצמו, תקציב סיוע צבאי בן 2.2 מיליארד דולר. חלק כמנה, כמיליארד דולאר, כבר מומש מימי הרכבת האווירית ועד היום. היה זה סיוע צבאי שלא ישולם בפה. אך לפעמים — אין הענייר נים ״זורמים״ כהלכה. אמנם גדו־לים צרכיה של ישראל אפילו במימדי תעשיית החימוש האמרי־קאית. כל מפעלי ייצור הטנקים באמריקה אינם מייצרים יותר מ־אשר כשליש מאות טנקים לשנה ומרביתם של אלה דרושים לכוחות השריון של ארה״ב. בקצב הנוכחי של אספקת הציוד, כאשר ישראל עומדת בתור וממתינה בסבלנות — לא יושלמו מאגרי הכוחות וכושר ההרתעה של צה״ל. מה גם שברית המועצות ולאחרונה גם צרפת. ברי־טנ״ה — ואפילו ארה״ב — מחמ־שות את צבאות ערב בקצב גדל והולך ללא כל יחס למה שמקבלת ישראל, לרבות טילים מטווח בינוני העשויים לאיים על מרכזי האוכ־לוסיה של ישראל.

הזמנתם ואספקתם של כלים ומכשירים מתוחכמים מהווים אולי תשובה יחידה לחימוש התוקפני המתוחכם שבו מצטיידים צבאות־ערב. כל הגילויים האלה קשה לראותם כמקריים גרידא וה־עניין מזכיר שוב אותה פרשה תמוהה שלא נבדקה עדיין עד הסוף: מה היה חלקו של קיסינג׳ר בעיכוב הרכבת האווירית ליש־ראל בשבוע הקריטי, שבו התרוצ־צו שמחה דיניץ, שגריר ישראל בוואשינגטון, ומוטה גור, הנספח הצבאי, בין משרד החוץ למשרד ההגנה האמריקאיים להבטיח את הרכבת האווירית — ועד שלא נתקבלה הוראה חד־משמעית מן הבית הלבן לא נפתחו הדברים. קיסינג׳ר וסגן שר ההגנה קלמנס התחמקו ותימרנו. ולאחר שכבר הוכרעה, ניסו להתחמק מלהגביר את הציוד במטוסים אמריקאיים. יש משקיפים ספקניים הסבורים עד היום, שקיסינג׳ר תיכנן מהל־כים אלה כולם, שהוא חישב ומצא שרק מצב של תיקו בשדות ה־מערכה הוא שישבור את המבוי הסתום.

כשד״ר באנץ׳ היה ״קיסינג׳ר״

מרודוס ולוזן עד ה־101 וז׳נווה — הקבלות ולקחים

יו״ר המשלחת הישראלית לשיחות לפני 25 שנה עורך השוואות

מאת ולטר איתן

עשרים וחמש שנים עברו מאז רודוס — אבל אלה גם ימים הי־ות כאלו שנים, ובמשך כך ימכה היה תעובה להיותם אתמול. מאה שנים — שהרי הרבה כל כך נשתנה מאז; ואתמול — שהרי הרבה כל כך נשאר כמו שהיה.

הצבאות של מדינות ערב שכנו־תיה של ישראל, פלשו לתוכה ב־15 במאי, ומיד הצטרפו אליהם צבאותיהן של מדינות ערב המרוח־קות יותר (נזכיר רק שתיים מהן — ערב הסעודית ועיראק). מועצת הבטחון התכנסה באותו 15 במאי וישבה כמעט יום־יום עד סמוך לסוף שנת 1948, ושוב ושוב קיב־לה החלטות שקראו להפסקת־אש או להפוגה — ואף ב־16 בנובמבר החליטה על שביתת־נשק, שתכליתה היתה, לפי ההחלטה ״להקל את המעבר מן ההפוגה של עכשיו לשלום־קבע״.

כך הוגדרה בבירור מטרתה של שביתת־הנשק (ולימים הוגדרה ה־מטרה במונחים דומים גם בטקסט של החוזה גופו): הכוונה היתה להשיג אותה מכוח נסיגת הכוחות וצמצומם ובכוח ״מתיחתם של קווי שביתת־נשק קבועים, שמאחוריהם אסור יהיה לכוחות הצדדים לנוע״. זה בתחומו של זה״. אבל קודם שממשלת מצרים הודיעה, שכדאי לה אולי לקבל את שביתת־הנשק הלכה למעשה, היא נאלצה להחזיר את צבאותיה לחצי־האי סיני בעק־בות סיבוב־קרבות נוסף. סוריה עוד החזיקה בחלק מטריטוריה יש־ראלית ולא ראתה כלל צורך ל־השתתף במשא־ומתן; ואשר ללבנון וירדן, הרי שתן היו חלשות מכדי לנקוט יוזמה לפני שמצרים, שעמדה בראש כוחות־ערב הלוחמים בישר־אל, עשתה את הצעד הראשון ל־הפסקת הקרבות. בשבעה בינואר 1949 נסתיימה הלחימה בסיני, וכ־עבור חמישה ימים נפתחו השיחות ברודוס; המקום נבחר משום ש־היה נוח כשוכן בארץ ניטראלית וכמרוחק מזירת הסכסוך, ועם זאת קרוב, יחסית, לישראל ולמצרים כאחת.

הסכם שביתת־הנשק הכללית בין מצרים וישראל נחתם ב־24 בפב־רואר 1949, והיה למכשיר פוליטי באותה מידה שהיה צבאי (וכאלה היו גם ההסכמים שנחתמו אחר־כך עם לבנון, ירדן וסוריה). כל־כתחילה הסכימו שני הצדדים ל־קבל את האופי הכפול הזה של המשא־ומתן ושל ההסכם שנולד ממנו. הבנה זו של המעשה עצמו השתקפה גם בהרכבן של המשלחות — משני הצדדים השתתפו בהן נציגים פוליטיים וקציני־צבא. ואף־על־פי־כן לא היה בכך משום מק־רה בלבד, שכן בזמן שבראש המש־לחת הישראלית עמד המנהל הכללי של משרד־החוץ, שהסתייע ביוע־צים בכירים מבין אנשי־הצבא ו־יודעי־המשפט, הרי בראש המשלחת המצרית עמד גנראל שעמדו עמו אנשים מן המטה הצבאי (ובכללם גיסו של המלך פארוק) ועל יועצים פוליטיים ומשפטיים. מובן הדבר, ששמנו בשעת מעשה לב להבדלי דגש אלה, ואף־על־פי־כן לא הע־רכנו אותם די הצורך.

בכורח הנסיבות נסב חלק גדול מהסכם שביתת־הנשק על בעיות צבאיות צרופות, כגון נסיגת כו־חות, צמצומם, חילופי שבויים ו־כדומה. אבל אספקטים אחרים של ההסכם, משמעותם היתה יסודית יותר; חלקם עוצבו כך במתכוון, אבל היו גם אספקטים שחשיבותם הבסיסית עלתה במרו־צת הזמן משום שההסכם לא הוביל לחוזה־שלום. בהסכם נותחו קווי־התיחום של שביתת־הנשק, ואף שנאמר בו, כי ״אין (תיחום זה) מיועד לשמש משום תיחום גבול פוליטי או טריטוריאלי״, הרי שעמד נקבע, הלכה למעשה, הגבול בין ישראל למצרים. בדרך זו נולדה ״רצועת״ עזה; מכיוון שהחבל היה כבוש בידי כוחות מצרים, הכירו בה, בלא לומר זאת במפורש, כ־בטריטוריה שבשלטון מצרי עד ליישובו הסופי של הסכסוך.

אך חשבנו, כי אותו ״יישוב סופי״ יבוא חיש־מהר. שכן כלום לא נאמר בהסכם עצמו, כי שביתת־הנשק היא ״צעד הכרחי לקראת חיסול הסכסוך הצבאי והחזרת ה־שלום״? כלום לא התנהל צעד הבאתיבהן ״בתוך כוונה לקדם עיבה לשלום־קבע״? במשך כל ימי השיחות המשא־ומתן ברודוס נהיתה לשיחות כעין החתיבה, שהסכם שביתת־הנשק יחלף בהדר רה על־ידי חוזה שלום. ביחוד ש״ועדת הפיוס הארץ־ישראלית״, שהעצרת הכללית של או״ם מינ־תה ב־11 בדצמבר 1948, חיכתה בקוצר־רוח לשעה שתקבל מידי ד״ר באנץ׳ את המשימה ותוליך את הצדדים הלוחמים לקראת ש־לום.

ראלף באנץ׳ היה הנרי קיסינג׳ר של אז, והוא גם ניחן בהרבה מתכונותיו של קיסינג׳ר (אף־על־פי שבאנץ׳ לא היה אינטלקטואל חריף בתואר של דוקטור לפילוסופ־

ולטר איתן

יה). באנץ׳, כמוהו כקיסינג׳ר, היה אמריקאי, וכמזכיר־המדינה כיום ה־היה גם הוא בנה של קבוצת־מיעוט (באנץ׳ היה כושי, וקיסינג׳ר הוא יהודי). אלא שקיסינג׳ר הוא מיניס־טר־החוץ של ארצות־הברית, ד״ר באנץ׳ ייצג מה שעוד היה אז בגדר כוחו ותהילתו של או״ם. שבו היו מטרות זהות לברית־המועצות ולארצות־הברית בהקשר הבלתי־אמצעי של הסכסוך במזרח התיכון. (היום כמעט לא ייאמן, שאנדריי גרומיקו, הנציג הסובייטי באו״ם, טען אז במועצת־הבטחון, כי פעולותיהם הצבאיות של הער־בים היו ״מכוונות לדכא את תנועת השחרור הלאומית בפלשתינה״.) ר־לכל הפחות מילא ראלף באנץ׳ תפקיד מרכזי בביצוע החלטת מוע־צת הבטחון בעניין שביתת־הנשק מ־16 בדצמבר 1948, מעין כתפקיד שלימים ביקש למלא קיסינג׳ר ב־יחס להחלטת מועצת־הבטחון מ־22 באוקטובר 1973 בדבר הפסקת־אש.

כדאי אולי להדגיש את העובדה, כי כאן קראה מועצת־הבטחון לצד־דים, בהחלטתה משנת 1948, לשאת־ולתת לקראת שביתת־נשק לא הוז־כרה המלה ״משא־ומתן״ מעולם, ב־קשר למצב במזרח התיכון, בשום החלטה מן ההחלטות שקיבלו ב־מרוצת השנים, אם מועצת־הבטחון ואם העצרת הכללית — עד ש־המלה חזרה שוב בצורה דראמתית כל כך בהחלטה מס׳ 338 מאוקטובר שעבר. קשה להעלות על הדעת סימן ברור יותר לעמידתו הלא־איכפתית של ארגון או״ם במשך כל עשרים־וחמש השנים שעברו מאז לגבי הנעשה במזרח התיכון — אי שבא במלך בו או״ם בדעתו והשמיע את המלה האסורה משום התחד שמתשתדר בו עם מהלך מלחמת יום הכיפורים? אכן, צריך היה שהצדדים יגיעו לידי מצב־מצוקה חמור, כדי שמועצת־הבטחון תא־מר עוז ותקרא למשא־ומתן בין ישראל ומדינות ערביות.

כמובן מאליו, שאין זה קרדינון יחיד בין שני התאריכים, 1948 מול 1973. כאז כן הפעם פתחה במל־חמה קבוצה של מדינות־ערב. ה־יוזמה הפוליטית והיוזמה הצבאית היתה של מדינות אלה, וגם מטרתן היתה אותה המטרה — להשמיד את מדינת ישראל. כאז כן עתה הותקפה ישראל על ידי כוחות מאסיביים בעת ובעונה אחת מצפון ומדרום, ולאחר המלחמה המוזכרת, כמו לאחר המלחמה הזו, באו הסכמים בדבר הפרדת כוחות, נס־יגתם וצמצומם. מצרים (אז של פא־רוק, עתה של סאדאת) היא שנקטה את היוזמה בשתי המלחמות, ובעק־בותיה הלכו, כמתוך משמעת, אר־צות ערב אחרות; ולאחר כל אחת משתי המלחמות היתה מצרים רא־שונה שחתמה על הסכמים עם ישראל. גם זאת: כאז כן הפעם היתה חזית הבזינה הערבית קשה ביתר, היא [illegible] (בשנה 1949 חתמו לבנון וירדן על הסכמים דומים להסכם שביתת־הנשק עם ישראל לאחר שקאהיר חתמה — לבנון ב־23 במארס וירדן ב־שלישה באפריל. סוריה שמה מכשולים רב״ם בזה אחר זה ולא חתמה על ההסכם אלא ב־20 ביולי, כמעט חמישה חדשים אחרי מצרים!).

ההסכם בין ישראל למצרים בדבר הפרדת הכוחות, יש בו כיום לפ־חות משום תקוה לשלום. כך היה גם בהסכם שביתת־הנשק מלפני 25 שנה — אלא שהתקווה כאז נת־בדתה. כשם שלאחר רודוס באה לוזאן, כך באה אמנם ז׳נווה ל־אחר הקילומטר 101. אלא שלוזאן נסתיימה בכשלון. אחד הטעמים להצלחת רודוס היה בעובדה, ש־לגבי כל אחד מהסכמי שביתת־הנשק כאז נשאה ונתנה ישראל בכל סיבוב של שיחות רק עם מדינה ערבית אחת. נתבררו בשי־חות אלו הבעיות שעניינו רק את הצדדים המשתתפים — את ישראל מזה וכל אחת ממדינות־ערב לחוד מזה. אמנם, לבנון וירדן ניסו אז להכנס לשיחות יחד עם מצרים מול ישראל, אלא שד״ר באנץ׳ הע־מידן בצורה נמרצת במקומן וביקש מהן בכל הנימוס לחכות עד ש־יבוא תורן: אין הוא יכול, אמר, לעשות שני דברים בבת־אחת. ב־לוזאן עשתה ועדת־הפיוס את הט־עות הפאטאלית, שהעלתה את כל הבעיות לדיון עם שני ה״צדדים״ — ישראל היתה שם צד אחד וכל ארבע ארצות־ערב יחד צד אחר. מובן מאליו, שמכאן נולדה הקי־צוניות של הצד הערבי. הנציג של כל מדינה ערבית ראה עצמו אנוס להיראות ״פאטריוטי״ יותר מכל שאר חבריו לדיון. נוסף על כך היתה הפרוצדורה בלוזאן פורמאלית מאד־מאוד: תחילה יש־בה ועדת־הפיוס עם ״צד״ אחד ואחר־כך עם ה״צד״ האחר. חבריה לאורך שולחן מכוסה אריג ירוק כוזה, ונציגי הצד המתדיין עמה כולה — אך לעולם לא עם שני הצדדים יחד. ועדת־הפיוס דאגה לכך, שהמשלחת הישראלית תתאכ־סן במלון אחד — וכל המשלחות הערביות יתאכסנו יחד במלון ב־קצה אחר של העיר לוזאן.

ברודוס לא היו ישיבות פורמא־ליות כלל, חוץ מישיבת־הפתיחה וישיבת־הנעילה. כמעט כל הפגי־שות התקיימו בחדרים לא־קבועים. פעם כך ופעם כך, הכל לפי ה־צורך, פעם בחדרו של צד אחד ופעם בחדרו של צד אחר. וקרה שהאנשים דיברו שניים־שניים או אף שלושה־שלושה אלה עם אלה, פעמים בהשתתפותו של באנץ׳ או של אחד מעוזריו ופעמים בלעדיהם. כך נוצרה אווירה אינטימית נוחה. חברי שתי המשלחות הסכינו אלה לאלה והכירו אלה את אלה, לא רק כישראלים וכמצרים או כירד־נים, אלא כאנשים סתם. עצם קיום המגע נעשה פשוט עוד יותר ב־קום שכל המשלחות ישבו באותו המלון, הוא ״מלון־הטרוסים״ ה־מפורסם, שבמקרה היה האכסניה היחידה לזרים שהיתה אז פתוחה לאורחים. אנשי המנגנון של או״ם ובראשם באנץ׳ ויועצו הצבאי גנ־ראל ריילי, המשלחות של ישראל ומצרים, אנשי ראדיו, עתונאים ממקומות שונים, פעמים בעשים פעמים רבים יותר — כולם הת־אכסנו תחת גג אחד, ואין צריך לומר שהיה רק אולם־אוכל אחד, שבו קיבלו הכל את ארוחותיהם. באותה פעם [illegible] הנציג הבכיר של המשלחה המצרית חלה, ואז ישבנו שעות ליד מיטתו ושוחחנו, גם על הא ועל דא שלא בעניני ה־משא־ומתן. בססיבה שלאחר חתימת ההסכם התחיל ראש המשלחת ה־מצרית, גנראל סייף אדין, לשלוף מכיסו תצלומים משפחתיים והראה לי בגאוות־אבא תצלום של בנו שקיבל עתה־זה בצבא דרגת סגן־משנה, והיה האחוות העיד שהוא אומר ללכת בעקבות אביו. לא יכולתי שלא להיזכר באווירה כזו שבה התנהלו שיחות רודוס בשמעי על היחסים הפשוטים שנתרקמו והודד בין הצדדים כמעט מראשית הסי־רות באוהל של הקילומטר 101.

דומה, אם אמנם יהיה לה הפ־שך, תהיה מן־הסתם דומה יותר ללוזאן מאשר לרודוס. המאבק ה־נעשה כדי להוסיף ככל האפשר צדדים ערביים להשתתפות בשיחות עלול להביא תוצאות הפוכות מן המכוונות. מה שקורה ברמת־הגולן אינו מעניין שום צד זולת מן הסו־רים ואותנו — מה זה עניינם של הירדנים או של המצרים, או של הפלשתינאים? ישראל ומצרים צריכות יחד לקבל החלטות על עתידו של סיני, או על השיט בתעלת־סואץ, או על חופש־השיט במפרץ־אילת, ואין טעם הגיוני ל־הצדיק את השתתפותה של סוריה למשל, בשיחות על בעיות אלה. זה היה עיקרונו של ראלף באנץ׳, ומכוחו נתאפשר לחתום על הסכמי שביתת־הנשק בזה אחר זה. ועדת־הפיוס עשתה עיקרון זה ללעג. ו־

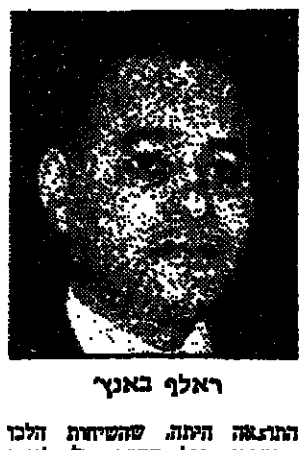

ראלף באנץ׳

התוצאה היתה, שהשיחות הלכו ונתאפסו, וכל העסק של לוזאן נכשל.

ברור, כי כל הקונסטלאציה הבינ־לאומית שונה כיום מזו שהיתה אז, ולוא אך מן הטעם הפשוט, שארצות הברית וברית המועצות עומדות כיום זו כנגד זו — שהרי זוהי האמת הפשוטה, גם אם שתיהן מקיימות חזות משותפת על שיחות דטנט. לפני עשרים וחמש שנים הלכו שתי המעצמות בכיוון אחד, ואפילו עשו כך הדאי כמעשים נבדלים. כיום לא עשתה עדיין ברית המועצות הרבה כדי להכשיל את קיסינג׳ר — אך קשה לראות, איך אפשר יהיה למנוע בדיונה סכסוכים בין מוסקוה לוואר־שינגטון. ועדת־הפיוס היתה מור־כבת מנציגי שלוש ארצות (ארצות הברית, צרפת ותורכיה), שלהלכה צריכות היו לשאוף למטרה משו־תפת. אלא שלמעשה ביקשה כל אחת מהן לקדם את האינטרסים הלאומיים של עצמה, ועובדה זו היתה בפוכרי ועידת לוזאן מרא־בין הצדדים. אך לשכנת לוזאן שיתה, ברודוס היו מיקוחים קשים היוצאים רודוס בבחינת אידיליה. ממש כשם שבמבט־לאחור אפשר לראות את הקילומטר 101 כאידיליה לעו־מת ז׳נווה, אבל אולי עשויים כל הצדדים ללמוד לקח מן ה־עובדה, שאחר רודוס לא יכלה לוזאן להיות מועילה. בשעתם שאפו כל הצדדים, גם באיזור־המריבה גם בזירה הבין־לאומית, לשים קץ למלחמה, אבל עם השגת שביתת־הנשק לא היתה עוד שאיפה כל־לית כל כך להפוך את שביתת־הנשק לשלום.

כך היו הדברים במשך כל עש־רים וחמש השנים שחלפו מאז. בכל פעם שפרצו קרבות היתה מועצת־הבטחון בהולה להתערב ו־להפסיק את הלחימה — אבל בכך גם בא הקץ לפעולה ממשית. (מו־בן, שאותו הדבר קרה גם במקו־מות אחרים, בקאשמיר, למשל. בכל פעם שפרצו שם קרבות, התערבו המעצמות הגדולות ומו־עצת הבטחון רשמו להפסקתם בסיו־עו של כל המנגנון הרגיל של כוח משטרה של או״ם ומשקיפי או״ם — אבל אף־על־פי שבעיית קאשמיר עומדת על הפרק מאז 1947 ופעמים רבות גם הוליכה למלחמות, לא נעשה מעולם מאמץ רציני באמת להפוך את שביתת־הנשק למצב של־שלום. הפגישה המפורסמת ב־טאשקנט עוררה, כזכור, תקוות — אך עמוהה נתבדו גם הן.) כל השאלה כיום היא זאת: לאחר שיתמלאו כל התנאים של הפרדת הכוחות והצמצום והתפרסות בק־וים חדשים — ממש כפי שנתגשמו בשעתם תנאי הסכם שביתת־הנשק משנת 1949 — לאחר כל אלה, האם יהיו הארצות המעורבות (ל־רבות, כמובן, המעצמות הגדולות) מסוגלות להגיע בזהרה לתוצאות טובות יותר מאלה שהושגו בועידת לוזאן?

כמובן, כי ב־24 בפברואר 1949, ביום שנחתם על הסכם שביתת־הנשק הראשון, היינו אופטימיים ל־גבי סיכויי השלום. בשעתו נתקבל הסכם־רודוס כהישג כביר. ובהקשרו הבלתי־אמצעי אולי באמת היה ב־גדר הישג כביר. אלא שלמעשה אי־אפשר היה, שההסכם לבדו יפ־תור את היחסים של עשרים־וחמש לאחר שנים אחדות אף מלחמה כבוש; וייתכן שאין לנו יסוד חזק כדי לקוות להרבה יותר מן התו־צאות שהושגו בקילומטר 101. ודאי אפשר ללמוד לקחים מן העבר, בין שבעבר זה הוא אתמול ובין כה שהיה לפני מאה שנים. ובאמת צריך יהיה להצטער, אם מי שזקוק לכך לא ילמד לקח מן העבר.

גירוש סולז׳ניצין נוח לשני הצדדים

מאת דב אפל

כל מי שקרא את נאומו החשאי של חרושצ׳וב בוועידה העשרים של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית בפברואר 1956 ואת הדברים שנאמרו באוקטובר 1961 בוועידה העשרים ושתיים של המפלגה, לא ילמד רבות מספרו החדש של סולז׳ניצין בעניין אפיו הנחמד ו־שיטותיו הטרוריסטיות של סטאלין. אכן, לא בשל חשיפת פשעיו של יוסיף ויסאריונוביץ ב״ארכיפלאג גולאג״ ניתן סולז׳ניצין לגלות מ־ארצו.

את גורלו כאזרח וכסופר סובייטי חרצה העובדה, שהוא מוכיח ב־ספרו על סמך נסיונו האישי ונס־יונם של שרידי הצעירים בבתי הסוהר ובמחנות העבודה שהוקמו בתקופת לנין והתרבו בימיו של סטאלין, כי יישום האידיאולוגיה הלנינסטית הוא שהביא שואה מוסרית וגופנית על עמי רוסיה הצארית בכלל ועל העם הרוסי בפרט. לנין מופיע בספרו בתורת ״הגבור הד־לישי״ של ההיסטוריה הרוסית וה־אידיאולוגיה הלנינסטית מצטיירת כתפיסת עולם אנטי־הומאנית הנו־גדת במהותה את האידיאלים הדו־מאניים סוציאליסטיים. מסע הטרור הסטאליניסטי הוחל לפי המסמכים והעדויות המובאים ב״ארכיפלאג גולאג״ בימיו של לנין ולפי הוד־ראותיו המפורשות של מייסדה של ברה״מ.

סולז׳ניצין קובע, שמהפכת אוק־טובר היתה תולדת נתפלותה וני־וונה של התרבות הרוסית, שלא הי־תה מסוגלת לחולל מהפכה ללא שפיכות דמים נוראה וללא ערעור כל נורמות המוסר האנושי. לפיכך צודקים פרשני ״פראוודה״, ״איז־ווסטיה״ והרדיו של מוסקוה הטוע־נים שסולז׳ניצין שונא את המשטר הסובייטי ואת הקומוניזם. אולם הם מתנכרים לאמת, וחלקם בלא יודעין וחלקם ביודעין, באמרם שבכך מת־בטאת גם שנאתו של סופר זה לעמו ולמולדתו. ההיפך הוא, כ־מובן, הנכון. מי שקרא את ספריו בכלל ואת ״ארכיפלאג גולאג״ ב־פרט, מוכרח להגיע לכלל דעה שהוא נותן בהם ביטוי לאהבתו העמוקה לעם הרוסי ולכאבו על הסבל הרב שנגרם לו ולעמים אחרים בתקופת המהפכה ולאחריה בימי לנין וסטאלין ועד היום.

המפלגה הקומוניסטית הסובייטית הפכה מזמן למעין כנסיה אתאיס־טית שהאלילה את מייסדה והביאה לדרגה של אלוהות על־טבעית, המוסיף לאחר מותו הביולוגי ל־כוון את ההיסטוריה האנושית. גו־פתו החנוטה של הנביא האלוהי מוצגת לראווה במוזוליאום בכיכר האדומה במוסקוה ומשמשת מוקד לעלייה לרגל של אזרחי ברה״מ ו־תיירים מרחבי העולם. כתביו של החנוט הקדוש הם בבחינת דברי אלוהים חיים של ״הכנסיה הקומו־ניסטית האורתודוקסית״ נוסח מוס־קוה ודבריה של התורה האלוהית שנאמרו או נכתבו לפני למעלה מחמשים ושישים שנה, מובאים על ידי ברז׳נייב כראיה וכאסמכתא למהלכיו המדיניים והאקטואליים.

פרשנים סובייטיים מבססים את לנין להוכחת נכונותה של הדוק־טרינת ברז׳נייב ולהצדקתו והצלתו של המשטר הסוציאליסטי בצ׳כו־סלובאקיה על ידי הפלישה של צבאות ברית וארשה. לנין הזה גם לדידם את הקמת ״חבר המדי־נות הסוציאליסטיות והניח את ה־יסודות למדיניות הדו־קיום בשלום עם העולם הקפיטליסטי בכללו ועם ארה״ב בפרט, בדיוק כפי שעושה עתה המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית לאוניד ברז׳נייב.

האם יכול היה בתנאים אלה הפוליטביורו לעבור לסדר היום על כך, שלקראת יום השנה למותו של לנין הופיע במערב ספרו של סופר רוסי ואזרח ברה״מ המציג את המהפכה הבולשביסטית כשואה היסטורית ואת מחוללה כאחראי לפשעים ועוולות בקנה מידה ה־כבי? אמנם לא היה מתרחש שום אסון מבחינתה של ברה״מ, אילו היו השלטונות הסובייטיים מניחים לו להשאר בברה״מ בחזקת מנודה והגר פנימי, שכל אזרח הגון ושומר נפשו ירחק ממנו. ונראה שגם פתרון כזה הובא בחשבון, כאשר נידונה בקרמל השאלה: מה לעשות בסולז׳ניצין?

בסופו של דבר החליטו בפוליט־ביורו שמוטב להיפטר ממנו אחת ולתמיד על ידי גירושו למערב. ברז׳נייב ועמיתיו ידעו, שצעד זה יגרום אמנם מבוכה מסוימת אצל הקומוניסטים במערב אירופה, אך לם הם סבורים שבמערב הקאפי־טאליסטי מדגשת מכבר הערכתו של קיסינג׳ר, כי אין לצפות מה־מנהיגים הסובייטים שינהגו לפי סטנדרדים המחייבים את עמיתיהם בעולם הלא קומוניסטי.

ואכן, האם נחתו מעמדה ומשקלה של ברה״מ בזירה הבין־לאומית לאחר שחרושצ׳וב חלץ בעצרת או״ם את נעלו והלם בה בשולחן כדי להביע את מורת רוחו מדברי אחד הנואמים? ובעניינים יותר רציניים: האם מנע דיכוי המרידה בהונגריה על ידי הצבא הסובייטי ב־1956 את איזנהאואר מלהזמין ב־1959 את חרושצ׳וב לוואשינגטון? האם פגעה הפלישה המזוינת ל־צ׳כוסלובאקיה ב־1968 את התקד־מות ״האוסטפוליטיק״ ואת ההפשר־רה הסובייטית—האמריקאית? האם לא העיר לפני כשנה וילי בראנדט, שהוא היה נוקט את קו ״האוסט־פוליטיק״ גם אילו היה עומד בראש ברה״מ סטאלין ולא ברז׳נייב.

ניתנה האמת להיאמר, שבעיית סולז׳ניצין באה על פתרונה בהת־אם לעקרונותיו של לנין וב״ניגוד״ לנוהגיו של סטאלין. סולז׳ניצין ה־גולה ומשפחתו לא יסבלו ממחסור חמרי כלשהו, כפי שסבלו הסופרים הרוסים הגדולים איוואן בונין, דמיטרי מרז׳קובסקי ואנשי רוח ר־בים שגלו או גורשו מארצם לאחר מהפכת אוקטובר, לפי הוראתו של לנין.

נעים ומרגש הוא להעריץ את גבורתו ועוז רוחו של סולז׳ניצין הסופר. אולם אין פירושו של דבר, שקל היה לסולז׳ניצין האדם להמריץ יומם ולילה חודשים ושנים את גבורתו ושיכול היה בתנאים אלה לעבוד בשלווה. מותר גם להעלות על הדעת מבלי להיתפס לדברי מליצה ורגשנות שסולז׳ניצין דאג לגורל ילדיו וחשש לעתידם של בני סופר מנודה שחונכו, בהתאם להשקפת אביהם, ברוח אנטי־סו־בייטית. לכן ״בהשדר בכשרים״ ר־באמר שהחלטת הגירוש פתרה את בעייתו האישית של סולז׳ניצין ב־צורה נוחה למדי, משום שאילצה אותו להחליף את המעמד של סופר מנודה ונרדף בארצו במעמדה של יוצר נערץ ומקובל בגולה, ש־הודות לאמצעים הכספיים העומדים לרשותו יכול להתמסר בשקט לע־בודתו. אין ספק, שסולז׳ניצין ככל־סופר אמיתי קשור, כפי שאומרים בעלי המליצה, בכל נימי נפשו לעבר הרוסי ולנוף מולדתו, ולא רצה מרצונו להסתלק ממולדתו.

אולם אלכסנדר סולז׳ניצין הוא בן־אדם, שעבר את כורי הגיהנום של מחנות עבודה כפויה ונשאר בנס בחיים. לאחר מחלת הסרטן ובגילו הוא זקוק לא רק לנוף הרוסי אלא גם לתנאי עבודה אנו־שיים ללא מעקב בתמיד והטרדות בלתי פוסקות מצד שירותי הבט־חון וללא איומים על חייו מצד ״פאטריוטים״ סובייטיים פחות או יותר אנונימיים, ומי שראה בתלויזיה את הבעת פניו של הסופר ב־הגיעו לביתו של היינריך בל, זמן קצר לאחר שהגיע מברה״מ, ראה לא את פרצופו של קדוש מעונה ומסכן אלא של אדם אמנם לא מאושר, אבל בהחלט מרוצה מכך שהוליך בדרך צעוק, הגיע לנוף בבטחון. אכן, הוא לא רצה לעשות ל־פוליטביורו את הטובה ולצאת ב־יוזמתו הוא לגלות, כפי שיעצו ורמזו לו זה שנים השלטונות והעתונות הסובייטיים. הפתרון ה־טוב ביותר לו היה ביציאה כפויה שפתרה את בעייתו האישית של הסופר בלא שהושפל. הפתרון הוא נוח גם לקרמל. סולז׳ניצין צורף כבר לרשימת הסופרים הרוסיים המהגרים, שגלו ממולדתם בשל איבתם לקומוניזם. וגירושו ירתיע סופרים סובייטיים אחרים מ״להוצ־יא״ יותר על המידה, בזכרם שהם אינם חתני פרס נובל ואינם בעלי חשבונות מכובדים בבנקים שוויי־ציים ובעלי יוקרה בינלאומית. בקיצור, גירושו של מחבר ״ארכיפ־לאג גולאג״ נועד לשמש כלקח לאחרים ולהזכיר להם שלא כל אחד הוא סולז׳ניצין, וזהו בדיוק מה שרצו להשיג ברז׳נייב ועמיתיו.

בית לוחמי הגיטאות / הוצאה לאור
הוצאת הקיבוץ המאוחד

הופיע

אלן בולוק
היטלר
אנטומיה של רודנות
תרגם מאנגלית: ג. אריוך

שני כרכים, 654 עמ׳ עם מפות ודיאגרמות
המחיר: —.68 ל״י

״עם הספר הזה התייצב בולוק בשורה הראשונה של ההיס־טוריונים בני זמננו״.
פרופ׳ א.י.פ. טיילור

״הביאוגראפיה הזאת — — — היא הישג מופלא; מקיפה מאד, בהירה וכתובה בכשרון רב״.
פרופ׳ טרוור־רופר

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים

פרסומים חדשים בנושאי

- חוץ ובטחון
- העליה — מפעלים ותכניות
- רווחה חברתית בישראל
- האנתולוגיה הרכבה
- הארץ שבה אנו יושבים
- איכות הסביבה בישראל
- התפתחות המירקם הישובי בישראל
- דוד בן־גוריון (תולדות חייו — ראשי פרקים)

אפשר להשיג על פי פנייה אל שירות הפרסומים, מרכז ההסברה, בנין ג׳, הקריה, ירושלים טל׳ 02-39211 שלוחה 293 וכן בלשכות המחוזיות של מרכז ההסברה: תל־אביב, רח׳ אחד העם 13; חיפה, רח׳ אחד העם 5; באר־שבע, בניין מרכז הנגב.

המרכז לטלוויזיה לימודית

״גדולים או קטנים?״
תבנית לאם ולילד

מה חשים ילדים כשעדיין אינם גדולים, אך כבר אינם קטנים?

ילדים ואם מתארים לנו מצב כזה בתכניתנו:
״גדולים או קטנים?״

מועדי השידור:
יום א׳ 24.2.74, כ׳ באדר, בשעה 17.05
יום א׳ 3.3.74, פ׳ באדר, בשעה 17.05

מישדר להורים! מישדר לילדים!

נחלת אבות – או מלחמה לבנים?

מאת אריה ל. אבנרי

הלחם שבו כרוכה המגדיל את תביעותיה בשאלת מיהו יהודי עם ענין יהודה ושומרון יש בו הרי יין ברזל. אם אכנס בגלות לקיים את שלמרבו ביהודה ובשומרון להמה, מוכה בצעד בנים לארבות לכניה דו-לאומית, ואז באמת נצטרך לדעת בבירור, מיהו יהודי במדינה זו ואת ומי לא.

קשה להבין כה קול צנות התלוצה שלנו, של המערך, לפי בינה רציפות זו, שצעירי כפה"ל הוקיעים אותה בכל הנופחות האלכים בראש, ואחריהם גורים יהודים מובים כבו בוגר, ותפסיו לאוריב. בתוך הדרה לבאותיהם בהנהגת המפלגה, דומה, שלפני זמן לארבע תחליש כרוכו כפלגת העבודה על כצע 14 הסעיפים. שד בהם דובר במפורש על פשרה טריטוריאלית, שכללה את יהודה ושומרון, שתושביה יוכלו להת בירור ליסוים במדינה ירדנית-פלסטינאית. אותה החלטה נתקבלה ללא התנגדות, על דעת הכל. היא באה לצנות על המצב החדש שנוצר עם הסיכוי של רעידת הגמה, אבל גם, ואולי בעיקר, כדי לשים קץ לויכוחים המביכים בנושא זה ולהכריז, אם לא הד יורה הרי הפסקה, בתבונת אלון אשר הנתה את מדיניות הממשלה בעתיד בבירור זה.

אימוץ הבנית אלון תהוגה סוד לבדיניות הממשלה אינם מצי בידים את כפלגת העבודה המעד רך במצב של נחיתות לאוכות כל אנשי ,אף שלי' או ,נחלת אבות', אלא להיפך: פתרון זה של שאלת יהודה והשומרון כבטא את צרכיה ושאיפותיה של ישראל הציונות למדינה יהודית בעלת רוב בלתי מעורער והביון יהודי-לאומי מובהק. יהיה הרעש שמקיים צעירי מפד"ל כבל שד יהיה; יפציץ בגין להשמיד את הצהרות הבלתי-מבוססות עיים כיום לגב בכנסת לאי-ויתור על יהודה ושומרון; יקומו פסרוסים לעילא וידרשו להקים יישוב יהודי בשכם, ודווקא עכשיו; עובדה מרכזת היא: מאז מלחמת ששת הימים לא הוזנו את שיעור האוכלוסיה היהודית בגבולות הקו הירוק אפילו באחוז אחד מעבר ליחסי האוכלוסין כפי שהיו ב-10 ביוני 1967. שיעור הילודה של ערביי ישראל וערביי השטחים בקזוים את גידול האוכלוסיה היהודית על ידי העליה ועל-ידי הגידול הטבעי, לאחר שבמספרים אלה את הירידה מן הארץ (והיא נעה בין 8.000 ל-10.080 נפש לשנה), ולא זו בלבד, מאחר שהריבוי הטבעי של הערבים מגדיל באופן מתמיד את הפער האבסולוטי, הרי בעוד עשר שנים יקזו הריבוי הטבעי של הערבים גם עליה של 70.000 יהודים בשנה. (במסגרת רשימה זו אין אפשרות לחזור על הזהויות הסטטיסטיקאים בנושא זה; לספקנים מומלץ להתחקות על החומר הרב שפורסם על-ידי מומחים לדבר).

בסוכן ולא תגיהי להסיפרות פילוליות עם צעירי מפד"ל המפלגים, הרואים את עצמם כראשי החץ של הליכוד, והנישאים על כפיו של הגוש בשם הציון, עד הכתיר אותם בתואר בגיליי עם ישראל ובנינת ישראל. מלים לא יכסו על הניגוד בין הלוחמים לבנין מדינה יהודית בעלת רוב וצביון לאומי, עם גבולות בטוחים איתנים, לבין המנבים לגו גיהור גם (עם כוונה טובה...) של מדינה דו-לאומית. שלעולם לא יהיה שלום בתוכה ולא בגבולותיה.

יש להשקף ללא רוציה מה צפון במלים היפות ,נחלת אבות', כי שאינן בכשאה רק זיקה נפשית עמוקה אלא גם יצר מדיני כיידי, כיש להגשים אותו במלחמה, כי דיכוי ובהתהלכות בכוח על אוכלוסיה צפופה ועוינת. ריבונות ישראל על יהודה ושומרון פירושה איחוד ערביי כל מדינת ישראל. לכישוט לאומי בעל אינטרסים משותפים בכל שטח המדינה מכבר לירדן. ערביי יפו, חיפה, עזה ומזרח ירושלים כצורכי שכם וג'נין ויריחו יהיו. הם יהוו מיעוט של 35 אחוז. אם נגביר את העליה ונוריד את הירידה עד אפס, והם יהיו 40 אחוז אם נקיים את העליה בממדים של עכשיו והירידה הנוכחית ,מרוכאלית'. זה יהיה מיעוט מיליטנטי אשר לעולם לא ישלים עם מצבו. אם אינני איש השלכה כבורים שכל הממשלה היא בנו, שלא הכרענו על סיפוח, ואילו הירגו ש... כן בכל המהלטיות, הי הערבים מלילים, הם טוכחים ודאי שאין עם מקום בעולם שבו שלט רוב של 60 אחוז על מיעוט של 40 אחוז והמיעוט לא התמרד. הערבים לא השלימו עם מצב זה כשנחלו מפלות, וודאי שלא ישלימו כאשר כוח מחסמתם ולחצם הכלכלי בעולם גדל, וכאשר הגיעו במלחמה האחרונה להישג צבאי התחלתי שהם רואים אותו כנצחון גדול שעורר תאבונם לנסות שוב. אי-ויתור על יהודה ושומרון פירושו נבואת בצדינו לנהל מלחמת דיכוי עקובה מדם כוכבה, שתהרוס את הגבוע המוסרי ותער את אמונתנו בצדקת המפעל הציוני הגבבה. האם מוכנים אנחנו להטיל על הדור שלנו ועל הדורות הבאים מלחמה ללא קץ, כשאין שום סיכוי לנצח בה? זאת — בלי לדבר על תוכנה המוסרית.

אין בקום לספרות בנושא זה היא בנפשנו, וביחוד כאשר אנו בצעירים לנהל את המאבק עם הסדרי ,אף בעלי ,נחלת אבות' על הרק ההתיישבות ביהודה, הן בן הר בקטיבליים וההתם הן בן הסינר בליום המתפתח. כיכבת ,נחלת אבות' קוסמת, היא פורטת על ניסין הפרית המפעימות את נפש היהודי, היא כבמאה את הקשר הנשוב שלנו לארץ הזאת ויכול גופיה ואחוריה — גם כשאין אפשרות לממש זיקה זו. מאידך, הכמיהה בעם לשלום היא כנה ובבשאה צורך הגוי. קל להבין את אשליות שתולם הוא בהישג יד אם נחזור לגבולות 4 ביוני 67, כפי שכבליל את העם אנשי ,סר קה', ,השלום החוי' ואחרים.

לכן המשימה קשה עד מאוד להחזיק את העם על קרקע המציאות ולקבוע בבירור: צודקים סיכויים של שלום ומדינה יהודית איתנה תוך ויתור על חלק של א"י במלחמה שאין לה קץ ואין לה סיכוי. רעם זה יש לקיים כוננות כלויגה של סכנות ומאבק ללא הרגיעה של גבולה בשהן. צביונה של המדינה וגבולה בשהון לה — אלה הן שתי הצלשות של בדיניות הד בערך בתקופה זו. על שתיהן חייבים המפלגה והמערך להיאבק גם בפנים במלוא הבחירות, בתוך אמונה כי בשתיהן תלויים קיומנו ועתידנו. ועל שתיהן אין להתפשר — לא עם אלה אשר יהדו אותנו מבחוץ לוויתור על גבולות בטחון ולא עם אלה אשר יהדו אותנו מבפנים להפקיר את עתיד הארץ להתכחשותנו.

במגוקה שבה נמצא עתה הבנד רך לכינון ממשלה בסשל המפד"ל את להזר בבני כינונים — למטשש את ההבדלים בינינו לבינה בשאלת מיהו יהודי ולהתוק את זהותנו בתפיסת כשונה רצ'... היה על מדינת ישראל. הפערה שבובכה לה המפד"ל היא, ששוב נהלים שלא להחליט. אולם שעת ההחלטה מתקרבת ואסור לנו לחזור על משגים שלפני מלחמת יום הכיפורים. מנהיגנו למובני שלפתע מתפרעות עלינו שעת הכרעה ואז, בלחץ חיצוני, נופלות ההכרעות. ודי לנו במה שהיה.

הראיון עם י. רבין

(המשך מעמוד 10)

הסבת המוקם שלו למדינת ישראל.

האם, לדעתך, אנו עומדים מבחינה פוליטית-מפלגתית, סוציולוגית-ציבורית לשלב התפקדות לקראת פתרון ביניים?

רבין: לפי דעתי, לא! התשובה היא ,לא' בבחינה אחת. אם עד היום לא קמה ממשלה, ואם ממשלה לא קמה לא בגלל ויכוח בתוך על דרך, אלא על נושאים בינייים להלוסין; נושאים שיכלו להיות אתם 25 שנים, היום הפכו אותם לבעיה מוקד, — הרי דבר זה מוכיח שכל הגישה הפוליטית של חלק מהציבור, שלאור התוצאות הבחירות בידו כיה ההכרעה, היא מכוונת בשיטה שאינני יכול אותה.

אני חושב שבכלל המציאות הפוליטית הישראלית הגיעה אל קו פרשת-דרכים, אם בדרך כן יש לו של כלל המצביעים במדינת ישראל היכולה להכריע מה ייקבע במדינה, ואם בכבב שבו קיימת בעיית תירוס אמיתיות יש לביטוי יכולה הכתבה לירב. יחד עם זאת איננו מקבל בשתם פנים את הגישה שבעיית תירוס הדרישה בממשלה לייכוד לאומי. בעיית תירום מחייבת לעתים דווקא ראיה חדה, בהירה, עם נכונות להיתתרים כירורגיים, עם ההלכות לארילית ובאשמה, ולעתים לאו דווקא ממשלה מקיר-לקיר בי סוגלה לבצע זאת. בדוגמה לזה אני חושב, שאת הכבית החלוקה אפשר היה לקבל בדוב, — ובלי הכבית החלוקה לא היתה קמה מדינת היהודים. וכך גם אי-אפשר היה ב-56' לבצע את הנסיגה במבצע של ממשלה ליכוד לאומי, כשם שאי-אפשר היה להגיע להפסקת-האש ב-70' עם ממשלת ליכוד לאומי...

כלומר, צריך היה להגיע לכך בלי ממשלת ליכוד לאומי?

רבין: בדיוק: ב-67 זו פרשה בפני עצמה, אבל ב-יוה"כ-דבר אני בטוח, אם את ההכרעה הגורלית של מדינת ישראל היתה יכולה לקבל ממשלה כקיר קיר. ממשלה בקיר לקיר היא לרוב ממשלה שיתוק לאומי ולא ממשלה הכרעה לאומית.

יש חסידי ממשלת חירום שמנימוקם, כי אפשר היה להקים לפחות בשלב ראשון ממשלה כזאת, בלי קווי יסוד, בלי התחייבויות, עם הפרקה רגם בממשלה.

רבין: אם המצב הוא כפי שאני רואה, שניכנס להכרעות או עלולים לעמוד בפני שאלות שבר חיובה תשובה ואי-אפשר לברוח כמו, אפילו בקיץ ובסתו הקרוב, — אין טעם להיכנס לממשלה על-מנת להתפרק, זה פרצור היכולת להיערך ולא בעיה היכולה להיערך. הבעיה היא, שהמערכה הפוליטית, כפי שהיא קיימת היום, היא, לדעתי, מערכה בפסיעה רגל.

איך אפשר לשנות אותה?

רבין: רק בשינוי שיטת הבחירות. לא נוכל לשנות את זה היום. הגענו לאחת מהתקופות הקשות של מדינת ישראל במערכה פוליטית שנהפרעה.

על שינוי שיטת הבחירות מדברים במדינה הזאת מימי בן-גוריון בראשות הממשלה ועד היום דבר לא נעשה. האם זה לא נובע מאינטרסים [illegible] שמנייקים למפלגה שיש הד [illegible] זה מבורך היה דווקא בזמן שמפלגת העבודה הגיעה אל [illegible] קשה, כפי שאמרת?

רבין: כנראה, לולא הגיעה מפלגת העבודה לסף משבר קשה, אולי לא היתה מגיעה למסקנות הללו. ייתכן מאוד שאישיותו ומנהיגותו של בן-גוריון איפשרו גם בשיטה פוליטית קשה לקיים הנהגה מפד צלת, כאילו בתנאים של מערכת פוליטית אחרת. אבל היום זה לא כך. שנית, אני חושב, ההתפתחות באופוזיציה היתה גם היא בכיוון שנותן לה בפעם הראשונה בכל זאת גם בעצמה, גם בגוון, גם משקל שאולי יהפוך אותה לאלטרנטיבה בשינוי שיטת הבחירות, כי נדמה לי, שאף פעם עוד לא עמדנו במדינה במצב של פוזיציה ואופוזיציה המסוגלות באמת אולי אי-פעם להחליף אחת את השניה.

אתה מאמין, שהמצב המפלגתי הקיים בכנסת הנבחרת יכול באופן ריאלי לאפשר את השינוי הזה?

רבין: אני מקווה, שניתוח אמתי בתוך מפלגת העבודה יביא לידי כך, שאנשים יכירו שהשיטה הפוליטית, כפי שהיא היתה קיימת, נכשלה. נכשלה כמהרת היכולת להת אותה זיקה בין בוחר לבין נבחר שצריכה להיות, — ובהיעדרה אבד האמון של הבוחר באלה שלכאורה נבחרו. שנית, בהיעדר שיטה כזו לא יכלו כוחות רבים להשתלב בחיים הפוליטיים. סיבות אלה צריכות להביא את מפלגת העבודה למסקנה, שאין דרך אחרת. אחרת מי יודע לאן תגיע מפלגת העבודה. לדעתי, זה הסיכוי העיקרי שלה להגיע להתרעננות אנושית ורעיונית.

קראתי איזה ביקורת של חוג מפד יש בתוך מפלגת העבודה, שהציע ,פריימריס' במפלגת העבודה. כאן שוב יש סכנה להעתקת דברים קיימים באיזה מקום, אף אינם מתאימים למציאות שלנו. באמריקה, המדינה היחידה שיש בה ,פריימריס', ה,פריימריס' הם לא בתוך מפלגות: הם לא תופסים בכל מדינות אמריקה, הם הוצאה של שיטת הבחירה האיזורית. הקונסטיטוציה האמריקאית הביאה ל,פריימריס'. לא ה,פריימריס' הביאו לקונסטיטוציה האמריקאית.

אז איך עושים דימוקרטיזציה במפלגת העבודה?

רבין: לפי דעתי, בבירוק כל שלושה דברים, האחד כבר בוצע, להערכתי, כי הצעה הגבתי בעצם בכיסם בצורה הדרמטית ביותר: בחירות איזוריות לראשי עיריות. כשאני אומר בחירות איזוריות לראשי עיריות, אין הכוונה רק לשיטה הבחירה. צריך להיות גם שינוי במבנה של העיריה. כי כה ההכבה כראש-העיר יוגבר, אם יכולים חברי המועצה לגורל אותו על-ידי קיום השיטה הקיימת לגבי הבחירות? צריך לשנות גם את הכבורות בין המועצה לבין ראש-העיר. אבל, לדעתי, בנושא זה עברנו את המשבר, כי תוצאות הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות כבר הוכיחו עצמן.

דבר שני: שינוי שיטת הבחירות לכנסת. יש הצעה, שהוגשה לקריאה ראשונה כשם מפלגת העבודה, המחלקת אחוז מסויים של חברי כנסת הנבחרים כאזורי בחירות מוגדרים, וחלק הנבחר מתוך רשימה ארצית. זו שיטה שלא אנחנו המצאנו אותה. היא קיימת בכמה ארצות באירופה, בראש וראשונה בגרמניה. לבוחר כאילו יש שני קולות: למועמד האזורי שלו; קול שני לרשימה הארצית. בצורה כזו יקבל המוסד המחוקק שבוכן אחר לגמרי כן הקיים היום. כמובן, זה יכבה איזו אפשרות ליתר אחריות. זה יכבה מצב שמיעוט קטן יוכל להכתיב מצב של קרוב לאנרכיה, כפי שהוא קיים היום במדינת ישראל, ולכפות רצונו על רוב.

הדבר השלישי הנחוץ — זו רוטציה. שר בתפקיד אינו צריך לשמש יותר משתי קדנציות באותו תפקיד. הוא יכול להיות שר בתפקיד אחר. אבל אם באמת אפשר לזכור לנשיא, שבכל-זאת צריך לנהל עסק קצת יותר גדול במשורר ממשלתי ישראלי, אחרי שתי הקופות שילך הביתה, נראה לי שאין זה מופרז לקבוע את הדבר פה.

הנסיון שראיתי בחיים הפוליטיים באמריקה, הנסיון שהתבססתי בו בצבא, — מוכיח שרוטציה בכבחיה רענון, בבטיחה כניסת היוזמה והרגשה קליקות, מניעת היוזמה הרגשה שאדם יישאר לכל ימי חייו באותו נושא. כל אדם נורמלי בתפקיד אקסקוטיבי, אם לא מיצה את יכולתו ב-8 שנים, מוטב שיתן למישהו אחר לעשות.

החיים ישפטו. אני מבין, שמדינת ישראל תחיה לפחות עוד 3000 השנים הקרובות, תמיד היינה בעיות חדשות, תמיד יהיו דרושים רעיונות חדשים, תמיד יהיו דרושים שינויים. באמריקה יש מושג, שבתי-הקברות מלאים אנשים שלא ניתנו להחלפה.

אם נכנים את כלישת השינויים האלה, אני חושב שנשכה להחליץ את כל מערכת החיים במדינה. זה יאפשר גם תקיפת מכלולים שונים, שאינם בתחומי חוץ ובטחון, הם נוגעים לכל מערכת החיים, כד שני החיים ודרך החיים — בתחומי הכלכלה, החברה וכיוצא בזה.

יציבות של היפופוטם

(המשך מעמוד 9)

במיס. כזכור אפיינה את השנים 1967 פעילות כלכלית ערה שהביאה, בין היתר, לדלדול המגור של יהודה? במבצע הארץ. התפתחות זו זקוקה לצמיחת-נגד. אך כל אותה הקופה לא נעשה דבר — להוציא עליה קלה בבסי עקיפין על כוח רוח לאיזון פעילות היתר — כי לכדרות הבסיס הלאומי לא היתה הממשלה מסוגלת לנקוט צעדים הניתנים לדברים להתהדר. כר הצר הגדיר הקופה אמללה זו בי אמיר שבממשלת הליכוד הלאומי ,לא היתה כביאה גדולה', והיתה זו התבטאות על דרך ההמעטה כי אינה אפיינית לפנחס ספיר. כאו 10 ביוני 1967 היתה בממשלה הליכוד הלאומי כשלון מהאליי בהעד הה מיכיי להסיר היכולה להגבש מדיניות יציבה.

קרוב להוודאי, שהרעבים בממשלה לאומית הייתה כוחים לה בשום פי אין באמונתם הכנית פעולה. כדי לא לעשות כלום בבשלה לאומית היא הפתרון הנכון, אך האויל המצב הגבע תלויות רבות והדרות, אי אפשר להתהפך בציפייה בתודעה להלפתה. המצב תובע עדנות, יוזמה וכושר הכבאה ואת אלה יכולה ממשלה ליכוד לעשות פחות מכל ממשלה אחרת. ממשלה המעבר של היום קיבלה כאו הבחירות שתי החלטות גורליות (הפרדה הכוחות עם המצרים וביטול הסובסידיות), כשמתן לא קיבלה בממשלת הליכוד הלאומי בכל עמדתיה. אין הכוונה להתדיין כאן, אם שתי ההחלטות הנ"ל טובות או רעות; הכוונה היא להבהיר שהכרעות הרות גורל אפשר לקבל ללא בסיס רחב אם הנמישות ההחלטיות הדרושות הן בנמצא. כי יש כצבים שבהם עדיפה זריזות הנגזר במסקלו של ההיפופוטם.

יתר על כן: ככל שקואליציה רחבה יותר, יהיה צורך בקבינט רחב יותר. אף שלא כל עשרת הקבין של חכמה שירדו על העולם מצויים בקרב הקואליציה, אפשר להסתדר גם ללא טראסט כוחות המפד"ל או הליכוד. ההפסד באינטלקט יאוזן על-ידי ההקלה בקבלת החלטות. בממשלת היפופוטם יתעכבו החלטות רבות לא רק מחמת ריבוי הזרמים הפוליטיים אלא גם בשל הצורך להגיע לכל שר להתבטא. רק מעטים מחברי הממשלה יודעים להתבטא בקיצור ולענין ועוד פחות מסוגלים להתריע כשדעתם הובעה כבר כפי שר אחר. רבים עדיין זוכרים כוד צה את הישיבות המבטשכות של ממשלת הליכוד, כשאורך הדיונים עמד ביחס הפוך ליכולת והכרעה ולפשר הרעיוני של הקאבינט. ממשלה בעלת בסיס צר יותר הכבע נגל זה.

מובן שאין לעשות אידיאליזציה ממשלה צרה או ממשלת מיעוט. בטים רוב בהחלט צריך, בתנאי שהוא לא יבוא על חשבון כושר ההחלטה. אחד החששות הרווחים הוא שממשלת מיעוט לא תוכל להעביר את מבוקשה במדרות הכנסת, גם אם זכתה לתמיכה בבליאה. בכך עלולה העבודה הפרלמנטארית לקפוא. אפשרות כזאת קיימת, אולם לא יותר מי בטליאה כי 58 או 62 (אם נחשוב את עולמית אלוני ואנשיה כתומכי ממשלה) חברי כנסת עדיין אינם בוחנים אופוזיציה כשם שקואליציה לאמיתו רחבה עדיין אינה מבטלה. האופוזיציה הישראלית היא מפולגת לא פחות כשההיה למסד לת ליכוד וביחס לבעיות קונקרטיות התפצל האופוזיציה: לא הכד ... בעצמו במפד"ל בשאלת מיהו יהודי ורבים אחרים יסתייגו כ-ליד כדי כששה יחזור ויתבגד לזהותי. לצוח. התוצאה הפראדוקסלית עלולה להיות שבממשלת מיעוט תתגלה ביתר החלטיה ועליה כד בממשלת ליכוד-לאומי שתקוף את שלושת רבעי הכנסת.

בדי פרוים

אנו נתגבר!

בשם ועד המגבית היהודית המאוחדת

ברכות לנבחרי נהריה

אפרים שריד, ראש עירית נהריה

מאת יואל דר

ה-5 בפברואר 1974 מהווה ציון דרך בחייה של נהריה. ביום זה בהתייבה תקופה אחת והחלה תקופה שניה בחייה של עיר הקיט הצפונית. שכן ביום זה פינה גרשון כץ את כסאו לאפרים שריד כי שהיה בשמונה השנים האחרונות מזכיר מועצת הפועלים. השינויים בראשות העיר אינם מצטמצמים כפי שנראה מבטם ראשון להילופי גברי. יש יותר מסיכון אחד בהם כתוים שינוי בסגנון הדיבור, בתפיסת העולם, בקצב העבודה ובנקודות הראיה של שני אנשים אלה הנוגים זה בזה לא במעט דברים.

אפרים שריד קיבל את שרביט הניצוח מיד אדם (גרשון כץ) אשר במשך יותר מחצי יובל שנים הטביע את חותמו על נהריה. לא קל להתמודד עם דמות, עם אדם אשר הזותו לו הגיעה מדריה להישגים כה מרשימים. ועוד: בפני אפרים שריד ניצבת הבעיה לא רק כיצד לפתח סגנון עבודה משלו אלא כיצד להמשיך את העבודה במקום שהפסיק קודמו.

בכנסתי לגבב החדש — אומר אפרים שריד — בתקופה לא קלה. נהריה מהווה עתה לשמש הירוש הרשים, תכנית המיתאר הקודמת אינה ענה עוד על הצרכים. דרושים מגרשי חניה ומקום. גרעור המופתח ענף ומקומות בילוי התושבים התובעים הרחבת השירותים המיוחדים וכל זה בתקופה של חירום למכונם. כדי לקדם את פני הדברים יהיה על אפרים שריד לפעם מתנים, למד בזיות ולמזוק את המצב הזהב לפני שיגש למלא את הציפיות של התושבים הלכה למעשה.

ראש העיריה החדש מדבר בדיבור בניכה מתונה ושקטה. ישיבתו על כס ראש העיר לא שינתה כמלא הניכה הרגילי עד בורתו הקודמת. הצלת במשימה להיפתח. עלידי אנשים שלא קבר עד ראיונות. הטלפונים מטרטרים ובין הפסקה אחת לשניה ניתן לשמוע על האני מאמין של שריד. ראש העיריה החדש נולד בשנת 1919 בחבל טרנסילבניה שברומניה. בגיל צעיר הצטרף לתנועת הנוער הציוני. ערב מלחמת העולם השניה עלה ארצה והשתקע בקבוצת השרון. בשנת 1955 עקר לנהריה והחל לעבוד במועצת הפועלים. תחילה שימש מזכיר איגוד הפועלים החקלאים ולאחר מכן נבחר. בשמונה השנים האחרונות שימש כאמור בתפקיד מזכיר מועצת הפועלים (את מקומו יירש יעקב גלילי) הוא נשוי ואב לשלושה בנים: הבכור חיים הוא בוגר אקד', השני גדי מנהל מפעל ,גיבור' בכפלות ובעמק ה הצעיר אבי סטודנט בטכניון.

אפרים שריד אינו עומר כתוי העולה לראשונה הרעיון להציגו בהגד מועמד לתפקיד ראש עיריה במקומו של גרשון כץ אשר יחסיו עם חבריו בסניף המפלגה הרעו בשנים האחרונות. תחילה היסס ורק לאחר פעולת שכנוע הסכים להתייצב בראש פלג אחד בסניף אשר הצליח את מועמדתו. לאחר שקיבל את הסכמת הסניף התייצב בפני הבוחר והו נתן כר את אמונו.

מה תכנית הפעולה שלך בארבע השנים הקרובות?

שריד: הכנתי תכנית מפורטת לפי סדר עדיפויות. תחילה יהיה עלי להמשיך בפעולת האיכלוס ובמקביל ליצור מקורות תעסוקה חדשים. כל הדירות בנהריה תפוסות. עולים חדשים מבקשים להתקבע בעיר אך אין לנו דירות להציע להם. בפרברי הקליטה בעיר ובסביבה מתגוררים כיום אלפים עולים חדשים וניתן היה לקלוט חלק ניכר מהם לאורך ימים. אך אין לנו מה להציע להם. משרד השיכון בונה אמנם פה ושם בנהריה אך אין בכך כדי לענות על כל הדרישות. משום כך יהיה עלי לחזור לשכנע את משרדי הקליטה השיכון להמשיך ולבנות שכונות חדשות.

בניית שכונות חדשות מחייבת גם יצירת מקורות תעסוקה נוספים וכי כמו אפרים שריד שעמד בראש סניף ההסתדרות בעיר מכיר בחשיבות הנושא. ואכן נוצר פאר דוכם. בסקיפים יש, הכניעם זה. אך אין שטחי קרקע המיועדים לתיעוש. מפעלי התעשיה הקיימים הגיעו לקצה יכולת פיתוחם ואין מנוס מהקצאת אזורי פיתוח נוספים. אך אין קרקע. בזמנו דובר על הקצאת חלקי קרקע באזור ההר בדרך לתרשיחא אך משום מה לא יצאה תכנית זו לפועל. עתה יהיה עליו להציג שטחים אלטרנטיביים כי בלי זאת לא נוכל להמשיך ולפתח את העיר ובמילא לא נוכל להמשיך בקליטת עולים והקים מוספים.

גם הנוער תופס מקום חשוב בסדר העדיפויות של ראש העיריה החדש. כמה שהדבר יראה מישמע מוזר הרי אין בנהריה די מועדוני נוער ואין די בתד דות לחיי חברה. עתה יהיה עלינו לשים דגש בנושא זה. להקים מועדונים חדשים ולבנות מתקני ספורט כדי שנוער בני 15 ומעלה מצא בהם ענין.

אפרים שריד

אפרים שריד גם אינו מרוצה מרמת השירותים ובדעתו להרחיבם. בראש וראשונה יש לדבריה לקים דגש על הגברת הנקיון. העיריה בהקצה צוות למצוא פעלי נקיון ולא יהיה מנוס מהכבסה ביכה.

לחברינו
אפרים שריד
בהבחרך לראש עירית נהריה

יעקב גלילי
בהבחרך למזכיר מועצת פועלי נהריה

שאו ברכות נאמנות
כה לחי!

מועצת פועלי נהריה
ארגון אמהות עובדות נהריה
סניף „הפועל" נהריה
קרן הבטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות צבוריות סניף נהריה
קרן הבטוח והפנסיה של פועלים חקלאים סניף נהריה
לשכת המס מחוז חיפה

לאפרים שריד
עם הבחרך לראש עירית נהריה
ליעקב גלילי
עם הבחרך למזכיר מועצת פועלי נהריה
שאו ברכה נאמנה
ועד עובדי עירית נהריה

למר אפרים שריד
עם הבחרך
בראש עירית נהריה
מיטב הברכות והאיחולים
עלה והצלח!

מועצה אזורית סולם-צור
מועצה אזורית געתון
מועצה אזורית מעלה-הגליל
מועצה מקומית שלומי
מועצה מקומית מעלות-תרשיחא

למר אפרים שריד
ולכל חברי מועצת עירית נהריה

עם בחירתכם
איחולי הצלחה
להמשך פיתוח העיר

„רסקו"
חברה להתיישבות חקלאית ועירונית בע"מ
סניף חיפה

למר אפרים שריד
בהבחרו לראש עירית נהריה
למר יעקב גלילי
בהבחרו למזכיר מועצת פועלי נהריה
איחוליים לבביים
עלו והצליחו
ז. שמיל
מפעלי מתכת ומסגרות בנין בע"מ
נהריה, איזור התעשיה — דרום
טלפון 920264

לאפרים שריד
עם הבחרך לראש עירית נהריה
שא ברכה
קו-אופ „זבולון"
אגודה צרכנית שיתופית בע"מ
(מיסודה של קרית-חיים)
סופרמרקט בנהריה

לאפרים שריד
עם הבחרו לראש עירית נהריה
ליעקב גלילי
עם הבחרו למזכיר מועצת פועלי נהריה
ברכות לבביות
הנהלת קופת חולים
הגליל המערבי

לאפרים שריד
בהבחרך לראש עירית נהריה
מיטב הברכות והאיחולים
קואופרטיב „גליל מערבי"
נהריה

לאפרים שריד
בהבחרו לראש עירית נהריה
לצבי מליק
בהבחרו כסגן ראש העיר
ליעקב גלילי
בהבחרו למזכיר מועצת פועלי נהריה
מיטב האיחולים
עלו והצליחו!
הנהלת מפעל מתכת חניתה
וועד העובדים

למר אפרים שריד
עם הבחרך לראש עירית נהריה
איחולים לבביים
כה לחי!
ארגון הקבלנים בנהריה

לאפרים שריד
מיטב הברכות
עם הבחרך לראש עירית נהריה
בתי קולנוע בנהריה
„הוד", „רון", „טרומפלדור"

למר אפרים שריד
בהבחרך לראש עירית נהריה
מיטב הברכות
ארגון בתי מלון נהריה

לאפרים שריד
בהבחרו לראש עירית נהריה
ליעקב גלילי
בהבחרו למזכיר מועצת פועלי נהריה
שאו ברכה
ועד עובדי „מילוח"

למר אפרים שריד
בהבחרך לראש עירית נהריה
ברכות לבביות
אגוד ארצי למסחר — סניף נהריה

משא
לספרות, אמנות ועיון

בגליון זה

* יורם ברונובסקי על יצירת י. האשק – מיהו שווייק?
* שני סיפורים – מאת אביגדור פלדמן
* יהודה סלוצקי על הביוגרפיה של אנצו סרני
* מוסיקה * מחול * תערוכות

אל מול דה"הומאניזציה של הביקורת

בארת – להסבר או לשריפה?

מאת אברהם שאנן

א

אין ספק ששיטתו של רולאן בארת, מראשי האסכולות בביקורת הסטרוקטורליסטית והפורמאליסטית בצרפת, היתה זקוקה זה כבר להסבר. מידת העקרבות שבדרכו נראתה לרבים מפוקפקת, ולא מעטים מצאו סתירות בין ספריו השונים. הן ידוע, שהוא למד הרבה מאמרקס והביקורת הסוציולוגית, כמסוסר ומלינגוויסטים אחרים, מסארטר האקזיסטנציאליסט, מן הסטרוקטורליזם של לוי־שטראוס ולסוף מן הפורמאליסטים הרוסים (ואפשר גם מן ה,ניו־קריטיסיזם" האמריקאי).

אילו הופיע בארת, כשהוא מצוייד בכל אלה (ונמצאו עתי מכמנת את לבטיו בפסיכואנאליזה) ובידו תיאוריה מגובשת ואפילו אקלקטית, אפשר היה לערער על הורתה או לקבלה. הצרה היא, שרוב ספריו מעידים על תחנות של התפתחות, מפני שכמעט בכל תחנה מופיעה תוספת או תגלית של אחד החוקרים שהוזכרו והשפעתם את הדרגתית, ממש כמו התגבשות עמדו בביקורת. משמע, מספר אל ספר משתנים לכאורה פני הדברים, ואתה עוכד מופתע לנוכח תמורות אלה ושואל עצמך:

האם הגיוות והפרשנות נוסח בארת פירושם סוריאליזם ואוטונומיה של הטקסט הספרותי (זה בלבד המעניין אותנו כאן) או שמא הוא גורס אפריורי אידיאולוגי (קרי, סוציו־פוליטי), כמו שמסתבר מספרו על "הכתיבה", "אלמנטים של סמיולוגיה", ובמיוחד — מן ה,מיתולוגיות" שלו?

מה גם, שהנסיון להרצות את שיטתו בחיבורים כגון ס/ז, לא נראה לי זהה עם האני מאמין ה,פורמאליסטי", אשר נמצא בדבריו ב,מבוא לאנאליזה סטרוקטורלית של הסיפורים". אין בדעתי לעייף את הקורא ברשימה כל פרסומיו של בארת, אך ההסתעות שבכל חיבור מחיבוריו עוררו גם את הספק ביחס למידת עקיבותו, וגם את השאלה — אם אמנם קיים בארת בעל ייחוד ביקורתי ספרותי (ולינגוויסטי) או שמא אין זו אלא מטולטלת של השפעות חדשות בלתי פוסקות?

יורשה לי להוסיף רק זאת: בארת, שעורר את זעם הסורבונה בגישתו הפסיכואנאליטית לראסין, כתב גם את "ההנאה של הטקסט", והרושם, שלי על־כל־פנים, היה כי מדובר פתאום לפתע בהתענגות הדוניסטית ("ז'ואיסאנס") מן הקריאה, לעומת התנאה ארוטית, אינטימית, שאינה בת־הבעה, לעומת התנאה ("פלזיר"), שהיא בתחום המוסכמות התרבותיות ומקור הביקורת שבתחום ההבעה, על כל הסכנות והעיוותים שבהתנצת רגשות על ידי מילים (כתגודת תלמידיו חבור של בארת, קם בצטאן טודורוב, במקום אחר).

שעה שהקורא המתפעל (בגלוי או בסתר) מהרפיונותיו של בארת, נבוך קצת וגם הרבה, לפרוש רריימון פיקאר היתה גישה ספקנית יותר. כל אותה אסכולה של "הביקורת החדשה" ("נובל קריטיק") לא היתה אלא אחיזת עיניים. מה גם שהנהגתו התיאורטית, בעיקר ב,ביקורת ואמת", בה הוטעמו במיוחד עקרונות הצורה־הסטרוקטורה, נראו כמתנגשים עם ביקורת המעשית של המגמה הסוציו־פוליטית המובקת שבה.

חוסר העקיבות (המדומה?) נראה פתאום גם מסוכן, ולא רק מפני ריבוי ההשפעות וטשטוש מקורותיו של בארת, אלא גם בגניזת המסתמנת בכמה מחיבוריו לנוע בין האידיאולוגי־ההומאניסטי ובין הסכמאטיזציה הפורמאליסטית, שסופה עלול להיות דה־הומאניזציה גמורה של מדע הספרות (בעזרת הלינגוויסטיקה), בניגוד בולט לקרבתו אל מארקס וסארטר. הסתייעותו של בארת בפסיכואנאליטיקן המוקשה (גניאלוגיסט אזוטרי, קשה ומסובך ככו בארת עצמו), ז'אק לאקאן, שפלש אף הוא אל הסטרוקטורליזם הלינגוויסטי ובמידה ידועה אל הביקורת הספרותית (ב"ידי", כתביו", 2 כרכים 1966, 1971 — ואודה שגם בקריאה שנייה עדיין ניצבתי לפני חידות קשות).

מה חסלא גדבר, שכבר ב־1965 (אם אין זכרוני מטעה אותי) שאלו קוראי אחד העיתונים הצרפתיים: "האם יש לשרוף את בארת?" — בידוע דעת זה היה רציני יותר, מכפי שנתכוונו לו בעלי ההלצנות. לפי "בגם מתוך שורות "הביקורת החדשה" קם לו בעל־מחלוקת שנון, בדמות חסידו של סארטר, והוא סרז' דוברובסקי, אשר באחת מהרצאותיו המפורסמות נטל לידו את קנאת ההומאניזציה של הביקורת הספרותית. אשר שנכון יותר לומר: דוברובסקי ראה בקוטביות שבה נלבט בארת (ושוה) שקיעה במכאניזאציה סכימאטית של הביקורת עד כדי סילוק היסוד האנושי מתוכה. הוא לא טעה הרבה ביחס לכמה פורמאליסטים דוגמאטיים, וטעה ביחס לבארת עצמו, שעמד לפני דיילמות של אוטונומיות הטקסט מזה, והמקור והפונקציה הסוציו־פוליטיים של הלשון והסטרוקטורה של היצירה הספרותית מזה.

למעשה, לא התכחש בארת למרכיב האידיאולוגי והבליט אותו הרבה בביקורת המעשית שלו, כמו ב,מיתולוגיות", ואפילו ב,אלמנטים של סמיולוגיה" שלו. אין הוא רואה כל סתירה בין תיאוריה פורמאליסטית לפראקטיקה סוציאלית פוליטית, ברורה ועקיבה. נדמה לי, שטודורוב, מוותר פחות על עקרונות הפורמאליסטים ב,פואטיקה של הפרוזה", בדיוניו על ב. קונסטאן או על הנרי ג'יימס, והוא חדין בדבריו על "דקאמרון". ב,תיאוריה של הספרות" מביא טודורוב טקסטים של הפורמאליסטים הרוסים ובמקום אחר מודה הוא בהשפעתם עליו, ולפחות אחד מהם מוגדר על ידו כ,קודמי". האם ה,תלמיד" טודורוב קבע סופית את דרך מורו בארת? מכל מקום, דרכו של טודורוב ישירה יותר מדרך הלבטים של בארת.

ג

יש עניין בפולמוס פיקאר־בארת להבנת הזעזוע שגרמה הביקורת הסטרוקטורליסטית הצרפתית, כשהיא עדיין מגששת באפילה. דרכו הברורה של בארת בפורמאליזם הסטרוקטורליסטי התגבשה אחרי אותו פולמוס, גם אם ללא קשר כלשהו לפולמוס עצמו. אין נוהגים בצרפת לראשים מבקר ב,טירוף" או ב,סברות כרס" על לא דבר. אפשר להבין את פיקאר, שעה שראה את ערעור היסוד ההיסטורי, שלא לדבר על היסוד הביוגראפי כמרכיב להבנת הסטרוקטורה, עיקר הדברים. אך למען "האובייקטיביות המדעית", שבשמה מדברים היום הרבה הזכרתי גם את דעת החולקים על דרכו של בארת.

איזודור אשהיים — עירום
"הגאלריה הקטנה, ירושלים — רשימה בעמוד 4)

למשל של ראסין. האם באמת אפשר להבין את "אטגניה" או "סדרה" בלא לדון בפרוסודיה המיוחדת למאה הי"ז, ברקע התיסטורי של לשונה ובקאטגוריות המחשבה שלה?

לוסיין גולדמאן העלה ביחס לפאסקאל ולראסין תיזות הרבה יותר משכנעות מבארת. אין הוא מתעלם מן האספקט האסתטי והפאתטי, גם אם תפיסת האסתטיקה שלו קרובה לזו של גיאורג לוקאץ' (קתרנציה). הוא מקדיש מקום נרחב לבעיה, כה ראה ראסין להיתפס לדיכוטומיה בטראגדיה אחת, זו של עולם ההשגחה מזה ולעולם חטראגי מזה. מי שאינו מארקסיסט־סטרוקטורליסט אינו חייב לקבל בעיית זו כממשית בקנה־מידה אסתטי ואף לא לראות טעם לפגם, בדיכוטומיה רוחנית. אך בשעה שגולדמאן חוזר אל ייחוד התקופה והפסיכיקה של ראסין, לחסיו עם תיאטנסים מזה ועם חצר חליש מזה, מוסברים לפתות המניעים לדו־סטרוקטורליות של אותה טראגדיה (לדעת גולדמאן — "דראמה") ראסינית. מה שאין כן ביחס ל,מדע חלינגוויסטי" והפסיכואנאליזה בראשית דרכם.

אין אני סבור שריימון פיקאר יקבל את גישתו של גולדמאן. על פי דבריו נראה, שהמסורת ההיסטוריית־הארוויזיוניתלית של טאן או לאנסון או ברונטייר קרובה ללבו יותר מן הגישה של גולדמאן. אולם, אם האינטרפרטאציה והמסקנה לא מתקבלות על דעתו, ודאי לא יוכל להתכחש ליסוד ההומאניסטי־ההיסטורי של גולדמאן — אפילו זהו עולם של מושגים הגליינים־מארקסיסטיים.

בשתי הגישות הביקורתיות משתייר לפחות גורם אחד שאינו מן המבוטלים לניתוח של טקסט ולפרשנות כל הנעלם, כלומר ניצול האלמנט הנוכח לשם גילוי האמת המוחלטת הנעלמה, שממנה נוצרת ה,נוכחות": היוצר במסגרתו הקונקרטית, החיצונית והפנימית.

אחרי שהשלכת מן הגיחות את היוצר, מדוע לא תגמור בהשלכת היצירה בייחוד? חן כבר קרבנו גם לתפיסה זו. הסכימה של ה,סמאנטיקות האוניברסאליות" והמירשמים הדוגמאטיים (במסמר מוגבל, הגדל והולך מאז ו. פרופ) מתחילים לטחון במכאניזם שלהם גם את היצירה ביחודה.

נדמה לי, שטרוצקי היה בין הראשונים אשר הבינו את סכנת העקרות שבפורמאליזם, שעה שהפורמאליזם היה עדיין בן־לידה די נאמן למהפכה הסובייטית. טרוצקי היה גם הראשון שלא נתפתה לראות ב,מסע אל קצה הלילה" של ל. פ. סלין ,ספר מהפכני", שעה שקידמו את סלין כ,איש השמאל" (כידוע נתגלה אח"כ כאיש הימין הקיצוני).

אפס־כי, אין הפורמאליזם של בארת לוקה חלילה בעקרות. דרכו סבוכה והניאולוגיזמים שלו מוסיפים על הסבך, משעה של לאו־ריז'אן קאלוות בהברת דרכו של בארת על הסתירות (האמנם דיאלקטית? — ספק), הוא חשוב. לפי שבארת, לדעת רבים, הוא מן המבקרים החשובים של שני העשורים האחרונים. לספרו של קאלוות נתכוונתי להקדיש את עיקר הדברים.

הפאראדוקס הוא בדרך שבה מסביר קאלווה את הטקסטים השונים של הפורמאליסט בארת: יסודות ביוגראפיים, עמדותיו הפוליטיות בפרקי־זמן שונים, חומר הקריאה שלו וכו'. אם לשם הבנת ספריו של בארת דרושה ההבהרה ה,תצפית הפוליטית" (והביוגראפיה) — מדוע שוללים זכות זו מגיתות טקסטים ספרותיים בכלל, ובתוכם כאלה, שכל הסטרוקטורה האסתטית שלהם מוכתבת אפריורית על ידי עמדה נפשית או פוליטית ומנסים להעמידה על ,מצבים לינגוויסטיים"? משמע, דבר והיפוכו בנפש הגיבור הוא ,מצב אוקסימורוני", ולא, חלילה, דואליות, עבה עוסקים מאז המניכיאיזם, דרך אוגוסטינוס הקדוש, פאסקאל ודוסטוייבסקי ובימינו — סופרים יהודיים במערב.

מה גם ש,הגיבור" בדעתו, אינו קיים. יש ,סוּבייקטים", ,נפעלים" וכל מיני גורמים־בינייים שוליים.

למען האמת, אין המרכיב הפוליטי־היסטורי או הפסיכואנאליטי נעלם מעיני בארת, הן בביקורתו, הן בתיאוריה שלו (גוקשה יותר עניינו של טודורוב — המשתף פעולה עם בארת ביצירת הפואטיקה של הפרוזה). מכאן, ועד ההגנה על זכות הבכורה של ה,תוכן" לעומת ה,צורה", נוסח פיקאר, אין אני מוכן ללכת עם פיקאר דווקא. אך גם לא אתעלם מן המרכיב האנושי־ההיסטורי של הסטרוקטורה האסתטית ולא אגיע אל סף הדה־הומאניזציה של הספרות על ידי הסתגרות ב,דקדוקיותם" של "המשפטים" כחוות הכל, הן בניתוח, הן בפרשנות. יש להניח, דווקא על סמך ספרי בארת, שהוא נרתע מדה־הומאניזאציה כזאת. מכאן חיוניותו של ההסבר אשר מצאתי בספרו של קאלווה.

נדמה לי, שההפרדה הפסקנית בין פרשנות הטקסט כיחידה אוטונומית ובין הביקורת הקרויה אידיאולוגית, יפה הרבה יותר בתיאוריה מבמעשה, שכן, אם האחרונה עלולה להרחיק לכת בתחום האמונות והדעות של בעליה (דת, מוסר או אקסיולוגיה), עלולה הראשונה למצוא עצמה קושטת מ,משמעות הטקסט המפורש. לא ייפלא, איפוא, שבארת עצמו הרגיש כמה הוא מודקק, בעקיפין, אם כי לא תמיד, ליסודות סוציאליים והיסטוריים. נראית, שהוא שבוי פחות בתיאוריה הפורמאליסטית. הסטרוקטורליזם הוא חחום רחב, לא כל כך מוגדר, ומשאיר כר נרחב לחשלמות ה,סכימה" מתחומים חוץ־ספרותיים, בלא לפגוע בבבת־עינה של אוטונומית הטקסט, כפי שמנחתת ומפרשת אותו האסכולה הלינגוויסטית החדשה. אם איני טועה, הרי במידה ידועה קשורה טפיחם של מתנגדי בארת במסמותיו הידועות של בארת עצמו (כאמור, אין הוא שונה בנקודה זו משקלובסקי, שעה שכתב, למשל, על טולסטוי).

טודורוב שואל, במקום מסויים, אם כבר קיימת ביקורת ספרותית סטרוקטורליסטית? היא קיימת לפחות בצורה חלקית. מקורה, כידוע, אינו בלינגוויסטיקה בלבד, כי אם השפעת של מדעים חוץ־ספרותיים, לא רק אתנולוגיה, כמו שעלולה למדר תויקה לקלוד לוי־שטראוס, כי אם גם סוציולוגים ופסיכואנאליטיים. מרוע, איפוא, יוכל מי להתכחש למקורות יניקה, שהם חשובים לא פחות מאלה של סוסיר או גרימאס?

המיתוס הוא אמנם מלה, לדעת בארת (יש לו עוד כמה תיאוריות בעניין זה). אך המיתוס הוא גם מן השקרים המוסכמים של החברה בת־זמננו ולהקותם יוצא בארת ב,מיתולוגיות" שלו, כשהוא חמוש לא רק ב,אלמנטים של סמיולוגיה", אלא גם בהשקפה פוליטית וסוציאלית. מה פסול בהכללת מדעים כל כך אנושיים והיוניים, לשם הבנת היוצר והיצירה, גם ב,פואטיקה של הסיפור" למשל? שכן, ב,קומוניקאציות" משנת 1966, אין אני מוצא זכר בדברי בארת לאספקטים, תצפיות ויחידות מסוג זה. שם מורגשים שלושת המפלסים הנציחיים של הסיפור: פונקציות, פעולות, אופן וטון, החראייה או ההגדה הסיפורית. על כך אין ויכוח. לפחות בנקודה אחרונה זו עשירה מאוד דווקא התיאוריה האנגלו־סאקסית.

אף כי אני נעזר בתיאוריות של בארת לשם ניתוח טקסטים, איני רואה כל אפשרות להסתפק, למשל, בהבחנה יחידות סיפורית ברמה של ,פונקציונאליות" ו"אינדיקאטיביות", כמו, בעמודה, במלה־סינטקס־סגנון — בלא לחשוב על תגלוי לעין: לסטרוקטורות אסתטיות אלה יש תפיסה אפריורית של ,קונדיציון הימאי"; כך, למשל, מחובתי לדוש בעקרבים את סלין או את היחס האמביוואלנטי של תומאס מאן לחלומו של האנס קאסטורפ ב,הר הקסמים", או לפרקין ב,דוקטור פאוסטוס", לחדור אל המסגרת הקונקרטית ההיסטורית וגם לחשוף את הסימבוליות האוניברסאלית של "חיי אנוש" או "תרבות חוזרת".

על סמך הפורמאליזם הסטרוקטורליסטי לעולם לא אוכל לחדור אל מסכת האפשרויות הבלתי צפויות בקשר שבין המחבר למספר. ברור לי, כי אגיע לחלק מן הדרך בלבד. בארת יוכל להביא אותי למקורם של המיתוסים אשר לתומאס מאן, אגודת מאלדו או ס. יוהר, הקשורים במחבר־במספר, ובאותו אני פרטי או אני־אחר, אני־עולם וכו'. אך להביאם לכמטאיזאציה כוללנית — הרי זו עקידה של עיקר ייחודם ותבנתם.

קשה עוד יותר שאלת הלירוס הנובע ממטוות הייחסים בין ממדי הזמן והחלל, (בחלק מהם דן זירד פולה"). אין לי בטחון, כי עם קבלת ההנחה, לפיה "מיתה" או "מעוותות" הגלה את תרגש האמתי, אסתור את בעיית הטקסט של סיפור־שיר. גם המטאפורה אינה ,,מכאניזם שירי"; היא יכולה להיות חלק אורגאני מעולמו של היוצר, אם נתעלם ממטאפורות־קישוט, שאינן פונקציונאליות ואינן אינדיקאטיביות. (חיטוט וורטיקאלי, למשל, במרגולג הסנימי עשוי להציל משהו מן היחס שבין תרגש למלה, במקום לראות שלדים מטעים בכל).

גם מדבריו של קלוד לוי־שטראוס על ,,סטרוקטורת מאטריציאלית אל־זמנית" של סיפור, אין להסיק דווקא את הסכימה הדוגמאטית נוסח לינגוויסטים כטודורוב.

אין אני מוסמך לדון בתיאוריה של לוי־שטראוס. אך השלכותיה בביקורת הספרותית עלולות לעורר אי אלה הסתייגויות. נדמה לי, כי בתחום הביקורת הספרותית אשר לקבוע רק כמטרה פרובלמאטית את הכלל חוויות האינדיבידואליות בסינתזה אובייקטיבית. האינדיבידואלי, היוצא־דופן, יופיע תמיד ומילא יערער את היומרה של סכימות סטרוקטורליות המוצגות כל אפשרות.

בהתעלמות מן האינדיבידואלי הייחודי, למען האובייקטיביזאציה הגמורה של הסכימה, נוהגים אנו בשרירות סוביקטיבית ומושפעים, מדעת או שלא מדעת, מתפיסת־עולם מסויימת, המבקרים או כפרשנים. כל סכימה סטרוקטורליסטית, הכרח שתביא בחשבון את היוצא־מן־הכלל, את האני בגילויו הבלתי צפוי, שאינו נכנס בקלות או בשלימות לאחת האספירויות של הסינתיזה האובייקטיבית.

סארטר, למשל, קבע כי ,,האחר" הוא גיהינום. הווה אומר, יחס הרסני בין האני לאחר. אך משעה שמדובר ב,התגייסות", בבאבק, תכרות להכיר גם באפשרויות של יחסים אחרים בין ,,האני" ל,,אחר" — שאם לא כן, על מה תתבסס המדידה שבהתגייסות? כיצד יוסבר, באמת ובתמים, ההומאניזם של המוות מהוסרות אסנציה או בעלות אסנציה בתהליך של התהוות?

שעה שאנו מקבלים מחדשני הפסיכואנאליזות את הכלל, כי יחסי־אדם יכולים להיות הרסניים או קונסטרוקטיביים — אפשר להשאיר שתי נקודות־מוצא אלה בניתוח היצירה הספרותית, בתנאי שנשורות לשני המושגים מרחב בלתי מוגבל של אפשרויות, הן בתחום ה,דסטרוקטיבי", הן בתחום ה,קונסטרוקטיבי".

ראינו שתי נקודות־מוצא אצל כמה סופרים, ביניהם קאמי ובמידה ידועה גם סארטר המספר. אך בשני המקרים אין זה פורמאליזם, כי אם מרה־סטרוקטורליזציה אידיאולוגית, פוליטית מובהקת. אם תוציא מכאן הנחה מוקדמת זו אתה עומד לפני סכנה של פרשנות

(סוף בעמוד 3)

משא, גליון מס' 8 (115), מוסף ל,,דבר", יום ו', ל' בשבט תשל"ד, 22 בפברואר 1974
עורכים: אברהם שאנן, יצחק בצלאל

זרובבל גלעד

הקיבלי

א

אִי אֶפְשָׁר לִטְעוֹת:
עֵינַיִר עֲצוּבוֹת גַּם בְּשָׁמְצַלְצֵל
קוֹלוֹ.
— וְהַפִּילִים?
הוּא שׁוֹאֵל.
— הוֹ, הַפִּילִים עָצוּב...
— וְהַסְּנָאִי?
— וְרִיד עָלָיו.
— וְהָזָק? אַבָּא שֶׁלִּי
הָיָה חָזָק.
— הַקֶּשֶׁב, הַקֶּשֶׁב — הַקִּיבְלִי!
— אֲנִי רוֹצָה אֶת אַבָּא שֶׁלִּי,
אֶת אַבָּא שֶׁלִּי.

ב

עֵינָיו —
נֵרוֹת בּוֹעֲרִים.
שִׁירוֹ יַרְעִיד אֶת הַשָּׁמַיִם
בְּחֶרְדָּה שֶׁל יוֹם־דִּין.
פִּתְאֹם יֵאָלֵם בָּעֶשֶׂר
בֵּין עַרְבַּיִם.

ג

כְּאָפֵר הַזָּקֵן מִן הַגְּווּב
הוֹזֵר אֶל שָׂדֵהוּ
פַּעַם וּפַעֲמַיִם
וְשָׁלשׁ
כְּשֵׁד הָאֵשׁ
וְחוֹרֵשׁ.
אֲנִי אוֹמֵר אֶל לִבִּי:
חֲרוֹשׁ, חֲרוֹשׁ.
וְחוֹרֵשׁ.

רגישות של מנצח

מוסיקה
מאת חנוך רון

[illegible]

ביצוע הגבוהות שלו. הסימפוניה בוצעה באינטנסיביות רבה של הצלילים, שהגיעה לשיא באנדאנטה. לחובבי המוסיקה הרבים המכירים את תקליטי המופת של מרינר היתה זאת הזדמנות להתוודע אל סוד אמנות הניצוח שלו. יש לו תרמית איריאלית של צליל תזמורתי, בראש וראשונה יש בו כבוד ליצירה ותביעה לקפיצויות ולהקפדה בהצללה של תזמורת קאמרית. יכולתו לאזן את צלילי התזמורת ולגבש אותם למיקשה אחת נובעת מרגישותו הנדירה לטקסטורה, לצבע הצליל ולריקמה הססגונית של הירצירות, והוא מקרין את רגישותו זו על הנגנים תחת שרביטו של מרינר. נשמעה תזמורת האנסאמבל רעננה ורגועה יותר. אף כי היא חזרה עדיין איזון בין צליל הקשתנים לצלילי כלי־הנשיפה. הורלכה שניכרה במיוחד בפרק האחרון של הסימפוניה.

,,נוקטורן" — לטנור, קרן וכלי־קשת, היה גם אבליגאטו ותזמורת כלי־קשת. מיוצגת בנאמנות את סגנונו של בריטן. אין צורך לספר על מקומו המיוחד של בריטן בתולדות המוסיקה, בימי הסנוגות של המאה העשרים הוא לא נשבה לחידושי שיטת שנים־עשר הצלילים ולא לחידושים מדהיקי־לכת אחרים. ונשאר נאמן לסגנון המסורתי אך

הזמה וראשונה דבריו של הכורעת המופ של היצירה. סימפוניה מס. 3 הכוחות הקאמרי ובפעם הראשונה של מרינר ונוסח מודרני אחר, אך מעשיו מסויים, כמו יצירת קיים כ,,עידון מוסיקלי" יותר מאשר כחוויה מאד קטנה. כמובן הביצוע המצוין וההביצוע הגבוהות שלו [illegible]

הקונצרט הפתיח בביצוע מעניין של ,,עונות השנה" מאת ויוואלדי. יצירה שהיא צירוף של ארבעה קונצ'רטי פסקטים לכינור בביצוע כנר אחר; השנם בחר מרינר בדרך חדשה: הוא הועיד כל קונצ'רטו לכנר אחד. בביקורו הראשון, שהוא כרטיס־הביקור שלו, הסתכן המנצח ביותר על ההומוגניות בהאינטרפרטאציה של היצירה, וזאת כדי לתת לנגנים שונים הזדמנות להופעת סולנית. זכותו הגדולה של מרינר היא באי־התערבותו בפירוש האישי־סולני ליצירה. על אף ההבדלים בין ארבעת הסולנים, נשמעה היצירה כהומוגנית בגלל התמיכה שנתן לה מרינר בליווי התזמורתי בעל הקונצפציה הסגנונית הברורה. הגיצוח היה איפוא תהוט המקשר של היצירה. האוני לנגינת טובה של האנסאמבל ושל הסולנים: ,,אביב" חינני בביצוע דויד בראוזה, קיץ כופגם ומשב קצת בביצוע יצחק שולדמן, סתיו אופטימי בביצוע יצחק ראובן, והחורף חם (מבחינה אמוציונאלית) ומבריק מאוד בביצוע דורה שוורצברג. שנגינתה הווירטואוזית ,,גנבה" את ההצגה. בכך הפתיים קונצרט בהנה שהופיע בו מנצח גדול ומיוחד במינו.

מסע אל פולחן האביב

מחול
מאת גיורא מנור

תמי צפריר ואוהד נהרין ב,,פולחן האביב" — כוריאוגרפיה: רוני סגל — ב,,בת שבע"

[illegible]

...סוף במבצע. אוסרה אליקים־דרונן ורוני סגל אינן פנים חדשות. עבודותיה של אוסרה אלקים כבר הוצגו בלהקת ,,בת־שבע" ובלהקות אחרות. ואת הופעותיה של רוני סגל ראינו לא פעם היא עבדה ככוריאוגראפית לא רק בישראל.

ב,,מסע אל ,,שום מקום" של אוסרה אלקים עוברים לכמי הזוגות (רינה גלוק, אסתר נדלר, רוברט פוסמר ודוג'ר בריאנט) את הדרך מן הלידה אל הבגרות ואל המוות, שהוא כנראה ,,שום מקום" שאליו מוליך המסע. הזוג הצעיר (אסתר ורוברט) ,,חיים" בבית דיוריעיגול, והזוג הקשיש (רינה גלוק ורוג'ר בריאנט) במעין פיראמידה. אנו רואים ואריאציות רבות על יחסי משפחה, אהבה וחרדה, כמה מימנטים מצחיקים, כמה רגעי אושר והרבה עצב, בתערובת שיטמת ,,החיים". הינו של המחול בצורותיו, ויש בו מומנטים המאירים יחסי־אנוש ומצבים. התחלת הריקוד איטית במקצת, אחר־כך הוא נעשה מעניין יותר ולקראת סופו גובר ה־פתח. המוסיקה של לוצ'יאנו בריו כבר שימשה רקע למחולות אחדים; מסקול פיקה זה של קולות אנוש בלתי־מובנים. ציורים וקולות, יוצר אווירה אך אינו כופה מקצבים, ומובן שהוא מושך כוריאוגראפים, ובריו הוא הפסק תראשי של מוסיקת מחול מודרנית. אולם הקולות המוכרים מעלים אסוציאציות מיצירות אחרות ונדמה לי שהכוריאוגראפית לא התכוונה לכך.

לאשרה יש המצאות תנועתיות עשירות, אולם להפתעתי היא חיתה חזקה בעיקר ב,,מחלכים" מיטוסים, כמו הצעירה האיטית־חגיגית של הארבעה דרך מסגרות התפאורה או לאורך בד הרקע. כשורת של ילדים נפחדים ביער. בכמה מקומות חוזרת התנועה לאחור כקטע שנמתח ואחר־כך חוזר לצורתו הקודמת או כסרט המוקרן לאחור. זה רעיון תנועתי ופסיכולוגי מרשים.

המחול הזה מסווג בתחום הריקוד הדראמאטי־פסיכולוגי. יש בו שימוש נאה באבזרי בכה. כמו בסצינה שבה נוגעים הרקדנים בידיהם בבד־הרקע ומפעילים מעגלי תנועה המזכירים גלים באגם או לקראת הסיום. כאשר פניה של אסתר נדלר, החוזרת אל ,,בית ההורים" שמשמאל, [illegible] תקופה במראה.

נראה לי שאין בריקוד [illegible] די ואריאציות על האלמנטים [illegible] תנועתיים. החוזרים לעיתים [illegible] בע פעמים בזו אחר זו [illegible] ניואנסים.

הופעתה של רינה גלוק [illegible] למהול כימוד דראמאטי. [illegible] פסיכולוגי ואוטוריטה ביתית [illegible] רקדנית מנוסה.

בסיום המחול מתגלגלים [illegible] דנים אל מחוץ לבמה, הנשאר [illegible] ריקה זמן מה עד שיורד המסך [illegible] לאט, סיום פשוט ומרשים ליצירה המעניינת. נראה לי שלאחר [illegible] צורים מסויימים בחלקו הראשון של המחול הזה וליטוש כבה [illegible] טים בו הוא ימצא את מקומו הראוי ברפרטואר הרגיל של הלהקה.

בחלק השני של ההופעה [illegible] גה יצירה חדשה לצלילי ,,פולחן האביב" של סטראווינסקי. יצירה זו, שעוררה סערת כאשר הושמעה לראשונה, נשמעת כיום מלודית ובעלת מבנה ברור. הכופה [illegible] עצמו על מי שמעז להתמודד אתה. אם בשיא המוסיקאלי היצירה ירדה לפתע אפלה [illegible] חבמה ודבר לא התרחש עד [illegible] התחיל פרק חדש, מקרה מוזר [illegible] של חוסר־תקשורת בין המחול [illegible] מיסיקה.

עולם האסוציאציות הקשור ,,פולחן האביב" נע בתחום הקמאי של פולחן, כוחות הטבע [illegible] דות המאגיים של האלילות. [illegible] נא היא מסגרת לניסויים נוע[illegible] ולהתמודדות עם יצירות. רוני [illegible] מבססת את המחול שלה על [illegible] פילוסופי השאול מעולם התסי[illegible] — הדואליות בין החיים והמ[illegible] שמקורם היצרי המשותף הוא אהבה — אך גישתה איננה נועתית. היא נשארה בתחום צורות האורגאניות־צמחיות אהובות עליה, שאין בהן פרא ויש בהן רק מעט הרשנית [illegible] ריות.

מהנה מאוד היה לראות הקבוצה הגדולה של הרקדנים צעירים מאוד, דור־המשך [illegible]

[illegible]

אוסף אמנות מושגית

מאת ניצה פלקסר

תערוכות

[illegible]

זאן פייר רינו — פרספקטיבה משתנית ועציצים

דבר יש באמנות מגמות קוטביות המצביעות על קיומם האמביוואלנטי של העצמים הפיסיים. כמעט כל אמן מזוהה עם אנטי־טיפוס, כמו ,,המיתוס האישי" או ה,,ספיכו־אובייקטים". בגלל ריבוי התחוויות קשה לפרט את כולן ולא כל אמן ראוי שיזכירו אותו, על כן איחד את הדיבור לחשובים שבהם ובראשם פאול בורי, שעבר את הסוריאליזם והניופיסט, ופנה למישבי התנועה בין חיצובות והניידות. בעיני בורי ניתממש הקיום הפיסי של החפץ במשקלו ובכוח הגראוויטאציה הפועל עליו. ,,האמנות בעקבות המדע" איננו רעיון של המאה העשרים. הוא קיים כבר ברישומיו של ליאונרדו דה־וינצ'י. השילוב בין התיאוריה והצורה קיים בעבור דורותיו של פנמרנקו: דמיון בצד טכנולוגית.

בת המוזיאון, ונדמה לי שהיה זה האירוע המושגי הראשון במוזיאון. עמדה ברורה יותר כלפי החפץ שבו הם מטפלים נוקטים כריסטו ואולדנברג. אם כי גם מגמתם לשנות תפיסות ועמדות פרספקטואליות ומפני קוצר היריעה לא נפרט את תרומתם לאמנות. טוב לראות שהם נכללים באוסף הקבוע של המוזיאון.

לא יכולתי להתפעל מן הייצוג של האמנים הישראליים. מכלל זה יוצאת עבודתו של מיכאל דרוקס, האריזה לוונוס שנהפכה לפסל סביבתי מעניין.

לסיום, קשה לי להצביע על מוקד אחד בתערוכה. לא יכולנו למצוא את הקשר הרצוף בין הגישות שהוצגו. ייתכן שעדיין אי אפשר להבחין בו, בגלל חוסר פרספקטיבה של זמן, וימים יגידו.

זכרון לא. אשהיים

(רישומים ותחריטים של אשהיים בגאלריה הקטנה בירושלים)

במלאות חמש שנים לכותו של אשהיים מתקיימת תערוכת־זיכרון זוטא של עבודות מעזבונו. אשהיים עלה לארץ בשנות הארבעים מגרמניה, שבה ספג את הערכים האקספרסיוניסטיים שהם סימן היכר של עבודותיו. שלא כחבריו בקבוצת ה,,גשר" בגרמניה אשר עסקו בעיוותי צורות כמחאה חברתית וכיוונו את ראייתם לגילויים נוקבים, מיתן אשהיים את חריפות הביטוי והעניק לעבודותיו גוון אישי ומעודן יותר.

סגנולותיו ניכרות בייחוד ברישום ובהדפס המקורי. הוא מדגיש את היסודות הצורניים האובייקטיביים המובעים בעיקר בקו. באמצעות הקו מציג האמן פרטים דקים, כמעט אינטימיים בתנוך־יד הססני אך בעל נוכחות.

חלק מהנופים והאטיודים והדיוקנים המוצגים בתערוכה מוכרים יותר מאחרים, וכמה עבודות גרפות היזורות ובאנאליות.

החלק המפתיע שבתערוכה הוא רישומי העירום ותחריטי העירום, המגלים צד שלא הכרנו עד עתה באישיותו של האמן. סקרנות וגישה מודרנית לקו ולנושא.

ניצה פלקסר

מיקבץ

מוזיאון תל־אביב, בבניין החדש עדיין מוצגת תערוכתו של מאקס ליברמן, כרזות מהולנד של אריק ברון ונוספו עליהם ציורים מאת פנחס קרמן, אחד הציירים הייחודיים החשובים של אסכולת פאריס, וגראפיקה תלת־מימדית ומולטיפלים מיצירותיו של ריצ'ארד סמית שזכה בפרס הגדול בביאנלה של סאן־פאולו ב־1967. בבית חלנה רובינשטיין רשמי מלחמה של יגאל תומרקין. ● במועדון ,,גילוא" בתל־אביב, תערוכת חמישים שנות יצירה של צבי שור המעון באקספרסיוניזם הצרפתי. בתערוכה ימי תל־אביב הקטנה ונופי פאריס של האמן, וכאילו כן עתה יוצר מיכחולו אווירה. ● גאלריה דבורה שוקו, רישומים של אמן חנצע איוואן שויבל ממוכיה, כי יכולתו בריקום איננה נופלת מיכולתו בצבע, אך הרישומים, שנעשו בתוך שדה חקרב, לא עברו את גבול הרפורטאז'ה ומתאימים לאיור יומן קרבי יותר מאשר להצגה בתערוכת אמנות. ● בגאלריה החדשה בתל־אביב מציג זיגמונט וולדמן, אמן ששהה שנים רבות בפולין, אף כי התגורר בעבר בארץ והיה תלמידם של אבני, סטימצקי ותתוך. בכמה מתמונות יש גיבוש צבעוני מעניין, באחרות לא עבר הצייר את גבול הקישוט. ●

הוצאת מרקלין (ליד עקד)
הופיעו:
"אנדרתא"
מאת
סימצ'ו איסקוב
מבחר שירים של המשורר היהודי־בולגרי
(עברית: רפאל אליעז)
*
"בובה ליאונדס"
מאת
א. ירושלמי
פואמה על רקע מלחמת העולם השניה ביוון
להשיג בחנויות הספרים הגדולות

ק. ג. יונג
הפסיכולוגיה של הלא־מודע
הספר בא להשלים את ,,האני והלא מודע" שכבר יצא לאור בסידרה זו: ספר זה עוסק בעיקר בצד התיאורטי של תורת יונג, המוסברת בהקבלה לתורותיהם של פרויד ואדלר.
11.— ל"י
הוצאת דביר

מוסד ביאליק • מדור ההפצה
הנהלת
האנציקלופדיה החינוכית
מודיעה
כי נסתיימה הדפסתו של כרך
המפתח המפורט של הענינים והאישים המובאים בחמשת כרכי האנציקלופדיה והמאפשר למעיין למצוא בקלות כל נושא שהוא נדרש לו
חלוקתו ללא תשלום לחותמים, שהשלימו קבלת חמשת הכרכים, תתחיל מראשית חודש מארס (חותמים ששינו כתובתם מתבקשים להודיע מיד)
30 ל"י הוא מחיר המפתח ללא־חותמים
חותמים חדשים יקבלו את המפתח יחד עם חמשת הכרכים במחיר הקודם — 180 ל"י עד סוף שנת־הלימודים תשל"ד
*
מוסד ביאליק • מדור ההפצה • ת.ד. 92 ירושלים

הוצאו מן הארכיון

מיהו שווייק

מאת
יורם ברונובסקי

עם מותו של מאיר מרגלית ז"ל נדמה לרבים כי עיני־רוחם את הדמות שהשחקן המנוח נעשה כמעט מזוהה עמה ברבות השנים, דמותו של החייל הטוב שווייק, שמרגלית גילם אותה מאות פעמים במשך יותר משלושים שנה. קשה לשער שמי שראה את מרגלית בתפקיד שווייק יוכל אי־פעם להשתחרר מזיהויו עם החייל הטוב וזיהוי זה הוא מעבר לתפקיד הביטחוני; עצם הופעתו, הבעת פניו של מרגלית אמרה תמיד: שווייק. זכור לי שראיתי אותו בתפקיד מיסיה דורדן ב„גם הוא באצילים", ולא יכולתי להשתחרר מההרגשה שיש כאן סגם, והוא בכך ששווייק משחק תפקיד שאינו לפי טבעו. שווייק הוא דברים רבים כאור אך דבר אחד הוא בוודאי לא: עשיר זה בקרוב הכנסה להיראות כאיש אצולה.

שווייק שהיה לקניינו של מרגלית פרץ את מסגרות האירוע המסויים שבו הוא מתגלה — היינו: הצגת תיאטרון — עד שמעטים זוכרים שהוא דמות במחזה שכתבו מקס ברוד והאנס רייטאן ועוד פחות זוכרים שמחזה זה עובד לפי ספרו של הסופר הצ'כי יארוסלב האשק. הכל שמעו על שווייק, כמעט איש אינו יודע דבר על האשק ורק מעטים קראו בשלמותו את ספרו „הרפתקאותיו של החייל הטוב שווייק במלחמת העולם" שחלקו הראשון הופיע בפראג בשנת 1921. ואין פלא: התרגום העברי הישן מקוצר, רע ואזל מן השוק לפני שנים רבות. איש לא קם לדרוש תרגום חדש ומלא של הספר בן ארבעה הכרכים. אולי בעיקר משום כמאז מרגלית נראה שווייק כדמות תיאטראלית בלבד. וקשה היה לראות בו גיבור של ספר. אך האמת היא שלא רק בישראל מפורסם שווייק הרבה יותר מאשר מחברו ונחקק בראש ובראשונה כגיבור בימתי. לא רק כמחזה של מאקס ברוד עשה לו זאת אלא גם עבודתו של ברטולט ברכט, שלא רק עיבד את הספר עיבוד בימתי שונה מזה של ברוד ורייטאן אלא גם כתב מעין המשך להרפתקאותיו במחזהו „שווייק במלחמת־העולם השנייה".

עיבודו של ברכט (בשיתוף עם המחזאים גאספרה ולאו לניה) שנעשה בשנת 1928 בהפקתו של הבמאי הגדול ארווין פיסקאטור, היה חומר לאחת ההפקות הגדולות ביותר של התקופה ההיא ורישומה של ההצגה נשתמר בספרי־זכרונות רבים. תשומת־לב מיוחדת משכה התפאורה, שהכין להצגה הקאריקאטוריסט הגאוני גאורג גרוס, שתצלומים שלה מונחים עתה לפניי, דומה שואת התפאורות הטבעית האמיתית, שבה נע ונד החייל הטוב שווייק באודיסיאה הטראגיקומית שלו מעיר לעיר, ממחנה למחנה וממדור לאדון. במחזהו של ברכט עצמו, „שווייק במלחמת־העולם השנייה" גוברת כמובן הטראגיות על הקומיות, ואם בשווייק המקורי תוהים לעתים הקורא או הצופה אם עליהם לצחוק או לבכות; ב„שווייק" של ברכט אין מקום רב לתהייה כזאת. אמנם מתעורר ספק אם נכון היה להעביר את שווייק ממלחמת־העולם הראשונה למלחמת־העולם השנייה ודומה שיש כאן צריכה ברעיון היסודי: שוטר־החרש ברטשניידר, האוסר את שווייק בראשית הרומאן של האשק, נעשה במחזהו של ברכט לסוכן הגסטאפו. אך אנשי־הגסטאפו לא היו דומים לשוטרי־החרש הבטלנים של האימפריה האוסטרו־הונגרית, והיטלר, ששווייק הברכטי נפגש עמו בתמונת־הסיום של המחזה, אינו מעלה את החיוכים שהעלה הגנראל הגדול ששווייק של האשק שואל אותו אם אין הוא במקרה מר פורקרבק, פקיד בבנק „סלוויה" הידוע כבעל הקרחת המושלמת.

ברכט כתב את מחזהו בשנים הראשונות של מלחמת־העולם השנייה, בגלותו האמריקאית, בלי לדעת אל־נכון את ממדי השואה שהמיט ההיטלריזם על אירופה. הוא המשיך בקו הסאטירי הטרום־מלחמתי שהדגיש את האווילות והגיחוך של היטלר ומשטרו ולא השיג את מלוא אימתו. בקו זה נקטו גם סאטיריקאים אחרים, כמו קורט טוכולסקי שכתב סאטירות עוקצניות בימים „היטלר וגיתה" מעין השוואה מסבדור למדנית שהיתה משעשעת כאילו אילו היה היטלר באמת רק ליצן מתרברב. יתכן שברכט עמד לאחר זמן על אי־התאום בין הקו הסאטירי הזה ובין אופיו של המשטר ההיטלרי, ואפשר להסביר בכך את אי־העלאתו של „שווייק במלחמת־העולם השנייה" על הבמה בחייו של ברכט. המחזה הועלה רק בשנת 1957, שנה אחר מותו של ברכט. לפרשת ההתגלגלות של־שווייק־דרך־ברכט כדאי להוסיף את הערתו של מרטין אסלין בספרו „ברכט". לפיה סיגל ברכט לעצמו את „הגישה השווייקית" ועשה אותה לתכונתו האישית (שהתגלתה בפרשת חקירתו בפני הוועדה לחקירת פעילויות אנטי־אמריקאיות ובפרשת יחסיו עם שלטונות מזרח־גרמניה) ולתכונתם של כמה מגיבורי הדראמות שלו: כאשי ב„אדון פונטילה ומאטי משרתו", השופט אצדק ב„מעגל הגיר הקאווקאזי" ואף גליליאו ב„חיי גליליאו" („כל הדמויות הללו הן דיוקני של ברכט עצמו במידה מסויימת, ומן הסתם כזאת היא גם הדמות השווייקית המושלמת ביותר של ברכט: אדון קוינר, גיבור אוסף האנקדוטות הקצרות שברכט התחיל לכתוב אותן בשלהי שנות העשרים לשם הצגת גישתו לבעיות של התנהגות ומוסר". כותב אסלין בפרק „ברלין 1924—1933"). ב„גישה השווייקית", או אף ב„פילוסופיה השווייקית" רואה מרטין אסלין התנהגות שעיקרה „שרתנות אירונית" (ironic servility).

אבל מי היה שווייק „האמיתי"? ומי היה יארוסלב האשק, יוצרו של שווייק זה? שתי השאלות התלויות זו בזו נשארו אפופות בסתורין. ידוע שהאשק נולד בשנת 1883 ומת אחרי ארבעים שנה, בינואר 1923. יש עדויות רבות לכך שהוא בילה את רוב שעותיו בבתי־הקפה ובבתי־המרזח של פראג, ובייחוד בפונדק Zum Kelch (אפשר לתרגם: „בסימן הגביע"), שבו עשה שעות רבות גם החייל הטוב שווייק ואשר בין קירותיו (על אחד מהם היתה תלויה תמונה של הקיסר פראנץ יוזף, שעליה חירבנו הזבובים) „החייל הטוב שווייק עולה על בימת מלחמת העולם", כשם הפרק הראשון של הספר (מעניין: האשק השתמש בנוסחים תיאטראליים, כאילו חזה מראש את תהילתו התיאטראלית של גיבורו).

האשק היה בחייו בוהמי, וכל שתיין זקוק לחברה, אך קשה לכנות את האשק איש־חברה או אפילו איש רעים. לא היו לו ידידים ממש, כאלה שאתם היה „רציני" לגמרי ולפיכך מצומצמות הן העדויות „הרציניות" עליו. מכריו היו אורחיו הקבועים של הפונדק „בסימן הגביע" וכמה מהם תיארו ב„שווייק" שלו, כמו הפונדקאי פאליבץ המסכן, שבעוון העלבת הקיסר („הזבובים חירבנו על הוד־מעלתו") נגזר עליו מאסר של עשר שנים (שווייק מודיע את דברי גברת פאליבץ המתייפחת: „קיבל... עשר... שנים... לפני שבוע", ואומר: „נו, אז שבוע כבר יצא"), שהיא דיוקן נאמן של בעלי „בסימן הגביע". בין שותפיו הקבועים של האשק לכוסית היו כמה סופרים ואמנים, וביניהם יש להזכיר את הסופר קארל ואנק, שעתיד היה להשלים את כתב־היד הבלתי גמור של „החייל הטוב שווייק". הוא היה נאמן להפליא לדרך־כתיבתו של האשק, ורק שווייקולוגים מתקדמים ביותר מרגישים בהבדל מסויים של נימה בין שווייק של האשק ובין קטע־ההשלמה (התופס את רוב הכרך הרביעי) של ואנק.

עניין זה מביא אותנו לכור המחצבת של האפוסיאה השווייקית: שולחן של פונדק. האשק ישב ראש לשולחן בוהמי כזה, שסביבו התגבש, כפי שקורה לעתים קרובות במצב כזה, סגנון־דיבור מסויים, נולדים נושאים החוזרים ונישנים ונוצרות עלילות ודמויות דמיוניות. בדרך של מעין „יצירה קבוצתית" כזאת, שהמוכשר שבינצריה מפתח את עלילתה ונושא את דברה לעולם, נוצרה גם דמותו של המלך אובו בקרב חבריו־ללימודים של אלפרד ז'ארי (אחד מהם תבע אחרי שנים את זכות היוצרים לעצמו, והאשים את ז'ארי בפלאגיאט). נמצאו מבקרים שהשוו את שווייק למלך אובו במהלך הוויכוח „מיהו שווייק", אך נראה שזאת השוואה מוליכת־שולל. המבקר הצ'כי ואצלב צ'רני, שדחה אותה, ציין ששווייק הוא ניגודו של „טיפוס אובו": הוא התגלמותו של „האיש הקטן" המחפש דרכי התגוננות מפני האדונים הגדולים והמטומטמים נוסח מלך אובו! אין ספק שיש בשווייק צד של סאנצ'ו פאנצ'ה, משהו מן ה„פיקארו", המשרת הפיקח של האדון המטומטם, אלא שזאת פיקחות מיוחדת־במינה, כשם שטמטומם של אדוניו השונים של שווייק מיוחד במינו. עיקר ספרו של האשק הוא הייחוד של הפיקחות השווייקית (שאף הגדרתו של אסלין „שרתנות אירונית" אינה ממצה אותה) והזהיר בטיפוסים, ומכאן שאינטרפרטאציה של הספר כסיפור פיקארסקי עשויה להביא להתעלמות מן העיקר. בעיניי „החייל הטוב שווייק" מתקרב יותר מכל ספר אחר שקראתי לאותה אנציקלופדיה של הטיפוס האנושי שעל כתיבתה חלם פלובר.

אך נחזור להאשק. אנו רואים אותו בחברת ידידיו ליד שולחן ב„סימן הגביע", מספר סיפורי־פונדק מוצלחים במיוחד. הוא ידוע במעגל כ„איש הספרות" ואחדים זוכרים שבנעוריו המוקדמים כתב שירים. בשנות הפונדק הללו, בין 1905 ל־1914, הוא מפרסם מדי פעם סיפורים בכתבי־עת, ביחוד פרקי סאטירה, ואם כי איש אינו מתייחס אליו ברצינות יש לו כמה חסידים: הוא מוכן לספר לכל אחד סיפור משעשע תמורת כוס בירה. עורכי העיתון הסאטירי „קאריקאטורי" שולחים שליח לפונדק וזה רושם מפיו סיפורים הנדפסים אחר־כך בעיתון ומאפשרים לו לשכור על האכראי שלו אצל הפונדקי. כך הוא מחבר גם את „החייל הטוב שווייק". ראדקו פוטליץ מביא בביוגראפיה שלו, „יארוסלב האשק", את זכרונותיו של איש ששמו קלמנט שטפאנק, שהאשק הכתיב לו את „החייל הטוב שווייק":

„היה לעתים שהוא הכתיב לי בפונדק אצלי ובאותו זמן שוחח על דא ועל הא עם הסובבים. בנסיבות כאלה היה עליו לבקש מבנו לחזור על המשפטים שוב ושוב".

בשנת 1911 הופיעה בפעם הראשונה, בסיפורים הנדפסים בעיתון „קאריקאטורי", דמותו של חייל ששמו שווייק. אמנם כן, שווייק הנראה לנו כבר כאי־אפשר להפרידו מאירועיה ומאווירתה של מלחמת־העולם הראשונה, נולד שלוש שנים לפניה, וכבר היה מצויד בכמה מסגולות־היסוד שלו, כמו הנטייה לספר מעשיות („זה מזכיר לי מעשה בשומר־היער שגר פעם בכפר ... על יד נהר ..."). אך שעתו הגדולה של שווייק היתה בשנת 1921, כאשר התחיל האשק לכתוב את הספר שעתיד היה להנחיל לו (לשווייק, לא להאשק) את התהילה. ימי מלחמת־העולם עברו על האשק בשירות כביכול ב„לגיון הצ'כי", אך למעשה הספיק לבלות את ימיו בבתי־המרזח של כמה ערים ורכש בהם את הידע העצום שלו בפכים הקטנים של „החרבון הגדול", כפי שכינה המלחמה ב„שווייק".

מ. מרגלית ז"ל
בתפקיד שווייק

בין סופה של המלחמה ליום התחלת העבודה על „החייל הטוב שווייק" קורה מאורע מדהים למדי: האשק, מבלה־עולם בוהמי, ספקן ואירוניסט מושבע, מתגייס, אחרי מהפכת אוקטובר, לצבא האדום ומתמנה לתפקיד בכיר במערכת ההסברה שלו. הוא מתייחס לתפקידו ברצינות ובהתלהבות וכותב תעמולה קומוניסטית בכמה שפות. הוא כמו מנתק את כל קשריו עם ארצו, ו„הלגיון הצ'כי" מוקיע אותו כבוגד. אך בצד עבודתו הרשמית בצבא האדום הוא רושם סיפורים (כמה מהם ברוסית) בנוסח הישן שלו, והנושאים הקבועים הם שוב גילויי־הטמטום הקטנים, הפעם בארץ המהפכה שאימץ לו, למראית־עין, למולדת. האשק לא החזיק מעמד זמן רב בעבודה „הקונסטרוקטיבית־המהפכנית". מקץ שנתיים עזב את רוסיה וחזר לפראג (ב־1920), לאותם הפונדקים ולאותם הידידים. בשנת שובו פירסם כמה סיפורים וכתב קומדיה גרוטסקית בשיתוף עם העיתונאי היהודי־גרמני־פראגאי, אגון ארווין קיש („הרפורטר המטורף"), „מפראג לבראטיסלאבה ב־365 ימים" (לאדאפטאציה ישראלית שלה אפשר היה לקרוא „מתל־אביב לחיפה ב־365 ימים"). אך מה שחשוב מכל: בתחילת 1921 הוא מתחיל לכתוב — ליתר דיוק: להכתיב — את האפופיאה השווייקית. שום מו"ל אינו רוצה לפרסם את הכרך הראשון. צ'כוסלובקיה קנתה את עצמאותה זה מקרוב, והיא מוצפת גלים של מה־שיקרוי „פאטריוטיזם חסי", והנה מציג האשק גיבור שהוא „אידיוט גמור" ונוסף על כך גאלריה של טיפוסים צ'כיים לגמרי לא ברוחו של הפאטריוטיזם הזה. האשק מימן בעצמו את הוצאת הכרך הראשון. הספר זכה לפופולאריות לא־מעטה, ואת הכרכים הנוספים כבר הוציא מו"ל ידוע. פרקים אחדים הופיעו בעיתונות ושם צדו עיני של מאקס ברוד. ברוד השווה את הספר ליצירותיהם של סרוואנטס ושל ראבלה. שווייק קיבל ממדים של דמות אגדית. היה למעין גיבור עממי. הממסד הצ'כי החדש לא ראה זאת בעין יפה. הנשיא תומאס מאסאריק תיעב את הספר והצבא הצ'כוסלובקי אסר על חייליו לקרוא אותו. על כל פנים: תהילתו של שווייק היתה מובטחת.

השאלה היא אם מובטחת גם ההבנה למה שביקש האשק להציג בדמותו של שווייק. בסוף־דבר לכרך הראשון כותב האשק: „אינני יודע אם הצלחתי להביע בספר זה את מה שרציתי. שמעתי איש אחד אומר לחברו: אתה טיפש כמו שווייק, וזה מעיד על היפוכו של דבר". כמובן שהבנת הספר כפשוטו היא אי־הבנה גמורה. אך התשובה לשאלת „מיהו שווייק" אינה קלה ופשוטה. היו שצידדו בראיית שווייק כגיבור עממי, פיקארסקי, מעין סנצ'ו פאנצ'ה או טיל אוילנשפיגל. אך דומה שעמוק יותר הוא הפירוש הרואה ב„שווייק" קוטב קומי של אותו העולם המכונה בשמו „קאפקאי". האשק וקאפקא — בני אותו הזמן ואותה העיר — מטילים את יצוריהם על הניגוד שכל־כולו מודרני: האדם הבודד מול המנגנון הגדול, האנוש מול המכונה. באחת הסיטואציות האפלות של העיר המאגית פראג נפגשים יוזף שווייק ויוזף ק. ומזהים זה את זה כיושביו של אותו העולם המטורף, הגרוטסקי, האכזר והמופלא.

אדון רוצח

אדון רוצח גר בקומה מעליי. אדון רוצח עם שערות לבנות ומכנסי קורדרוי בלויים מקופלים. כאילו שאולים. בלילה אני שומע אותו [illegible]

שני סיפורים

מאת אביגדור פלדמן

של ריאות. אני מקבל אותם במתנה, בצורה של קטעי בכי חנוק. אני אוסף את האוויר ואני אוסף את האור עד שיש לי די ואני עושה לעצמי חדר. בלי גאווה אני מעיד על עצמי שאני מומחה לחדרים, כמעט מהנדס, אם כי אין לומר שלא מתרחשות תקלות לעתים. [illegible]

מאקס ליברמן: גבי ליברמן קוראת, על כיסא בגנו בוואנסה (1922) (מהתערוכה במוזיאון תל־אביב)

חדרים

בעקבות הקול הגדול

[illegible]

בארת - להסבר או לשריפה?

(סוף מאמר 1)

[illegible]

קשה להשתחרר, גם אם בדיון על ה„לשון" (נורמה כללית, מכוסדת) וה„סגנון" (סימן מיוחד אשר לאישיות הסופר), נוטלת חלק בראש האובייקטיביות המדעית של הבלשן. אולם ב„דרגת אפס" יש תיאור היסטורי־התפתחותי. הלשון עומדת ביחס ברור לתקופה ולמעמד השליט בה. תחנות ההתפתחות נקבעות על־ידי תחנות פוליטיות־סוציאליות מובחנות. בארת מקבל, איפוא, בחלקן את השקפות מארקס ובחלקן את אלה של סארטר (על חופש הבחירה של בעל ה„כתיבה" ומידת האחריות שבבחירה זו מטילה עליו).

בארת הסמיולוג חושף ב„מיתולוגיות" את הזיוף שבו כתעטה החברה בכות המיתוסים שלה. אלה משמשים לה אמצעי לגניבת המשמעות האמיתית של העובדות. ראשית, המיתוס הוא מסודת, אשר בדמות אליגורית, מאפשרת להראות עובדה טבעית, היסטורית או פילוסופית. אך המיתוס נעשה למיסטיפיקאציה — כלומר אחיזת־עיניים. וזו נעשית למוסכמה מקודשת בתחום הדעות והתמונות של החברה. בארת מגלה מיסטיפיקאציות אלה בתחרויות ההיאבקות, בציור לום חייל שחור המצדיע לדגל הצרפתי, באיקונוגראפיה של דמות פופולארית, בפאת־שיער רומית של גיבורי הסרט „יוליוס קיסר" ועוד.

כיוון שלכל תמונה ומלה בסיפור יש משמעות סמויה או „בשורה" מתחת לשקר המוסכם, יש לגלות את הכוונה האמיתית. יש, איפוא, מיתוס־אלגוריה ומיתוס־שקר. תפקידו של „קורא הסימנים" הוא דמיסטיפיקאציה של השקר. שכן, לדעת בארת, לכל יש משמעות, ואסור להתעלם ממנה. אם מבקר קובע, למשל, שאין הוא מבין דבר במארקסיזם או באקזיסטנציאליזם כוונתו לחסל את השניים כחסרי ערך או משמעות. וזהו „עבודת משטרתית". זוהי גם פעולה ביקורתית שאינה שואבת את אשראתה ממניע אסתטי. זוהי דוגמה למיתוס־אלגוריה הנעשה מסיכה למיתוס־שקר.

אותו שקר מבוסס על „קוד" מסויים, שיש לפענחו או נכון יותר — לחשוף את השקר שבו. הסיעגות הזוה, לדברי בארת, מחייב: שינוי כיוון, כלומר מן הכיוון האנכי של המיתולוג אל הכיוון האופקי, המגשר את הסמיולוג. ובכן, שני עולמות, בשני מפלסים שונים: מן המיתולוגיה אל הסמיולוגיה. האנטי־תיזה, לתמהוני, אינה בדרגת, כי אם ממש במהות. הנה־כי־כן, מדע זה של סימנים משמעותיים הוא בתפיסת בארת בעל אידיאולוגיה ברורה, בלא שיוקע או ייפסל אותו אפריורי אידיאולוגי, שאינו מתיישב יפה עם האובייקטיביות המדעית אשר ל„פואטיקה של הסיפור", נוסח טודורוב (וגם נוסח בארת עצמו בגליון „קומוניקאציות" 8, שכבר הזכרתי).

קאלווה מסכם (עמ' 52): תיאור העירפול או הסטייה של האינטלקטואלים (כפי שהם מצטיירים בעיני הבורגנות הקטנה) היא מעשהו של המיתולוג, ואילו תפקידו של הסמיולוג הוא לראות במעשה זה

הקריאה בלבד, אין הם ניתנים לאמצעי החקירה ה„קונוטאציה", מפני שאין בהם מן הריבוי.

קאלווה מוכיר את נסיונו של ולאדימיר פרופ (ב„מורפולוגיה של הסיפור"), למצוא לסיפורי־הפולקלור הרוסיים סטרוקטורה משותפת. בארת דוחה נסיון תאחרה זה, בשם השמירה על ההבדלים המיוחדים לכל טקסט. מכאן שהאנאליזה שהוא גורס היא הרבה יותר מפורטת מזו של פרופ. בארת מבסס את ניתוחיו על „לקסי", יחידות הקריאה הקטנות ביותר שבטקסט, כדי להבטיח את הריבוי שבטקסט המנותח. אין הוא מפרש, מה הוא היסוד לחלוקה ל„לקסי". יחידה זו יכולה להיות מלה אחת או אפילו שם של סימור. שכן, העיקר הוא להגיע אל המשמעות הנעלמת, אל ה„טקסט השני". לכאורה, דומה גישתו לזו של הפורמאליסטים הרוסיים, אך למעשה פותח הוא לפני המבקר אפקים הרבה יותר רחבים.

תשובת בארת (המייחדת אותו בין הפורמאליסטים למיניהם) על השאלה „כיצד לדון בספרות?" היא: על־ידי כתיבה מחדש של הטקסט (הטקסט השני; ההיעדרות). בפסקנות בעייתית זו טמונות גם האפשרויות שהיו בנקודת מוצאו — הטקסט הספרותי לעולם אינו רק פונקציה ספרותית בלבד ובוודאי שאינו אינדיקאציה אסתטית בלבד.

אברהם שאנן

1) Roland Barthes — Le Degré zéro de l'écriture; Elemenis de sémiologie, 1953, 1964.
2) Mythologies, 1957.
3) S/Z, 1970.
4) "Communications", 8, 1966.
5) Sur Racine, 1963.
6) Le plaisir du texte, 1973.
7) Raymond Piccard — Nouvelle Critique ou Nouvelle Imposture, 1965.
8) R. B. — Critique et Verité, 1966.
9) Tzvetan Todorov — Poétique de la Prose, 1971.
— Littérature et Signification, 1967.
(היוה בהדרכת ר. בארת)
— Grammaire du Decameron, Mouton.
— Théorie de la Littérature, Textes des Formalistes russes, Seuil.
10) Lucien Goldman — Le Dieu Caché, 1959.
11) Louis-Jean Calvet — Roland Barthes, un regard politique sur le signe, 1973.
12) כבר דנתי דיון חלקי בשאלה זו (ב„משא"). בסדרת מאמריי: „בין הסופר למספרו — זהות או מאבק?" — סלין — מאלרו — ס. יזהר".
13) George Poulet — Etudes sur le temps humain, 1949.

מכתבים ותגובות

גרוטובסקי וקלדרון

רשימתה של מיכאל גוברין „התיאטרון של אתמול חתג של מחר" („משא", 8.2.74) היא אחת מרשימות־התיאטרון המעניינות ביותר שקראתי בעת האחרונה וראויה היא לשמש נקודת־מוצא לדיון על עתיד־התיאטרון. הפעם ברצוני להעמיד את הקורא על שתי טעויות שחלו ברשימה.

נאמר שם: „הקהל הציץ בזירה קטנה וחזה בהצגת „התיאטרון העני" מוורוצלאב, „הנסיך קונסטאנט", עיבוד על־פי מחזהו של קאלדרון דה־לה־ברקה, „החיים הם חלום"".

ובכן: מדובר במחזהו של קאלדרון דה־לה־ברקה, „הנסיך הציב" (או הנאמן). שם המחזה במקורו הספרדי: El principe Constante; באנגלית: The Constant Prince; בצרפתית: Le Prince Constant.

אילו עיינה הכותבת במחזה זה לא היתה מכנה אותו בעברית בשם „הנסיך קונסטאנט". אני מניח איפוא שהשם הצ'פתי של המחזה הוא שגרם לטעות.

המחזה שהועלה בידי גרוטובסקי אינו עיבוד על־פי מחזהו של קאלדרון „החיים הם חלום", הסצנאריו של „הנסיך הציב" שנעשה בידי גרוטובסקי, מושתת על תרגומו הפולני של יוליאן סלובאצקי למחזהו של קאלדרון הנושא אותו שם. לא קראתי את הסצנאריו של גרוטובסקי אך מן ההקדמה של לודביק פלאזין לתוכניית־ההצגה אפשר להסיק שגרוטובסקי הכניס לסצנאריו שלו כמה מוטיבים מ„החיים הם חלום", שהוא המחזה הידוע ביותר של קאלדרון ושאחת הדמויות המרכזיות בו הוא באזיליו מלך־פולין.

ישראל גור
ירושלים

עם עובד - תרבות וחינוך
הופיע בסדרת ספרית מן המוקד
דוד בן־גוריון ומדינת ישראל - א. וולפנזון
פרקי הספר:
חדרך למדינה, בן־גוריון בראש המדינה העצמאית, בן־גוריון באופוזיציה, רפ"י ומאבק הבחירות, בן־גוריון ואיחוד תנועת העבודה.
עומד להופיע בסדרה זו:
יומן בעת מלחמה - שלמה כנאי

ספרית־פועלים — ספרים חדשים
רוסאריו קאסטיאנוס
באלון קאנאן
אחת הספרויות המהוגנות בספרות המכסיקנית החדשה, מפענחת בחכמה ובעיצוב אסתטי עדין עולם ילדות רווי מגייה, פחדים ואמונות, יצרים מעשים בתוך תרבות עתיקת־ימים. המחברת מכהנת כשגרירות מכסיקו בישראל.
יבינה מיילר
ההרמוניה החברתית
מישנת פוריה, מגדולי־יוצרי האוטופיה הסוציאלית, מעוררת התעניינות מחודשת, נוכח התמורות והבעיות של עולם וזמננו.
בין הפרקים והדיונים: העבודה ה„אטראקטיבית"; הפאלאנסטר (היישוב השיתופי) וניהולו; עקרונות החלוקה של התוצר החברתי; תורת החינוך — „השבטים הקטנים"; יחסי המינים והדורות; פעילות, פנאי, מושג האושר; ועוד.
א. סולז'ניצין
יום אחד בחיי איוואן דניסוביץ
הספר שחשף לראשונה את אימת „מחנות העבודה" בבריה"מ. הספר שגילה לעולם סופר מחונן ואמיץ שזכה לפרס נובל והפך סמל למאבק לחירות האדם ולצדק.

הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ
אנתולוגיה של
הסיפורת העברית בשנות המדינה
ערך והקדים מבואות ד"ר אדיר כהן
מבחר מייצג של סופרי המשמרת הצעירה בספרותנו, בכרך, כארבעים סיפורים הלקוחים מיצירותיהם. לפני כל סיפור נתן העורך ביוגראפיה קצרה של המחבר, ודברי הערכה תמציתיים על כלל יצירתו. המחיר — 32.— ל"י
מילון חדש עברי - צרפתי
מאת מרדכי מ. כהן
מכיל כ־35,000 ערכים ראשיים. 792 עמודים. המחיר — 60.— ל"י
מילון עברי שימושי מא"ל עד ת"ו
מאת מאיר מדן
מילון של הלשון החיה, אוסף שקול ומעודכן של מילים שמשתמשים בהן כיום. המחיר — 40.— ל"י
מדריך לציפורי ישראל
מאת ראובן ענבר
408 מיני העופות שנצפו או נלכדו בארץ עד לזמן האחרון. 368 עמודים ועוד 8 לוחות צבעוניים. המחיר — 28.— ל"י
מדריך לתייר מסביב לעולם
חומר מעניין על יותר מ־100 מדינות, בכל חלקי תבל. בספר כ־220 מפות ואיורים. המחיר — 24.— ל"י
ד"ר ח. צ. כנר
ידיעת העם והמדינה
ספר־עזר חדש לתלמידי הביניים ולנבחנים פנימיים וחיצוניים. המחיר — 9.— ל"י
לתשומת: בחנויות הספרים בארץ או על ידי משלוח המחאה להוצאה (ת.ד. 4810 תל־אביב) והספרים יישלחו בדואר.

24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות

מבחר

טלוויזיה

ו׳

15.00 — „משפחת פרמי״. — „איש יהסה־הציבורי״.

15.25 — „לקראת שבת״.

21.10 — „כרם קולנוע״ — „הברדראקי״ עליצי הי של אדמה רוסכו, עם הנרי פרד ובאלה פאהרס.

23.00 — „צלילי לילה״ — דוגסקי, פרקימקולה מתוך „מגלת המחזיבי״, „הי אניפוסי״. מנצח: קלודיו אי. סולנים: ראשידת אנגובי לי פקורלה, עם המקהלה הי זרח הסימפונית „רומאי״ של הרשות השידור האיטלקית.

ש׳

10.00 — „בידור לילדים״.

10.30 — „כרם קולנוע״ — „אולי הוזר סמי״, מאת פוציו, התמונות יהודה גוראריה, צי אל שפר, פוספיק ארנון, אורי ואחרים.

11.50 — „תעודה״ — „ציר״

די הויגואר ריקי״, פלאגוגוליב (הר קר מאובנים) יוצא לחקור מאו׳ בנים בנהר גרין שבויוטה, ומנסה להשיב על השאלות כיצד חיו הדינוזאורים, מה היה מבנה גוי פם וכיצד הגנו על עצמם.

★ 20.00 — „המבדילי״ — „חור דש טוב״. תאריכים, שירים ופי פורים לחודש אדר. מנחה: מרדי כי פרימן.

★ 21.10 — „איירונסייד״ — „גדב לי היום (חלק ב׳).

★ 22.00 — „מבט מפורבי״.

★ 22.50 — „בידור הו״ל״ — תיאטרון כף. 10 (תכנית שניה). משתתפים: כותנה, להקת „אנטב הודה״, מירי כאלטיה ואחרים.

ברדין

שישי

★ 20.00 — „דיוקן״ — כאיר יערי, האב הבייסד. על כאיר יערי הוגה הדעות, איש ההתיישבות והמנהיג (ב).

★ 21.05 — „קונצרט ליל־שבת״ — מיצירות לאונרד ברנ־שטיין. „תקופת החרדה״, סימ־פוניה לפסנתר ותזמורת (סולנית: פנינה שפירא; כנצח: וילם פאן אוטרלו); בהלות סימפוניים מתוך „סיפור הפרברים״ (התזמורת הסימפונית של סאן־פרנציסקו בניצוח סאי אוזאבה); במחזמן: קטעים מתוך הבלט „יצורי פרומר תאוס״ (התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניצוח זובין מהטה) (א).

שישי

★ 11.05 — „המסך עולה״ — „מאדם ליגורי״, מאת תובאס מאן. תרגום, עיבוד וביכוי: מיכאל או־הד (א).

★ 12.05 — „מהחקרת ב, פתי־גה בי ד.צ. 60״ — עורך: דוד ויזר (א).

★ 13.05 — „שאלות אישיות״ — יעקב אגבוה, עם יותם צפריר — משפט קשה בלהבות שבהרי ימים, התנדב להיות במלחמת יום־הכיפורים ולימים כעצן יהי־ עיתהארץ (ב).

★ 17.30 — „משירתו של נתן אלתרמן״ — (ב).

קולנוע

ירושלים:

★ „הזוי עם פיויטין״ (גין) — הכהל... הראשונה הנצחית. התזורת שוב דוגב — להבאת תבל. הורידה פאר שפאלאצב... בה לת, עד כלפני 35 שנים (ג), הבהארת ודראמה אישית על רקע „ריאקציוני לא בפסו״ על בלוגבה האורחים, הבכוססת על כפירה רכי הבכר של מארגארט מיטצ׳ל.

★ „מגבוהות התופשי״ (אורין) — סרט־רגול מהתכב ובהתק, בן כפלה גיו ונסות הרים זוקים על הצינות המצורכבת על כימי „הנץ במאלמה״ ניתן באן לסוגה אפיגו שכוחות מסודיות. הסרט בכהנה באמת, להבדיל כבסרטי־ריגול קונטריים המקובלים כיום.

★ „היהבביבי״ (סבירי) — כבשר הטוספאלוזי על פידריקו פליני על הקרקס של אתמול. פליני, שבולל על רוח הקרקס, רודף כאן אחרי הברמיב ההכוב ביותר על הקרקס, הנקיה נעלם הוא. מה קרה לליצ־נים הגדולים? היכן הם? ויכן הי מבשיכים? כבר אצל צ׳אפלין, זה צוצב באודיבאהר. אולם שלא כבו אצל צ׳אפלין, הליצן הוא „בהוך״, היא אינו מייבב אותה, הכוכה.

תל־אביב:

★ „סקירפיו״ (אופיר) — ברות בלר. עבים, על פי התמורות השר בה של התקנים כוזבים בסרט כתה הלקלק ואפילו בתניע, הבעיה היא כי בתוכו זה בכולא ברפיונות כמטא־פטאטולוגיים יפילסים כי יאה יותר לדימון, בבאן — הת־בפשות להיות ופכבנה מפורטת וילדהוב. בכך הכל, באתורי הי בכוונה הדיש — נסיון להמכבה הייבס בנוי להגר בפוגה בצאיר היה יורד.

★ „קוב באהדי״ (מנה) — פאורד דיה בוסיליות, כבעם סבבית, על תבפורה של המערב הפרוע — ללא צל של כאשירה. כרם יקפא׳ דהב, שגם אם אינו הכוב ביותר אך כהכתו ביותר, הוא בלי ספק הורוד בכינה ובהנה.

★ „איזה מין עהודה״ (פאר) — קומדיה דראמאטית אדמית ר בריקת על גריגולי יהשי כבשפחה בגידוליה, כהבברכה הכדרדי צה בלא מבפשה כפירה בין כשהבה הרוצה להורת בלתי בית יבין ילד אינבלינבוי בן 14 עבם יותר כרי „יהכפי יבפוי״ קצת פאות כדי הנבכבה הביבית יהיה עם זאת — כרם שלא היתוי בוהור עליו.

★ „ביאדי ואריק״ (אלנבי) — כרוטה בנוח, הבשאר בי התוים יצירותנות כג׳ כי — על רקע עוד בזריס הן ליגה קובפליקציים הביהרים ובפיפודי גיים. אך בבירה שהרברים הי הבוברים הליו לא יפגשו בסבנה, שהוא מיבהו קם. הם. קורך די פלדה.

★ „היאה״ (תכלת) — כאבנו על אדם מבוצע של יכוני נגד כבלצה בבניה. כרם כבויים עם הולכות־ההשבה השובות והבור רוב, כבמצב היבב באמצעים צנר פים. מלבד היותו כרם מותק ריהוי ובחונה, זהו גרם ויוקש בהולם — שילוב בויר.

★ „קיר בללי״ (צריה) — תהתר שיה היא שרצה את אבות המכורב הפרוע — ובכך הכרים הם כשבים באמת, הוא לביני והבנביו ובנוי, כבוצע באווירה בבנת ליב. השר גוניק, ובעלה חלום — לא כלכר כבובא, אבל ראוי להלום.

★ „פאגדרי״ (אודין) — הי כרב הראשון מבכלה את בבית הבבים באהוב בבורה נאה, בגד ביקה, אינבטראליה. בשבבתה — כבי שתיה רוצ. בכך דיל קונב די בנית, כרים שאו! בו „שבאלקי״ נוכח ההוד שם ותם נסח הסופרכן הי כובי — כרם בנוין, הבוכיה לך כי הכרים תנה כוני אבריקה לא פהיות בחלביבי.

חיפה:

★ „ההתוידי״ (רון) — הלום אבריקאי גדול בבגדים רופסים על זודים בבביס. ברני בדי, פסקאי בדי, סבלי כדי, ככיבה כדי, יהד עם זאה. כרם בצלאוירה יפהפה בכראוש ובכפיין בבקהק גדיר של עם הגיבורים — בין האקבאן ואל פאציגה.

הבבתר בבב עלייד בפקר הכולונים התאטרון הבבקים.

גלי צה״ל

שישי

6.05 בלילי בוקר + ריקים. 6.55 לפגויים ולמשפחות. 7.05 המשך בלילי בוקר. 8.05 יומן הי בוקר. 8.20 ד״ש עם שיר. 10.55 פינת הסיפור ההודי הקצר. 11.05 המים ושפים + דיקים. 11.55 הי קולות שבאהרי השיפור. 12.05 יומן הצהריים. 12.30 המשך המים ושפים. 13.30 הצקורת התקודית. 13.35 המשך המים ושפים. 13.55 הרצאה להיילים. 14.05 קיבוה קל. 14.30 הוד והלק. 15.05 המשך קד נה קל. 15.53 המסרת הכבבת. 16.05 עשם הכן. 17.05 פודיות. 18.05 יומן בלי־צה״ל מבוק שבור עי. 19.05 יום שישי הקצר. 20.05 דיוקן. 21.05 עם זמר אחד. 22.05 שבת רצון. 23.05 ד.צ. 23.53.1005 שיחת הצות. 00.05 יומן הצות. 00.30 ציפורי לילה. 3.05 פזמונים אל תוך הלילה עד צפה 6 (כל היוכבה הדישות כל שעה).

שבת

6.05 שבת בבוקר — דיקים. 7.05 המשך שבת בבוקר. 8.05 סנדוויץ׳. 12.05 מצבים — יומן גלי־צה״ל. 13.05 שאלות אישיות. 14.05 היום הפבועי. 16.05 אורח למסיבה. 17.05 יומן הערב. 18.05 ברשות היחיד. 19.05 מבצר אליך. 20.05 ברגהבבת. 21.00 כשדרה כסדר לה. 21.35 פזמונים כתוך בתחת הדשים. 22.05 חיוב ושיר. 23.53 שיחת הצות. 00.05 יומן הצות. 00.05 ציפורי לילה. 3.05 פזמונים אל תוך הלילה עד צפה 6 (כל היוכבה הדישות כל שעה).

חיפה

בהסתדרות קרית־ים

תרבות

ביום שני, 25.2.74, בשעה 8.00 בערב, בבית ההסתדרות קריתיים, קונצרט, פללי ירושלים במסגרת „בפעל אמנות לעם״ בתכניה: באך, כוצארט, בנדלסון. כרטיסים ניתן להשיג בבית ההסתדרות בשעות העבודה של המזכירות ובערב הקונצרט בקופת בית ההסתדרות.

חוגים בבית ההסתדרות

א. אוניברסיטה עממית: בהנהגת אוניברסיטה עממית מיסודה של כ.פ.ה. יפתחו חוגי לימוד הי באים: 1. פרקי ההיסטוריה (פרקים בתולדות המדינה, משטר מדינת ישראל, כבוא לכלכלה). 2. ליכודי עבודה (חקי עבודה, בטיחות שגואה לי, יחסי אנוש, כלכלה עבודה). 3. שפור הלשון, צורת ברקיים: באוניברסיטת חיפה, ירושלים ותל־אביב. הקופה הליכודים תיכשך כשנה הרבה, ובסיומה יקבלו התלמידים תעודה. הלימודים יתקיימו בייעוץ אקדמי של אברהם ולמבר הן — אוניברסיטת חיפה. פרטים והרשמה: בבית ההסתדרות בקריתים טל. 711106.

ב. הכשרה מקצועית: הננו להודיע על פתיחת קורסים מקצועיים. הקורסים המוצעים ללמוד: 1. קורס לאלקטרוניקה, נשים — תקופה של 4 חודשים. דרושה הכנלה של 9 כתות ליכוד. הקורס יתקיים בבית־תרושת, מובר כתה החברות ומנעק ליכוד. 2. הני הגלה השבעה — הקופה של 3 חדשים, שלב א. הקורס יתקיים בבית ההסתדרות קריתים. תאריך ההתהלה ביום ראשון 24.2.74. לי בסיבי הקורס ינתנו תעודות כר כרות. פתיחת כל קורס כותנה בי בספר סביר של משתתפים. פרטים והרשמה: בבית ההסתדרות בשעות העבודה של המשרד. 3. חוגי אנגלית — כתחילים ובתקדמים, בימים ג׳ 20.00 — 18.00.

ג. קבלת קהל במועצת משנה לפועלי קריתים: ביום שני — פקידי מיכהל ושירותים 5 — 7 אחה״צ, ביום שני — קרן פוצלי בין 4 — 6 אחה״צ, ביום שלישי — קרן פועלים חקלאים 4 — 6 אחר הדירה בבשך כל יבות השבוע בכל המדורים בבועצת משנה לפועלי קריתים.

כל פעולות הגוברה בשתוף עם המופצה המקומית קריתים. עירית חיפה „משען״ מועדון המנבלים קרית־חיים

במוצ״ש ב־6.30, ירצה מר אב־רהם רוזה — משרד החוץ — על הנושא: „האנטישמיות הסוביטית״ הציבור מוזמן.

כל הארץ

מועצת פועלי פתח־תקוה המחלקה לתרבות

בליל שבת, 22.2.74, בשעה 8.15 בבית זרובבל, בכת הפברה של הי נושא: המאבק על השלום; הבר צה ח״כ א. אנקורין, דברי פתי תה ד. קוסלי. בתום ההרצאה הקי רנת סרטים.

מנוי,

האם סלקת את חובך לשנת 1973?

קולנוע

תל־אביב

בשעות: 4.30 — 7.15 — 9.30

אופיר — סקורפיו

אסתר — אני אוהב את ברדפוי

אורלי — כחר אויל ומצבה

אלנבי — בילרי ואריק

בן־יהודה — הבמה

גורדון — הבלהריסי עם הנבל השתיה

גת — פיט וטילי

דקל — קאב באלו

דרייב אין — ב־7.15 — משפחת פרסב, ב־9.30 — בוליט

הוד — התוברבנים הצליתים

המרכז — תרפהקאות בהלל

זמיר — כאדם ואורד

חן — הרקולס נגד קאראטה

לימור — איזה מין פרופסור

מוגרבי — המקפין

מתמיד — רצח ברוה דבש

מקסים — בה עצור לך

סולאגני

סינרמה — פאט גארד ובילי הנצר

סינמה 1 — הפרייק

סמדר — בנות

עדן — פרשי הפטן

פאר — איזה מין עובדה

פריז — אדי הבלש

צפון — במבצל החקירה

רמת־אביב — הרפתקה בפוסידון

תכלת — דואל

תמר — כולה השוקה

תל־אביב — המוסר הצחוק

יפו

צליל — שודדי הרכבת

תיאטרון קרמה — 4, 7, 9.15

נגה — גבר עם כבוד 4, 7, 9.15

בת־ים

רמת־יוסף — המבוגר האחרון בפאריס

חולון

ארמון — 7.15, 9.30 — אהבה היא רק מילה

ב־4 ביג בוס

מגדל — 7.15, 9.30 — עד שהגט יפריד ביננו

רמת־גן, גבעתיים

בשעות 7.15 — 9.30

אורדע — הבלהריסי עם הנבל השחורה

אואזיס — רוצה לאוהבך

ארמון — המבלש כאי הצדים

גבעתיים — קומבן

הדר — ההוברבנים הצליתים

לילי — 55 יום בפקינג

רמה — הקברון 69

רמת־גן — סוסי הלבבות

שביב — האורש

נתניה

אסתר — 9.15, 7 — השוסס רוי בין

ב־4.30 — איש מפשות היה

בפודריה — 7, 9 — סיור

נרוולי

שרון — 7, 9.15 — בחזרה למערב

ב־4.15 — יוצבה של אבא

הרצליה

דגניה — האגרופן המקשה 7 — 9

כפר־סבא

עמל — ויזיר של קציין

בשעות 7, 9.15

תן — האקדח החשוד 7, 9.15

רחובות

בית הפועלים — הצד שתבק 6.45, 9

חדרה

הוף — הקפזר האמריקאי 9.15

פתח־תקוה

היכל — 3.30, 7, 9.15 — מה תאכר לגברת עריכה

הדר — הגנב צבא לספור 3.30, 7, 9.15

שלום — המוס המיציליאני 7, 9

ירושלים

אדיסון — יסורים

אוריון — צבאו הפרטי של גורדון

אורנע — המרוזד הגורלי

ארמון — בית הכוכית

אוראביב — אדולת ההב

הבירה — הביגמיסט

חן — נשיקת המוות

ירושלים — הור בדשא

סביון — כל מה שרצית לדעת על הבין

עדן — ההריקוב הגורלי

רון — הלף עם הרוה

חיפה

אוריון — רחוב הגיהנום

אורה — אני אוהב את גרושתי

אורלי — בודה בכרך

אמפיתיאטרון — האחים בטרינוטי

ארמון — סנוקית ושבה קוסי

אורון — מארם X

בית רוטשילד — החומה

אשדוד

חן — שובו של סבאטא

מירון — אגרוף הברזל

עממי — קוזלין

עצמון — האדירים

פאר — הליידי שרה בלה

רון — התהילה

שביט, הדר הכרמל — נכבים מוזהרים

עשורות מייסדי חיל האויר, מוסים ואנשי צוותות הקרקע, ספי פו ביום ו׳ על יער כנסה בהרי אפרים ונטעו בו שתילים, לזכר שבעקי בבלחכת יום הכיפורים כהבכאה כההרסקות מכוס.

לפני ההרצאה הורצאה הבהדי של אנוד ראבאלה נסבר בית הספר הבוריי בבני סאלה, לאחר שפרצה עם כניפת גרדה.

בתי־מרקחת

בירושלים

שישי

אורה, המלך ג׳ורג׳ 22, טל. 223045; אלקודס אלכברא, רחוב הרון אל רשיד, טל. 283333.

שבת

אברבוביץ, המלך ג׳ורג׳ 21, טל. 224979.

מוצאי שבת

בית הכרם, רחוב הפסגה 59, טל. 535626; המהבביאן, רחוב הנביאים, טל. 283401.

תורנות בתי מרקחת בת״א

שישי

פרנקל, רחוב המלך ג׳ורג׳ 28, טל. 223703; שלמה המלך, רחוב שלמה המלך 78, טל. 246461; יאני, רחוב יהודה הלוי 67, טל. 612474.

שבת

גרינברג, רחוב המלך ג׳ורג׳ 46, טל. 226208; תרופה, רחוב דיזנגוף 217, טל. 223488; יאני, רחוב יהודה הלוי 67, טל. 612474.

מוצ״ש

פוקוקוביץ, רחוב המלך ג׳ורג׳ 25, טל. 282650; צפון, רחוב יהודה המכבי 33, טל. 449995; יאני, רחוב יהודה הלוי 67, טל. 612474.

תורנות בתי מרקחת בחיפה

שישי

בלפור, מסדה 1, טל. 662289.

שבת

תמוזה, הרצל 87, טל. 663211.

באר־שבע

שישי

עזרא, בתיים רחוב בלפור 135.

שבת

בלפור, בתיים רחוב בלפור 90.

רמת־גן

שבת

הלפיה, רמת־גן, אבא הלל 30. 24.2 א

אסותא, רמת־גן, ז׳בוטינסקי 41.

תורנות בתי מרקחת בחולון

שישי

גאולת סוקולוב, חולון, גאולים 44 גאולת סוקולוב.

שבת

אסותא, חולון, סוקולוב 4.

בני־ברק

שישי

הרצל, הרצל 53, רמת־גן.

שבת

נחמיה, נחמיה 2, בני־ברק.

פתח־תקוה

שישי

מרכז העיר, הנביא ציון 40.

שבת

רסל, רוטשילד 89.

נתניה

שישי

הדסה.

שבת

תנסיא.

תורנות כפר שמריהו, רמת־השרון, רעננה, כפר־סבא, רמתיים

שישי

פינקלר, רעננה, רחוב אחוזה.

שבת ומוצאי שבת

פינקלר, רעננה, רחוב אחוזה.

טלוויזיה לימודית

7.50 פרטים פ׳ — דיבור מי דות בגופים. 8.15 חשבון ו׳ — גיר המספרים השלם. 8.40 הגדר לשון ו׳—ח׳ — כתב הדרגומים. 9.05 גיאולוגיה ו׳ — מבולשים. 10.00 ביולוגיה ו׳ — מערכות תאום: הדרכנות. 10.30 אנגלית ד׳ — השפיטה. 10.40 דעתי־דעתך. 11.00 סלגונף — שבועון לנוער. 11.30 כדבר ואדם (סרט). 12.00 פגישה עם כופר — שיחה עם יצחק אורפז. 12.30 דעתי דעתך. 14.00 „הספריה של רוחי״. 14.14 „הבדיי״ — סרט. סיפורו של צדר פילים באפריקה. 14.40 „צלילים מקלאסי״ — תכנית מוסיקלית על מצרב.

טלוויזיה כללית

שישי

15.00 הבניות ילדים — משפחה פרטרידג׳. 15.25 לקראת שבת; 18.00 חדשות עברית + ערבית. תכנית ערבית — 18.04 סרט עלי לתי בערבית. 19.45 חדשות. 20.00 סקירת הבבות, הבניה בעברית — 20.05 סיר שבת. 20.10 הסי פוע יומן אירועים. 21.10 סרט קולנוע: „סירנו דה ברדזאק״. 23.00 צלילי לילה — בוסורגסקי. 23.20 פסוקים לשבת הדשה.

שבת

10.00 תכניות ילדים — בידור לילדים. 10.30 סרט קולנוע: „אולי הודר שמי״. 11.50 תעודה. „ציי די הדינוזאורים״. 18.00 הדשות עברית + ערבית. תכניות ערבית — 18.04 דייש עם שיר. 18.32 להדשים והמצאות. 18.45 — מוסיקה ושירה. 19.30 חדשות הבי נות בעברית — 20.00 המבדיל. 20.30 כבט להדשות. 21.10 איי רונסייד. 22.00 מבט ספורט. 22.50 בידור הו״ל — תיאטרון כף 10. 23.40 פגוק כפריסה שקלים הזי שות.

מדינת ישראל

משרד הפנים

מחוז תל־אביב

תאריך: כ׳ שבט תשל״ד, 12.2.74

מספר: 5799/99

לכבוד

מר זק יעקב

יו״ר האגודה

„דיניק פאונדיישן ישראל״

גבעת ברנר

א. נ.,

הריני מתכבד לאשר קבלת הצהרתכם מיום 30.7.73 בצרוף תקנות לפי סעיף 6 של החוק העותומני לאגודות לשנת 1909, על יסוד האגודה הבאה:

1. שם האגודה: „דיניק פאונדיישן ישראל״.

2. כתובת האגודה: רחוב פושין 27, ת.ד. 16040 תל־אביב.

3. המטרה הרשום של האגודה: כנ״ל.

4. מטרות האגודה: להקים ולסייע בהקמתם ופעולתם של מוסדות ציבור לחינוך ותרבות, בריאות ואמנות.

בכבוד רב

ד. רובין

הממונה על מחוז ת״א

שדורי ישראל

שישי

רשת ב׳

0.05 אני הולך זאת שלי. 1.05 עד אור הבוקר. 5.55 בוקר טוב. 6.05 התעמלות. 6.15 שעון בוסי קלי. 6.59 רגע של עברית. 7.00 הבוקר הזה + סקירת עתוני הי בוקר. 7.25 זמר זמר לך. 7.55 אור ירדן. 8.10 בוקר טוב. 8.55 בעקבות ההדשות. 9.05 הבוקר בי קר טוב. 10.05 כאן בבית. 11.45 לאן הערב + מוסיקה קלה. 12.05 בבקבצ יצבל. 12.30 הן היום. 13.00 בהבי היום. 13.25 שירים משלנו. 14.10 עד ארבע. 16.05 רגע של עברית. 16.06 מי כפהר מהבוסיקה קלאסית. 16.30 אנשים ושירות. 17.05 אחרי קרב — כדי רה הכביות על בלהבת יום הכי פורים. 18.05 בבני בני. 19.00 עברית לעם. 21.05 תקלים מספרים דבורים. 22.05 לשבתי. 23.00 הלילה הזה. 23.25 אני עושה לי בבגעה.

רשת א׳

0.05 רגע של שיר. 2.00 הצבודה ברכה ב׳. 3.03 עד אור הבוקר. 5.05 הצבודה ברכה ב׳. 8.05 קי לביום כוסיקוב — סרטוני: שלוי שיה בפהרבגור לסבי כנורות ולי ציבלו (דוד ואיגור אויסטראך עם הנס פישנר); בורליי: ארבעת שירים לסנור, עם ויולה דאיבמבה ולווה (גיגל רוגרים, ניקולאוס ארנונקור, אנהין זובבבא): ט. בשפיק: סונטה בכייבבול לויולה ופסנתר (יידגן קוסמאול, גינטר פריגר); רוסל: ברנדה להליל, כנור, ויולה, צילו ונבל (חברי להר קה בלוס). 9.05 „בהקלכות ההי בורה הסיבפונית ירושלים — רכונות־ה־הידרי״ (בטראו) — היידן: קונצ׳רטו בהרמגור לכנור ולתזי כורה (כהן: דוד הן, בנצח: הרולד ברנס); כוצארט: קבצובה בהוך „דון ג׳ובאני״ (סולן: רפאל אריה — בס. מנצח: שלום רונלי ריקלים); כרדכי כהר: פנטסיה לתזמורת (מנצח: גארי ברתיני); שוברט: מיכה בסולביבול (עם מקהלה, בניצוח גבדי ווגן); ראר בל: קונצ׳רטו לפסנתר בסול (סולן: יואל ואבגם, מנצח: גבדי רוגן). 11.00 עברית לעם. 11.15 לקראת השבת — לכיתות הגבוה הות. 11.35 לקראת שבת — לכי תות הנבוהות. 11.50 שיר ופזמון. 12.05 קונצרט צהרים — ליאנג: „מוסיקה לסעודת המלך״, סרינה בס׳ 4; דבוראק: „בורות ההבי״, סראפה סימפונית. 13.00 בהבי הי יום. 13.25 המשך קונצרט צהרים — ברהרין: סימפוניה בס. 2. 14.10 לאם ולילד — כה שלא הספקתם לשמוע. לילדים הגדולים — „רש״י״. 15.05 „קבלת שבת״ — פרשה „תרומה״. 16.05 רגע של עברית. 16.06 המהורה התיכון. 16.30 הדש בתקליטים. 17.05 מרי סיקה קלאסית בבקבכן להיילים — תבנית ביהודה בעיילה שיהיות עם היילים בקוים. 18.05 מה נשי בי״ש. 18.30 שבועון לספורט. 19.05 הסור הפבורי. 20.05 ביבנים. 21.05 „קונצרט לליל־שבת״ (סטראו) — בהזובן: קטעים מתוך הבאלט „יצורי פרומתאוס״ (התזי כורה הפילהרמונית הישראלית בי ניצוח זובין מהטה), מיצירות לאור נרד ברנשטיין „תקופת החרדה״, סימפוניה לפסנתר ולתזמורת (סולי נית: פנינה שפירא, כנצח: וילם פאן אוטרלו), תבלות סימפוניים מתוך „סיפור הפרברים״ (התזמורת הסימפונית של סן פרנציסקו בניצוח סאי אוזאבה). 23.00 הלילה הזה. 23.25 מיצירותיו — „סיפרו על לוקא״.

שבת

רשת ב׳

1.05 לילה של כוכבים. 5.05 שיר כבו בהור. 2.05 עד אור הבוקר. 6.05 שעון מוסיקלי. 6.57 אהון צולם. 7.05 זמר זמר לך. 8.10 שירים בבוקר בבוקר. 8.55 נוף הארץ. 9.05 שירים בבוקר בי בוקר. 10.05 קלאסי וקל. 11.05 מצעד כוכבי הבאות ואשונות לי שנה 1973. 12.05 על גלוי יציאה. 13.05 ביטוה ובדים. 13.40 נעי מות קלות. 13.50 זכרונות ארץ־ ישראל. 14.05 לאן הערב + מי סיקה קלה. 14.30 בירוים ועצרים. 17.30 כשירתו של נתן אלתרמן. 18.05 הנושא בשיפול. 18.30 מבכי רים הספורט. 19.00 עברית לעם. 21.05 בחזבה. 21.45 בוצאי ספורט. 22.05 בהבי המהות. 22.52 עצימות קלות. 23.00 הלילה הזה. 23.25 הדי יכבן (כל היכבה הדישות כל שעה).

רשת א׳

0.05 רגע של שיר. 2.00 הצבודה ברכה ב׳. 3.05 עד אור הבוקר. 5.05 הצבודה ברכה ב׳. 8.05 שבי רית לשבת — י.ב. ואנהאל: סימי פוניה בלהחבידר (התזמורת הקי כורה של הסאר בנצוח קורל ריכי טבפארט); י.ס. באך: קונצ׳רטו ברנדנבורגי בס. 3 (תזמורת של אנהגי ג׳ובן עם כרבין בריטבאוס — הנצחה); בוצארט: סימפוניה כס. 5 בכייבבול בגזור (התזמורת הקמרית ההולנדית בנצוח סיכון גולדברג); ג. פירה: „קאלינולה״, מוסיקה לבהזה של דומא (בקהלת האופרה של פריס והתזמורת הקי ברית של גירה הבידור והדפנור בנצחה גבגוני דה אלבידה). 9.05 עולם הבדע. 9.35 יצירות באגנבנו. 10.05 יומן הבכית. 11.05 הבבך עולה — „כאדם ליגרי״. 12.05 פלונה ב׳, ה.צ. 13.05 קונצרט צהרי שבת (סטראו) — בהזבבן: הפי היוה „לאונורה״ בס. 2 (תזמורת פילהרמונית בבניה אסור קלמפרר); ברהמס: קונצ׳רטו בדהרבור לכי נור ולתזמורת, אופוס 77 (ארתור גרומיו עם תזמורת פילהרמונית ההולנדית בנצחה קולין דייוויס). 14.05 לאם ולילד — סיפור לשבת — דודי שכהה בתהון; הבול בבה. 15.05 מוסיקה קברית — ביבורים: הפיריה בהדרבבור לי כלרינס, אופוס 163 (הרביעיה האבגברית עם לאסלו וארגה — צ׳לו). 16.05 אני תפילה. 17.05 רבע מוסיקלי. 18.05 „מכלשי (סטראו) — לאוד אלדהלםקי (צ׳לו) צם אלברט גוטמן (פסנתר): שופי סקוביץ׳: סונטה; דביוסי: (בצרי בוד סיאסטנודסקי): אינטרמצו. 18.40 רומנסות ספרדיות. 19.05 יומן השבוע. 19.50 פרקי היום בתנ״ך ירמיהו, פרקים כ״א, כ״ד. 20.05 השיר האמנותי במוסיקה הי אנבטרלאבלית. 20.40 מיכאלי (באריטון) עם יאה רפי אלי (פסנתר) — אריות ושירים באות באה, הנדל, היידן ומוצרט. 21.05 המבדיל. 22.05 המהדרה הבי בה. 23.00 הלילה הזה. 23.25 אי נה שבה.

זמני הדלקת הנרות

	ירושלים	ת״א	חיפה
ערב שבת	4.54	5.12	5.03
מוצאי שבת	6.07	6.09	6.07

בולים

ניו־יורק — מאת אריה לינדנבאום

בול ראשון ל,סקיילב׳ בארה״ב

אחר „סקיילב 4״ נחתה ב־8 בתאר באוקיאנוס השקט בי דיאגו, קליפורניה, הודיע כנהל ר אה״ב על הוצאת בול מר המבצע.

„סקיילב 4״, האחרונה בבבצע צנות החלל, כללה אף היא ושה אגשי־צוות, יצאה במרכז ל בים קנדי ב־16 בנובמבר 15 וחזרה 84 יום בחלל — 7 יום.

בול „סקיילב״ יוצא לכבוד כל ה שפעלו חלק במבצע שבסי ע. לבבי המדעה הרבסית, סיפר הי לאדם על פני כדור ארץ. כל אחת כן המשימות ל מעבדה־החלל האלה אספה ידע של בקורות־גלים ובעיות הי קרינות בכדור הארץ, תמידע הי אסוף השתרע על פני שטחים נר הבים. החל מגידול דגים ועד ניהום צמחים עליודי הרקים. עדיין לא נמסרו לפירסום ציור הבול, כקום ההוצאה הערך הני קוב.

מהדורה חדשה של בול איינשטיין

דואר ארצות־הברית כבין עתה מהדורה חדשה של בול דיוקן אלברט איינשטיין, על פי גליל הדפסה הקיים משנת 1966. הבול הוא בסידרה הקבועה מן הבבירה, בערך נקוב של 8 סנט. התוספה נצבחת בבול הגורך בבולים בני 8 סנט.

מאה שנה להולדת רוברט פרוסט

גדול המשוררים האמריקאיים, רוברט פרוסט (1874—1963), ייי פיע ב־26 במארס הבנה בבול דיוקן עליפי צילום של המשורר. פרוסט, דור שביעי בארה״ב, זכה ארבע פעמים בפרס פוליצר על יצירותיו. לפני היותו משורר דגול עבד כסנדלר, עתונאי, מורה וחקלאי. בתחילת הבאה זכה לי פרסום רב והיה המשורר הראשון שלקה חלק בהטבעת הנשיא הבי נה ג׳ון קנדי. בקראו שיר לכבוד המאורע בשנת 1961.

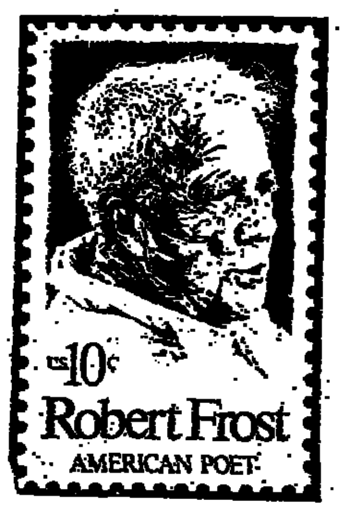

ארבעת המינים של קפריסין

„ארבעת המינים״ של קפריסין — תפוז, אשכולית, לימון ובי בים — יופיעו ב־18 במארס בי סידרה בולים חדשה. כיוון שהי ענבים הם בהוית יצוא־ופן בי סידרה זו, יודפסו שלושת הגדי רים בגליונות בצורת יהיוה בת שלושה בולים ערך ניקוב שונה של 50 ביל לבול, ואילו בולי הענבים יהיה בערך נקוב של 25 ביל.

250 לסברדלובסק

העיר הרוסית סברדלובסק, הי נקראת עליבם המדינאי הסובייטי י. סברדלוב, חגגה לא מכבר כלאות 250 שנה. המאורע צוין בבול מיוחד הכראה אנדרי טה ולהתיכרון המבוין כלאות 250 שנה לסברדלובסק, כרקע לי ההיכרון בביע פסל וקן כאור ראה, איש „הכבכר האדום״ ופי על בקומבו.

יעקב סברדלוב (1885—1919), כדינאי ואחד כבייסדי הכפלגה הקומוניסטית, יליד רוסיה בעיר שבכה נודקי. היה הלמידו של לנין ופעיל במפלגת המהפכה בי רוסיה. נאסר פעמים רבות ואף הוגלה לנקודות לסיביר. כשהי די ניהל פעולת הסבות והעבי לה קומוניסטית בעיר קטרינבורג שלבבהד שונה שבה ל„סברדי לובסק״.

מאה שנה לבולי מונטנגרו

מונטנגרו, צבה בתהונה של יוגוסלאביה, הגוב השכה כלאות 100 שנה לבול הראשון שלה. הי בולים הראשונים שהופיעו עם בי 1874 ואלום עד ב־1854 פצל באותר דואר אוסטריה. בולים הראשונים של מונטנגרו הודפסו באוסטריה. היותה זו סידרה בת 7 בולים עם דיוקן הנסיך ניקולאי. הבולים הופיעו בפגם הראשונה ב־1 במאי 1874. עתה, בכלאות מאה לבול הרי אשון, בוציאה יוגוסלאביה שני בולים עם העתקי שני בולים של מונטנגרו. הבולים יופיעו ב־11 במאי.

„הסעודה בביתו של הפרושי״

דיוקנו של הצייר האיטלקי הירונזה (1528—1588) המופיע בי מסגרת בולי „אמנים איטלקיים״, לקוחה מתוך יצירתו „הסעודה בביתו של הפרושי״. הדוגמה בבי פיע בסידרה עם בוטיצלי, פירנזי, פיאולה, וירוקיו. בסידרה לציר דור התיירות באיטליה. בופיע בול עם מגדל פיזה, לפי המוכה עצרי קה.

בול אוים לאגוד הדואר

דואר אוים יוציא ב־22 במארס סבה שלושה בולים לציון כלאות 100 שנה לאגוד הדואר הבללי. אחד יופיע בדואר אוים בגרי ירוק ושניים בדיוקה בבבכוויץ.

שחמט

בעריכת אליהו שחף

קווארטט רוסי בחצי גמר

במהלכו של כובי פישר בדרך לאליפות־העולם בשנת 1975 הוא רבבאזו סוביטי. עם נצחונו של פטרוסיאן על פורטיש „הגיעו״ לתחרויות הצי־הגמר (באפריל—מאי) קוארטט רוסי: אלופי הי עולם לשעבר בוריס ספסקי וטי גרן פטרוסיאן והגראנדמאסטרים ויקטור קורצ׳נוי ואנאטולי קרפוב. הזוגות: ספסקי — קרפוב, פטרוסיאן — קורצ׳נוי.

בתחרויות רבע־הגמר, שנמשכו עת יותר מחודש, ניצח ספסקי את בירן בתוצאה 3:0 בשש קרבות (אם להביא בחשבון גם את הוצאות התיקו שנוהרו המצב מחוץ למניין). לשמית היתה הי תוצאה 4.5:1.5 בסן־חואן. בי ניו פורטוריקו; קרפוב ניצח את פולוגייבסקי באותה תוצאה בי מוסקוה (5.5:2.5); קורצ׳נוי ניצח את מקינג באוגוסטה 3:1 (7.5:5.5). פטרוסיאן גבר על פורטיש בתוצאה 3:2 (7:6) בפלמה.

הקרב האחרון באוגוסטה

הגנת באנגוני

קורצ׳נוי — מקינג

1. ד4 פ6 2. פ3 ג5 3. ד5 ה6 4. ג4 הד 5. פג3 ד6 6. פ3ב ג7 7. ה4 רוז 8. רו0־0 9. 0־0 ה8צ 10. פד2 פבד7 11. פהג2 פה5 12. ב3 ג5 13. ר5ב 14 16. ג41 15. פד1 ג4 16. פ5ר רב5 17. ג8 פ3ב 18. פ5ב פ5ר 19. ה5ר פה3

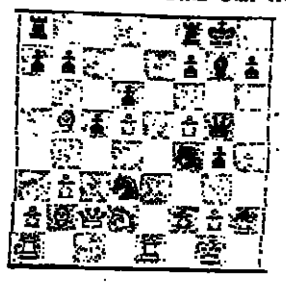

20. ר״ד3 ר5ב 21. בא5ן רד4 22. פג4 מה5 23. פד3 מה5 24. ר״ה7+ בה8 25. פג5 בה6 26. פה4 פג2 27. מה2 בה7 28. פ3ה 29. 8צ פה4 29. בה4 רה5 30. בה5ג 31. צה5 72 בבה

32. 1ה ב8 33. ב8 34. ב8 ...

פלמה דה מאיורקה

הגנת המלכה

פורטיש — פטרוסיאן

הקרב ה־12

1. ד4 פ6 2. ג4 ה6 3. פג3 ב6 4. גר גוד 5. ד4 ה6 6. ה3 רה7 7. רה3 פ6ג 8. ה3 0־0 9. פה3 דד7 10. 0־0 פה6 11. א3 פא5 ...

40. פה5+ מ6 41. פה4+ צה4 42. מה4... השחור נכנע.

בוריס ספאסקי

פלמה דה מאיורקה

הגנת המלכה

פטרוסיאן — פורטיש

הקרב ה־13 והאחרון

1. פ3 ד5 2. ג3 פ6 3. פ4 4. ה6 פ6ג 5. ר5 ה7 6. ...

... השחור נכנע.

אנטולי קרפוב

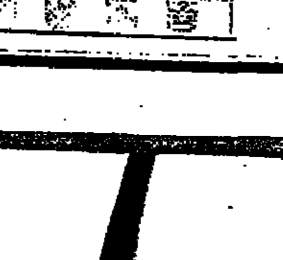

סיבוב שני במשחקי הליגה

ליגה לאומית. „לסקר״ חיפה 4.5 — מכביון ב׳ 1.5; מרכז הי נוער ת״א 2.5 (2) — „רוקי שטיין״ 1.5 (2); „הפועל״ עמק חפר/נתניה 3 (1) — „לסקר״ ת״א 2 (1); „הפועל״ בת־ים 3 (2) — רמת־גן 1 (2). שני המפגשים הי נותרים נדחו.

ליגה א׳ צפון. „הפועל״ צפר לה/גלבוע 3 (1) — „הפועל״ חיפה 2 (1); „הפועל״ גליל עליון 4 — „הפועל״ חפר 2; פתח־תקוה 3 (1) — מרכז הנוער נתניה 2 (1); „הרצליה״ חיפה 2.5 (1) — „בית נגלר״ 2.5 (1); ותיקי „הפועל״ חיפה 4 — „הפועל״ כפר־סבריק 2. הודה — נצרת עלית נדחה.

ליגה א׳ דרום. „הפועל״ חולון 3.5 — אוניברסיטה ב׳ 2.5; „רשבסקי״ ת״א 4 (1) — צעירי „הפועל״ ירושלים 1 (1); אס״א ירושלים 4 — „רשי״ ת״א 2; בית״ר „מיכלי״ ת״א 2 (2) — ותיקי ר״ג 2 (2); „הפועל״ ראשל״צ 3 — צעירי ר״ג 3; מרכז הנוער ב׳ ת״א 3.5 — בלי״ל ת״א 2.5.

(התוצאות המלאות פורסמו ב„דבר״ למחרת הסיבוב, ביום ראשון, 17 בפברואר).

התחרות הקיבוצית. היא תתקיים מחר, 23 בפברואר, בי „בית רוטרי״ בחולון. בכלל קבה ישתתפו נבחרות שלש התנו עות הקיבוציות. הנבחרת הרבי עית (המאוחד) תהיה „הפועל״ חולון (המסיבה). המשחקים יהי קיבבו על 25 לוחות בקצב מאוד (שעתיים לכל סיבוב) והתחרות הסתיים ב־5 אחה״צ.

התחרות קבוצתית ואישית נערכה עליידי המחלקה לתרבות של עיריית ירושלים ב־27 בינוי אר. בהשתתפות נבחרות ארבעה מועדונים עירוניים. בתחרות הי קבוצתית זכה במקום הראשון מועדון „רובינשטיין״ עם 38 נקודות, הקודם את „הפועל״ עמק חפר/נתניה ...

31. אס״א 28.5, חובבים 22.5. בתחרות האישית קבע האבן יוכב דיכבר תוצאה של 100% — 15 נקודות ב־15 משחקים! גיהלו: אברהם דיסקין הרצל סיגלוב. „לסקר״ ת״א. האסיפה הכי ללית של המועדון תתקיים ביום חמישי, 28.2.74, בשעה 5.30 אחה״צ.

גוסטב ניטבלט, בלגיה

„איל פרובלמה״, 1931

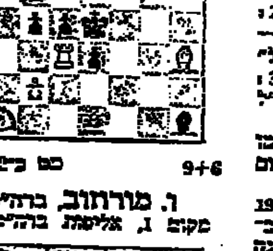

מט ב־3 מסעים 9+6

ו. מורחוב, בוהים

מקום 1, אליפות בוהים 1973

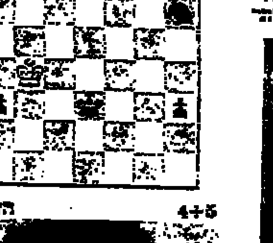

הלבן זוכה 4+5

טיגרן פטרוסיאן

ויקטור קורצ׳נוי

הסינמטק הישראלי

בית עבר ... תל אביב

שבוע המוקדש לרוסן פולנסקי

23.2 ב־18.30: סכין במים

+ סרט קצר: שני אנשים וארון

ב־21.00: תינוקה של רוזמרי

25.2 ב־18.30: הערפדים (קתרין דאנב)

ב־21.00: הערפדים

+ סרט קצר: שני אנשים וארון

27.2 ב־18.30: הרתיעה (קתרין דאנב)

ב־21.00: מקבת

28.2 ב־18.30: מקבת

+ סרט קצר: שני אנשים וארון

ב־21.00: סכין במים

1.3 ב־14.30: תינוקה של רוזמרי

כניסה ...

טל. משרד: 255865 ...

מכתבים למערכת

אם כך, מי בכלל אחראי

אני נתקל בקשי קשיים בכתיבת דברים אלה שנועדו להשיב למאמרו של חגי אשד („דבר" 12.2) ול־הסביר מדוע תמכתי בכך שמשה דיין יתפטר מתפקידו כשר הבטחון. הקושי הראשון הוא, שדיין הודיע בינתיים, כי לא יהיה מועמד לכהן כשר בממשלה הבאה, ואם כי ה־נסיון הישראלי מלמד, כי „לא" מסוג זה אינו סופי — מיד מתחיל הלב היהודי שבקרבי לפ־עול ולחוש אותה אינטימיות לשר הבטחון. שנית, כל נסיון לענות באורח ענייני לדברי הס־ניגוריה שכלמדים אנשי דיין על שר הבטחון, מעורר אצלי קושי מסויים. אני יודע, כי אצל אנשי אמונו של שר הבטחון אין מדו־בר רק בענין ציבורי ובכתיבה עתונאית, אלא בנושא רגשי עמוק, בעל משמעות אישית כוב־הקת. לעתים קרובות מצאתי עצ־מי במצב זה: אתה כותב דברי ביקורת על שר הבטחון, ולפתע אתה מוצא סביבך אנשים, הנפ־געים באורח אישי ממך. כאילו פגעת בהם או בקרוביהם. עסק זה הביאני לא פעם במבוכה, שכן איני רוצה לפגוע ברגשותיהם של עמיתי ותומכי דיין. יתר על כן, גם בעיני יש לגיבורים מעלות רבות. בענינים רבים אני תומך בגישתו ואין לי ספק, כי דיין הוא אחד השרים האינטליגנטיים והריאליסטיים ביותר בממשלה, כי היא נגוע פחות מחבריו ב־כיתתיות מפלגתית. משום כך גם הצעתי, כי ימונה לתפקיד בכיר אחר בממשלה, לאחר שית־פטר מתפקידו כשר הבטחון. אך כאן רגם לנאמנות אישית ללא סייג רב המרחק, משום כך מת־קשה אני להשיב למאמרו של חגי אשד. מכל שורה שבמאמר בוקעת נאמנות אישית לשר הב־טחון, ואני חש, כי בנסיוני לה־שיב לו להם זה אני פוגע בתחום אישי ולא בחילוקי־דעות ציבו־ריים. דוגמה לגישה אישית זו אפשר למצוא בדבריו של אשד, המוחה כנגד „נסיון זה של כימ־של באמצעות הפגנות רחוב". ה־כוונה היא כמובן להפגנת התמ־כה במוטי אשכנזי.

לדעתי, זכות ההפגנה השקטה היא אחד הביטויים של דמוקרטיה פרלמנטרית. ואיני מוכן לבטל גילוי לגיטימי זה של דעת הקהל בשימוש במילת הגנאי „רחוב". אך חגי אשד זכאי, כמובן, לזלזל ב„רחוב" ולהתנגד להשפעתן של הפגנות ספציפיות על הרכב ה־ממשלה. מה שמוזר הוא, כי לא נקט בעמדה זו, כאשר דיין הוכ־נס לממשלה על כתפיהן של „נשות וינרוט מרפי", שארגנו הפגנת רחוב מאולתרת, כדי לת־מוך בהכנסתו לממשלה. כמו כן איני זוכר את מחאותיו של אשד, כשדובר בארגון עצומה המונית, שארגנו כמה פרופסורים ועתונאים תחת הסיסמה „דיין לראשות ה־ממשלה".

בכך מתגלה הצד האישי, המ־ביך כמעט, בכתבתו של אשד. הוא פוסל את „הרחוב" רק כאש־ר הוא נגד גיבורו. לרחוב מותר לומר רק „הן" למנהיג. ברגע ש־הוא אומר „לא" לאותו אדם עצמו — אין זכות זו קיימת. הדיון כפול זה מוכיח כמה עזים הרגשות והאי־שיים המכתיבים אותו. אך אם רגש יש כאן — עתונות ענינית חד־שבת אין כאן.

יש קושי אחד נוסף בו נתקלים אוהדי דיין. מי שטוען, ששר הב־טחון אינו אחראי למה שהתרחש ביום הכפורים, לפניו ובמהלכו, צריך לענות לשאלה מי כן אח־ראי? אם שר הבטחון, ראש מע־רכת הבטחון, הממונה על ביצוע החוק המהותי היחיד הנוגע ל־צה"ל, המאשר כל מינוי בכיר בצבא — אם הוא אינו אחראי, מי, בשם אלוהים, כן אחראי? אפשר לטעון, שלא רק הוא אח־ראי — וטענה זו מוצדקת לחלו־טין, שכן ראש הממשלה, סגנה וכל חברי ועדת השרים לענייני בטחון נושאים באחריות כבדה למה שהתרחש. אך כיצד אפשר לטעון, שהוא אינו אחראי עי־קרי?

מקורבי זה נחלצים חסידיו של שר הבטחון בדרכים מוזרות. חלק מהם טוען, שבכלל לא היה מחדל, ולא היתה התרשלות. אך בעת ובעונה אחת מבקשים הם להכחיש לתוצאות ועדת אגרנט החוקרת, לגירסתם, מחדל שלא היה ולא נברא. חלק מהם טוען, כי אפילו אם היה מחדל, „הצבא אשם", ולא מי שהיה ממונה על צה"ל ועל מערכת הבטחון. ויש המעלים טענה מוזרה, לפיה אין זה ברור כלל, כי שר הבטחון אחראי לבטחון. כך טוען חגי אשד, כי גם אני מוליך שולל את הציבור בקבעי, כי „האחריות המיניסטריאלית על צה"ל ועל הנהלת המלחמה מוטלת רק על שר הבטחון". דבר זה, כך הוא אומר, טעון בדיקה עובדתית וגם בענין זה, יש להמתין — לא פחות ולא יותר — לועדת אגרנט.

רעיון זה, לפיו האחריות ל־צה"ל ולניהול המלחמה אינה מו־טלת על שר הבטחון, הוא רעיון חדש. משום מה, לא שמעתיהו מפיו של חגי אשד וחבריו ב־משך כל השנים בהן מילא את דפי „דבר" בדברי שבח וקילוסין להישגיו של שר הבטחון בצה"ל ובניהול המלחמות. בשביל האש־ראי ההתשבחות לא היה צורך ב־חקירה מקפת. רק עתה, כשמשהו טעון חקירה ובדיקה, צריך לפתע לבחון, באמצעות ועדת אגרנט, אם שר הבטחון אחראי לצה"ל ולניהול המלחמה. כאשר נתבעה התפטרותו של שר המשפטים הקודם, לא העמידו אשד וחב־ריו טענה מוזרות אלה. אז היה ברור מי האחראי. אז לא היה צורך להמתין לחקירה מבקר ה־מדינה ב„נתיבי נפט". אז הכל היה ברור.

בקיצור: נניח כאשד צודק. עדיין נותרת השאלה: אם לא שר הבטחון הוא האחראי ה־עיקרי — לא היחיד — ל־צה"ל ולניהול המלחמה, מי ה־אחראי? שר התיירות? שר ה־דתות? שר הקשר ההיסטורי? הממשלה כולה? אשר איני מס־ביר לשר על מי מוטלת, לדעתו, האחריות הציבורית למה שקרה לנו.

הדברים אינם פשוטים כפי ש־הם נראים לכמה מאנשי רפ"י ד־הירות. משהו קרה לנו במלחמה. עד היום לא נמצא אדם אחד, ש־יעבור מתפקידו בשל חלקו ב־משהו הזה. עד היום לא הצליחו הרמטכ"ל ושר הבטחון להביא מי אחראי לכך, שהידיעה על הפלי־טה הבצארה לא הצליחה להגיע בתל־אביב לגורמים במשך למעך לה בצפוי שפטים. צה"ל לחתי־עורר הרושם, כי בממשלה ישראל גרמה אימה ועבה, שלא יהיו אחראים, שאיש לא יתן את הדין, שלא יהיה בשום פנים ואופן אדם אחד שימצא בו דופי. ועדת אג־רנט הפכה להיות הדרך לבי־טול הכללים המקובלים של של־טון תקין ואחריות ציבורית. יש המיחסים לועדה זו תפקידים ש־אין לה ושלא נמסרו לה. ועדה זו לא הוקמה במקום הממשלה; היא לא יכולה לשקם את הצבא; היא לא קובעת כללים של אחריות מיניסטריאלית; קשה להעלות על הדעת, שהיא תמליץ על פיטורי שרים.

השאלה מי אחראי? תמשיך להטריד מספר מסויים של ישר־אלים. מספרם פוחת והולך בכל שחולף הזמן. אך לא כולנו יכו־לים לחזור לשיגרה ולשכוח את מה שקרה לנו. הייתי מוכן לוותר ולהיכנע ולומר, כי שר הבטחון נקי מכל פגם, ולהסכים לך, ש־אין הוא אחראי לצה"ל ולניהול המלחמה, אילו הראו לי מי כן אחראי. איני רוצה לריב עם אוהדיו הרבים. הייתי מוכן לנ־טוע יער על שמו, ולרשמו בספר הזהב, אילו אמרו לי חסידיו מי כן אחראי. לשאלות אלה אין למפריזי דיין תשובה. אם כך ה־דבר, ואין מועמד להתפטרות, אולי צריך עם ישראל להתפטר מתפקידו.

אמנון רובינשטיין

ביקורת לא מוצדקת על דיין

כל מנהיג ,עם יש לו מתנגדים, ואין בזה כל חידוש. וכי מי לנו גדול ממשה רבנו, ש„לא קם כמו־הו". וגם לו היו אופוזיציונרים בזמנו — מפלגות (עדת) קרח, ודתן ואבירם ועוד. אנו עם כפוי־טובה למנהיגינו. אנו יורדים לחי־יהם ומקצרים אותם. כל ימי היר־תו לעם.

משה דיין וצה"ל לעם ארבעה נצחונות מזהירים בשדה הקרב, ולעניות דעתי גם נצחון חמישי — במלחמת יום כיפור. הרי אפ־לו עין אחת איבד בקרב עוד בצעירותו, ומה לדרוש ממנו עוד ולא נתן? ובכל זאת „וילונו ה־עם", וגם לדיין שונאים ומתנג־דים. יש קנאה ויש מקנאים בהצ־לחתו. ולפעמים קנאה דיספרופור־ציונלית, כמו אותו מפגין הדורש פיטוריו. וכי דיין הוא מנהיג מפ־לגתו של זה, הדורש פיטוריו? לא קשה לנחש שליחות מי ממלא אותו מפגין. אלא אשרינו שאנו חיים בארץ דמוקרטית בה מותר הכל.

לא על אותו מפגין אני מתרעם, אלא על הפומביות שהוא זוכה לה בהפגנה ספשית זו. כל העתונות המ־לכה מפרסמת תמונותיו, כולל עין הטלוויזיה, ובזה לדעתי מגלה־היא את קלונה.

איננו חסיד שוטה של דיין ו־אינני סבור, כי תמים הוא ומום אין בו. כמה ממעלליו — מוטב היה שלא היה מעורב בהם. אבל ביחד עם זה האיש דיין הוא פט־ריוט־אמת, מסור ונאמן לעמו בכל נפשו ומאודו וגם מנהיג גדול. אמנם, הוא עלול לטעות, ויש ב־ביקורת סגולה טובה למנהיג נגד הערכה עצמית מופרזת — וזה טוב. אך חז"ל הכירו כבר בחול־שתנו „לאכול" את מנהיגנו והת־קינו פרק מיוחד בתפילה „שירה חדשה שיבחו גאולים": הגאולים אל להם לשכוח את עוזרי גאו־לתם — גם בבקורתם.

גרשון מורשת

*

אני מזדהה בהחלט עם דבריו של עקיבא יפו ב„מכתבים למע־רכת" ביום א' 17.2 ש.ז. „שיא בזלילת דיין".

גם בדמוקרטיה יש סייגים. איני יודע מי עומד מאחורי הפעולה או ההטפה להדיח את מ. דיין. אשר למאמרו של ט. פרויס ב־„דבר", לפני זמן מה — מותר לאיש מפלגה או חבר מערכת להבי־ע את דעתו.

אבל ניצול הבימה, בהיותו חבר מערכת, להסתה נגד דיין בהתמ־דה — זה מקומם. אחזור על ב־טויו של דוד הכהן ב„דבר השבוע" בראיון על ספרו שהופיע: „מי מעוניין לרצוח את הכריזמה של דיין? למה חוסר הסבלנות הזה לפני פרסום מסקנות ועדת אגר־נט? האם זו לא קריאה להתפל־גויות נוספות?

א. כהנא
חיפה

ווטרלו ומלחמת יום־כיפור

אין בכוונתי להכנס לוויכוח עם טדי פרויס על תוכן רשימתו „צה"ל — זה אני" שפורסמה ב־„דבר" ביום 18 בפברואר. אולם נראה לי, שאין לעבור לסדר היום על דבריו שמשה דיין טרם הצליח ללמוד, „כי נפוליאון שמלפני ווטרלו אינו נפוליאון שלאחר ה־עימות עם וולינגטון".

אולי כדאי להזכיר לפרויס, כי נפוליאון שלפני ווטרלו כבר היה נפוליאון שחזר מובס מהחזית ה־רוסית עם שרידי ה„ארמיה הגדו־לה". בווטרלו היתה התבוסה ה־סופית שלו ושל הצבא הצרפתי.

היכן מצא ט. פרויס דמיון בין ווטרלו ומלחמת יום הכיפורים? האם לשם פגיעה בדיין מותר לע־תונאי להעלות השוואה כזאת — צה"ל ותבוסת הצבא הצרפתי ב־ווטרלו?

מבלי לנקוט עמדה בעד או נגד התפטרות דיין, יש להתריע נגד כתיבה ברוח מביכה נוסח טדי פרויס, הזורעת תבוסנות ורפיון ומסלפת את מלחמת יום הכיפו־רים מבחינה צבאית והיסטורית כאחת.

זרח גורן
תל־אביב

האוניברסיטה העברית בירושלים

מחלקת מינהל תלמידים
המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה (1974—75) החל „יום א', כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.74) ויסתיים ביום ו', ו' בניסן תשל"ד (29.3.74)

מתקבלות בקשות לפקולטות/בתי־ספר:

חינוך מדעי הרוח	רפואה
הכשרת מורים (תעודת הוראה)	רפואת שיניים
מדעי החברה	רוקחות
מינהל עסקים	מתימטיקה ומדעי הטבע
עבודה סוציאלית	מדע שימושי וטכנולוגיה
הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים	הוראת המדעים
משפטים	חקלאות
קרימינולוגיה	מדעי התזונה והבית
	ספרנות

בעלי תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנו אישית או בכתב ל„אקדמף", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים ויקבלו את ה„מדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת 5.— ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשרות חובה יקבלו המדריך חינם, אישית או ל־כתובתם הצבאית.

בעלי תעודת בגרות שאינה ישראלית ושטרם למדו במוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנו למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

תלמידי האוניברסיטה העברית המבקשים להוסיף / להחליף תחום לימודיהם יקבלו טפסים במזכירות הפקולטה או במשרד לקבלת תלמידים.

מועמדים ללימודי „בהכסף" והעודה מתבקשים לפנות לייעוץ מוקדם במזכירויות הפקול־טות/בתיים.

מועמדים מגוייסים

מועמדים שהתקבלו ללימודים בתשל"ד וחל עליהם החוק לחייל המשוחרר ומפאת גיוסם נבצר מהם ללמוד בשנה זאת, קבלתם תקפה לשנת הלימודים תשל"ה באותו תחום אליו התקבלו — בתנאי שיפנו בכתב במועד ההרשמה למשרד לקבלת תלמידים, בבקשה למימוש קבלתם לתשל"ה, בציון תחום הלימודים המבוקש.

מועמדים כנ"ל שלא יפנו במועד — קבלתם לתשל"ה אינה מובטחת.

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה א'

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

מודיע על פתיחת ההרשמה למועד האביב לכתות הרגילות ולכתות לנשים

א) למסלול יום במגמות ההנדסאים
אלקטרוניקה, מכונות, תעשיה וניהול, מחשבים, הנדסה רפואית (ביו־הנדסה), בניה, אוירונוטיקה

ב) למסלול יום במגמות הטכנאים
אלקטרוניקה, מכונות, כימיה, מכשור ובקרה, בניה

ג) למסלול הערב
הכשרת מורים הנדסאים
טכנאי מכונות
טכנאי אלקטרוניקה
טכנאי בניה
קדם־הנדסאים

פרטים:

א) תנאי קבלה
1) מתקבלים/ות לכתות ההנדסאים ו/או הטכנאים מסיימי/ות י"ב כתות בתי־ספר עיוניים ו/או מקצועיים לרבות בעלי/ות תעודת בגרות אקסטרנית.
2) לכתות הטכנאים יכולים/ות להרשם גם בעלי/ות תעודות גמר של י"א כתות אשר מקבלים/ות לימודי השלמה.

ב) מענקים והלואות
1) ללומדים/ות במסלול יום נתנות הלואות של 2,000 ל"י לשנת למודים (בתנאים נוחים).
2) לנשים הלומדות בקורסים לנשים ינתנו הקלות ולהצעות בדבר עזרה בקליטת ילדיהן במעונות יום, עפ"י אפשרויות מקומיות.
3) תלמידים/ות נצרכים/ות נהנים/ות מקרן המלגות של משרד העבודה.
4) תלמידים/ות מחוץ לחיפה נהנים/ות מהשתתפות בהוצאות בדמי נסיעה ו/או בשכר דירה.

ג) פרטים נוספים
ניתן לקבל בכתב או בע"פ במשרד ביה"ס הארצי להנדסאים בקרית הטכניון חיפה, ת.ד 4459 (אוטובוס 19 19/1).

• ההרשמה — כל יום בשעות 09.05—14.00. בימים א' ב' 09.00—18.00.

ביה"ס להנדסאים

מכון טכנולוגי לישראל — הטכניון
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית — משרד העבודה

הסניף להתישבות
במדרש רופין

מודיע

הלמודים בסניף ייפתחו לאור אשור ברית התנועה הקבוצית ביום 17.3.74.

1) ביום ד' 27.2.74 בשעה 09.30 בבוקר תתקיים הפגישה לתלמידים החדשים שנרשמו ו/או ירשמו לקורס קדם הנדסאים מחזור א' (למדי יום).
2) ביום ד' 27.2.74 בשעה 11.00 לפנה"צ תתקיים הפגישה למחזורי הנדסאים יז.
3) ביום ה' 28.2.74 בשעה 09.30 בבוקר תתקיים הפגישה למחזור הנדסאים ט.
הכנסים נועדו לברר ולעדכן את תחילת הלימודים ובירור תאריכי הבחינות.

אוניברסיטת חיפה

מודיעה כי
ההרשמה לשנה"ל תשל"ה (1974/75)
החלה ביום א', כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.74)
ותסתיים ביום א', ח' בניסן תשל"ד (31.3.74)

לימודי תואר ראשון (ב"א) בחוגים:

במדעי הרוח:
מקרא, ספרות עברית, מחשבת ישראל, לשון עברית, היסטוריה של עם ישראל, לימודי ארץ־ישראל שפה וספרות ערבית, היסטוריה של המזרח התיכון, פילוסופיה, היסטוריה כללית, שפה וספרות אנגלית, שפה וספרות צרפתית, ספרות כללית, אמנות.
בבית הספר לחינוך: היעוץ, המחלקה להכשרת מורים.
בביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים"

במדעי החברה:
גיאוגרפיה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מדע המדינה, כלכלה, סטטיס־טיקה, מתמטיקה.
בבית הספר לעבודה סוציאלית
במכללת עמק יזרעאל „אהל שרה"

לימודי תואר שני (מ"א) בחוגים:
מקרא, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל, תולדות הציביליזציות הימיות, פילוסופיה, היסטוריה כללית, אנגלית, חינוך, המסלול לייעוץ וחינוך מיוחד, המסלול לתכנון דרכי הוראה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מדע המדינה, פסיכולוגיה, בית הספר לעבודה סוציאלית.

וללימודי תעודה: ספרנות, מינהל במלונאות

מדריך לנרשמים ניתן לרכוש בחנות של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה ובחנות הספרים „חורי" רח' החלוץ 22.

יד יצחק בן־צבי
המחלקה לחינוך והדרכה
ירושלים

משרד החינוך והתרבות
האגף לתוכניות לימודים
המרכז לטיפוח התודעה היהודית

ימי עיון וסיור למורים

ח'—י' ניסן, תשל"ד (31.3—2.4.74)

נמשכת ההרשמה לכנס
„מערכות ישראל תש"ח — תשל"ד"

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות ליד יצחק בן־צבי, ת. ד. 7660 ירושלים או טלפון 2—39201 02.

אוניברסיטת הנגב

באר־שבע

מודיעה על ההרשמה של מועמדים חדשים לשנת הלימודים תשל"ה (1974—75)

לחוגים / מחלקות:

הפקולטה למדעי הרוח והחברה (בחסות האוניברסיטה העברית): מקרא, ספרות עברית, לשון עברית, צרוף בין חוגי לשון עברית וספרות עברית, מחשבת עם ישראל, היסטוריה של עם ישראל, מגמה לארכיאולוגיה של המזרח הקדום, הסטוריה, גיאוגרפיה, חינוך, מסלול משולב חינוך ומדעי ההתנהגות, תעודת הוראה, הלשון האנגלית וספרותה, הלשון הצרפתית וספרותה, פילוסופיה, מדעי ההתנהגות, כלכלה סטטיסטיקה.

הפקולטה למדעי הטבע: ביולוגיה, גיאולוגיה, מתימטיקה (קיימת אפשרות ללמוד מתימטיקה בצרוף חוג ממדעי הרוח והחברה; קיימת אפשרות להתמחות, אחרי השנה הראשונה, לקראת מדעי המחשב), פיסיקה, כימיה, מדעי הגרעין (אנרגיה גרעינית).

הפקולטה למדעי הטכנולוגיה: הנדסת מכונות, הנדסה כמית, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת חומרים (מטלורגיה).

הפקולטה לרפואה: בית הספר לרפואה.

לקבלת פרטים וטפסי הרשמה נא לפנות בכתב למדור הרישום, אוניברסיטת הנגב, ת.ד. 2053, באר־שבע, מיקוד 84120.

אוניברסיטת הנגב

המושב השנתי של חבר הנאמנים

ב'—ה' באדר תשל"ד 24—27 לפברואר 1974
הקריה החדשה של אוניברסיטת הנגב, באר־שבע

תכנית:

יום ראשון ב' באדר תשל"ד 24 לפברואר 1974
14:00—17:00 ריכום — מלון זוהר
17:45—19:30 פתיחה רשמית
יו"ר — ד"ר אלק לרנר יו"ר חבר הנאמנים
טקס הענקת השם
מורשתו של דוד בן גוריון — השר שמעון פרס
20:00 ארוחת ערב
מארח: פרופ' משה פריבס — נשיא האוניברסיטה
מלון זוהר

יום שני ג' באדר תשל"ד 25 לפברואר 1974
08:30—10:30 ישיבת מליאה
ברכות: ראש העיר מר אליהו נאוי
נציג הסטודנטים
דו"ח יו"ר הועד הפועל
דו"ח נשיא האוניברסיטה
בחירות ומינויים
קביעת הועדות
ברכות: סיר ג'ורג' וידנפלד — אנגליה
לורנס פיליפס — ארה"ב
אריק פלנדרס — קנדה
פרופ' מיכאל לנדמן — גרמניה
11:00—12:30 ישיבות ועדות
12:45—15:00 טקס חנוכת בית פורג'ס — מעונות שוחרי אנגליה
בהשתתפות: הגב' אדית פורג'ס
סיר ג'ורג' וידנפלד
ארוחת צהרים — מלון זוהר
אורח הכבוד: מר ו.ב.ג'. לדוויץ
שגריר בריטניה לישראל
16:00—18:30 ישיבות ועדות
19:00—20:30 מפגש עם אנשי הסגל האקדמי והמינהלי הבכיר ומועצת הסטודנטים
הספריה המרכזית ע"ש זלמן ארן
21:00 ישיבות ועדות

יום שלישי ד' באדר תשל"ד 26 לפברואר 1974
08:00 יציאה לשדה בוקר
עליה לקברם של דוד ופולה בן גוריון ז"ל
סיור באתר הקריה בשדה בוקר
ישיבת מליאה
„הקריה בשדה בוקר" — פרופ' עמוס ריצ'מונד
פרופ' צבי אנקורי
האדריכל משה ספדי
13:00 ארוחת צהרים מלון זוהר
יושב ראש: פרופ' צבי פלת, רקטור
אורח הכבוד: שר האוצר מר פנחס ספיר
הענקת תואר נשיא כבוד
16:30—17:30 ישיבת מליאה
הגשת ההכרזה
17:30 קבלת פנים
מארח: ד"ר א. לרנר
20:30 ישיבת מליאה

יום רביעי ה' באדר תשל"ד 27 לפברואר 1974
08:30—12:00 ישיבת מליאה
אורח הכבוד: אריה דולצ'ין
יו"ר בפועל — הסוכנות היהודית

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית

עירית כפר־סבא
המחלקה לחינוך ולתרבות

הבינוס השנתי למחשבת היהדות

שנה י"ט — תשל"ד

דורנו מול הגות הדורות

משמעותה של מורשת ההגות היהודית לתקופתנו
יתקיים אי"ה ביום שלישי, ד' באדר תשל"ד — 26.2.74
באולם בית התרבות לצעירים ע"ש ריזל, רח' גאולה, כפר־סבא

בחסות
הרב יעקב פנחס שיר, רב העיר — מר זאב גלר, ראש העיריה

*

ישיבה לימודית בשעות 3—5.30 אחה"צ
הלכה ומציאות בחברת ימינו
יו"ר — מר פנחס ירדן, מפקח מחוזי לחינוך ממ"ד

א. הרצאת פתיחה —
הלכה בחברה משתנית — פרופ' ז' פאלק
ב. משנתם של ריה"ל ומהר"ל ומשמעותה לדורנו — ד"ר ב' גרוס
ג. נגודים בין השקפות פילוסופים יהודים ולא יהודים השלכתם על האמונה הדתית בדורנו — שמואל הלפרין
— דיון פתוח —
— הפסקה —

ישיבת סיום בשעות 6—9 בערב
סימפוזיון
הדרך לאמונה בדורנו
מנחה: הרב פרופ' ל' י' רבינוביץ
משתתפים: הרב ה' ד' הלוי, הרב הראשי של ת"א—יפו
מר י' גולדשמיד — מר א' רביצקי